ISSN 0-1301-0220-2

78

AYLIK KÜLTÜR-FİZİK DERGİSİ Kasım 2000 Sayı: 2000/11 Fiyatı: 850.000 TL. (KDV Dahil)

ÖKÜZ

www.leman.com.tr

burası kaçıncı koğuş benim abim

BİR YILMAZ GÜNEY FİLMİ

"Bu filmde anlatılanlar, yaşanmış olayların yeniden hatırlanmasıdır."

YILMAZ GÜNEY
MUAZZEZ İLMİYE ÇIĞ
SABAHATTİN ALİ
RASİH NURİ İLERİ
VİVET KANETTİ
FİKRET BAŞKAYA
PANTER EMEL
CÜNEYT ÖZDEMİR
İNCİ ARAL
ÖMER LEVENTOĞLU
ELİF ŞAFAK
TALAT TURHAN
LALE MÜLDÜR
HIFZI TOPUZ
EFLATUN NURİ
TUĞRUL TANYOL
DENİZ DURUKAN
ALTAY ÖKTEM
MİNE SÖĞÜT
AGAH ÖZGÜÇ
AYLA ÖNDER
SUNAY AKIN
MERAL ONAT
TİMUR DANIŞ
SÜREYYYA EVREN
CEZMİ ERSÖZ
ŞERAFETTİN KAYA
NİHAT ZİYALAN
REWHAT

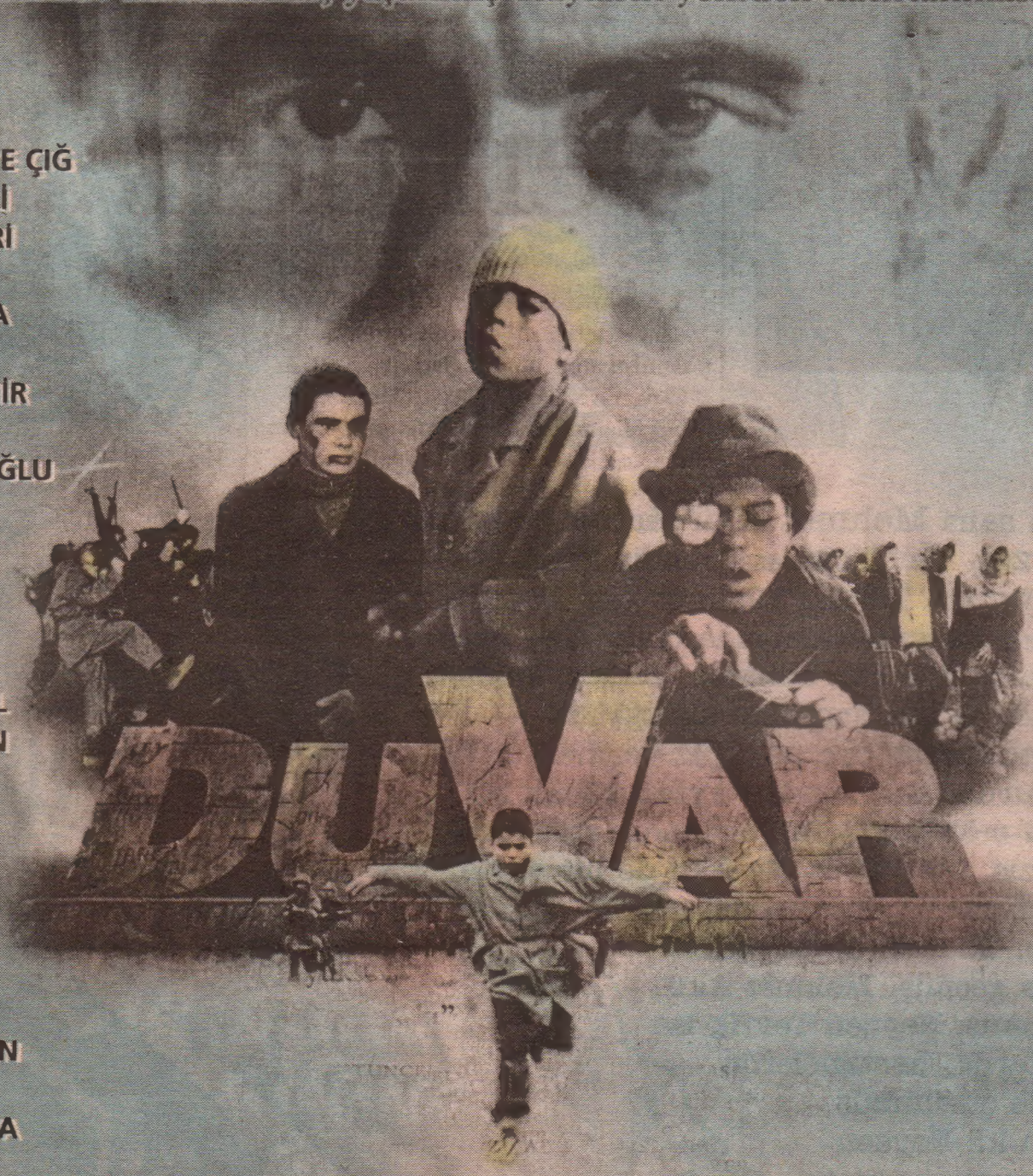

MEHTAP KANDEMİR
SAMİ BAYDAR
AYFER TUNÇ
MUSA AĞACIK
RAGIP DURAN
MUHSİN KIZILKAYA
GÜNGÖR TEKÇE
MURAT YALÇIN
ERDAL DOĞAN
TUNCER ERDEM
AYTEN MUTLU
OKTAY GÜZELOĞLU
GÜVEN ERKİN ERKAL
SİNA AKYOL
VECDİ ÇIRACIOĞLU
BURCU ÖZDEMİR
FARUK YILMAZ
ÖMER AYHAN
İSMAİL DORUK
ERDAL DOĞAN
HÜSEYİN ERER
ÇAĞATAY AYDIN
CANAN ŞENOL
AYHAN KURT
OYLUM GÖLBAŞI
MEHMET ALİ DERBENT
HATİCE MERYEM
ALİ KEMAL YILMAZ
MET ÜST

Bu Coğrafyaya Ait Bir 'Yapma Biçimi' Olabileceği Fikrini, En Azından Bunun Hayalini Açık Tutmaya Çalışıyoruz

HafRiyat
HAFRİYAT

Aksamsefası

İncelikler - Yedi

Kurgu: MET ÜST
Çizen: REWHAT

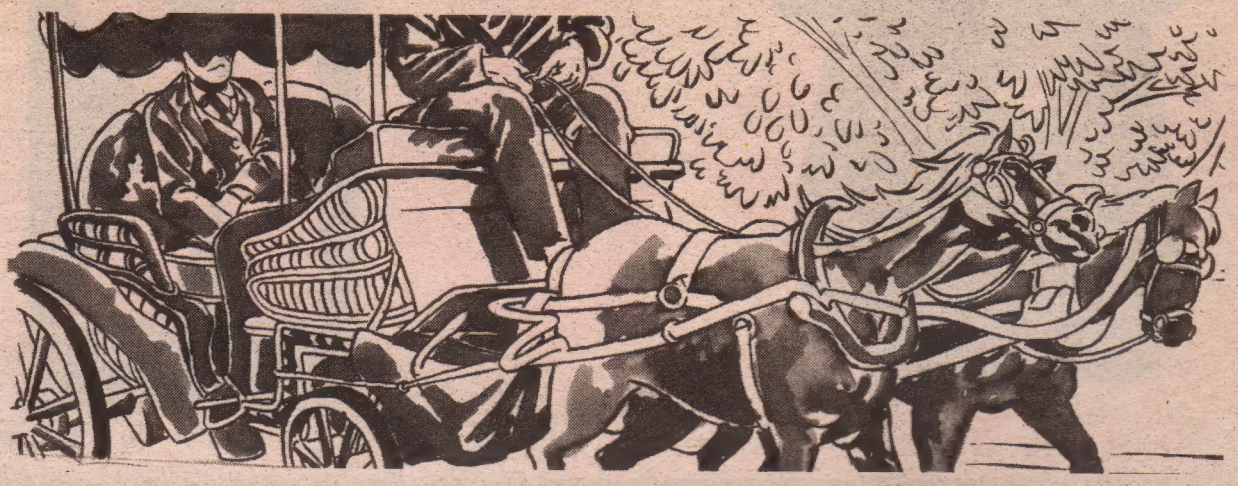

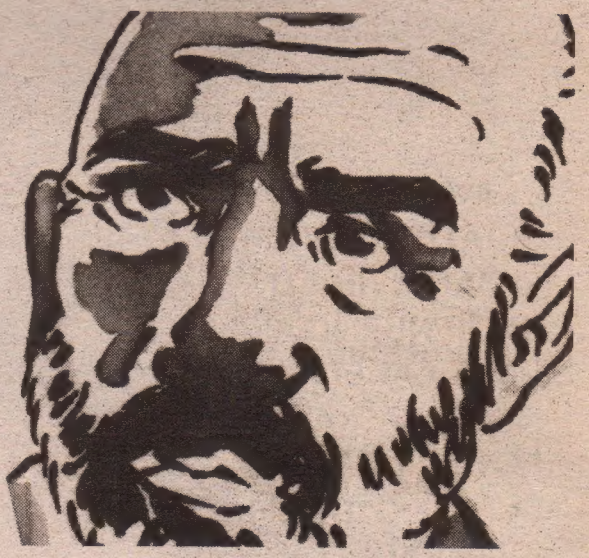

İstiklal Marşı'nın şairi Mehmet Akif Ersoy ile büyük yergi üstadı Neyzen Tevfik'in aralarında tuhaf bir dostluk varmış. Neyzen Tevfik, Mehmet Akif Ersoy'a çok saygı duyar ve her karşılaştıklarında onun elini öpmek, onunla sohbet etmek için can atarmış. Ancak Mehmet Akif Ersoy, Neyzen'in çok içmesine kızdığı için karşılaştıkları meclislerde ona pek yüz vermez, hatta azarlarmış. Bu durum karşısında Neyzen küçük bir çocuk gibi kenara çekilip ney'ini, acılı acılı ağlayarak üflemeye başlarmış. Öte yanda ise Akif de bir eliyle yüzünü Neyzen görmesin diye perdeleyerek için için ağlarmış. İkisinin de hayatları büyük sıkıntılarla geçmiş. Mehmet Akif, sonra Mısır'a kaçmış, Neyzen Tevfik ise yıllarca kaldırımlarda, hastanelerde ve tımarhanelerde sürünmüş. Fakat gelin görün ki; Neyzen Tevfik hayatı boyunca belki de en az Marmara Denizi kadar içki içtiği halde uzun sayılacak bir hayat sürmüş ve fakat hayatı boyunca ağzına bir tek damla içki koymayan Mehmet Akif Ersoy, Neyzen'den çok çok önce ve hem de siroz'dan ölmüş.

Akşamsefası

Akıntıya Karşı

FİKRET BAŞKAYA

Enflasyon yoksullardan zenginlere 'kaynak' transfer etmenin bir aracıdır. Ya da enflasyon, para yoluyla şiddet uygulamaktır... Bir adamın elindeki iki ekmekten birini kafasına vurarak alabilirsiniz, yani kaba kuvvete başvurarak elindekinin yarısını alabilirsiniz. Bunu kaba kuvvete başvurmadan, fiyat mekanizması aracılığıyla da yapabilirsiniz... Adamın yediği ekmeğin fiyatını 50 liradan yüz liraya çıkarırsınız. Eğer ekmeği yiyen kendi gelirini (ücret veya maaşını) veya sattığı malın fiyatını aynı oranda artıramıyorsa, başkaları lehine yoksullaşıyor demektir...

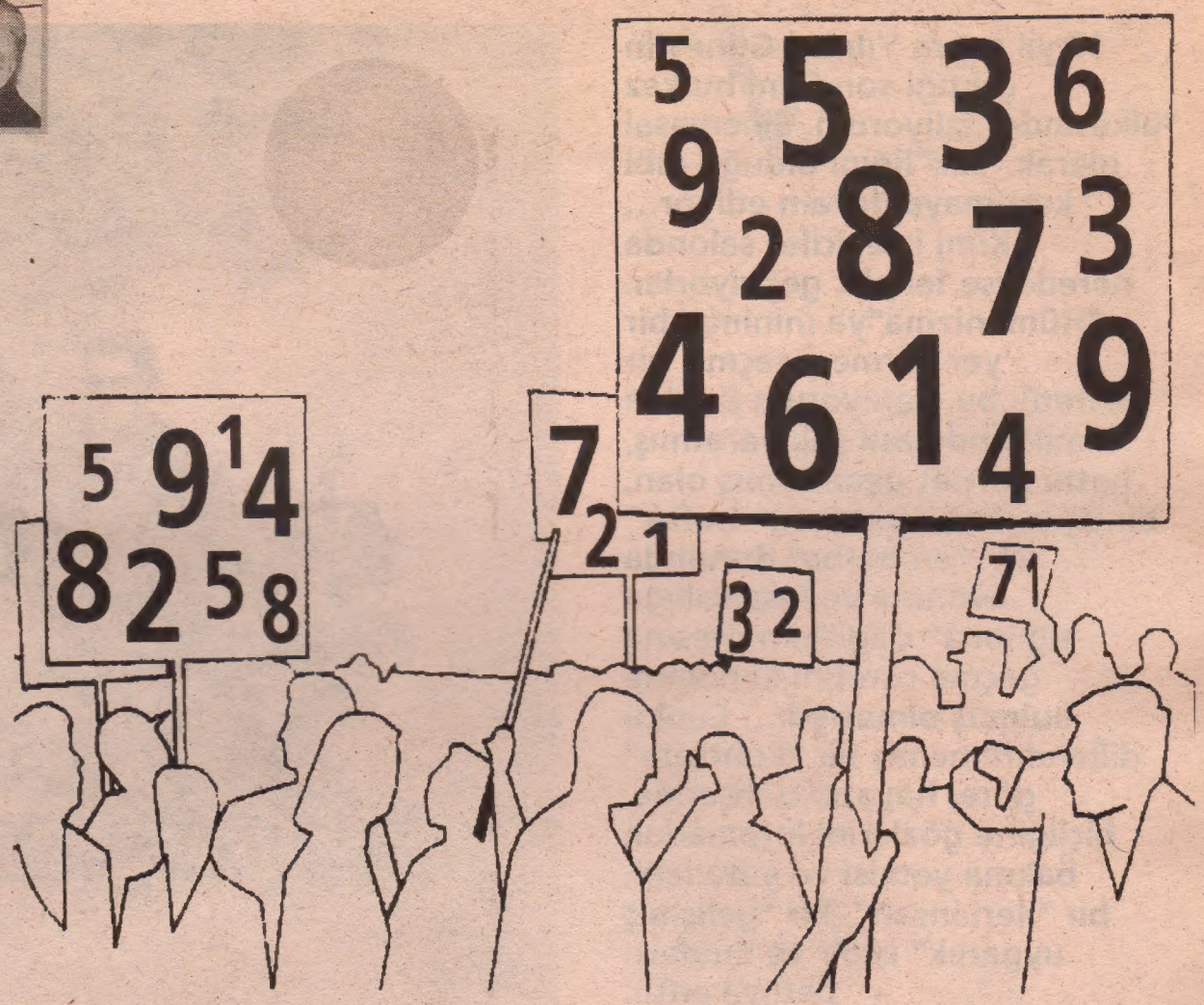

"Enflasyon Oyunu!"

Türkiye enflasyonun 'belini kırmak' için 22 yıldır büyük bir meydan muharebesi yapıyor. Üstelik savaş son yıllarda daha da şiddetlenmiş görünüyor. İMF'nin savaşın seyrini yakın takibe alıp üçer aylık dönemlerde savaş teftişi yapması da savaşın şiddetinin bir göstergesi olmalı... İnsanlar mallar ve hizmetler üretiyor, üzerlerine de kaça satılacağını gösteren etiketler yapıştırıyor... Bu malları ve hizmetleri üreten insanlar, ürettiklerinin fiyatını belirlemekten aciz midirler? Sanki yüzyıl savaşlarından söz ediliyor... Bir ülke yönetimi, üretilen mal ve hizmetlerin kaça satılacağına karar veremez mi? Nihayet şu "fiyatlandırma işi" insan iradesini aşan, doğa üstü güçlerin etkinlik alanına mı giriyor?

Yirmi iki yıldır hep aynı laflar... "Enflasyon canavarının belini kıracağız", "memurumuzu, işçimizi enflasyona ezdirmeyiz", "enflasyon canavarını defetmek için herkesin fedakarlık yapması gerekir"... (Elbette buradaki herkesin kim olduğunu söylemeye gerek yok.) Her ayın üçünde ilan edilen enflasyon rakamları ve "enflasyonunun düşmekte olduğuna" dair kabak tadı veren ahmakça yorumlar... Sonra enflasyona bulunan 'gerekçeler': Don oldu, kuraklık oldu, biber fiyatları laf dinlemiyor, kuru fasulye azıttı. Hindistan'ı sel bastı... Sanırsınız ki, geç kapitalizm çağında değil de, Firavunlar çağında yaşıyorsunuz... Allah aşkına 22 yıl boyunca enflasyonla mücadele ettiğini söyleyen ve kaldığı yerden devam eden bir devlet, bir siyasi rejim, bir ekonomi yönetimi olur mu? Eğer, insanların soru sorma yetenekleri dumura uğramışsa neden olmasın? Önce, asla gerçekleşmeyecek, bir enflasyon oranı saptanıyor, diyelim enflasyonun %80 civarında gerçekleşeceği önceden belliyken, beklenen "resmi enflasyon" oranı %40 olarak ilan ediliyor. İşçi ücretleri, memur maaşları, tarımsal taban fiyatları, vb. 'resmi orana' uyduruluyor veya uymaya zorlanıyor... Aradaki farkın kimin cebine gittiğini biliyorsunuz...

Enflasyon demek, fiyatların sürekli artması demektir. Sorun, her malın fiyatının ve her toplum sınıfının gelirinin aynı oranda artmamasıyla ilgilidir... Eğer tüm fiyatlar ve gelirler aynı oranda artmış olsaydı, sorunun fazla önemi olmazdı... Bunu bir kentin su şebekesi örneğinden giderek açıklayabilirsiniz... Kentin, çoğunluğu oluşturan yoksul kesimi, kişi başına daha az su alır. Zengin azınlık da, kişi başına daha çok su harcar. Eğer bu oran aynı kalırsa, burada bir "yenilik" yoktur. Birden su şebekesine yapılan bir müdahaleyle yoksul kesimlere su veren vanaların kısıldığını düşünün... Bunun anlamı, zengin semtlere eskisinden daha fazla su pompalanmasıdır... Ürettiğinin, sattığının fiyatını belirleyemeyen (gündelik dilde bunlara dar ve sabit gelirliler denir) işçiler, memurlar, vb. doğal olarak fakirleşir. Elbette birilerinin fakirleşmesi, başkalarının zenginleşmesi demektir. Zira, bir ücretli kölelik düzeni olan kapitalist sistemde birinin kaybı, diğerinin kazancıdır... Daha açık ifade etmek istersek, enflasyon yoksullardan zenginlere 'kaynak' transfer etmenin bir aracıdır. Ya da enflasyon, **para yoluyla şiddet uygulamaktır...** Bir adamın elindeki iki ekmekten birini kafasına vurarak alabilirsiniz, yani kaba kuvvete başvurarak elindekinin yarısını alabilirsiniz. Bunu kaba kuvvete başvurmadan, fiyat mekanizması aracılığıyla da yapabilirsiniz... Adamın yediği ekmeğin fiyatını 50 liradan yüz liraya çıkarırsınız. Eğer ekmeği yiyen kendi gelirini (ücret veya maaşını) veya sattığı malın fiyatını aynı oranda artıramıyorsa, başkaları lehine yoksullaşıyor demektir...

İşte 22 yıldır enflasyonu düşürdük-düşürüyoruz mavalının gerisindeki asıl neden budur... Türkiye'nin kaymağını yiyen komprador "mutlu azınlık" onyıllardır emekçi çoğunluğu daha da yoksullaştırmanın bir mekanizması olarak gördüğü için, enflasyonun düşmesini asla istemedi. Ama, istiyormuş gibi yaptı... Böylece ülke zenginliğini kolay yağmalamanın yolunu bulmuşlardı... Ünvanı bol bilim cemaati de enflasyonu "doğal afet türü bir şey" gibi sunarak misyonunun gereğini yaptı... Aynı "trafik canavarında" olduğu gibi... Kimse 65 milyonu 40 kişilik otobüslerle taşımanın saçmalığını, tren yolu taşımacılığına dönmeden, kazaların artarak devam etmesinin kaçınılmaz olduğunu söylemeyi akıl edemiyor... Akılları sadece yollara "içinizdeki trafik canavarını öldürün" yazan büyük ve çirkin levhalar yerleştirmeye yetiyor. Elbette bu levhalar canavarı öldürmeye yaramasa da, birilerinin cebini doldurmaya yarıyor? Akademinin çok ünvanlı efendileri, her şeyi bilen, her konuda ahkam kesen köşe yazarları, yıllardır asıl söylenmesi gerekeni söylememekte ısrar ediyorlar? Hizmetlerinin karşılığını da alıyorlar elbette... Bal tutan parmağını yalar denmiştir... Yaladılar, yalamaya devam ediyorlar...

Enflasyonla mücadele söylemi, yoksulları aldatmaya ve olup-bitene itiraz etmesinin önünü kesmeye yarayan bir manipülasyondur. Önce topluma bir hedef gösterilir. Bir iki yıllık sıkıntıdan sonra 'düzlüğe çıkılacağı' söylenir... Ama bu bir iki yılların sonu bir türlü gelmez... Hedef ufukta bir çizgi gibi hep uzaklara kayar... Sonu geldiğinde de insanlar hiçbir şeyin değişmediğini hayretle görürler... Rakamlar ve oranlar yalan üretmek için kullanılır... Zaten istendiğinde rakamlara söyletilemeyecek yalan yoktur.

Fakat, 57'inci hükümet enflasyonu düşürmekte kararlı. Bu sefer söylemle gerçek niyet çakışıyor. Enflasyonu artık düşürmek zorundalar. Çünkü deniz bitti, çünkü yağmalanacak bir şey kalmadı. Bu sefer enflasyonu düşürme niyetlerinde "samimi" olduklarını söyleyebiliriz... Nasıl, yıllarca enflasyonu sürdürmenin faturasını emekçi çoğunluğa ağır bir fatura olarak ödetmişlerse, şimdi de sıra enflasyonu düşürmenin faturasını ödetmeye geldi... Başbakan, bakanlar ağızlarını her açtıklarında "işçimizi, memurumuzu, çiftçimizi enflasyona ezdirmeyiz" diyorlar. Hem enflasyon olacak, hem de bu kesimler zarar görmeyecek... Böyle bir şey mümkün mü? Yıllarca enflasyonun yoksullaştırdığı kitlelere şimdi de enflasyonu düşürmenin faturası dayatılıyor. Enflasyonun düşmesi için yoksulların daha da yoksullaşması gerekiyor.. Ve bunu bir başarı olarak sunacaklardır... Üretimi daha da düşürmek, ekonominin üretici temelini daha çok aşındırmak, zaten iyice bozuk olan gelir uçurumunu daha da büyütmek doğal çevre tahribatını derinleştirmek, ülkenin tarımsal kendine yeterliliğini yok etmek pahasına sağlanacak "istikrar" ve "düşen enflasyon", kimin için ne anlama gelebilir? Bir tıp deyişi: "Ameliyat başarılı geçti ama hasta öldü" der... Bunların enflasyonla mücadele macerası da bu tıp terimindekine benzeyecek gibi görünüyor... İyi ama, daha ne zamana kadar? Bu ülkenin tüm zenginliğini ürettikleri halde hep sofradan uzak tutulan, aşağılanan, horlanan yoksul emekçi çoğunluğun kendi gücünün farkına varıp, gereğini yapana kadar...

Akşamsefası

17 yıl sonra Yılmaz Güney'in çektiği son filmi bu kez "ülkesinde" izliyorum. Sinemasal olarak "sek"liğini olduğu gibi korumaya devam ediyor... Kimi izleyiciler salonda neredeyse fenalık geçiriyorlar. "Hümanizma"ya minimal bir yer vermeyi seçmiş bir estetik bu. Sanıyorum Batı'da kimilerinde asıl şok yaratmış, hatta dehşet uyandırmış olan, bir üçüncü dünyalının o "saflık" ve "en berbat durumda avunma ve insancıllığa sığınma" çizgisinin ötesine geçme cüretini kendinde bulmuş olmasıydı... Çünkü dillendirilmemiş bir "kontrata" göre, hayatın dehşetine, hiçliğine gözlerini kırpmadan bakma yetkisi ve yeteneği, bir "ileri insan", bir "gelişmiş uygarlık" işidir ve modern Batı'ya aittir.

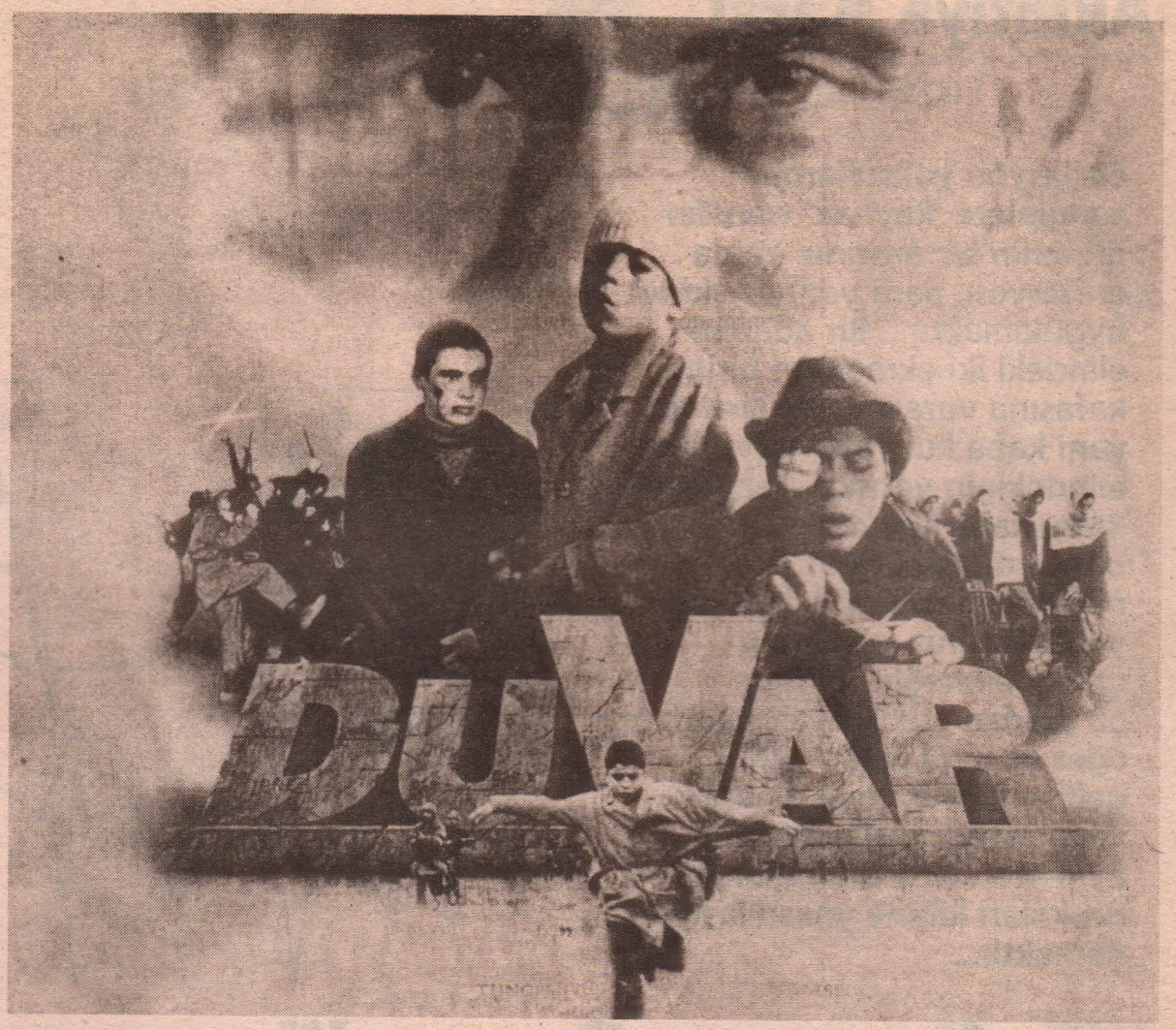

Yılmaz Güney'in Çocukları

VİVET KANETTİ

Duvar'ı ilk kez, 1983 Mayıs'ında Cannes'da film festivalini izlemeye gitmiş bir muhabir olarak izledim ve onu, Güney'in geçmişteki sinema "sükseleriyle" yetinmeyi reddetmiş, "sek" bir içki gibi sek ve sert, kuvveti zaman içinde giderek hissedilecek yepyeni bir eser olarak algıladım.

Bu ilk seans sonrasında, Türkiye'den gelmiş, sinemaya tutkun, hayatlarını sinemaya vakfetmiş birkaç arkadaşla, Duvar üzerine defalarca konuşacaktık... Çoğunun **"Sürü"** ve **"Yol"**u "Duvar"a tercih ettiklerini hatırlıyorum... Bazıları dürüstlükle, Duvar'ın 17 yıl sonra Türkiye'de gösterime çıktığında da aynı görüşlerini yinelediler... Ben ise Duvar'ı Türk sinemasında artık apayrı bir yere koymuştum.

Cannes'a dönecek olursak, ilk gösterimden birkaç gün sonra, **Libération** gazetesindeki **Serge Toubiana**'nın yazısını özel bir ferahlıkla karşılamış, filmi algılayışımda yalnız kalmadığıma sevinmiştim. Bu yazıyı Cannes'da Türkiyeli arkadaşlarla da tartıştık ama, her birimiz elbette kendi tavrına sadık kaldı...

Serge Toubiana, **Serge Daney**'le birlikte, sinemaseverlerin iyi bildiği, yaratıcı dünya sinemasının savunucusu ***Cahiers du Cinéma*** dergisinin pîrlerinden ve **Sartre**'ın kurduğu, sinema yorumunda da en iddialı Fransız gazetesi Libération'un eleştirmenlerindendi... Diğer gazete eleştirmenlerinden farklı olarak, ayrıca birer sinema düşünürü konumundaydı...

Hayatımın gitgellerinde o yazıyı saklayamadım ama, "Sürü ve Yol'dan sonra Duvar Batı'da beğenilmedi" iddialarına karşı, her seferinde oradaki ana fikirleri aktarmaya çalıştım....

Geçenlerde, yağmurlu bir İstanbul günü, hakiki bir Arnavut inadı ve saplantısıyla hayatına başlı başına bir "eser" gibi sahip çıkan **Fatoş Güney**'in arşivine daldık ve o yazıyı bulduk...

17 yıllık arayla Duvar'ı, Yılmaz'ın hakettiği bir izleyici kalabalığıyla izledikten sonra, Toubiana'nın yorumu bana hâlâ, bu "son film" üzerine yazılmış en ilginç yazı gibi geliyor; bu nedenle onu Öküz'de bölüm bölüm alıntılamayı seçtim...

Tuhaftır, **"Yılmaz Güney'in son iki filmi etrafında olanlar"** diye başlar yazı... Ve Toubiana, *Duvar*'ın gösteriminden bir yıl önce Altın Palmiye kazanmış, Güney'in çekimini bir "süper asistan"a devrettiği *"Yol"* un, daha "insancıl" hatta bir miktar "pathos"la(duygululuk) yüklü olduğunu, Türk halkıyla ilgili daha realist, daha "sıcak" bir görüntü verdiğini vurgular. Toubiana'ya göre, Yılmaz Güney'in "özgürce hareket ettiği" Duvar'da, bu görüntü daha "parçalı" ve daha az"realisttir": **"Burada artık kollektif kaderlerinin bilincinde kahramanlar yoktur, mücadele ve sağkalma şansları konusunda kör, çatlamış bir topluluk vardır."**

Ve Toubiana birkaç temel soruyu, bundan sonra fırlatır:

"Ne olmuştur? Niye "halk" fikri, bu filmde bir tür üstben'e dönüşmüştür? Burada sinemanın kazancı, yahut kaybı nedir? Yürekli ve iyi bir halkın görüntüleriyle, Güney insanları fethedebiliyordu. Hele ki çalışma koşulları insanları hoşgörüye davet ediyordu. Oysa burada, sunduğu görüntülerin sertliğiyle şoke etme riskini göze almıştır -bu çok heyecan verici bir risktir- , ama sineması da böylece daha büyük bir güç kazanmıştır".

"Hapishanenin küçük halkını oluşturan elli kadar çocuk(...) -filmin sonunda bu bize iletiliyor- suyu ve ışığı el yordamıyla ararlar. Kimseye temenni etmeyeceğim koşullar altındaki bu çocuklar bilmezler ki, sinema ve Güney aracılığıyla, bu ışık ve deniz ülküsüyle de kapışmaktadırlar. Hapiste yaşarlar ve yaptıkları sadece direnmektir. Neye karşı? Baskıya.

"Bir söylemi dile getirmezler, özgürlük hayali kurmazlar, kurdukları sadece biraz daha az sert, penceresinden otoyolun, gelip geçen otomobillerin ve belki de denizin göründüğü bir başka hapishanedir. *Duvar* hakkında bir fikir vermek için, sporla ilgi bir istiare kullanılabilir: elli kadar bacağı kesik, yahut özürlü adam alın, onları 110 metrelik bir engelli koşunun depar çizgisi önüne dizin. Bol sayıda hasara tanık olabileceğinize aşağı yukarı emin olabilirsiniz."

"Elbette *Duvar* siyasi bir filmdir; elbette Güney hiçbir şekilde düşüncelerinden caymamıştır ve filmi bugünkü Türk rejimine karşı hakiki bir savaş makinesidir. Ama gene de, bu filmde, önceki filmlerinden daha fazla, onun sinema arzusundan bir şeyler geçer bize, daha iyi ve daha güçlü bir şekilde... O arzu çok kuvvetlidir, filmde tümüyle hakimiyetini kurar, kendini *Duvar*'ın her planında hissettirir."

"Halk fikri Güney'de acı içinde yüzer. Halk ve özgürlüğü arasında bir no man's land vardır ki, sayısız engellerle döşenmiştir, o engellerden her biri onu kurtuluşa biraz daha yaklaştırır. Güney'in sinemalaştırmayı sevdiği, her isyanda mevcut olan kurtuluş tohumlarından çok, o bitmek bilmez koşudur. Filmin çekim koşullarından bir şeyler de geçer filme ve bunu idare etmek korkunçtur".

"*Duvar*'ın gücü Türk sinemasının beslendiği o lanetli bölgeden kaynaklanır. Bu lanetli bölge bir prense, sinemayla dolu bir adama aittir".

17 yıl sonra Yılmaz Güney'in çektiği son filmi bu kez "ülkesinde" izliyorum. Sinemasal olarak "sek"liğini olduğu gibi korumaya devam ediyor... Kimi izleyiciler salonda neredeyse fenalık geçiriyorlar. "Hümanizma"ya minimal bir yer vermeyi seçmiş bir estetik bu. Sanıyorum

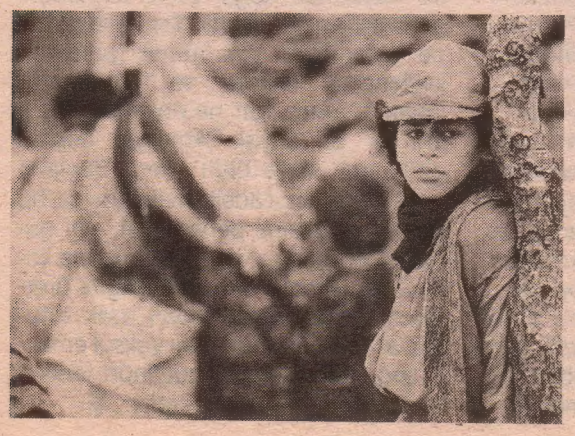

Ne tuhaf ki, İran'ın mollalar rejimi bugün Kürt sinemacılarına sahip çıkıyor. Biz onların ustası Güney'e ne kadar az, ne kadar geç sahip çıktık!

Akşamsefası

Batı'da kimilerinde asıl şok yaratmış, hatta dehşet uyandırmış olan, bir üçüncü dünyalının o "saflık" ve "en berbat durumda avunma ve insancılığa sığınma" çizgisinin ötesine geçme cüretini kendinde bulmuş olmasıydı... Çünkü dillendirilmemiş bir "kontrata" göre, hayatın dehşetine, hiçliğine gözlerini kırpmadan bakma yetkisi ve yeteneği, bir "ileri insan", bir "gelişmiş uygarlık" işidir ve modern Batı'ya aittir. Bizim Doğu ufkumuzdan esas beklenen ise, Batı'nın, aşırı ve geri dönülmez bir ayıklıkla artık asla bulamadığı insani tesellileri, "küçük şeylere sarılabilme" bilgisini, bilgeliğini ve esrikliğini dünyaya sunabilmesidir...

Oysa "Duvar"da, beklenen **"saf Doğulu"** avuntuların hiçbiri yoktur ve Güney'in son filmiyle kırdığı en büyük tabu da belki budur... Tutunulmak istenen "küçük şeyler", "hayat tesellileri" insanların elinden tek tek kayarlar... Çocuklar yurdundaki şefkatli köpek **Karabaş** bile zehirlenmiştir. **Tuncel Kurtiz**'in büyük yetenekle canlandırdığı tek "insani" gardiyan, içerdeki düzeni iyileştirmek bir yana, istemeden, olağanüstü bir oyun sergileyen mahkûm çocuk **Şaban**'ın ölümünü de hızlandırmıştır. Kimsenin iyiliği, şefkati, insanlığı yumuşatamaz bu dünyayı... O güne dek alışılagelmiş bütün Türkiye, hatta üçüncü dünya sinema şemasını altüst eder böylece, Duvar'ın senaryosu... Filmdeki şiddet ve onunla yüzyüze getirilen izleyici, herhangi bir panzehirden mahrum bırakılır ve katlanılması en zor olan da budur...

Bu öylesine bilinçli bir sinemasal seçim ki, bütün filmde, "bakın böyle şeyler de olabilirdi" der gibi Güney, sadece birkaç saniye(ve bu süre on saniyeyi bile zor bulur) o acımasız dünyaya küçük bir es verir... Mahkûm çocuklar arazide çalışmaya çıkmışlarken, yandaki okulun bahçesinde oynayan yaşıtlarının topu araziye düşer, özgür çocuklar mahkûm çocuklara toplarını geri almak için arkadaşça seslenirler, jandarmalar ve mahkûm çocuklar bir an, hayal kadar kısa bir süre, yuvarlak topu aralarında döndürürler... Birkaç saniye. O kadar. Sonra gene her şey ve herkes eski, esas yerine döner. O kısa top döndürüş hiçbir şeyi değiştirmemiştir...

Neredeyse fenalık geçiren izleyiciler var demiştik; oysa bu filmde oluk oluk kan akmaz... İşkence sahneleri çok kısa gösterilir, işkenceyi daha çok onu hoparlörlerden duyan mahkûmların ifadelerinden algılarız... İdam sahnesini hiç görmeyiz, ve Tuncel Kurtiz'in **Yeni Binyıl**'daki röportajında büyük duyarlılıkla belirttiği gibi **"İdam sahnesi bir düğünle anlatılır filmde. İki mahkûmun evlendiği bu sahne, bence mükemmeldir."**

Kan oluk oluk akmaz, idam, çocuklara tecavüz sahneleri gösterilmez, ama şiddet salona kadar inmiş bir koku, bir nefes haline dönüşmüştür, tıpkı öteki gardiyanın her an uyanmaya hazır olan hayvani arzuları gibi... Şiddet, gerçekçi ifadeden uzaklaştığı ölçüde daha büyük bir güç kazanır ve bizi daha fazla yaralar... Gazi portrelerinin kullanımı da öyledir... Hapishane içinde film boyunca "lüks"ü çağrıştıran tek unsur, çoğu kez yüzü dahi bize gösterilmeyen o dev Gazi portrelerinin kalın, altın varaklı çerçeveleri olacak... Gazi diyoruz, Atatürk değil, çünkü o dev yağlıboya portrelerde, Mustafa Kemal hep başkomutan üniformasıyladır... Emperyalist güçlere karşı Kurtuluş Savaşı vermiş, Türkiye'yi işgalden kurtarmış başkomutan üniformasıyla... Bu portreler etrafında en ufak bir söylem, bir diyalog kurmaz Güney.... Ama önünde şimdi ölmüş bir mahkûm çocuğun sedyede uzandığı kalın çerçeveli dev portre, bize elbette şu soruyu sordurdur: "düşman işgalinden kurtardığın, emperyalistlerin elinden söktüğün ülke, çocuklarına bu muameleyi mi yapmalıydı?"

Filmi, Beyoğlu sinemasında izliyoruz. Kapının hemen dışında her gün, güzel vitrinler önünde ve nüfusu çok genç, coşkun bir kalabalık arasında kağıt mendil satmak için koşuşturan, filmde hissetirilen tecavüzlerin hepsine maruz, her saniye ip üstünde bale yapmaya kalkmış bir çocuklar ordusu var... Az ötede, annelerin her cumartesi kayıp ve mahkûm çocukları için dayağı göze aldığı, süslü kapısıyla, Galatasaray lisesi... Biraz daha ilerde, biraz daha uzakta, cehennemi yaşayan hapishaneler. Kimi izleyiciler fenalık geçiriyorsa, "Duvar"ın bu filmle ibaret kalmadığını, bugün dışarda da devam ettiğini bildikleri içindir... Doğu "bilgeliğimiz" bizi onları görmemeye, yok saymaya, unutmaya çağırsa da....

Duvar, evet, baştan sona alışık olmadığımız bir ayıklık, bir avuntusuzlukla çekilmiş. Şiddet burada neredeyse ustalaşmış bir koregrafi... Yılmaz Güney, orada sinemacı olarak elbette artık başka bir yerde ve o yere filminin adı yeterince tercüman... Onu dünyaya tanıtmış ilk filmi "Umut"ken, son filmi işte "Duvar"dır... Nereden nereye...

Bu film gayet berrak bir vasiyet gibi, sadece Türkiye'nin dramıyla ilgili Güney'in en şahsi, en tesellisiz algılayışı değil, kendi sineması üzerine de bir "açıklayıcı kurs" olma özelliğini taşır... Her şey gerçekçilikten daha çiğ bir ışıkla aydınlanmıştır burada. Gözleri acıtacak kadar... Ama bir başka Güney özelliği, bu avuntusuzluğu olağanüstü bir "hızla" sergilemesidir... Ve umutsuzluk içindeki diyalektik, en çok bu sinema hızıyla kurulur. Toubiana diyordu ki: **"Kamera durmadan hapishanenin alanını tarar, küçük mahkûmların yapabileceğinden çok daha özgürce –çoğu kez yüksekten çeker, birbirlerini ayıran bölmeleri aşar ve buna rağmen bize o yakınlık, o kapalılık hissini verir." "Güney çekim koşullarını onlara öylesine hapishane koşulları içinde yaşattı ki -bu hakikaten Stanislavski metodunun ikiye katlanmasıdır-, her yüzde mapusluğun bütün dehşeti ve acısı görülür."**

Uzun yıllar bu estetiğin, yaratıcısıyla çok özdeş olduğu için hiç "çocuk" doğurmayacağı, her çocuğunu "ezeceği" sanıldı ve Türk sineması, bir miktar açıklanabilir nedenlerle, yeni kişiliğini Güney'in doğrudan etkisini taşımayan başka yollarda aradı... Ama...

Yılmaz Güney'le **"lumpen midir, değil midir"** temelli pek zavallı bir tartışmanın Tükiye'nin en çok okunan gazetelerinden birinde başlatıldığı, sanatının küçültülmeye çalışıldığı, kimilerinin büyük bir özgüvenle "Güney sineması evrensel değildir" iddialarını savurduğu yıl, söz konusu tartışmadan birkaç ay sonra, İran sineması gerek Cannes, gerek Venedik festivallerinde en büyük ödüllerle taçlanıyordu...

Cannes'da **"Kara Tahta"**ya ve **"Atların Sarhoş Olma Zamanı"**na altın ödüller dağıtan jürinin başkanı, bilinen bir "üçüncü dünyacı" değil, aksine, Amerikan estetiğine en sadık Fransız sinemacı, **Taxi**'lerin yönetmeni **Luc Besson**'du... Verilen ödüller bu nedenle daha da anlamlıydılar. Besson, kendi jüri başkanlığında Çin ve İran ağırlıklı Doğu çıkışlı bir sinemayı taçlandırırken, "sinemanın evrensel imkânları"yla ilgili algılayışında büyük değişimlere uğradığını da itiraf edecekti...

O günden sonra yurt dışına çıkar çıkmaz, ilk hedeflerimden biri bu "yeni İran filmleri"ni görmek oldu. Venedik'te "Büyük Ödül" kazanmış "Daire" ABD'de turnedeydi, ama ilk uzun metrajıyla Cannes festivalinde "Altın Kamera" ödülü almış "Atların Sarhoşluk Zamanı"nı Avrupa'da yakalamayı başardım.... Ve o seyirde anladım ki, Güney'in sineması, Yılmaz'ın ölümünden 15 küsur yıl sonra, nihayet "çocuklar" doğurmuştu... Ülkesindeki manevi evlatlarının "üveyleştiği", "beyaz insan" olma özentisindekilerin ona "lumpen" yaftası yapıştırdığı öz ülkesinde değil, İran'da... Sanatın evrenselliği bu olsa gerek... Çocuklarının sahiplenmediği "sıkı" bir babaya, her zaman onu sahiplenecek başka çocuklar çıkar...

"Birbirimize girdiğimiz" Güney etrafındaki son polemiğe verilmiş belki en esaslı cevaptı, bu festivallerde taçlanan İran sinemasının "son ekolü", ki üçte biri de doğrudan İran Kürtleri tarafından yaratılmıştı.

Örneğin **Bahman Ghobadi**'nin **"Atların Sarhoşluk Zamanı"**, kanımca şaşırtıcı derecede, iki kez Güney'in evladıdır... Hem Yol'un, hem Duvar'ın... Çocuklardan oluşmuş bir evreni anlatışında, film, Duvar'ın derin etkisini taşır... Burada da çocuklar canhıraş bir mücadeleyi "büyük bir kurtuluş" için değil, her halükarda, ameliyat olsa bile üç aydan fazla yaşamayacağını bildikleri 15 yaşındaki cüce ve sakat kardeşlerini, mayınlarla döşeli sınırlardan geçirip Irak'ta bir hastaneye ameliyat olmaya götürmek için verirler... Beklenti burada da, tıpkı Duvar'da olduğu gibi, son derece "sınırlıdır".... Kimse burada "uçmaz", çılgın hayaller kurmaz. Çocuklar, bu küçücük hedefli mücadeleyle birer "birey" ve küçük çapta birer "kahraman" olurlar, kurdukları hayallerin genişliğiyle değil... Büyük abla, başka bir köye bu beklentiyle gelin gider(ama damadın ailesi verdiği sözü tutmaz, hasta çocuğu almayı ve ameliyat ettirmeyi reddeder), evin büyük oğlu sakat ağabeyini götürecek parayı ve atı bulmak için, kaçakçılar kervanına katılır... "Kaçakçiye" gibi bir sözcüktür orada da, kaçakçının karşılığı...

Öte yandan, sınırdaki bir Kürt halkının yaşam koşullarını anlatışı, doğayı kullanışı(dağlar, karlar, kuşların balesi, insanın doğadaki yalnızlığı, hayvanlarla kardeşlik ve düşmanlık, atların rolü, mayınlara karşı savaş ...), uzun havadan en çıplak sesiyle yararlanış, bütün bunlar da bizi bir anda Yol'un, hatta Sürü'nün evrenine taşırlar... Güney'in filmlerinden 17-18 yıl sonra bu estetiğin Cannes'da bir kere daha taçlandırılması, Yılmaz Güney'in "evrenselliğine" çıkartılmış en büyük şapka değil midir?

Tek fark, Yol'da atın pes etmesiyle Tarık Akan hastasını sırtlarken, burada, insanlara yasak edilmiş içkinin atlara içirildiği ülkede, kaçakçılar askerler tarafından tuzağa düşürülmüşken, alkolü fazlaca kaçırmış at önce yere çöker, ama son anda doğrulup çocukları sınırın ötesine geçirir... Ne için? Çok küçük, sınırlı bir umut için...

"Atların Sarhoşluk Zamanı"nın yönetmeni Bahman Ghobadi, Cannes'da jüri ödülünü almış 18 yaşındaki kadın yönetmen **Samira Mahkmahbaf**'ın gene İran Kürtlerinin yoğun olduğu bölgede çektiği "Kara Tahta" adlı filminde de öğretmeni oynuyor...

Ne tuhaf ki, İran'ın mollalar rejimi bugün Kürt sinemacılarına sahip çıkıyor. Biz onların ustası Güney'e ne kadar az, ne kadar geç sahip çıktık!

Paris'te bir İran sineması festivali düzenleyicisinden öğreniyorum: Venedik'te büyük ödülü alan "Daire" filminin yönetmeni, hiç değilse o, İran'ın "Kürt" bölgelerinden değilmiş... Ama nedense onun senaryosu da fena halde Yol'u hatırlatıyor... Hapisten izne çıkmış dört mahkûm ve başlarından geçenler... Bu kez tek değişiklik, mahkûmların erkek değil, kadın oluşu...

Bu yeni İran filmlerini buraya davet etmek, tek tek görmek, incelemek, içlerindeki Yılmaz Güney akrabalığını hem Türkiye'ye hem bütün dünyaya duyurmak, çok özgün ve hâlâ evlatlar doğuran bir estetiğe bir kere daha sahip çıkmak, herkesten önce bizlere düşmeli...

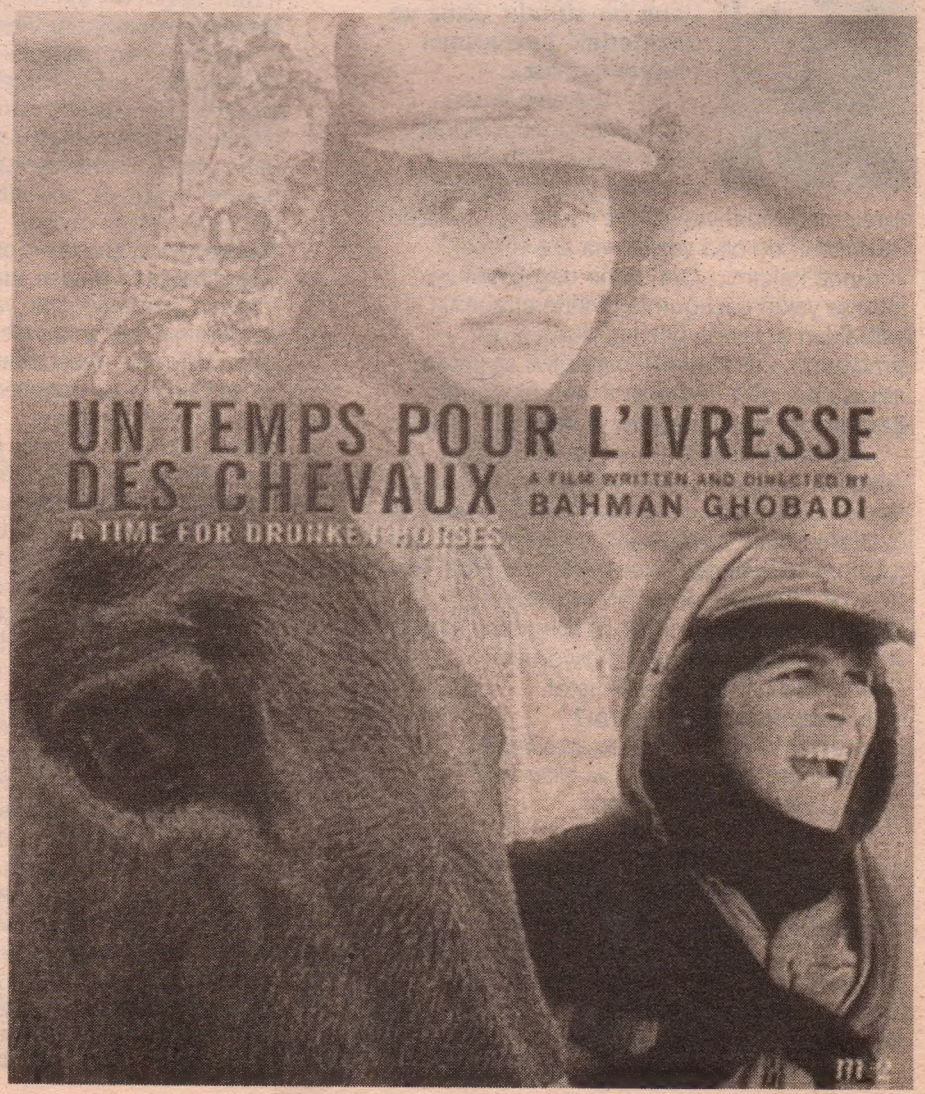

Atların Sarhoşluk Zamanı isimli İran Filmi

Akşamsefası

Alooo! Öküz'den Arıyoruz?!

Şair, imgeler arkeoloğu!
Yeniden doğuş
sözcükleri kovdu

İlhan Berk

Alo Öküz'den arıyoruz, Milliyet Sanat dergisi mi?
- Evet, ben Bülent Berkman.
Derginizin 28. yaşı kutlu olsun Bülent Bey.
- Sağolun, teşekkür ederiz.
İki aydır derginizde birtakım değişiklikler göze çarpıyor. Bunun nedeni nedir?
- 28 yıl, bir derginin yaşamında çok uzun bir süre. Bu süre zarfında ister istemez değişmek, çağa ayak uydurmak zorundasınız. 28 yıldır, ilke anlamında aynı çizgide devam ediyoruz. Ama okur sürekli değişiyor. Mesela 28 yıl önce 18 yaşında olan bir okur, şimdi 46 yaşında. Ama 18 yaşında okurlarımız da var. Görüntünün genç kalması için değişiklik yapmamız gerekiyordu.
Milliyet Sanat'ın içeriğinde de değişiklikler yapmayı düşünüyor musunuz?
- Bir haber dergisi olmaya devam edeceğiz. Yeni köşelerle okura taze tatlar verip, yeni sayfalarla genç anlayışlardan da söz edeceğiz.
İleriye dönük projeleriniz var mı?
- Bir abone kampanyası başlatacağız. Ayrıca Milliyet Sanat kulübü kurmayı düşünüyoruz. Bu kulübe dahil olanlar bir sürü olanaktan yararlanacaklar.
Eklemek istedikleriniz...
- Bence Milliyet Sanat, yeni görüntüsüyle yeni okurlara da ulaşacak, kitlesini genişletecek. 28 yıldır dergiyi takip edenler dışında yeni okuyucular da bulacak. Bizi izlemeye devam edin.
Peki, sizi izlemeye devam edeceğiz.
- Sağolun, biz de sizi tabii...

Alo Öküz'den arıyoruz. Kemal Varol'la mı görüşüyoruz?
- Buyrun ben Kemal Varol.
Uzun bir süredir Öküz ve gazetedeki yazılarınızı okuyamıyoruz...
- Evet, haklısınız. İnsan yaşamında önemli olarak kabul edilen işe başlama, evlenme ya da ölüm gibi evrelerden birini yaşıyorum şu sıra. Bu yüzden istemeden de olsa yazılarıma ara vermek zorunda kaldım... Ora'da bir dağ köyünde altmışa yakın çocuğumla birlikte alfabenin yaprakları arasında gezinip duruyorum şimdilerde. Öğretmenlik yaptığımı sanırken, aslında her gün "öğrenen" ben oluyorum.
Zamanınız nasıl geçiyor o köyde?
- Çoğunlukla kitaplarım ve ulaşabildiğim edebiyat dergilerini okuyarak geçiyor vaktim.. Geceleri, küçücük odamdaki yatağa uzanırken, özellikle köpek havlamaları eşliğinde uzak şehir ışıklarını seyrederken, kendimi Ferid Edgü'nün "O" ve "Kimse" romanlarında anlattığı kahramanlar ama en çok da Bingöl'de Metin Altıok gibi düşünürken yakalıyorum... Genzimi yakan bir yalnızlık işte!
Yeni çalışmalarınız var mı?
- Çocuklar ve okumalardan arta kalan zamanlarda, önümüzdeki yıl çıkarmayı düşündüğüm ilk şiir dosyam *"Yas Yüzükleri"*ni tamamlamaya çalışıyorum. Şiir dosyasından sonra edebiyatın diğer bir alanına yönelik projelerim var.
Bir isteğin var mı bizden Kemal?
- P.K. 210 Diyarbakır adresine gönderilecek ilköğretim öğrencileri için yazılmış hikaye kitapları kabulümüzdür.
Başarılar diliyoruz Kemal.
- Ben de size başarılar diliyorum, sağolun.

Alo Öküz'den arıyoruz, Amele dergisi mi?
- Evet, ben Mehmet Sırrı Arvas.
Amele dergisini çıkarma fikri nasıl oluştu? Bu ismi çok aradınız mı?
- Amele mizah dergisini çıkarma fikri bize ait. İhlas Magazin Grubu olarak her konuda yayınımız var. Bunlar arasında bir mizah dergisinin eksikliği duyuluyordu. Bu eksikliği gidermek ve bu konuda piyasada bulunan ihtiyacı karşılamak istedik. Biz uzun zamandan beri, ressamlar, çizerler, yazarlar ile muhatabız. Bu konuda çevremiz geniş. Bu derginin alt yapısı zaten hazır sayılırdı. Teklif edince, kabul edildi.
Bir holding bünyesinde mizah dergisi çıkarmanın zorlukları neler?
- Artık holdingler eskisi gibi değil. Her birim resmi olarak holdinge bağlı olsa da, kendi yağıyla kavruluyor. Dergi ile ilgili her türlü tasarruf, genel yayın müdürü ve yayın kuruluna aittir. Yani, menfi veya müsbet bir durum olduğu zaman, genel yayın müdürü bire bir sorumludur. Bir holdinge bağlı olarak dergi çıkarmanın hiçbir zorluğu yok. Aksine faydaları var. Görüntülü ve yazılı medyadan faydalanma şansınız var. Daha geniş kitlelere ulaşma şansınız var. Yani müstakil olarak çıkmaktansa, bir gazeteye veya bir kuruluşa bağlı olarak çıkmak daha mantıklı ve daha uzun ömürlü olur diye düşünüyoruz. Biz zaten yıllardır masaüstü yayıncılık yapıyoruz. Onlarca dergi çıkartıyoruz. Bunlardan birinin de mizah dergisi olması, bir şey değiştirmez.
Derginizin okuyucu kitlesi nasıl?
- "Ailenizin mizah dergisi" sloganını kullanıyoruz. Ailede herkesin okuyabileceği bir dergi. Her yaştan insan okuyabilir. Bizim diğerlerine göre, ahlaki kaygılarımız biraz daha yoğun. Esprilerde küfür, argo, hakaret, sövgü vs. yok. Alternatif bir mizah dergisi sayılırız.
Karikatürleri çizerken oto-kontrol uyguladığınız oluyor mu?
- Demin arzettiğim gibi, yazarlar-çizerler bu derginin belli prensiplerini zaten biliyorlar. Yapacakları çalışmaları bu çerçeve içinde değerlendiriyorlar. Formatı bildikten sonra, mesele çıkmıyor. Çalışma yapan herkes otomatik olarak oto-kontrol yapmış oluyor.
Eklemek istedikleriniz...
- Mizah çok keyifli bir iş. Ülkemizde de mizah malzemesi bol miktarda var. İnsanlarımızın büyük zorluklar içinde hayatlarını devam ettirdiğini hepimiz biliyoruz. Yoksulluk sınırı 576 milyon TL. olan ülkemizde bu maaşı profesörler bile alamıyor. Dolayısıyla koca ülkede % 3 azınlık mutlu. Kalan % 97 çoğunluk mutsuz ve sıkıntılı. Bu çoğunluğun yapacakları iki şey var. Ya ülke meselelerini düşünüp kafayı sıyıracaklar. Veya gülüp geçecekler. Biz düşündük taşındık, gülüp geçmeye karar verdik. Çünkü, tuttuğunuz bütün dalların kırıldığı bir ülkedesiniz. Mizah dergisiyle, insanların söylemek isteyip de söyleyemediği şeyleri esprili bir şekilde dile getiriyoruz. Bu bir deşarj yöntemidir.
Teşekkür ederiz, iyi yayınlar...
- *Amele*'de çalışan 34 kişi adına size çok teşekkür ediyor, iyi çalışmalar diliyorum.

Alo Öküz'den arıyoruz, Adam Sanat dergisi mi?
- Evet, ben Turgay Fişekçi.
Son zamanlarda Adam Sanat dergisinde birtakım değişikliklere gidildi. Bunun nedeni nedir?
- Bu değişikliklerle güncel tartışmaları biraz daha öne çıkarmayı amaçlıyoruz. Ancak bu değişiklikler temel değişiklikler değil; derginin sayfa sayısı bir forma arttı ve kapak kağıdı değişti. Bunların dışında, eski yayın çizgisini sürdürüyor.
İçeriğinde de bir değişiklik olacak mı?
- İçeriğinde de güncel tartışmaları öne çıkaran yazılara ağırlık vermek istiyoruz.
Adam Sanat'la ilgili ileriye dönük projeleriniz neler?
- Genellikle Adam Sanat gibi dergileri geniş bir kadro hazırlar. Ama Adam Sanat'la bir tek ben ilgileniyorum. Bir kişinin elinde ancak bu kadar oluyor. Ayrıca benim tek işim de bu değil. Ayın bir hafta ya da on gününü dergiye ayırabiliyorum. Geleceği düşünecek zaman olanağı yok elimde.
Eklemek istedikleriniz...
- Edebiyat Treni Avrupa 2000 etkinliğine katılmam nedeniyle, dergiye iki ay ara verildi. Dergiya ara vereceğimizi duyurduğumuzda, okurdan tepki geldi. 'Bu dergi başka dergilere benzemiyor, düşünsel yazılar, iyi şiir okumak istediğimiz için bu dergiyi alıyoruz, bu çizgiyi sürdürün.' dedi okurlarımız. Biz de çizgimizi sürdürmekte kararlıyız, okurlarımızın da bu konuda bizimle aynı düşünceleri paylaştığını biliyoruz.
Teşekkür ederiz, iyi çalışmalar...
- Ben de size iyi çalışmalar dilerim.

Alo Öküz'den arıyoruz, Çıkın dergisi mi?
- Evet, ben Çıkın'dan İhsan Tevfik.
Çıkın'dan bahseder misiniz biraz?
- Çıkın Aylık Edebiyat Seçkisi'ni herhangi bir grubun, herhangi bir -izm'in peşinde olmadan, büyük sermayeye dayanmadan, her düşünceden kalemlere açık, giderek genişleyen bir kadro ile 6 sayı çıkardık. Çıkın salt 'bireyci' veya salt 'toplumcu' bir anlayış içerisinde olmayan edebi ürünlerin yayınlandığı bir dergi. Dile büyük önem veriyoruz. Bu anlamda da Tükçemize hizmet etmeye dikkat ediyoruz. Yazılan ürünün Türk dili açısından önemi nedir sorusunu herkes kendine sormalıdır diyoruz.
Çıkın okuyucuya nasıl ulaşıyor?
- Seçkimiz Silivri'de çıkıyor. İstanbul'da bazı kitapçılarda bulunabiliyor. Anadolu'da ise arkadaşlarımız aracılığıyla dağıtıyoruz.
Size uzun ömürlü Çıkın'lar dileriz o vakit...
- Biz de sayfalarında yer açtığı için Öküz'e teşekkür ederiz.

Alo Öküz'den arıyoruz, Kunduz Düşleri dergisi mi?
- Evet, ben Mehmet Çetin.
Derginizin şiire bakışından bahseder misiniz?
- Mevsimlik şiir dergisiyiz. Kunduz'un şiir anlayışını ideolojik ile etik ve estetik tercih olarak ikiye ayırıyoruz. İdeolojik tercih, egemenlikçi (ulusal, cinsel, sınıfsal vs.) her türlü ideoloji ile arasına eleştirel mesafe koymak isteyen muhalif bir şiir pratiğine ifade aracı olmak istiyoruz. Estetik tercih bağlamında ise şiirin evrensel yasaklarını gözardı etmeden yayınlayacağı ürünleri iyi ya da kötü tasnifiyle değil şiir olup olmaması tercihiyle dergimize alıyoruz. Sanatsal yaratı yönteminde de öngördüğü ya da dayattığı kuralları yok. Egemen estetik imgeyle de hesaplaşması olan bir dergiyiz.
Okuyucuya nasıl ulaşıyorsunuz?
- İstanbul'da büyük kitapçılarda, Anadolu'da da arkadaşlarımız aracılığıyla okuyucuyla buluşmaya çalışıyoruz.
Kolay gelsin, iyi çalışmalar...
- Teşekkür ederiz.

Akşamsefası

Panter Emel Köşesi

EMEL YILDIZ

Prag'da Anarşi

Küresel kapitalizm, yeni projeler umuduyla gittiği Prag'dan eylemlerle kovuldu!

INPEG "Ekonomik Küreselleşme Karşıtı İnisiyatif"in düzenlediği eylemde, önemli bir kısmını anarşistlerin oluşturduğu on bini aşkın küreselleşme ve kapitalizm karşıtı, IMF ve Dünya Bankası'nın peşini Washington'dan sonra Prag'da da bırakmadı. "Küreselleşmeye Karşı Küresel Eylem Günü" olan 26 Eylül'ün bir hafta öncesinden başlayan eylemler, küçük bir kar tanesi olarak başladığı yolun son dönemecine geldiğinde, IMF ve Dünya Bankası'nın kafasına inen bir çığ haline gelmişti. Prag'daki S26 eylemlerine Türkiye'den de **Anarşist Gençlik Federasyonu** ve Efendisizler mavi kortej içinde katıldı. Güneşin ilk ışıklarıyla, delegelerin kaldığı otellerin çevresindeki yolların bloke edilmesiyle başlayan eylemler, öğlen saatlerinde eylemcilerin, eski bir kale olan Prag Kongre Merkezine doğru üç ayrı koldan yürüyüşe geçmesiyle devam etti. Polis barikatını yarmak yerine, yolları bloke etme tavrı gösteren pembe kortej polis tarafından engellendi. Dünyanın dört bir yanından gelmiş anarşistlerin oluşturduğu mavi kortejde yer alan eylemcilerin önemli bir kısmı ise, polis barikatına kaldırım taşları ve molotof kokteylleriyle saldırdı. Anarşistler, altı saat süren sokak olayları sonucunda barikatları ateşe vererek geri çekildi. Eylemler sonunda, 123'ü polis, 250 kişi hastaneye kaldırıldı, yaklaşık 800 kişi gözaltına alındı. Gözaltına alınan eylemcilerin telefon açmasına izin vermeyen, sistematik olarak cinsel taciz ve dayak uygulayan polis, gözaltında tutuldukları süre boyunca eylemcileri aç ve susuz bıraktı. Toplantıların bir gün erken bitirilmesini ve hiçbir karar alınamamasını sağlayan eylemciler, küresel kapitalizme karşı küresel bir zafer kazandılar.

AKSA Kapatılsın!

Yıllar önce toplama kamplarında, Hitler'in ve kurmaylarının emriyle, insanların üstüne püskürtülen... Yıllardır Güney Afrika ve Avusturalya'da, altın ve gümüşü topraktan ayrıştırmak için kullanılan, son 25 yıldır, Yalova Taşköprü yöresinde, sanayi komplekslerinin elyaf ihtiyacını büyük oranda karşılayan AKSA'nın, her biri 35'er bin tonluk tanklarını dolduran... SİYANÜR!

17 Ağustos depreminde AKSA'nın tanklarından sızıp insanları, hayvanları ve bitkileri zehirledi. AKSA'nın siyanürü ve diğer atıkları doğayı zehirlemeye devam etmektedir!

"Sosyal Ekolojik Dönüşüm" AKSA eyleminde

Bu felakete sessiz kalan devlet yetkilileri ve çevreciler, akut zehirlenmeye değil ama sistemle olan göbek bağlarının sıkılığı nedeniyle, vicdan zehirlenmesine maruz kalmışlardır. AKSA ekolojik faciası sona erdirilmeli ve fabrika bir an önce, bir daha hiçbir coğrafyada kurulmamak üzere kapatılmalıdır!

Cevap Beklemeyen Sorular???

Tarım ve Köyişleri Bakanı, sokak hayvanlarının lugattan silinene dek yokedilmelerini buyurdu. Buradan da anlaşıldığı gibi, genositin öbür yüzü biosit. Ayrımcılık beyninize yerleşmişse bir kez, bunu insanlar için de diğer canlılar için de kolaylıkla uygularsınız. Örnekler tarihten bugüne arta arta geliyor. Şimdi hazrete sorsak; sokak hayvanları lugattan silinince sıra kimlerde diye, cevabını merak eder miyiz? Edebilir miyiz?

Televizyon haberlerinde rastladım geçen hafta; İzmir Selçuk savcısı, sokak hayvanları için kendi parasıyla bir barınak hazırlayıp onlara bakıyor diye hakkında soruşturma açılmış.

Bakanın biri diyor ki; sokak hayvanları lugattan silinecek. Bir başka bakan da sokak hayvanlarını barınakta toplayanlar için soruşturma açıyor. Yargıtay ise evde hayvan bakmak yasaktır kararı alıyor. En başkası da, hayvan ithali serbesttir diyor. Burada bir dalga geçme durumu var mı? Sokakta yasaksa eve almak neden suç, evde yasaksa barınakta bakmak neden soruşturma konusu? Hayvan bakmak beslemek T.C. sınırlarında men ediliyorsa neden hayvan ithal ediliyor? Bu soruların T.C.'de cevabı yok.

Baskıya Girerken!!!

Hey sizler... Aydın... Demokrat... Hümanist geçinen üniversite sakinleri, bu sözlerim sizin için. Açın tıkalı kulaklarınızı. On yıl kadar önceydi, İstanbul Üniversitesi rektörü **Kemal Alemdaroğlu** Kuduzla Savaş veya Kuduzla Mücadele Derneği gibi bir derneğin başkanıydı. Yine aynı yıllarda konuyla ilgili görüştüğümde kendisi sokak hayvanlarının öldürülmesinden yana olduğunu söylüyor, ısrarla savunuyordu. Bugünlerde ise rektörü olduğu üniversitenin bahçesinde **Prof. Hüseyin Hatemi** beyin baktığı kediler öldürüldü. Edindiğim bilgilere göre 'striknin' denilen ilaçla hayvanlar **Hitler**'i aratacak şekilde içleri patlatarak katledildi. Bir öğrenim kurumunda genç insanların gözleri önünde öldürüldüler. Sayın beyefendiler(!), hanımefendiler(!) bunlar size bir şey ifade ediyor mu? Soruyorum hümanist(!) başbakan ne diyor bu konuda? Sıra kimlerde, hangi canlılarda?

Not: Bu yazı dergi baskıya giderken son anda yazılmıştır.

ÇaLıŞıRkEn

- **Derginin köşesine yazalım, yasal uyarı: *'Sığlığa zararlıdır'*, olur mu!**
- Duvar filmine gittim, duvara çarpmış gibi oldum ya!
- **Böbreküstü bezlerimle silerim ben bu derginin her yanını be!**
- Ece Ayhan ile Dağlarca bu ay dergiyi asıp Sarıyer'e börek yemeğe mi gitmişler!
- **Anchorman mı olmak istersin, Ombudsman mı, yoksa Strum Grazs mı!**
- Beş yıl sonra nihayet kendimize ait bir odamız oldu ya!
- **Çalışırken aniden ensemden öpmeyin ya konsantranasyomim(!) bozuluyor!**
- Sus ve yalamaya devam et!
- **İkinci Yeni'çeri ağası mısın sen!**
- Bütçe'den yine bize amorti bile çıkmadı!
- **Ee ne gibi atraksiyonlar yapıyoruz bu ay!**
- Hesaplar Doğu Alman usulü olsun!
- **Dünür, benim torun makalelerini Öküz mecmuasında neşrediyor!**
- Öküz'de ciks ve tiki tadı eksik!
- **Biraz önce sevişmiş gibi bir halin var!**
- Çok güzel ve çok şovenizmsiniz!
- **Hislenmek serbest arkadaşlar!**
- Adam yanlış anlama üstadı ya!
- **Şiirin o kadar güzeldi ki dost yayınlamaya ve başkalarıyla paylaşmaya kıyamadık!**
- Şiştin, moby dick gibi oldun valla!
- **Bi hocaya soralım, etik kaygısı olmayan adamla sevişmek caiz midir!**
- Periyodik olarak yalarım seni!
- **'Buzağı' iki sayfa, 'Boynuzu Terleyenler' bir sayfa, etti kafadan üç sayfa, Öküz Paf takımı dergiyi ele geçiriyor!**
- Sana karşı illegal hisler besliyorum dost!
- **Bu gece çok bilimkurgu geçiyor!**
- Rüyamda Hülya Avşar ile tartışıyorduk, aniden soyunmaya başladı, vazgeçtim!
- **Jüri bu yıl kendi kendilerine ödül dağıttığı için ödüle layık bir eser bulunamamış!**
- His Pokemonu musun olm sen!
- **Gel misyonların çocuğu gel!**
- Seninle Piedra Irmağı'nın kıyısında oturup elleşelim mi dost!
- **Sinirimden üst üste üç fırt sigara içtim!**
- Çelik sütyen takıyorum ben!
- **Sakallarım doğuştan topsakal çıkıyor!**
- Negatif elektriğinizi paspasa silin!
- **Görsel kültür halı saha maçında bizi yenebilir mi üstat!**
- Nerde o eski com.tr.ler be!
- **Biz de bir nevi hayali ihracat yapmıyor muyuz hafız!**
- Sen bu kafayla değil Avrupa Birliği'ne, Gençlerbirliği'ne bile giremezsin olm!
- **Saygısızlık olarak algılamazsan seni evire çevire dövmek isterim!**
- Ayakta uyumuyorum olm ben, pasif direniş yapıyorum!
- **Geçici bir süre servis dışı oldum!**
- Bir dergi daha bitti oohh, haydi piize, kayıntıya!

Akşamsefası

BOYNUZU TERLEYENLER

1981 İzmir doğumluyum. İ.Ü Huk. Fak.'nde ikinci sınıftayım. Geçen sene bu fakülteyi kazanarak, benim için kentten öte, bir kavram olan İstanbul'a geldim.

Burcu Özdemir/ İst.

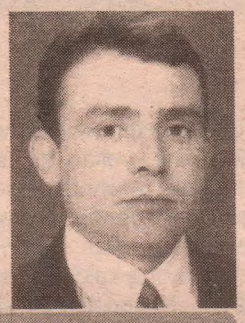

1970 Adana doğumluyum. Evliyim, koyu bir devlet memuruyum. Şiirlerimden bazıları; çeşitli dergilerde ve Buzağı'da yayınlandı.

İsmail Doruk/Erzurum

1982'de İzmir Çandarlı'da doğdum. Bu sene Muğla Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Edebiyat I. sınıftayım. On yaşımdan beri şiir ve ona benzer şeyler yazmaktan çok hoşlanıyorum.

Canan Şenol/Muğla

1968 yılında İstanbul'da doğdum. Ortaokul mezunu olup, halen Leman'da çalışıyorum. Şiire 1999 yılında başladım, ilk şiirlerim Buzağı'da yayınlandı.

Hüseyin Erer/Beyoğlu

Stradivarius Serzenişi

içimdeki çengiler
hüznü keşfe çıktılar
hay sizi keşfi bilmez kaşifler!
nerede kaldı gül ağacından
çalgılar?

birikmiş sıcaklarında
avuçlarımın
heveslerimi yakıyorum
sonra küllerini koyup
gözlerime
rüyalara dalıyorum

Bırak sorularım geri dönsün
Senin ulaşamadığın
meraklarıma
Üşüdüm fikirlerinden
Islak, öylesine laflarda

Yazınsal bir sokağım vardı;
Düşlerimden örmüştüm
taşlarını
Taşlar boyum kadar,
Boyum gittikçe uzamaktaydı

Sokağımın lambasıydı ışığında
yeni imgeler seçtiğim
Her gece altına geçip,
geçip de kendimi astığım

Bir gece sesin bastı sokağımı
Taşlarım dağıldı, lambam kırıldı
Ben boynumdaki iple sustum
Işık sönünce kör oldum.
Sen beğenilerimi
taklit güzelliklerle doyurdun
Her oyun sonrası
huzurumu kustum

gözlerim sona ermişti
senin için
dudaklarımın başladığı yerde
oysa ellerin
ölümsüzdü tenimin
tüm kıpırdanışlarında

Oh Olsun

ağzım bitti
azaldı ve kapandı
paslı kepenkler gibi

koşsam yetişir miyim düşlerine
ve konuşsam dünya diliyle

ayrılırken döktüğün eşyalar
sana bulaşmış yanım
biliyor musun
kar kurduna benziyor
artık yaşamım

sen de gittin
bir çocuk sesiyle
oh oldu bana

Belirtiler

ellerimi başıma yaslar
otururum
gövden fırlar gözlerimden
duvarlarda kaybolursun
kalkar giderim rahat yok
hayalinden

biri gelir konuşur
kurtuldum sanırım
sessizlik sonra ölümüne
sessizlik
ve sen duyulmaya başlarsın
yanan bir fidan gibi
çıtırdar etrafım
içim ısınır önceleri
birden yükselir yankılar
kayalar çarpar birbirine
kıvılcımlar oynaşır aklımda
büzülürüm küçülürüm
kollarım girer bedenime

beynimde dokunmaya
başlar tüm motiflerin
en korkunç desenler
çıkar ortaya
kendini işlersin aklıma
düğümleyip çıkar
gidersin

Şok

Aşkın başlaması yok!
O bir darbedir
İndirir saltanatını
Dalında sallanan
kalbinin
Ya da darağacında!

Bitmesi de yok aşkın
Susunca topyekün o
Avucunda cam kırıklarının
açtığı bir kuyu
Kanın damlar
gözyaşından!

Asansör

Tırmanış kaçıncı kata?
Hayatı "benim" diye
oynamaktan bıktım!
Bilmezsin ki sen
Hayal kırıklığını değil de
Hayat kırıklığını!

Ve kurtuluş belki
Bir bıçağın saplanışında

Lanet

Tutkal ıssızlığında
yanık çığlıklar
Yapış yapış bir yenilenme
Ölülerimin lanetidir belki bu
Yeni birini sevememe!

Yalan

Islak bir korku yaşıyorum
buralarda
Karanfil dalında yaprak
saçların
deli okyanusta konserve
kutusuyum
İçimde asi kanın!

İnanma bana sevdiğim
Senin yelkenin ben değil,
Karın!

Sen Başkasın

Başkasının bakışları
Seninki gibi
olmadı hiç.
Uzun zaman oldu
Gözlerini görmeyeli

Aşk

Her ömür
içinde
Bir sürü şey saklı
Bir de Aşkı,
Aşkı tattır bana.

Dua

Ölüm
Ha geldi ha gelecek
Tek duam
Senin önce gelmen

Hata

Hata ettim
Gözlerine bakmamakla
Hata ettim
Seni bırakmakla
Artık yokuz biz
Gün doğuşunda

Meğer

Ömrüm
Seni aramakla
Geçti
Yollarda
Meğer sen kapı
Komşumuzmuşsun
Bilemedim.

İkilem

Ansızın caddede
Gördüm seni
Yanına gelmek istedim
Dizlerimin bağı çözüldü
Toplanamadım

Not: *Küçük bir köşe olarak tasarladığımız* ***"Boynuzu Terleyenler"*** *köşesine o kadar çok şiir dosyası geldi ki, köşeyi bir sayfaya çıkardık... Diğer dosyaların hepsi sıradalar, lütfen biraz anlayış ve sabır...*

Önce hermafrodit bir dervişin öyküsünü anlattı bizlere, sonra da Engizisyon döneminde İspanya'dan kaçan Yahudilerin öykülerini... Şimdi ise görmek, görülmek ve iktidar olmak üzerine... Pinhan ve Şehrin Aynaları kitaplarının yazarı Elif Şafak'la son kitabı Mahrem, İstanbul, kadınlar, gözler ve edebiyat üzerine konuştuk.

Küçüklükten beri bizlere dayatılan bir güzellik modeli, estetik kalıbı var. Bunlar erkek gözüne göre biçimlenmiş kalıplar. Maalesef biz de bunları çok içselleştiriyoruz. Kadınların, kadınlara bakma biçimlerini hiç sevmiyorum, hiç de masum bulmuyorum.

Hakir Görülenin Hikayesini Yazıyorum

OYLUM GÖLBAŞI

Tüm romanlarınızda İstanbul var. Aranan şehir, varılacak şehir, yaşanacak şehir...

- Sanırım bu, biraz İstanbul'un benim yaşamımdaki anlamıyla örtüşüyor. İstanbul'a yerleşeli çok olmadı. Önceden de gelip gidiyordum ve her zaman yaşamak istediğim şehir gözüyle gördüm İstanbul'u. Annem Dışişleri'nde çalışıyordu, bu nedenle çok dolaştım. Gittiğim tüm şehirler arasında İstanbul, çok farklı bir yer tuttu gözümde. Biraz kendime benzetiyorum herhalde, ya da kendimi bu şehre benzetiyorum.

Nasıl bir benzerlik bu?

- Ankara'da son derece steril bir hayat sürebilirsiniz. İşiniz, eviniz ve arkadaşlarınızla görüştüğünüz yer olmak üzere üç nokta vardır. Bunları birbirine bağlar ve son derece steril üçgenler içinde yaşayabilirsiniz. Bu tarz bir yaşam sürmek istiyorsanız, İstanbul pek doğru bir yer değil gibi geliyor bana. Bu şehrin steril hayata izin vermeyen yapısını, karmaşasını, kozmopolitliğini, kaosunu seviyorum. Bunları epeyce kendime yakın görüyorum.

Pinhan'da ve özellikle Mahrem'de gözlerin ayrı bir yeri var. Çok fazla anlam yüklemişsiniz gözlere...

- Gözlerle kendi yazarlığım arasında bir bağ kuruyorum. Yüzyıllardır insanlar hep aynı konuları anlatıyor; ölüm, aşk, cinsellik... Sadece nasıl anlattığımızda ayrışıyoruz. Görmek de bu açıdan çok önemli benim için. Nasıl gördüğümüz bizi birbirimizden ayırt ediyor. Seyirci olduğumuz, gördüğümüz şeyler hep ortak. Nasıl gördüğüm, nasıl baktığımı, o da nasıl yazdığımı belirliyor. O yüzden çok önemsiyorum.

Mahrem'de tüm metin görmek ve görülmek üzerine kurulu...

- Ben de zaman zaman görülmekten rahatsız olan bir insanım. Biraz da kendimi sorguluyor, kurcalıyordum. "İnsanlar neden görmekten, görülmekten rahatsız olurlar, olabilirler mi?" Bunlar üzerine duygusal anlamda yoğunlaştığım bir dönemde yavaş yavaş Mahrem oluşmaya başladı. Sonra kitabın kahramanı şişman kadın şekillenmeye başladı. Bir dergide çok şişman bir kadın fotoğrafı gördüm. Fotoğraf hoşuma gitti çünkü bir rejim listesinin ortasındaydı ve etrafında 'kibrit kutusu büyüklüğünde beyaz peynir' gibi laflar vardı. Aşırı şişmandı, çıplaktı fakat gözlerinde inanılmaz iddialı, küstah, meydan okuyan bir bakış vardı. Bulunduğu ortamla gözlerinde gördüğüm ifade arasındaki tezat çok hoşuma gitti. Sonra o resmi kestim ve birçok şeyi ona bakarak yazdım. Mahrem'in kahramanının fiziksel özelliklerini biraz ona benzetmeye başladım. Hikayenin içine girdiğim zaman bu konu üzerine daha fazla düşünmeye başladım. Temel derdim şuydu belki de; her zaman her şeyin görülmesi gerekmiyor veya görmek masum bir şey değil. Bir insanı gördüğünüz zaman, hele ki o görülmek istemediği anda onu görürseniz, o zaman onun üzerinde inanılmaz bir iktidarınız olur.

Şişman kadının dünyasını anlatışınız çok başarılıydı. Bir ara sizin de öyle olduğunuzu bile düşündüm...

- Aslında bunu bilmek için çok şişman olmak gerekmiyor. Öyle bir toplumsal yapı içinde yetişiyoruz, büyütülüyoruz ki bunlar, bütün kadınların şu veya bu şekilde aşina olduğu şeyler. Şişko'nun trajedisini yaşamıyoruz ama yaşadığı trajedilere çok da yabancı değiliz. Küçüklükten beri bizlere dayatılan bir güzellik modeli, estetik kalıbı var. Bunlar erkek gözüne göre biçimlenmiş kalıplar. Maalesef biz de bunları çok içselleştiriyoruz. Kadınların, kadınlara bakma biçimlerini hiç sevmiyorum, hiç de masum bulmuyorum. Mesela anoreksi kadınlarda da bu trajedinin başka yansımasını görüyoruz. Kadın otuz kilo kalmış, hala kendini şişman buluyor. Çünkü öyle bir yola sokuyorlar ki bizleri ne kadar güzelleşirsek güzelleşelim hiçbir zaman yetmez. Her zaman birileriyle kıyaslanırsınız. Bir çeşit tatminsizliktir o güzelleşme çabası. Ne onun dışına çıkabilirsiniz ne de içinde bir yerlere varabilirsiniz. O yüzden devamlı mutsuzluk yaratır.

Kadın kadının en büyük düşmanı galiba...

- Mahrem'de kadınların kadınlara bakışlarıyla nasıl eziyet ettiklerini kullanmaya çalıştım. Ben de bunu gündelik yaşamımın çeşitli anlarında görüyorum, gözlemliyorum. Belki kendim de yapıyorum. Çünkü çok soyut bir şey, çoğu zaman kötü niyetle yapılmayan bir şey. Yani, gayet iyi niyetlice, biz birbirimizi kötü kötü süzüyoruz. Bir erkek gözü var ve onu o kadar içselleştirmişiz ki yalnız kaldığımız zaman, aynada kendimize bakarken bile o erkek gözüyle bakıyoruz. Ve ona göre şuramızdaki buramızdaki yağlarımızı, memelerimizi sarkmış buluyoruz ve mutsuz oluyoruz. Birbirimize bakarken bu daha artıyor. Çünkü o aşamadan sonra her kadın bir anlamda gizli bir rakip. Bunu Mahrem'de de kullandım. Kadınlar vişne rengi çadıra gidip çirkinleri seyrediyorlar. Çünkü bence kadınlar gerçekten çirkin kadın görmekten gizliden gizliye zevk alıyorlar. Ama bu doğamızda olan bir şey değil, böyle yetiştiriliyoruz. O kadar soyut bir baskı mekanizmasından bahsediyoruz ki... Televizyondan, kadın dergilerinden, arkadaşlarımızdan, annelerimizden öğrendiğimiz, binlerce kanaldan gelen bir sürü öğreti... Hepsini içselleştiriyoruz ve çoğu zaman kendimiz de üzerimizde nasıl bir baskı kurduğumuzu görmüyoruz. Soyut olması ve bu kadar çok kanaldan gelmesi görmeyi zorlaştırıyor. Ama kesinlikle bunun öğretilmiş bir şey olduğunu düşünüyorum. Kadınların doğuştan böyle olduklarını falan düşünmüyorum.

Mahrem'de cüce Be-Ce'yle, çok uzun boylu şişman kadının ilişkisi, Pinhan'da, hermafrodit bir insanın yaşadıklarını, Şehrin Aynaları'nda ise Engizisyon döneminde İspanya'da yaşayan Yahudileri okuduk. Bunların hepsi dışlanan, toplumdan farklı olan karekterler...

- Evet, Pinhan'da hermafrodit, heteroduks eğilimli bir insan anlatılıyor. Şehrin Aynaları'nda dinsel bir azınlığa yanaşıyorum. Orada anlatılan Miguel Pereira tiplemesi Yahudiliğini saklamak zorunda olan, converso olan, bir anlamda bir öteki. Ama Osmanlı İmparatorluğu'na gelip de yüksek sesle, "Ben Yahudi'yim." dediği anda bile ötekiliğinden kurutulamıyor. Mahrem'de de fiziksel deformasyonu olan insanlar anlatılıyor. Bütün bunların ortak noktası öteki olmaları. Sanıyorum bu insanlara çok büyük bir yakınlık hissediyorum. Ötekilik duygusuna yabancı değilim. Farklı yollardan gelerek, çeşitli zamanlarda bunu çok yaşadım. Ötekilik kavramı belki başka başka ötekilerin hikayelerine sizi daha duyarlı hale getiriyor. Merkezde, yüce, ulu olanın hikayesini değil de kenarda olanın, daha hakir görülenin, küçümsenenin hikayesini yazmayı tercih ediyorum.

Mahrem'de şişman olan erkek, cüce olan kadın olsaydı, yine böyle bir hikaye çıkar mıydı?

- Çıkmazdı. Şişmanlık erkekten çok kadının sorunu. Çok şişman bir erkek müdürünüz olabiliyor, başbakan ya da cumhurbaşkanı olabiliyor. Onunla alay etmiyorsunuz, komik olmuyor, yüksek yerlere gelebiliyor. En fazla şişman bir erkek olarak görsel hafızanızda yer ediyor. Ama aynı şişmanlıkta bir kadın olsaydı, uçaktan inerken-binerken, konuşma yaparken, basına bu şekilde yansısaydı, o zaman inanılmaz alay konusu olurdu.

Size 'Fantastik edebiyatın kadın yazarı' deniyor. Bu adlandırmaya nasıl bakıyorsunuz?

- Hiç iyi bakmıyorum. Zaten kadın yazar kavramıyla da çok barışık değilim. Birtakım şablonlar çok rahat oturtuluyor. Tarihsel roman, kadın yazar, genç yazar, fantastik edebiyat yazarı, postmodern yazar gibi... Bir kitap üzerinde sizin o yönünüz veya verilen o isim öne çıkabilir. Gerçekten Şehrin Aynaları tarihsel açıdan güçlü bir kitap. Onun tarihsel roman kategorisine oturtulmaya çalışılmasını anlarım. Ama bu demek değil ki oraya demir attım, sürekli o alanda bir şeyler yazacağım. Kitapla değil de yazarla bu kavramların, isimlerin özdeşleştirilmesi bana ters geliyor. Hep kitapları geri plana itip yazarları konuşuyoruz. Bu biraz işin vitrini gibi geliyor bana. Bütün bu kalıplar kitaplar için kullanıldığı zaman sorun yok ama benim için kullanıldığı zaman kendimi müthiş kısıtlanmış hissediyorum ve yapay geliyor. Bu tür kategorilerin son derece zorlama kategoriler olduğunu düşünüyorum. Anlamamızı kolaylaştırmak için kullanıyorsak tamam ama bunları sabit, değişmez kategoriler olarak algılıyorsak o zaman kötü bir şey var burada.

Bir üniversitede araştırma görevlisi olarak çalışıyorsunuz, gazete yazılarınız var... Edebiyat bunlarla birlikte gidebiliyor mu?

- Bir yazarın yılın 12 ayı, günün 24 saati edebiyat soluması gerektiğini düşünmüyorum. Sonuçta insanım, yaşıyorum ve edebiyatla birlikte bir sürü kimliğim, yüzüm var. Bunlar da benim edebiyatıma yansıyor. Bir romanın içine yoğun olarak girdiğim zaman, edebiyat hayatımda her şeyin önüne geçiyor. Ama mesela aşık olduğum zaman başka şeyler ön plana çıkıyor. Sürekli aynı dozda, aynı yoğunlukta edebiyat soluyup onunla yatıp kalkmak gerekmiyor. Bence, ne yaşadığımızı değil de nasıl yaşadığımızı yansıtıyoruz yazdıklarımıza. Benim hayatla kurduğum ilişki belki daha kaotik bir ilişki. Ben de çok düzenli bir insan değilim, iniş çıkışları çok bol olan bir insanım. Bu anlamda benim edebiyatla kurduğum ilişki de yaşamla kurduğum ilişkiye benziyor.

Akşamsefası

Fotoğraf: Enver Özkahraman

Hakkari'ye ilk defa hiç kimseye kimlik göstermeden girdim. Ve yine ilk defa hiç kimseye kimlik göstermeden Hakkari'den çıktım. Serê Solan virajını dönüp memleketimi arkamda bıraktım. Tarihi boyunca, hiçbir zaman bu kadar sanatçıyı, yazarı, gazeteciyi, ressamı, oyuncuyu birarada görmeyen Hakkari'de, o dört gün boyunca çocuk olsaydım keşke!

Köprüden Geçti Sanat...

MUHSİN KIZILKAYA

O kadar uzak bir yerde yaşıyorduk ki... Kimseler uğramıyordu semtimize. Bir başımızaydık. Yalnızdık, biz bizeydik. Her şeyden mahrumduk. Her şey bizden uzaktı, biz her şeye çok uzaktık. Hayallerimiz vardı sadece bizim. Uzanıyorduk uzaklara, oralardan alıp getiriyorduk küçük dünyamıza hiç tanışmadığımız, dokunmadığımız şeyleri. Hayallerimiz yetiyordu bize. O küçük şehirde, kendimize küçük küçük pencereler açmıştık. O pencerelerden alıyorduk içeri kitapları, oradan seyrediyorduk filmleri.

Her sabah kalkıyorduk, burnumuz **Sümbül Dağı**'na çarpıyordu. Sümbül Dağı tanıktı yaşadığımız hayata. Açtık, açlık çekiyorduk büyük şehirlerdeki hayata. Kitaplarda yazılanları merak ediyorduk, filmlerdeki hayata özeniyorduk. Çok az kitapta rastlanıyordu adımıza, hiçbir ansiklopedide bize ait bir bilgi yoktu. Hiçbir yerde karşımıza çıkmıyordu yazılmış hayatımız, yaşadıklarımız bizim için bir muammaydı. O muammanın içinde çırpınıyorduk. Gelip birilerinin serencamımızı anlatmasını istiyorduk. Halimize tanık olmasını... Hissettiklerimizi hissetmesini... Gidip yazmasını, filmini yapmasını... Onun için arada bir semtimize uğrayan, nasıl olduysa bir şekilde yolu bizim oralara düşmüş birileri olursa eğer, dönüp yaşadıklarını yazdıysa, o yazılanlar bizim için kutsal kelamdı.

Okuma yazma bilip de **Ferit Edgü**'nün **"O"** da yazdıklarını okumayan yoktur hemen hemen bu kentte. **Şükrü Gümüş**'ün **"Zap Boyları"**nı, **Selahattin Şimşek**'in **"Hakkari Dedikleri"**ni, **Ahmet Oktay**'ın **"Zap"** şiirini terennüm etmeyen münevvere rastlayamazsınız bu küçük kentte. Tarihin birinde **Fatma Girik, Engin Çağlar**'la birlikte gelip bir film çevirmişti de Zap nehrinin kenarında, hepimiz o efsaneyle büyüdük neredeyse. **Fakir Baykurt**'un yolu düşmüştü buralara, edebiyata, kitaba susamış biz çocuklar sürü halinde dolaşmıştık peşinde. **"Hakkari'de Bir Mevsim"** filminin çekimi için aylarca beklemiştik **Tarık Akan**'ın, **Türkan Şoray**'ın yolunu. Biz artist diye onları biliyorduk. Geleceklerdi, onları görecektik. Bekledik aylarca, aylar sonra **Genco Erkal** geldi, **Erkan Yücel** geldi, **Şerif Sezer** geldi. Hiçbirini tanımıyorduk. Artist diye, tanımadığımız birtakım adamları, kadınları göndermişlerdi bize. Olsun buna da şükürdü. Erkan Yücel'in peşine düşmüştük. Bizimle çocuklaşmış, çocukça oyunlar oynamıştı bizimle. Açtık kültüre, susamıştık sanata... Sanat, bizi bilmediğimiz hayata, bilmediğimiz hayatı da bize bağlayan bir köprüydü. Köprünün inşaatının bittiği müjdesi, yıllar sonrası verilecekti yıkıntılar arasından çıkmış savaş çocuklarına.

Küçük bir çocuk olsaydım şimdi o şehirde. O yağmurun iplik iplik yağdığı, herkesin arabasına atlayıp, **"İstanbul-Hakkari Sanat Köprüsü"**nü inşa etmeye gelen sanatçıları karşılamak için 40 kilometre yol gittiği, kentin boşaldığı o coşkulu günde küçük bir çocuk olsaydım çocukluğumdaki gibi keşke... Acıkınca kitap isteyen aynı çocuk kalsaydım eğer doğduğum o kentte, ürkekçe yaklaşırdım **Can Dündar**'a, **Pınar Kür**'e, **Oral Çalışlar**'a, **Halil Ergün**'e, **Genco Erkal**'a, **Tuncel Kurtiz**'e... Sizin kitaplarınızla, çevirdiğiniz filmlerinizle büyüyorum derdim onlara. Tuncel Kurtiz'e, sen **"Sürü"** filminde öfkeli ağayı oynarken ben devrimcilik oynuyordum; o filmde yüzüne yansıyan öfke, içimdeki öfkeye benziyordu. Öfke duyarak büyüyorduk. Jandarmalar babalarımızı falakaya yatırıyordu, öfkeleniyorduk. Kürtçe konuşuyoruz diye öğretmenden dayak yiyorduk, öfkeleniyorduk. Filmlerde gördüğümüz mazluma ağa baskı yapıyordu, öfkeleniyorduk. Yoksullukla baş edemiyorduk, öfkeleniyorduk. Öfke büyütüyordu hepimizi.

Ama çocuk değildim. Çoktan büyümüştüm. Büyüyüp de terk etmiştim o küçük kenti. Yıllar önce yolum düşmüştü büyük kente. Bu kez, oralarda acıkınca kitap isteyen bir çocuk olarak değil, karnını kitapla doyurmuş, koynuna şiir almış, yanına yazar arkadaşlarını katmış bir yazar adayı olarak gidiyordum doğduğum kente. Akranlarımın çoğu yoktu oralarda. Dağılmışlardı. Kimisi dağlara sığınmış, kimisi zengin olmuş, kimisi yoksulluktan bitap düşmüştü. Ben gazeteciydim, çoğunun gözünde yazardım, adlarını bildikleri, kitaplarını okudukları, filmlerini seyrettikleri adamlarla, kadınlarla arkadaştım. Gıpta edilecek biriydim... Aynı sırayı paylaştığım arkadaşlarımın gözlerinin içine bakarken, gördüğüm tek şey, ta mektep yıllarından kalma o hiç sönmeyen parıltıydı. Bir hafta boyunca onların yüzünü inceledim. Hepsinin yüzünde yorgunluk vardı, keder vardı, hüzün vardı; yüzüne baktığım bütün çocukların yüzünde çocukluğum vardı. Alıp getirmişlerdi çocukluğumu Belediye'nin Kültür Salonu'na... Kitapları merak ediyorlardı. Yazarların yüzüne bakıyorlardı hayranlıkla. Sanatçıların gülüşünü seyrediyorlardı, oyuncuların hareketlerini temaşa ediyorlardı **"Ya Rab yaşadıklarım sahi mi?"** duygusula...

Savaştan yeni çıkmıştı hepsi. Yaralıydılar. Açtılar, üstleri başları lime limeydi, ama pür-u paktılar. Yoksulluğu bulaştırmıyorlardı etraflarına, yaşadıkları yirmi yıllık acılı tarihin canlı tanığıydılar. Savaş bulaşmıştı üzerlerine, gözlerindeki ışık anlatıyordu her şeyi hepimize. Onların yüzünü seyrederken çocukluğumu seyrediyordum sanki Belediye'nin Kültür Salonunda. Sol yanımda Oral Çalışlar ile Can Dündar, sağ yanımda Pınar Kür'le Zeynep Oral... Onların arasında bir küçük çocuktum bütün mahçupluğumla...

Hakkari Kültür Salonu dedikleri yer, çocukluğumuzun cennet sinemasıydı. Ömrümüzün en güzel anıları, o karanlık salonda kaldı. Tahta sandalyelerde, kirli, yırtık pırtık perdede, salonun ortasına kurulan kocaman odun sobasının etrafında anılarımız var. Orada tanıştık biz **Yılmaz Güney**'le... Türkan Şoray, hareli kara gözlerini ilk defa bu salonda gösterdi bize. Şimdi, şenlik dolayısıyla getirtilen **"Umut", "Hoşçakal Yarın", "Güle Güle", "Bekçi"** filmleri oynatılırken bu salonda, çocukluğuma benzer çocuklar polis telsizlerinin rahatsız edici anonsları eşliğinde girmeye çalıştılar sinema denilen o büyülü dünyaya. O büyünün içine, polis telsizlerinin tiz anonsları karıştı. **Deniz Gezmiş**'in hayatının gösterildiği film, birkaç yerinden polis tarafından makaslandı. O salonda bulunan çocuklar alışkındı telsiz seslerine, siren sesleriyle büyü-

Akşamsefası

müşlerdi çünkü hepsi.

Karikatür sergisinin, resim sergisinin açıldığı Kültür Müdürlüğü Salonu, ilk kitapla tanıştığım yerdi. Kütüphaneydi orası, bu yoksul kentin içinde tek modern bina... Etrafı camla örülü, kitap mabedimizdi bizim. Oraya destursuz girilmezdi. Sergiyi gezen çocuklar, ilerde anlatacak anılara sahip oldular. Hikayeyi Hakkari'ye gelen ressam **Murat Morova** anlattı, **Işıl Özgentürk** köşesinde de yazdı. Sergiyi gezen çocuklardan birine Murat sorar, "En çok hangi resmi beğendin" diye. Çocuk, **Balkan Naci**'nin **(İslimyeli)** bir resmini gösterir, Murat neden onu sevdiğini sorar. Çocuk, "Çünkü sihir gibi bir şey" der. O dağların büyülü gerçekliği henüz anlatılmadı. Hakkari'de modern bir resme bakan çocuk, yaşadığı büyüye benzer bir büyü keşfeder resmin içinde.

Bizim zamanımızda Kapılı Spor Salonu yoktu. Oyun alanımızdı orası bizim. Arada bir şimdi yıkılan Sağlık Ocağı'na hastalanan annemizi götürürdük. Bugün yerine yapılan Kapali Spor Salonu, şenlik boyunca tıklım tıklımdı. Açık havada konserlere izin vermediler. Açık havaya çıkacak türkülerin, milli birlik ve beraberliğimizi bozacağından çekindiler herhalde. **Ferhat Tunç** konseri devletin "hassasiyetinden" yasaklanmıştı. İnsanlar, **Moğollar**'la, **Bulutsuzluk Özlemi**'yle, **Sema-Tuncel Kurtiz**'le, **Genco Erkal**'la, **Jülide Kural**'la, **Mazlum Çimen**'le, **Anatoliya**'yla, **Melike Demirağ**'la coştular. Türkülerine katıldılar, birlikte şiir okudular **Nazım**'dan, rock müzikle dans ettiler. Müziğin ritmi önünde sallanan hepsinin durumları birtakım merkezlere anında rapor edildi. Yüzlerce polis görevliydi her yerde. Konukları en çok bu polis gölgesi şaşırttı. Aslında polis de şaşkındı bu durumdan. İlk defa birtakım "aykırı" adamlar ayak basıyordu bu coğrafyaya ve sakıncalı şeyler söyledikleri halde tutuklanmıyorlardı. Her şey tuhaftı. Aslında buranın yasalarına göre hepsinin derdest edilmeleri gerekiyordu. Bundan olacak, Belediye'nin önündeki çay bahçesinde bir yerel gazetecinin teybine bir şeyler söyledim diye beni içeri aldılar. Karanlık bir yere götürüp tam gözlerimi bağlarlarken gelen emirle bundan vazgeçtiler. Emniyet Müdürü bu durum nedeniyle defalarca özür diledi benden. Galiba Hakkari tarihinde ilk defa bir emniyet yetkilisi, bir sivilden, karanlık bir yere götürüp gözlerini bağlamaya kalkıştılar diye özür diliyordu.

Sanat dağlarla buluştu. Hava temizdi, gökyüzü berraktı. Geceleri tonlarca yıldız vardı gökyüzünde. İstanbul'dan gelenler Hakkari'yi çok beğendiler. Hakkarililer de onları çok sevdiler. Fotoğraf sanatçısı **İsa Çelik**'in söyleşisi doluydu, ressam **Murat Morova** ile **Alaettin Aksoy**'un paneli tıkılım tıklımdı, şair **Orhan Alkaya**'nın atölye çalışmasına onlarca şair adayı ilgi göstermişti.

Bir otantik Kürt düğünü görsünler diye, cümbür cemaat yeğenimin düğününe gittik **Medrese Mahallesi**'nde. Yüzlerce adam omuz omuza vermiş, ağır aksak, kırık bir türkü eşliğinde oyunuyorlardı. Tuncel Kurtiz'in kolundan tutup govend'e soktum. Ritme çabuk kaptırdı kendini, "Bu bir oyun değil, ayin" dedi. Herkes buradan oraya kadar birbirine uzak, herkes oradan buraya kadar birbirine yakındı. Yabancı bir yere gelmişlerdi besbelli, ama hiç yabancılık çekmiyorlardı. Hani olur da güçlerimizi birleştirir, her yıl bir "mahrumiyet bölgesine" böyle bir sefer düzenlersek eğer, ora gökyüzündeki yıldızlar kadar dostlarımız olacak. Aç'tılar o çocuklar, kültüre, sanata, kitaba açtılar. Hayata açtılar. Olağan olana her şeye açtılar. Az buçuk açlıklarını giderdiler.

Hakkari'ye ilk defa hiç kimseye kimlik göstermeden girdim. Ve yine ilk defa hiç kimseye kimlik göstermeden Hakkari'den çıktım. **Serê Solan** virajını dönüp memleketimi arkamda bıraktım.

Tarihi boyunca, hiçbir zaman bu kadar sanatçıyı, yazarı, gazeteciyi, ressamı, oyuncuyu birarada görmeyen Hakkari'de, o dört gün boyunca çocuk olsaydım keşke!

Güreşçilerin çoğu tarikatçıymış! Spora siyaset bulaşmış! Neremize siyaset bulaşmamış ki? İşte bizim, sporcudan daha kalabalık buraya teşrif eden idarecilerimiz, yurda dönünce bunlarla uğraşacak! Başarısızlık sanki kendilerinden kaynaklanmış gibi, Avusturalya'daki Göçmen Türklerin ruhundaki eziklik de büyüdükçe büyüyecek...

Kimin İçin Olimpiyat

NİHAT ZİYALAN

Çok şükür Olimpiyat bitti! Çoğu insan gibi eve hapsolmuş, televizyonun karşısına çakılmış olma duygusundan kurtuldum. Şehir merkezine giderek, Olimpiyat Oyunları tarafından ele geçirilen Sydney sokaklarının, yollarının, yeniden özgürlüğüne kavuşmasına tanık olacağım!

Nereden bilebilirdim Olimpiyatın benim gibi normal gelirli insanlar için olmadığını. Açılışına gidelim dedim, üstüme güldürdüm. Bari kapanışa gidelim dedim, daha çok üstüme güldürdüm. Normal yarışma biletleri 150-300 dolar, açılış-kapanış biletleri 600-1300 dolar arasında. Bu parayla, kullanılmış bir araba alabilirsin!

2000 Olimpiyat'ı Sydney'e çıkınca herkes gibi ben de sevinmiştim. Olimpiyat süresince bunun yanlış bir sevinme olduğunu gördüm. Anayurttan gelen Türk atletlerin aldığı madalyalarla, bir süreliğine de olsa ruhumdaki göçmen ezikliğinden kurtulacağımı sanmıştım, yanılmışım. Diğer ülkelerden gelen atletlerin elleri armut toplamıyormuş!

Oysa ne kadar da umutlanmıştım, gösterileri gidip yerinde göreceğim, o heyecanı yaşayacağım diye! Olimpiyatın başlamasıyla azan fiyatlar benim gibileri eve hapsetti. Salt hayat pahalılığı değil, turistler de canımıza okudu. İki milyona yakın turist bekleniyordu, Allah'tan bunun çok çok altında bir giriş oldu. Sydney'in dünyanın her yerine uzaklığı, Avusturalya konsolosluk yetkililerinin vize verirken insanlara kök söktürmesi, aradaki saat farkı gibi nedenlerin buna yol açtığı söyleniyor. İyi ki beklenen turist gelmemiş. Evlerimize değil, odalarımıza kapanmak zorunda kalacakmışız gelselerdi! Olimpiyat oyunlarıyla birlikte, eğlenece de istiyor turist. Vur patlasın çal oynasın! Bir kahvenin 5, sandviçin 8 dolar olduğu yerde benim gibilerin ne işi var? Olup bitenleri, niçin oralarda değilim hayıflanmasıyla, televizyonlarından seyretti halk.

Sydney Olimpiyatı'nın gösterim hakkını alan 7. Kanal da bir alemdi! Avusturalya bayrağı, Avusturalyalı sporcu seyretmekten sıkıntı bastı seyirciyi. Sanki diğer ülkelerden gelen yoktu! Bu aşırı milliyetçi tutum, gazetelerdeki okuyucu mektuplarıyla bombardımana tutuldu. Gene 7. Kanal'ın fış fışlamasıyla Avusturalya Ulusallık Ruhu diye bir gaz üretildi. Ne yazık ki buna ucundan kıyısından, SBS Türkçe Programı'ndaki birkaç arkadaşımız da katıldı. Kurtuluş savaşı veren Laik Türkiye bile bu Birliktelik Ruhu'nu gerçekleştiremedi. Kürt sorununa, İslamcılara bakın! Kurtuluş Savaşı'nın bize yapamadığını, küreselleşmenin bir parçası durumuna getirilen Olimpiyat mı yapacak Avusturalya'ya? Hele bu Yerli Halk Sorunu çözülmeden.

Neyse ki muhteşem açılışta, neredeyse soyu tüketilen Aboriginal yerlileri öne çıkarıldı da, çoğu insanın içine su serpildi. Bu tutuma karşı çıkıp, açılışı ırkçı bir gözle izleyenler azınlıkta kaldı.

Yarışmalara katılan ülkelerin hepsi de madalya umuduyla geldi buraya. Türkiye'ye göre çok olanaksız, çok daha küçük devletler acaba neden başarılı oldular diye merak ettik? Onlarla yapılan televizyon, radyo programlarında aşağı yukarı şöyleydi işittiklerimiz: Çünkü bizde spor deyince, akla önce futbol gelmez. Spora siyaset karışmaz. Tesisimiz boldur, amatör spora yatırım, ilgi fazladır. Yunanistan'da yapılacak olan 2004 Olimpiyatı için ülkemize döner dönmez hazırlıklara başlayacağız.

Peki biz ne yapacağız? Anayurda döner dönmez, bazı sporcuları ceza kuruluna vereceğiz!

Yarım kilo fazlasını ayarlayamadığı için hakkını kaybeden halterciyi, sakatım diye yarışmaya Amerika'dan apar topar getirtilen sırıkla yüksek atlayıcısını tam sineye çekecekken, ayyıldızlı mayoyu giymeyip Rus'la güreşmek için mindere çıkmayan Harun Doğan olayı patlak verdi! Ya Judo'da altın madalya alan Hüseyin Özkan! İslamcılar gibi parmaklarını havaya kaldırarak kutlamış sevincini! Hayda! Güreşçilerin çoğu tarikatçıymış! Spora siyaset bulaşmış! Neremize siyaset bulaşmamış ki? İşte bizim, sporcudan daha kalabalık buraya teşrif eden idarecilerimiz, yurda dönünce bunlarla uğraşacak! Başarısızlık sanki kendilerinden kaynaklanmış gibi, Avusturalya'daki Göçmen Türklerin ruhundaki eziklik de büyüdükçe büyüyecek...

İstanbul Olimpiyat Komitesi, Sydney Regent Hotel'de mekan tutarak, çalışmalar yaptı. Türkiye'den getirilen üstü yazılı tişört ve şapkaları giyerek buradaki Türklerin stadyumlara gitmeleri, oralardaki Olimpiyat seçici kurul üyelerinin gözlerine sokmaları istendi. Böylece Türk halkının 2008 Olimpiyatı'nın İstanbul'a verilmesini yürekten istediğini kanıtlamalıymışız. Dışarda belki buna gereksinim vardır ama içerde olduğunu sanmıyorum. Bizim halkımıza, istemediği şeye evet demesi öğretilmiştir! Diyelim 2008 Olimpiyatı İstanbul'a verildi, bunun halka ne yararı olacak? Sydney Olimpiyatı'nı yaşamış biri olarak benim yanıtım hiçtir. Türkiye'nin kredisi artacakmış! Ne pahasına artacak bir kredidir bu! Örnekler: Sydney 2000 Olimpiyatı için NSW Hükümeti 8 milyar dolar harcadı, bu arada birkaç hastane ödeneksizlikten kapandı, birkaçı da kapanmak üzere. Acele GS'ti denilen KDV çıkarıldı! Yeni zamlar kapıda!

Çalınmış kuşak diye isimlendirilen Aboriginal yerli motifi görkemli kapanışta da öne çıkarıldı. Benim için hava-i fişeklerden de ilginç olan, melek giysili kızların hayata sundukları zeytin dallarıydı. Üstünde yaşadığımız toprak bize de yeter size de, yeter ki özünde kardeşlik, paylaşma olsun. Öküz'ün geçmiş sayılarının birindeki kapak başlığını hatırladım: Doğu batı sentezinden kimseye zarar gelmez.

İş oraya varırsa, Olimpiyat-Sanat ilişkisi de kolayca tezgahlanır. Otoritenin bir işaretine bakar, plastik sanat temsilcilerinin, çok satan yayıncıların koşturması! Bizimki gibi geri kalmış bir ülkede, otoritenin yol gösterimiyle, kendi için yazmak diye bir sorumsuzluk türünü yaratanlar! Onlardan bir Olimpik-Sanat kotarılması istenirse, hemen işe koyulurlar kuşkusuz! Bu lop lopçuların, halkın zihnini köreltmek için yaptıkları gayretli çalışmaları hatırlayın! Onlar da göreve çağırlar medyanın gülleri sanatçalarını! Kolları sıvayın bakalım dediklerinde, tamamdır! Olimpiyat Şiiri, Olimpiyat Öyküsü, Olimpiyat Romanı cuk diye oturtulur! Yaldızlı antolojiler bile hazırlanır! Resmiyle, heykeliyle! Mümtaz Hoca köşesinde, Olimpiyatın bir avanta üleşme alanı olduğunu açık açık yazdı. "Vermezler ama, verirlerse bunun için verirler" dedi. Sevgili Soysal'ın bildiği bir şey var ki, böyle konuşuyor.

İstanbul'a Olimpiyat verilirse, kalabalığının iki katına çıkmasını bir düşünün! Fakat yarışma dalları aşağıdaki gibi sıralanırsa, buna gönülden katılırım. Bu listeye sizler de ekleme yapabilirsiniz kuşkusuz: Yoksulluğa dayanıklılık! Filistin Askısı'nda yüksek atlama! Hapisanelerde ölüm orucu! Kusturmadan dışkı yedirme yöntemleri! Özgür düşünce oluşturmayı sesli olarak yapanların çenesini kapama usulleri! Cumartesi Anneleri'nin sergilediği fotoğraflar! Avanta lavanta! Deveyi hamuduyla yutma! İşkence aletlerinin faça vermeden kullanılması! Halkı değil, ceplerini düşünmek için hükümet olanların geçit töreni! Kardeşi kardeşe düşman yapmanın yolları!

Açılış, Kurtuluş Savaşı vermiş güzel yurdumuzu bu hale nasıl getirdik dansıyla yapılabilir!

Sydney 2000

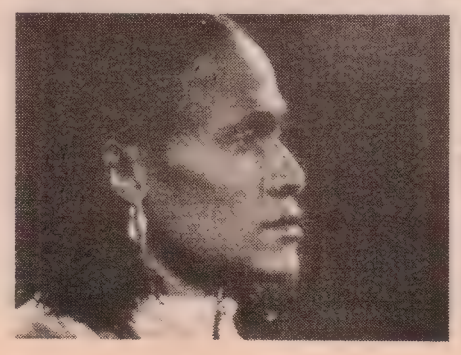

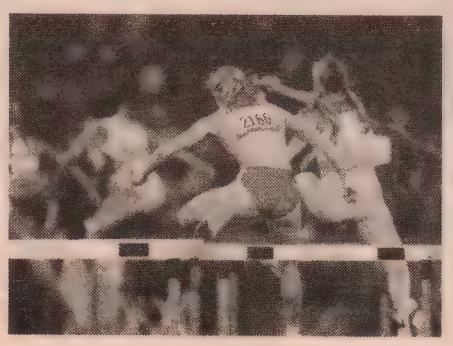

Fotoğraf: Vedat Açıkalın

"Kılıç Artığı" İnsanlık

Talat paşa... / zıçtı taşa....

MERAL ONAT

Babam Mehmet Vedat Onat'a.

Küçükken bir Ermeni çocuğa aşıktım. Kapımıza boyalı yumurtalar getirdiğinde, o gece gibi yakamozlu gözlerinde gördüğüm hüzün yoksa tehcir günlerinden, sürgünlerden mi kalmaydı Şaan?!..

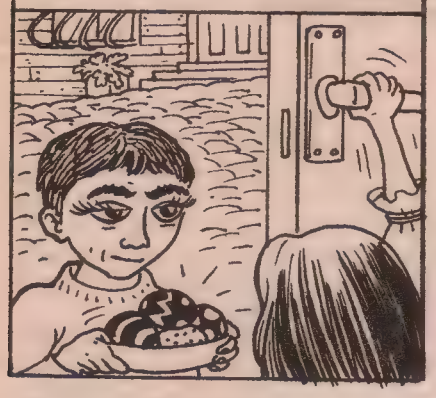

Rita abla da bir Türk gencine vurgun... Ahşap odasını tutuşturan o aşk yangını yeri göğü ısıtır. Yerlerde Berkant'ın şarkıları, Samatya'nın 6-7 Eylül olaylarını yaşamış daracık zindan sokaklarında Rita ablanın dudaklarını Ülkü Abi'nin hasretli odasına taşıyıp durur, mektup gibi...

..Ben Enver Paşa, Cemal Paşa, Talat Paşa'ya rağmen kahramanlar gibi taşırdım, iki ulusun aşk vesikalarını..

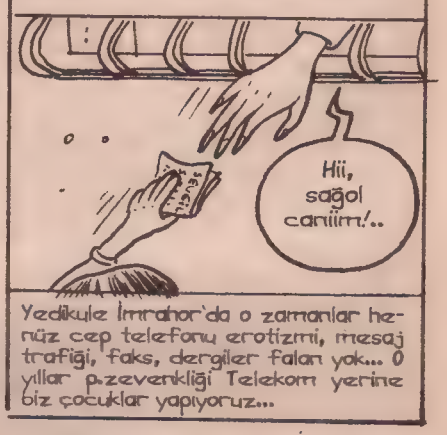

Yedikule İmrahor'da o zamanlar henüz cep telefonu erotizmi, mesaj trafiği, faks, dergiler falan yok... O yıllar pzevenkliği Telekom yerine biz çocuklar yapıyoruz...

Şaan'ların bahçesinde şöyle örümcekler vardı, toprağın üstünde kendi yaptıkları bir kapak, kaldırınca altında yuvaya giden bir dehliz, Şaan'ların bahçe süpürgesinden bir tel, tükürükle ıslatır, dehlize sokar, iki örümcek çıkarırsın.

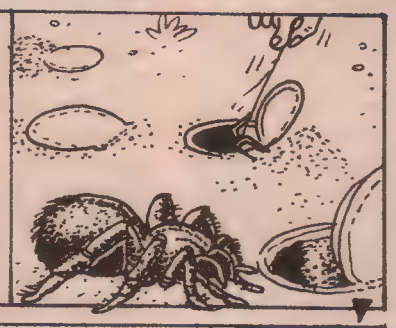

.. "Ünlü Türk Büyükleri" Talat, Enver, Sait, Cemal Paşa ve İttihat Terakki bu örümcekleri birbiriyle dövüştürdü...

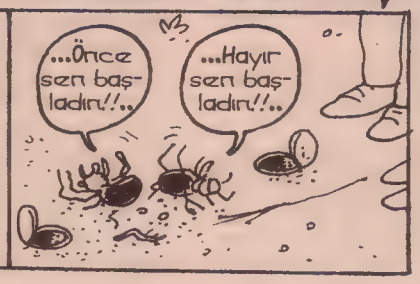

Şaan'lar örf, adet, dil, din ve edebiyata düşkün bir ulus.. sanat kabiliyetleri, ticaret ustalıklarıyla varlıklı bir hayat sürmüşler... 350 yıl Anadolu Selçuklu İmparatorluğu ve Kilikya Krallığı kardeş gibi.. Yine Osmanlı'nın ilk 550 yılı çıt yok.. Her şey Tanzimat Fermanıyla başlıyor. Mustafa Reşit Paşa Osmanlı'nın değişen dünya şartlarına ayak uydurmasını dilemişse de, Türklerin imparatorluk içinde ellerinde tuttukları "ümmet" esası ve yönetim dışında azınlıkta olmaları nedeniyle bu şartlarda Ermeniler bağımsızlık haklarını isteyeceklerdi...

Meşrutiyetin ilanında çok emekleri geçen Ermenilerden İttihatçılar Paris'teki büroları aracılığıyla destek istemişler, işbirliği teklif etmişler ve iç meselelerin hallinde birlikte çalışmak istediklerini bildirmişler. Daha sonra, bağımsızlığı gösterip gösterip vermeyen İttihatçı Paşalar en çok bu nedenle öldürüldüler.

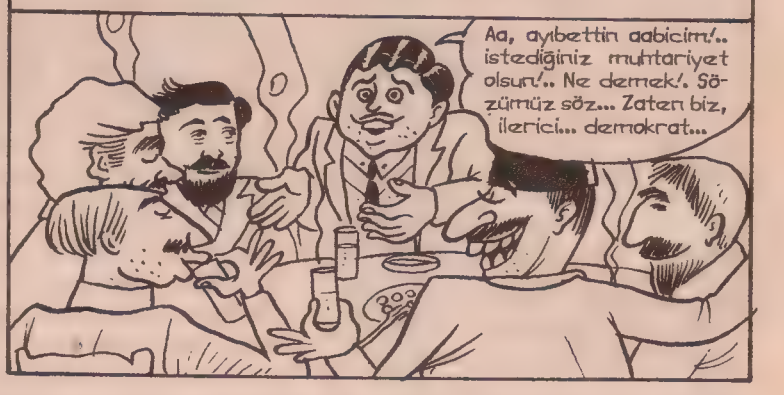

93 Rus Harbi üzerine Meclis-i Mebusan kapatıldı ve Abdülhamit devlet idaresine ait bütün yetkileri elinde topladı... Tahttan alınıp tekrar meşrutiyete dönüldüğünde Enverler, Niyaziler Makedonya dağlarından indiler.. Dönenler arasında pek çok Ermeni Komiteci de vardı ve meşrutiyetin ilanında kendilerini hissedar görüyorlardı.. O sıralar adem-i merkeziyetçi Prens Sebahattin de İstanbul'a döndü ve "Ahrar" partisini kurdu.. Bir çok vilayette de MC Donalds gibi İttihat ve Terakki kulüpleri açılmaya başlanmıştı...

İttihatçılar bu arada her pazar günü kilise bahçelerine gidip Ermenilere nutuklar atıyor, kulübe girmeleri için ikna etmeye ve ilerideki particiliğin temellerini atmaya çalışıyorlar.. En büyük dertleri hakiki adem-i merkeziyetçi Prens Sebahattin'di...

Meşrutiyetin ilanı da tıpkı Fransız İhtilali gibi halk için değil, "yönlendirilebilecek ve yeteri kadar demokrasi" niyetiyle yapılmıştı. Tam böyle bir zamanda 31 Mart olayı, bir gün sonra da Adana ayaklanması oldu.. Sadece bu "Sözde Soykırım"da 17 bin Ermeni ve 1700 Türk-Kürt insanın soyu kırıldı...

"İttihat ve Terakki birkaç baş etrafında birkaç kola ayrılmıştı... Cemal Paşa ve adamları, Talat paşa ve adamları, Enver Paşa ve adamları... Kendi kendinin adamı kimdi bilmiyorum. Gruplar büyüdüğü zaman artık Talat'ın Takımı, Cemal'in Takımı ve Enver'in Takımı demek daha doğru olurdu."

"Cemal Paşa'nın adamı Falih Rıfkı Atay"

Hatta, bir ara Alman biladeri Wilhelm, Osmanlı Devleti'nin adını "ENVERLAND" koymuştu...

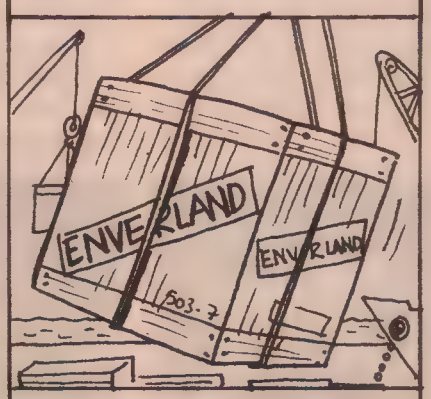

...Daha sonra ise "EVREN-LAND" oldu. Hala da öyle devam ediyor...

İttihatçılar, basın sansürünü kaldırdık dediler.. 1909'da Serbesti Gazetesi başyazarı Hasan Fehmi Bey'i, 1910'da Sedayı Hak Gazetesi sahibi Ahmet Samim Bey'i, 1911'de muhalif gazeteci Zeki Bey'i vurdular.. Sayısız gazeteciyi tehdit edip dövdüler ve sürdüler... Hele Hasan Fehmi Bey; Para kasası olmayan bu namuslu ve yoksul gazeteci, "yazma ihya edelim" tekliflerini kabul etmemiş, vurulduğunda ayakkabıları fırlayınca ortaya çıkan yırtık pırtık çoraplarına insanlar kan ağlamış, cenaze merasimine yasaklar konulmuş ve Talat Paşa doğru dürüst bir inceleme bile yaptırmamıştı.. Bu gazeteciler mason değildi, bugün adları unutulup gitmiştir...

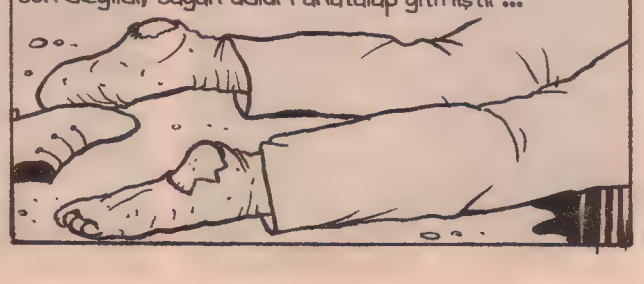

...Hadi Abdülhamit istibdatçıydı.. Celal Bayar'ın Cumhuriyet, üstelik demokrasi devrinde basını ne hale soktuğu ortada... Eski patronları Talat, Enver ve Cemal biraderlerin yolunda yürüyerek, polis kuvvetini yargı ve infaz organı olarak çalıştırdı. 60 İhtilali ve öncesinde birçok yazarın zülfiyare dokunan yazısı sansür yüzünden kaldırıldığında yazının yeri boş, bembeyaz çıkıyordu.

Babıali baskınında Genelkurmay Başkanı, Milli Savunma Bakanı ve Kabine Üyesi Nazım Paşa'yı öldürerek, Başbakan Kamil Paşa'yı zorla istifa ettirerek yerine Mahmut Şevket Paşa'yı başbakan yaptılar. Onun anti-pokemanlar tarafından öldürülmesiyle de İttihat ve Terakki eşkıyalarına fırsat doğmuş oldu. Ülkede kendilerine muhalif kim varsa astılar, sürdüler, muhalefet, can, mal ve namus emniyetini sıfıra indirdiler...

Enver Paşa kendi kendine terfiler veriyor, bunu gören Cemal Paşa da ondan aşağı kalmıyor, kendi kendini terfi ettiriyor... Daha da komiği, Enver, amele çavuşu olan babası Ahmet Efendiyi Paşalık ünvanı ile Saray İnşaat Nazırı yaptı..

(Mabeyn Başkatibi Ali Fuat Türkgeldi - Görüp İşittiklerim- Türk Tarih Kurumu)

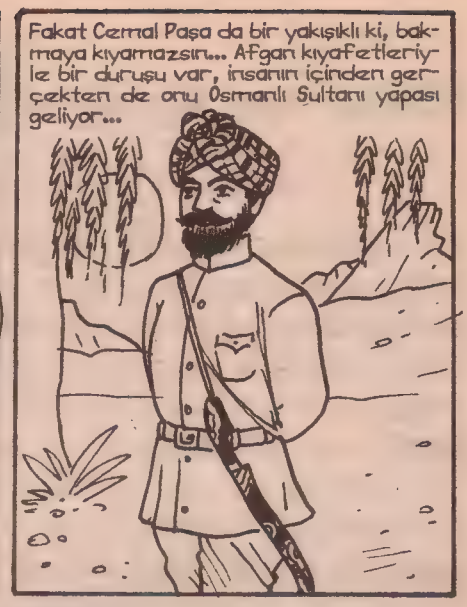

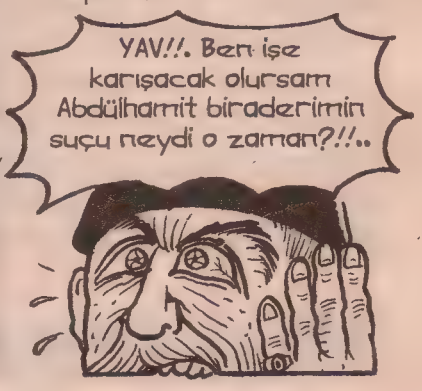

Biz hala var sanıyoruz, Amerika, İngiltere, Fransa, çoktan tarihe karışmış devletler.. Yıllar önce sönmüş yıldızlar gibi, şu anda bize göre varlar... Toprağa kazıkların çakılmadığı çok başka sınırlar oluştu.. İsrail'in "sınırsız tek bir dünya" planı mesela... başka bir boyutta dev telekomünikasyon ve medya şirketlerinin evlenmesi ve diğer büyük şirketleri dost, metres tutarak; oluşturdukları yeni sanal ülkeler gibi mesela...

...bizleri bekleyen, ancak bu prensipler ve bırakılan imkanlar içinde "yaşayabilecek" yeni vatandaşlık ve kölelik biçimleri. (Bir reklam: Yaşasın Vefa Bozası!?)

Sultan Hamit'in saltanatı yıllarında İngiltere Başbakanı Yahudi Disraeli, meclisteki ünlü tarihi bir konuşma yapmıştı... Bu nutuk siyonizmin özünü ortaya koyar.

"Muhafazakar bir parti için en kötü hatanın, Yahudilere zulüm etmek, esasen muhafazakar bu ırkın, bu davranış ile ihtilal ve fesat fırkalarına atılmasına ve bunlara manevi müthiş bir idare sağlamasına neden olmak olduğunu" hayretle dinleyen bir meclise anlattı..

"Disraeli'nin Hayatı, Andrê Maurois. s.120."

Kendini He-Man sanan Abdülhamit vaadedilmiş toprakların, Hayfa ve Yafa'nın birçok arazisinin tapusunu kendi üzerine yaparak Teodor Herzl'in satın alma teklifini geri çevirdi.. Eğer bu teklifi kabul etmiş olsaydı, her şey bir yana, belki de Avrupa'da 6 milyon insan, çoluk çocuk katledilmemiş olacaktı...

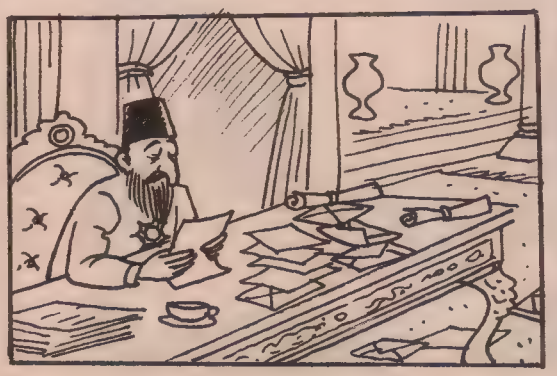

Belki de Amerikancı Halide Edip'in yerine Abdülhamit'in büstleri dikilecek, adı Kızıl Sultan değil, Mutteşem Hamit olarak anılacak, Spielberg, Schindler'in değil, Al Pacino'nun başrolde oynadığı "Abdülhamit'in Listesi" filmini çekecekti... Aynı Kanuni Sultan Süleymana ve birçok insanı Nazilerin elinden kurtaran birkaç Türk'e duydukları şükran borcunu hiç unutmamaları gibi...

devam edecek...

Musa'nın Aynası

MUSA AĞACIK

Bu sayıda bir Anadolu Bilgesi olan bilimin mum ışığı Sumerolog Muazzez İlmiye Çığ'la yaptığım söyleşiyi sizlere sunacağım. 86 yaşındaki bilge Anadolu kadını Muazzez Ana'yı sanırım pek azınız tanıyor. Muazzez Ana, 33 yıl boyunca İstanbul Arkeoloji Müzesi'nde Sumer, Akat, Hitit, Babil ve diğer uygarlıklara ait binlerce kil tabletin deşifre edilerek tasnif edilmesinde görev aldı. 2 yıl kadar da ünlü Amerikalı Sumerolog Samuel Noah Kramer'in asistanlığını yaptı ve onun, "Tarih Sumer'de Başlar" adlı nefis kitabını Türkçe'ye çevirdi. Muazzez Ana sadece çeviri yapmadı. Geçmişten günümüze ışık tutan ve Kaynak Yayınları'nca yayımlanan "İbrahim Peygamber", "Kutsal Kitapların Kaynakları", "İnanna'nın Aşkı", "Zaman Tüneliyle Sumer'e Yolculuk, "İştar'ın Kaleminden Hititler ve Hattuşaş'a Yolculuk" ve bir Sumerli öğretmenin öyküsünün ele alındığı "Sumerli Ludingirra"'yla geçmişe dönük bilim kurgu kitabını kaleme aldı. Sevgili dostlar, hurafelerden arınmak ve çağdaş bilimin aydınlığından faydalanmak için hepinizi Muazzez Ana'nın yazdıklarından yararlanmaya ve geçmişe dönük maceralı bir yolculuğa davet ediyorum netekim.

Muazzez İlmiye Çığ

Muazzez Ana, bu yaz Amerika'da ne yaptınız?

- Kardeşimi ziyarete gittim. Bu arada boş durmayayım diye Tevrat'ta mabet fahişe leriyle ilgili bölümü çıkarttım. Sonra Süleyman'la ilgili çok doküman topladım.

Hangi Süleyman?

- Süleyman peygamber tabii ki. "peygamber"diyorlar ama adamın 700 karısı, 300 cariyesi var!

Hepsiyle başa çıkabilmiş mi?

- Çıkmış herhalde adamcağız.

Kaç yıl hüküm sürmüş?

- 40 yıl.

Sülüman Demirel'e ondan dolayı mı "Muhteşem Süleyman" diyorlar?

- Bu bir tanesiyle oturdu zavallı! Ama Çankaya'daki 700 cariyesine ne diyorsun?

Onlar erkek değil mi?

- O başka ama 700 tane hizmetçi aldı. Yani Süleyman da ondan aşağı değil! Yahu deli olacağım. Padişah sarayını geçmişler. O kadar insan kime hizmet ediyor?

Muazzez Ana, Demirel yeni bir parti kurarsa sonu ne olur?

- Demirel'in sonunun Lidya Kralı Kreysus'a benzemesinden korkuyorum.

Nasıl?

- Kreysus son derece zengin, nüfuz sahibi bir kral. İşte sarayları, hazineleri göz kamaştırıyor. Bir gün Yunanlı düşünür Solon, kendisini ziyarete geliyor. Kreysus, Solon'a saraylarını, hazinelerini gezdiriyor ve her defasında, "Dünyada benden daha bahtiyar insan var mı Solon?" diye soruyor. "Vardır!" diyor Solon. Kreysus kızıyor. Sonra başka saraylarını ve hazinelerini gösteriyor. Ve tekrar soruyor, "Bak! Dünyada benden daha zengin, daha bahtiyar kimse var mı söyle?" "Ee vardı, falandı."diyor Solon. Kreysus, "Solon, bunu nasıl söylersin?" "Çünkü ötekilerin ben sonunu biliyorum. Ama senin ne olacağını bilmiyorum Ey Kreysus!" Derken Persler, Lidya'ya hücum ediyorlar. Ve Kreysus'u esir alıyorlar. Pers Kralı Krus, 'Kreysus'un tanrısal gücü olduğunu' duymuş. Denemek için onu kocaman bir odun yığının üzerindeki kazığa bağlıyor ve odunları ateşe veriyor. Kreysus, "Solooon, Solon" diye bağırmaya başlıyor. Onun üzerine Krus Solon'u merak ediyor. Ve Kreysus'u ateşin içinden alıp sorguluyor: "Kimdir bu Solon, ne iş yapıyor?" "Solon Yunanlı bir düşünür. Bana misafir gelmişti. Ben de kendisine saraylarımı ve sahip olduğum hazinemi gösterirken, 'Söyle Solon, dünyada benden daha bahtiyar insan var mı?'diye sormuştum. O da bana, 'Ama sonunu bilmiyorum senin' demişti. Bak şimdi sonum ne oldu? Onun için Solon'u çağırıyorum. Solon haklıydı çünkü.

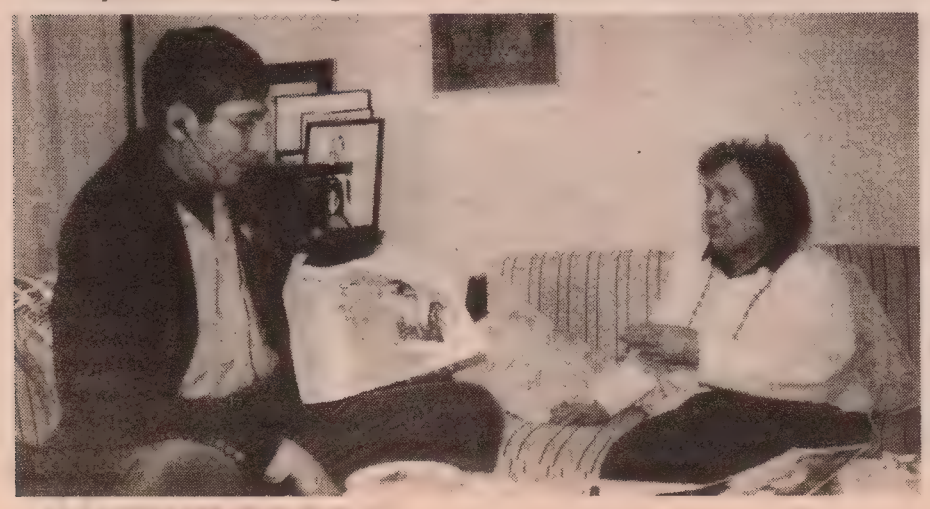

Kreysus'un akibeti?

- Krus, Kreysus'u beraberinde İran'a götürüyor ama sonunun ne olduğu meçhul.

Demirel'in akibetine gelirsek?

- Demirel şimdiye kadar böyle muhteşem yaşadı. Bahtiyar oldu. Ama tekrar siyasi parti kurar, siyasi faaliyete başlarsa, sonunun ne olacağını bilmiyorum.

Ne gibi?

- Bakarsın, "Sen bu memleketi neden bu hale getirdin?"diye taşlayabilirler.

Kimler?

- En yakındakiler. Çünkü insanlar bir kere düşmeye görsünler.

Demirel'in yıllar yılı siyasete alet ettiği başörtüsünün kaynağı Kuran-ı Kerim mi?

- Hayır, bu bir Sumer geleneğidir.

Nasıl bir gelenek?

- Sumer kadınlarının en önemli görevlerinden biri mabetlerde rahibe olmaktı. Bunların başında denetleyicilik, hekimlik, fahişelik, şarkıcılık, oyunculuk, şahitlik ve meyhanecilik geliyordu. Mabetlerde seks kutsal sayılmış. Hatta örtünmeleri zorunlu idi. Bu gelenek daha sonra Hamurabi zamanında kaldırılmış.

Hamurabi'mize selam sorulara devam. Peki ya sonra Anacığım?

- Daha sonra M.Ö.1600'lerde adını bilmediğimiz bir Asur kralının yaptığı kanunun 40. maddesi ile bu örtünme tekrar yürürlüğe girmiş. Bu maddeye göre "Evli ve dul kadınlar da başlarını bir şal ile örtecekler. Kızlar, köleler ve sokak fahişeleri örtemeyeceklerdir. Böylece evli ve dul kadınlar da, mabet fahişeleri gibi yasal seks yaptıkları kabul edilerek kutsal sınıfa konmuşlar. Bu gelenek daha sonra Yahudilere geçmiş. Araplar da da fahişelerin peçe taktıklarını duydum ama maalesef herhangi bir yerde okumadım.

Yani Sumer kadınları Müslüman kadınlarından daha mı özgürdü?

- Elbette. Sumer tabletlerine göre Sumer kadınları, kendilerinden binlerce yıl sonra yaşayan Müslüman kadınlarından daha çok uygar ve özgürdü. Hatta ilk çağlarda iki koca alabiliyorlarmış. O zaman toplumun anaerkil olduğu anlaşılıyor. Efsanelere göre evreni, insanları yaratan, sosyal düzeni, okulları, sanatı sağlığı ve bereketi koruyan hep tanrıçalardı. Evlenmelerin belgelenerek yasallaştırılması zorunlu idi. Anlaşma belgesi olmayan evlilikler yasal sayılmadığından, kadın boşandığında kocasından tazminat alamıyordu. Buna karşın bizde medeni kanun çıkıncaya kadar evliliğin resmi kayıtlara geçmesinin zorunluluğu yoktu!

Bekaret önemli miydi peki?

- Evet, evliliklerde bekaret konusu önemli idi. Dul olarak evlenen bir kadın kocasından boşanırsa, kız olarak evlenenin yarı tazminatını alıyordu. Bekaret konusu Tevrat'ta çok katıdır. Tevrat'a göre, evlenen birinin bakir olmadığı kanıtlanırsa taşla öldürülüyor. Buna karşın Kur'an'da bekaret konusu yok!

Sumer'lerde durum?

- Bekaret konusu Sumer'de varsa da, Kral Urkagina'nın önemli reformuna göre, kadınlar eskiden olduğu gibi iki koca aldıklarında taşlanmışlar. Tevrat'ta zina yapan kadınlar da taşlanıyor. Kuran-ı Kerim'de öyle bir ceza yok.

Kuran-ı Kerim'de yoksa Müslümanlar zina yapan kadınları neden taşlıyor?

- Galiba Nisa Süresi'nin 15. ayetinde, "Zina yapılan kadına 4 kişi şahitlik ederse, kadını ölünceye kadar veya Allah ona bir yol buluncaya kadar evinizde tutun." diyor. Bazıları bunu "Hapsedin" şeklinde tercüme etmiş. Hemen onun arkasından aynı ayette, "Zina yapan her iki tarafa da ceza verin. Tövbe ederlerse eziyet etmeyin."deniyor. Sure 24/2'de, "Zina yapan kadın ve erkeğe 100'er sopa vurun"deniyor. Kur'an her iki tarafı cezalandırırken, daha sonra suç yalnız kadının üzerine yığılmış.

Peki güzelim anaerkil dönemden ataerkil döneme geçiş nasıl olmuş?

- Sumer ülkesine gelen Samilerin et-

kisiyle bu tanrıçaların eski güçleri azalmış. Bu tanrıçaların içinde yalnız Aşk ve Bereket Tanrıçası İnanna, Akatlarda İştar, Musevilerde Astare, Yunan'da Afrodit, Roma'da Venüs olarak İsa'nın doğumuna kadar varlığını korumuş. İsa'dan sonra da onun nitelikleri annesi Meryem'e geçilerek günümüze kadar sürdürülmüştür.

Çocuksuz kadınların dışlanması ne zaman başlıyor?

- İşte ataerkil döneme girildiğinde. Tanrıçalar gibi kadınların da değeri düşmüş. Bunun çarpıcı bir örneğini Yahudilerin ve Müslümanların ataları saydıkları İbrahim Peygamber'de görüyoruz.

Nasıl?

- Tevrat ve Kuran-ı Kerim'in yazdığına göre, İbrahim'in karısı Sara çocuk doğuramadığı için cariyesi Hacer'i kocasına veriyor. Hacer çocuğu olduğunda şımarmaya başlayınca, İbrahim, karısı Sara'nın baskısıyla Hacer'i ve çocuğu İsmail'i götürüp çöle bırakıyor.

Şeriat sevdalısı kızlarımıza tavsiyeniz Ana?

- Başlarını örtüp şeriata kucak açan kızlarımız bilmeliler ki, şeriatın amacı, kadınları, Allah'ın onlara verdiği yetenek ve hakları kullanmak yerine, hepsini bir kenara atıp erkeklerin kulu kölesi yapmaktır.

Örtünmek İlk Çağ Anadolusu'nda da var mı?

- Evet, Sumer'de mabet fahişeleriyle başlayan başörtüsü Anadolu'ya da geçmiş. Hitit ve Roma çağında kadın heykel ve kabartmalarının bazılarında baş örtüsü görünüyor. Prof. Muhibbe Darga'ya göre, o çağlarda başları örtülen kadınlar "namuslu" sayılmış.

İslam'a gelirsek?

- İslam'da örtünmenin nedenini Profeser Dr.Neşet Çağatay, Bilim ve Ütopya Dergisi'nin Ocak 96 sayısında şöyle açıklıyor: "Müslümanlar Mekke'den Medine'ye karılarıyla birlikte gidiyorlar. Mekke'de olduğu gibi Medine'de de cariyeler var. Onlarda da cariye mal. Satarsın, yatağına alırsın. Medineliler hür kadınlara sataşmaya başlıyor. Ömer kızıyor, yapana, 'Niye yaptın?' diye sorunca, 'Onu cariye sandım' diyor. Çünkü Mekke'de belirli bir kıyafet kuralı yok, fakat Mekke'de kim cariye kim hür biliniyor. Hür kadınlara sarkıntılık eden veya tecavüz eden olursa kan gövdeyi götürüyor. Medine'de hür kadınlara sarkıntılık başlayınca Ömer, Muhammed'e, 'Allah'a dua et, bu hürlerle cariyelerin arası belli olsun!' diyor. Böylece hür kadınların başı örtülüyor!".

Halife Ömer, ondan dolayı mı örtünen cariyesine tokat atıyor?

- Neden? Çünkü cariye Müslüman olarak kabul edilmiyor. O orta malı sayılıyor. Müslümanlar arasında başını örten hanımlar daha elit. Onun için tokat yiyor cariye.

Cariye "orta malı" olduğundan mı?

- Ha ben de bu fikri anlamıyorum.

İslam inancında cariye Allah'ın kulu değil mi?

- Bırak kulu, Müslüman değil mi? Peygamber Medine'ye gittikten sonra bir ayette, 'Peygamber karıları ve peygamber kızları örtünecektir' diyor. Fakat daha sonra birisi, 'Mümin kadınlar' diye bir eklemede bulunmuş.

Hangi Sure?

- Ahzap Süresi'nin 59. Ayeti. 'Dışarı çıkarken tanınmayacak şekilde örtünsünler ki, incinmesinler.' Şimdi bu Diyanet İşleri'nin tercümesinde, 'Tanınmasınlar.' diyor, Süleyman Ateş'te ise bunun aksine, 'Tanınsınlar, örtünsünler' diye tercüme etmiş.

Peki Müslümanların dediği gibi "Allah, Kuran-ı Kerim'in tek harfini çarpıtanların belasını verecekse eğer, neden Süleyman Ateş'e bir şey olmuyor?

- Bilmiyorum. Birisi öyle diyor birisi böyle diyor.

"Zalim ve Cahil Terbiye Kurulu"yla da bir diyaloğunuz olmuştu değil mi?

- Ah, ah o Talim Terbiye Kurulu!

Size ne demişlerdi?

- Ben Sumerli Ludingirra'ya Talim Terbiye Kurulu'na gönderdim. "Bu kitabı çocuklar için yazdım. Okuyup inceleyin. Eğer uygun görürseniz okullara tavsiye edebilirsiniz!" dedim. Bana gönderdikleri cevapta, "Kitabınız hangi okullar ve hangi sınıflar için yazdınız?" diye sordular.

Okumamışlar mı?

- Ne gezer. "Kitabınızın okunması için sayfa başına 1 milyon 300 bin lirayı falanca bankaya para yatırın. Ondan sonra tetkik edilecek" dediler. Tabii kızdım, parayı göndermedim.

Sumer okullarında, "Zorunlu Din Eğitimi" var mı?

- Sumerler son derece laik bir toplum. Okullarında din eğitimi yok!

Kaygusuz Abdal'ın "Kıldan köprü yaratmışsın/Adem kullar geçsün deyü/Hele biz şöyle duralım/Yiğit isen geç a Tanrı"dediği Sırat Köprüsü?

- Sırat Köprüsü öyküsü, Zerdüşt Dini'nden gelme. Kuran-ı Kerim'de Sırat Köprüsü yok.

Ya Havva Anamızın Adem Baba'mızın sol kaburga kemiğinden yaratılması...

- O da Sumer efsanesinden alınma evladım. Bundan 5000 bin yıl önce çivi yazısını icat eden Sumerliler, yazının yanısıra bir de zengin bir edebiyat yaratmışlar. Sumerlilerin günümüze kadar gelen konularından biri de "cennet" efsanesidir.

Özelliği?

- Bu efsaneye göre, yer tanrıçası Ki, Dilmun denilen tanrıların oturduğu cennet bahçesinde 8 çeşit yenmesi yasak bitki yetiştiriyor. Fakat bilgelik tanrısı Enki dayanamayıp iki yüzlü vezirine bunları toplatarak yiyor.

Sonra?

- Buna çok kızan yer tanrıçası Ki, Enki'yi lanetleyerek ölüm derecesinde hastalanmasını sağlıyor. Bu duruma üzülen tanrılar, tanrıçaya onu sağlığına kavuşturması için yalvarıyorlar. Kalbi yumuşayan tanrıça, tanrının yanına oturarak her ağrıyan yeri için yeni bir tanrı ve tanrıça yaratıyor.

Kaburgadan yaratılma nasıl oluyor?

- Tanrının yediği 8 bitkiye karşı, sekiz organından sonuncusu kaburgaya geliyor sıra. Onu iyi edecek bir tanrıçadır. Adı da, "Kaburganın hanımı" anlamına gelen Nin-ti. Nin, "hanım", ti "kaburga" demektir. Ti'nin ikinci anlamı "yaşam"dır. İkinci anlam alınırsa, tanrıçanın adı "Yaşamın hanımı" olur. Bu hikaye yazılı veya sözlü olarak yüzyıllar boyu varlığını sürdürüp Tevrat'a kadar gelmiştir. Burada Sumer'in cennet bahçesinde yasak meyveyi yiyen tanrı "Adem" olmuş. Kaburgasını iyi eden tanrıça, kaburgadan yaratılan kadına dönüşmüş. Tanrıçanın adındaki ti'nin "yaşam" anlamı alınarak bu kadına "Yaşamın Hanımı"ndaki "Havva" adı verilmiştir. (Kuran-ı Kerim'de Havva adı yok!)

Yani Tanrıya yasak meyveyi yediren iki yüzlü vezirin yerini şeytan mı alıyor?

- Evet. Tanrıya yasak meyveyi getiren iki yüzlü vezir de bazen yılan veya kadın kılığında karşımıza çıkıyor.

Ya öbür dünya?

- Yahudilerde yok öbür dünya. Sumerlerde de yok.

Şimdi Yahudiler cennete gidemez mi?

- Hayır.

Hz. Musa'nın "Öldürmeyeceksin" emrine rağmen, Filistinlilerin kanını akıttıkları için mi?

- Onu bilemem.

Peki Yahudiler nereye gidiyor?

- Onların cenneti dünya. Müslümanların cenneti ise öbür dünya!

Ya, Diyanet İşleri Başkanı'nın Müslümanlara, 'Cennette huriler sizi bekliyor' demesi?

- İşte uyduruyorlar.

Gılmanlarda mı yok?

- Şimdi kızım bana sormuştu. "Anne" dedi. "Cennette erkeklere huriler varmış. Peki biz kadınlara ne var?" Ben de, "Kızım bize de gılmanlar var." dedim. "İyi"dedi. Fakat ben Kuran-ı Kerim'i okuyunca bir de ne göreyim gılmanlar da erkekler için değil mi? "Aaa, bu nasıl iş böyle? Cennette her şey erkeklere." Ama bunu kadınlar anlamıyorlar.

Cennetin bir hayal olduğunu insanlar yüzlerce yıl neden anlamadılar?

- Bu konu tabuydu. Mesela 'Türkler için Kuran-ı Kerim tercüme edilemez' diye bir şey çıkardılar. Atatürk'e gelinceye kadar Kuran-ı Kerim'i tercüme etmediler biliyor musun?

Yaşar Nuri Öztürk'e sözünüz?

- Yaşar Nuri de bu sayede çok para kazandı. Şimdi o bir taraftan hurafeleri temizlemeye çalışıyor, ama bir taraftan da söylememesi lazım gelen şeyleri söylüyor.

Sumer'lerin "Türk olduğu" savı peki?

- Dilleri bizim dilimize benzemesi dolayısıyla söyleniyor. Ama tam değil. Aslında kelimeler değil, gramer çok önemli. Onu da çözecek olan dil bilimcileridir.

Ya atasözleri?

- Atasözleri de çok benziyor. Ama bu bir gramerden çok halkbilim konusu.

Mısır bilimcilerinin "Kadeş Savaşı"nı 2. Ramses kazandı diye yazmaları?

- Kadeş Savaşı'nı hiçbiri kazanmadı. Eğer kazansaydı Hitit Mısır'a, Mısır da Hitit'e doğru yürürdü.

Peki Erol Toy'un, "Mısır, Hititlerin eyaletidir" demesi?

- O da uyduruyor!

Ya Tutankamonun'un ölümünden sonra eşinin Hitit Kralı'na "Oğullarından birini gönder, onunla evleneceğim" demesi?

- Diyor ama Mısırlılar, yabancı kral istemediklerinden Mısır'a giden Hitit prensini öldürüyorlar.

Not: Web sitemin adresi geçen sayıda yanlış çıkmıştı. Doğrusu şöyle:
www.musaagacik.net
musates@musaagacik.net
musa.agacik@.stargazete.com.
saygılarımla, abdal musa

Sumer Atasözlerinden Birkaç Örnek...

- ✓ Bir yalan söyle, sonra doğruyu söylesen de yalan sayılır.
- ✓ **Evde huzursuz bir kadın cinlerden fenadır.**
- ✓ Uzak yerlerde gezen yalancıdır.
- ✓ **Annenin sözüne tanrının sözü gibi kulak ver.**
- ✓ Kahramanın anasının çorbası yağlı ballı da olsa, annesi ağlamadan duramaz.
- ✓ **Sana bir sır verildiyse yayılması kolaydır.**
- ✓ Çırak hep kirli gezer!
- ✓ **Bir beyiniz, bir kralınız olabilir ama asıl korkulacak vergi memuru!**
- ✓ Yıkanmamış elle yemek yeme.

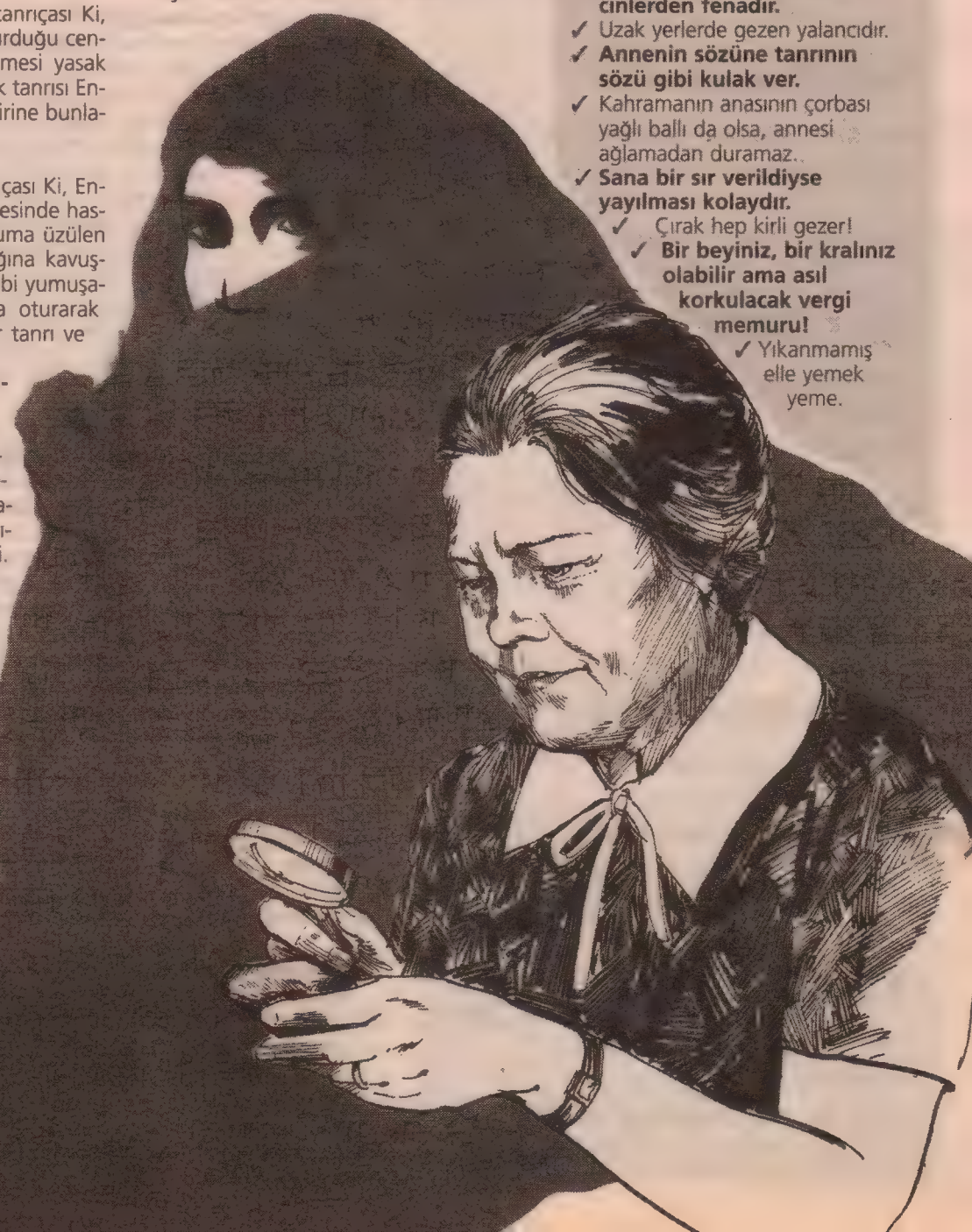

Büyüklere Kuşlu Mektuplar

GÜNGÖR TEKÇE

Kelebek

Üşümüş kelebek odama girdi
Isıttım öldü

Ben kötü çocuk muyum?

Her Akşam

Birisi ölünce gider dönmezmiş
Babam her akşam dönüyor eve
O yüzden ölmüyor demek

F

Ne söylesem büyüyünce diyorlar
Ya büyüyemezsem?

Anlamıyorum

Sabahları çok erken
Okuluna koşacaksın diyorlar
Nasıl olacak anlamıyorum
Çünkü sabah her zaman benden
önce kalkıyor

Yasak

-Yavuz Tuncel'e-

Yumurta yemezsem eğer
Yasakmış parka gitmek
Yumurta parkın bekçisi mi ki?

Yeni kitabı çıkan Cezmi Ersöz'le kitap isimleri, iletişimsizlik, insan ilişkileri, aşk okurları ve son kitabı 'Bana Türkçe Bir Ekmek Ver' üzerine konuştuk.

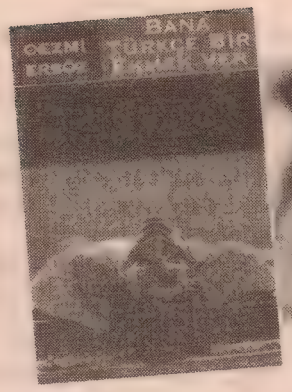

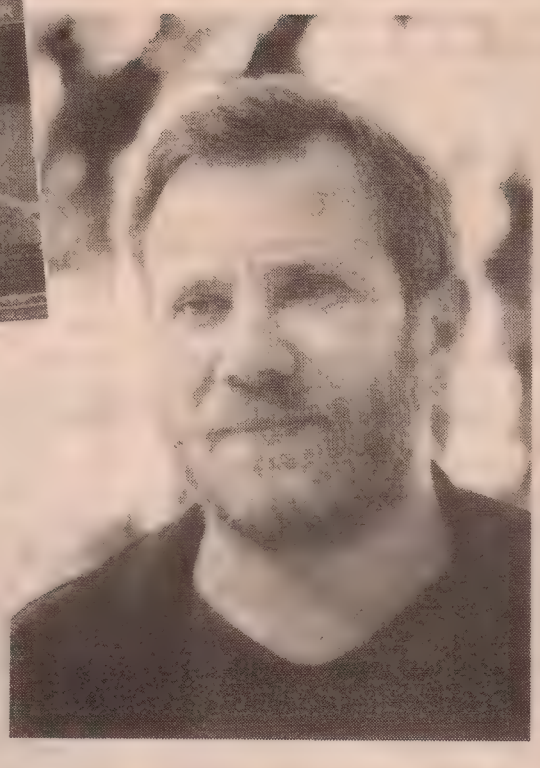

Kadınlar Kendilerini Buluyorlar Bende

OYLUM GÖLBAŞI

Son kitabınızdan bahseder misiniz?

- Ne yazık ki son yıllarda bu ülkedeki hayatımız dışlama ve reddetmek üzerine kurulu. İnsanlar kavrayamadıkları, üzerine düşünmedikleri, anlamak istemedikleri kavramları, olguları, kişileri derhal reddediyorlar. Bu onlara bir kolaylık sağlıyor. Müthiş bir içe kapanma dönemi yaşanıyor. Sürekli bilgilenme içinde oluşumuz bizi kendimizden ve hayatımızdan uzaklaştırıyor. Sanki bildikçe cahilleşiyoruz. Düşüncenin yok olduğunu, yeni düşüncelerin çıkmadığını görüyorsunuz. İşte, '**Bana Türkçe Bir Ekmek Ver**' bunları anlatıyor.

Kitabın ismi nereden geliyor?

- 1940'lı yıllarda, tek parti diktatörlüğü döneminde; özellikle azınlıklar üzerinde çok büyük baskıların sürdüğü dönemde, bu baskılardan Kürt halkı en büyük payı aldı. O yıllarda, Diyarbakır yöresinde Valilik anons ediyor; "Vatandaş Türkçe konuş, Kürtçe konuşma." Bu anonslarda Kürtçe konuşan insanlara ceza kesileceği söyleniyordu. O dönemlerde, bir dağ köylüsü şehre inmiş, alışveriş yapmış ve karnı acıkmış. Bir hemşehrisine anonsun ne olduğunu sormuş, o da Kürtçe konuşmak yasak, Türkçe konuşacaksın demiş. Adam ne yapsın. Tek kelime Türkçe bilmiyor. Ama karnı aç, fırından ekmek alması gerekiyor. Fırına girmiş ve fırıncıya, "Ka nane ki bi tirkî" demiş, yani adam fırıncıya Kürtçe olarak "Bana Türkçe bir ekmek ver." demiş.

Kitap isimleriniz, genelde alışılageldik kitap isimlerinden farklı oluyor. İçime Gir Ama Sigaranı Söndürme, Annelik Oyunu Bitti...

- Bu isimleri çok uzun süre düşünüyorum. Kelimelerle oynamayı çok seviyorum. Şiirden beslendiğim için imgesel düşünüyorum biraz da. Kitabın kaderi gibidir. Dikkat çekmesi ve insanların aklında kalması lazım. Kitap bittikten sonra 3-5 ay kitabın adını arıyorum. Hatta kitabı yazarken dahi, o kitabın adı sürekli kafamda dolaşıp duruyor. Kafamda 3-5 isim saptayıp insanlara soruyorum. Ama aydınlara sormam, halktan insanlara sorarım. onlar daha önyargısız davranırlar.

Kitabın adının, kendisinin önüne geçtiği oluyor mu?

- Bazen oluyor. Örneğin 'İçime Gir Ama Sigaranı Söndürme'de öyle oldu. Çünkü cinsellik çağrıştıran her şeye karşı müthiş bir dışlama var.

Kitap isimlerinizin eleştirildiği oluyor mu?

Genelde beğeniliyor ama eleştirildiği zamanlar da var. Yılmamak lazım. Genel tutuculuğu yenemezsek bir yere varamayız. Özellikle günlük hayattaki tutuculuk çok fazla. Bazı şeyleri konuşmak ve düşünmek istemiyor insanlar.

Öyleyse kitaplarınıza koyduğunuz isimler bir misyon taşıyor...

- Bir misyon yüklemek mümkün mü bilmiyorum. Sadece kitapların ruhunu yansıtsın ve akılda kalsın istiyorum. Ama 'Bana Türkçe Bir Ekmek Ver' insanların aklında kalacaktır diye düşünüyorum. İnsanların kimlikleri, sosyal yapıları, düşünceleri, inançları yüzünden dışlanmaları, hatta lanetlenmeleri sürdükçe anılacaktır.

Yazılarınız çok içsel. Bu içsellik beraberinde deşifre olmayı da getirmiyor mu?

- İlk başlarda bundan çok endişe ediyordum. Ama sahiciliği yakalamak adına bunu yapmam gerektiğini düşünüyordum. İç dediğimiz şey aslında, günlük hayatta yaşadığımız ama bastırdığımız şeyler. Savaşın iç dünyamızda, duygusal, bire bir insan ilişkilerinde yaşandığına inanıyorum. Aşk, dostluk gibi görünen şeylerin arkasında yaşanan acımasızlıklarda, rekabetlerde, incitmelerde yaşandığını düşünüyorum. Ve bunları yazıyorum.

Sizin okurunuzla birçok yazardan daha birebir ilişkiniz var...

- Bu ilişki kendiliğinden oluştu. Ben de bunu çok önemsedim. Çünkü herkes saldırırken okur sana sahip çıkıyor. O büyük yalnızlıkta o bana ben ona tutundum. Bundan "Ben artık okurumu aramıyorum, sormuyorum." diyemezsiniz. Ne kadar yorucu olsa, vaktinizi alsa da bundan vazgeçemezsiniz. İnsanları yarı yolda bırakamazsınız...

Okuyucuyla birebir bağ kurmak yazarın özgürlüğünü, bireyselliğini de elinden almıyor mu?

- Bazen o ağırlığı hissediyorum. Bütün duygularını size açmış, beklentileri size karşı çok yükselmiş bir okura karşı çok dikkatli olmak zorundasınız. Bu durum bende zaman zaman bir gerginlik yaratıyor, gizli bir oto-kontrol oluşturuyor. Zararını görüyorum ve bunu kırmaya çalışıyorum.

Okuyucu kitlenizin büyük bir kısmını kadınlar oluşturuyor galiba...

- Kısmen doğru. Günümüzde kadınlar daha çok kitap okuyor. Çünkü kadın kendini, hayatını sorguluyor, değişen dünyada yerini arıyor. Kadın atağa geçmiş bir cinsiyet günümüzde.

Tek sebep kadınların atağa geçmiş olması mı, yoksa yazdıklarınız kadınlara mı hitap ediyor?

- Biraz da öyle. Klasik bir erkek değilim. Dışa dönük bir erkek değilim. İçimdeki 'kadınsı' yönleri keşfetmiş bir erkeğim. O yönlerini açığa çıkarmaya çalışan, o yönlerinden korkmayan bir insanım. Kırılganlıktan, iktidarsızlıktan, güçsüzlükten, edilgenlikten, gözyaşından, çelişkiden, karmaşadan korkmayan bir insanım. Dolayısıyla kadınlar kendilerini buluyor bende. Kadın okur çok sadık bir okurdur, bir yazarı sevdim mi bırakmaz. Bu da bana güven veriyor. Erkek okur çabuk bıkar, üç gün sonra sizden uzaklaşmaya başlar. ■

Yılanın Ağzındaki Kuş Gibi Çığırıyoruz!

TİMUR DANIŞ

Bergama'da insanlar zeytin toplamaya hazırlanıyorlar. Bir yandan da gözleri, kulakları, akılları altın madeninde. Siyanürcüler de zehir akıtmaya altın toplamaya hazırlanıyorlar. Onlar da sinmiş bekliyorlar. Halktan en ufak bir geçit bulsalar girişecekler toprağa.

Geçen ay içinde **Bergama Çevre Yürütme Kurulu Başkanı Oktay Konyar** İstanbul'a gelmişti. **İstanbul Siyanürsüz Hareketi**'nin düzenlediği toplantılara katılan Konyar endişeliydi; "Yılanın Ağzındaki Kuş Gibi Çığırıyoruz !" diyordu. On yıldır madencilere karşı mücadele eden köylü, yaratıcı, şiddetsiz eylem biçimleri ile siyanürün akıtılmasını engellemişti. Danıştay'dan çıkarılan karar barışçıl eylemlerinin bir kazanımıydı. Geçen zaman içinde soyunmuş, Boğaziçi Köprüsü'ne çıkmış, yolları kapatmış, İstanbul, İzmir, Kütahya, Ankara, Mersin, Çanakkale'de, Paris'te eylemler yapmışlardı. Sadece siyanüre karşı değil, Mersin Akkuyu'da, Ankara'da nükleer santrale karşı da yürümüşlerdi. 1999 Temmuz'unda Ankara'da tahkime karşı ilk eylemi yapmış ve sonra da bu karşı çıkışı nükleer santrellere karşı çıkarak Mersin'e taşımışlardı.

Depremde sızıntı yapan Yalova'daki **AKSA** fabrikasının kapısında eylem yapan köylüler, deprem enkazlarının altından çok yönlü bir eleştiriyi dile getirdiler; Aksa'dan sızan gaz ile Bergama'ya siyanür satan şirket aynıydı.

Geçen ay Prag'da boy veren küreselleşme karşıtı eylemlere Bergama'dan da destek gitti. Köylüler **İzmir'de Küreselleşmeye Karşı Prag Bergama Elele** yazan bir pankart açtılar.

Bütün bu yapılanlar Bergama'nın tüm dünyanın gözünde saygın bir yer edinmesine neden oldu. Saygın ve dokunulmaz bu yeri karalamak, etkisiz kılmak için son dönemde altıncılar sinsi bir saldırıya geçtiler. Bergamalı köylülerin gizli örgüt kurarak devleti yıkmak için çalıştıklarını iddia edip, DGM'de soruşturma açılmasını sağladılar. Öte yandan "Bilim Adam"larına hazırlattıkları raporlarla hükümeti, Danıştay kararını hiçe sayarak, madeni çalıştırmaya ikna ettiler. Şimdi, Bergama'da herkes beklemede. Altıncılar devletin halkı ikna etmesini bekliyorlar. Köylüler ise iki türlü beklemede; birincisi zeytinleri, ikincisi altıncıların hamlesini bekliyorlar. Gene yollara düşecekler, bir yürüyüş eyleyecekler. Gene harika bir doğrudan halk eylemi dersi verecekler.

Ben bu dersi yıllardır yudum yudum içme, Bergamalı köylülerin eylemlerini yakından izleme şansını bulmuş bir gazeteciyim. Onların yılanın ağzında kuş gibi çığırışlarını duyuyor ve aktarıyorum. 1992'de Havran'daki altın madeni çalışmasını izleyerek başlayan çabam bugüne geldi. Köylülerin telesekreterime bıraktıkları eylem randevularına, hep dakikası dakikasına uydum. Şimdi İstanbul'dan onların eylem için bekleyişlerindeki heyecanı, kalp çırpıntılarını duyuyorum. Biliyorum, gelinler gene evin işlerini erkenden bitiriyorlar, kapının kenarında hazır duran yemek torbasının içindeki ekmeği, peyniri tazeliyorlar.

Bir sabah erkenden pencereler tıklatılabilir, telefonun zili iki kez çalabilir. Daha güneş doğmadan yollara düşebilir, en harika eylemleri şehirlerin kaldırımlarına dökebilirler.

Onlar bu toprakların gördüğü en renkli eylemleri yaptılar şimdi de en güzel yürüyüşe hazırlanıyorlar.

Birinde anneden özgür oluş var, diğerinde, bir şeyler yapmaya susamış, hiçbir yere bağı olmayacak kadar hafiflemiş bireyi dağın kendine çekişi.... Seçim sizin; annenizden özgür bir turist mi olacaksınız? Hiçbir yere bağlanmayıp, gerçek hafifliğe mi ulaşacaksınız?

"Ben Özgürüm" Annemden

Anna Maria Davit; 1970'li yılların birinin Eurovision yarışmasının bal dudaklı şampiyonu şarkıcı. Sonraları bizim ülkemizde de yaşamış ve şarkılar söylemişti. Bir şarkısının sözleri şöyleydi;

Bir pantolon bir gömlek
şirişirişiribom
istediğim yere giderim...

Gerçekten de Anna Maria Davit, ayağına geçirdiği bir pantolon, sırtındaki kareli gömlekle, dans eder, sevimli ve seksi Türkçesiyle şarkı söyler, siyah beyaz televizyon ekranından, bütün liseli erkekleri uçurup, giderdi.

Bugünlerde, liselileri, üniversitelileri, ekrandan uçuran başka bir bal dudak var. Söz ve bestesi kendisine ait olan şarkıda **Nil Karaibrahimgil**, tüm müzik programlarında "Ben özgürüm" diyor. Nil Karaibrahimgil, bu satırların yazıldığı sırada, henüz, televizyonların **Beyaz, Zaga, Sabah Şekerleri** gibi müzik kaseti ve klip programlarıyla, Reha Muhtar'a konuk olmamıştı. Karaibrahimgil bir yaz boyunca müzik programlarında ve reklamlarda, peşinden koşturduğu salak dudak çocukla, raslantısal aksiliklerle karşılaşamayarak "ben özgürüm" dedi.. Esenler Otogarı'nda bir bilet, bir tomar hazır kart ile başlayan yolculuk, Doğu'da, otostopla, yürüyerek, tren, feribot, traktör ile sürmüş ve kızımız uzaklarda olduğunu öğrendiği köyüne de gitmişti. Otostop çektiği geceleri, sırt çantasının neresine sığdırdığını pek anlayamadığımız, çadırı, kapkacağı ve uyku tulumu ile kamplar atmış, ateşin karşısında çaylar içmişti.

Bu arada gençler tam ayrı ayrı tepelerde de olsa kavuşacakken telefonları çalıyor; sanıyoruz ki, birbirlerini arıyorlar. Sürprizzz. Telefonların arkasında, her ikisinin de annesi var. Özgürlüğün sınırı, çocukların neden özgür olduğu belli oluyor, günlük raporlarını veriyorlar: "Yalnızım anne..." Meğer çocuklar annelerinden özgürmüş.

Ermiş değil, gezgin de değil ama özgür bu gençlerin klibinin bu günlerde yeni bölümü gösteriliyor; kız ile çocuk hala kavuşamadılar, gene aksilikler birbirini izliyor. Onların kavuşma öyküleri üzerine toto oynatılıyor ve özgür çocuklarımız cep telefonları ile konuşmaya, hazır kartlarını ve telefonlarını ikram etmeye devam ediyorlar.

Yaz boyunca **Sinan Çetin**'in yönettiği bu klibi seyredip kız ile erkeğin "özgürlük"lerindeki sınıra takılıp durdum. Aynı günlerde, Alman dağcı **Anderl Heckmair**'in **"Alpler'in Son Üç Problemi"** isimli kitabını **Git Dergisi** için yayına hazırlıyordum. Aşağıdaki alıntıyı, özgürlüğün sıkça geçtiği iki yapıtı, biri "Ben Özgürüm" şarkısı, diğeri Heckmair'in kitabı, karşı karşıya koymak için yapıyorum.

Birinde anneden özgür oluş var, diğerinde, bir şeyler yapmaya susamış, hiçbir yere bağı olmayacak kadar hafiflemiş bireyi dağın kendine çekişi....

Seçim sizin; annenizden özgür bir turist mi olacaksınız? Hiçbir yere bağlanmayıp, gerçek hafifliğe mi ulaşacaksınız?

"Alpler'in son üç problemi ve bu problemlerin çözümleri ilk bakışta sanıldığından çok daha sıkı bir şekilde birbirine bağlı idi. Bu büyük kuzey duvarlarının hepsinin Münihli dağcılar tarafından çıkılması da sadece bir tesadüf olarak düşünülmemiştir.

Otuzlu yıllara doğru Münih şehri her zaman uç sınırlardaki zorlukların peşinde koşan ve içlerindeki tırmanma aşkı usta dağcılar geleneği içinde değerlendirilmesi gereken bir tırmanıcı kuşağına yuva olmuştu. Bu isimler arasında **Hans Dülfer, Otto Herzog, Emil Solleder, Hermann Kobel** ve başkaları sayılabilir. Fakat gençlik, yaşlı kuşağın izlerini takip etmekle tatmin olmuyor ve seviyeyi daha da yükseltmek istiyordu. Yeni kuşak tırmanışların felsefesi ile ilgili tartışmaktan geri durmuyor ve doğanın kucağındaki macerayı tüm derinliği ile yaşıyordu. Genç bir insan için herşeyden önce gelen özgürlük duygusu ve içindeki enerjinin eyleme dönüştürülmesiydi.

1928'i izleyen yıllarda çok ciddi bir sorun olarak gündeme gelen işsizlik öncelikle gençleri etkiledi. Bu koşullar altında bir şeyler yapmaya susamışlıkları onları karşı konulamaz bir şekilde dağlara doğru çekiliyordu. Benim de kaderim böyle çizildi. Hiç bir yere bağım olmadan tam anlamıyla özgürdüm." (Alpler'in Son Üç Problemi- Çevirisi, Git Dergisi Ekim sayısı.)

*Geçtiğimiz günlerde; **CNN** televizyonunun bir programında, **Nasuh Mahruki**'ye, Öküz'ün Ekim sayısında yazdığım yazı hatırlatılarak bir soru sorulmuş. Olayı bana bir dostum anlattı. Ben bu programı izlemedim. Soruyu soran arkadaş; lütfen olayı sizin ağzınızdan dinleyebilir miyim? 0 212 245 58 28'den beni arar mısınız?*

1971'in kavurucu Temmuz sıcaklarında, Denizli Ziraat Bankası'ndan, o güne kadar yapılmış en büyük siyasi amaçlı soygun gerçekleşti. THKO'nun genç, ufak tefek, tıfıl bir militanı gerçekleştirdi bu soygunu: Aydın Çubukçu... Soygun Türkiye ekonomisini sarsacak büyüklükte... Kendi ifadesiyle çuvalın boyu kendi boyunu aşıyor... Akıllara durgunluk verecek bir tesadüf sonucu yakalandı... 19 yıl cezaevi... O'nun esaretinin bedeli, Mantık ve Diyalektik'ten, Kültür ve Politika'ya, Türkiye'de aydınlanmaya katkı oldu... Halen kültüre, estetiğe, edebiyata, işçilere, yoksulların diline, kadirşinas bir erdemle bağlamış kendini... Arkadaşımız Ömer Leventoğlu, Çubukçu ile muhalefet ve onun sanatı, cezaevleri, mücadele kültürü, yazın, estetik ve bugün üzerine konuştu.

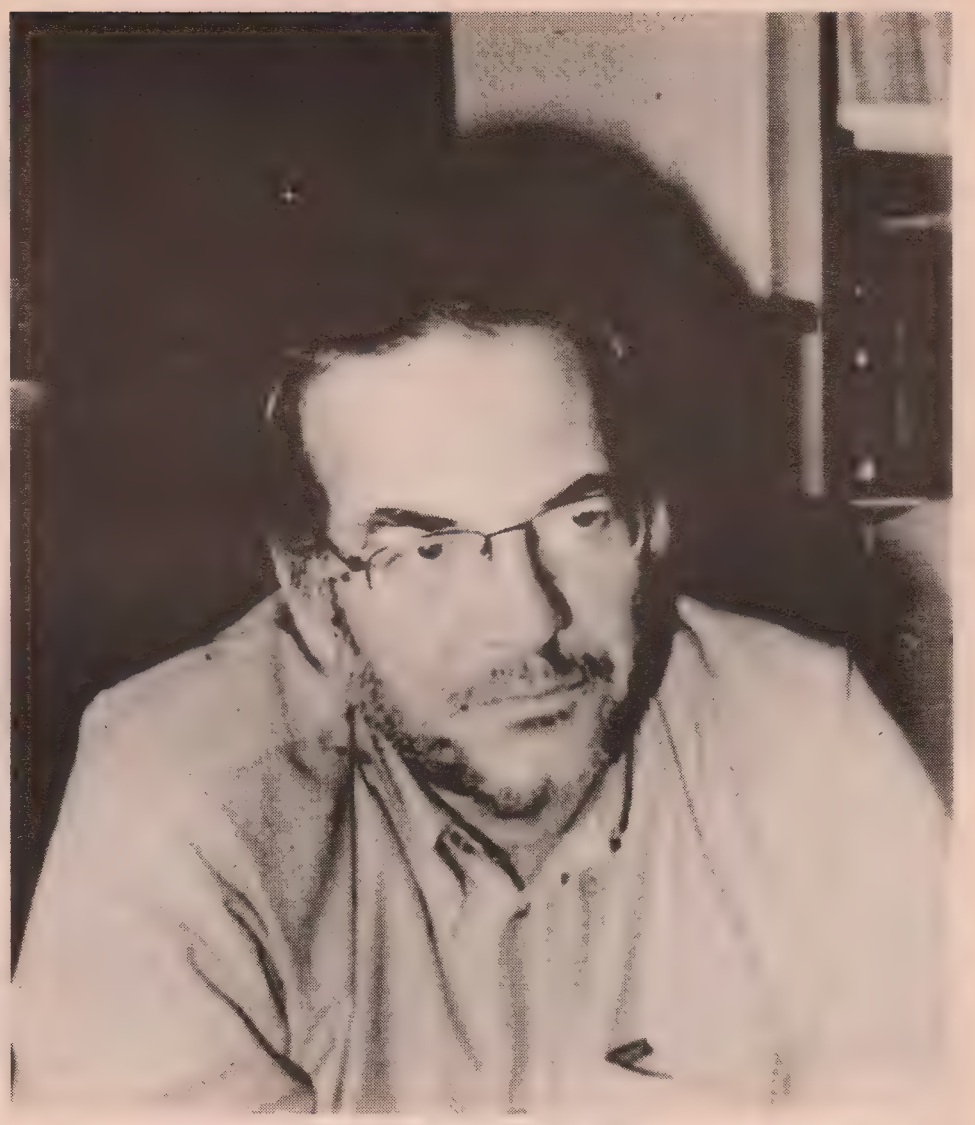

'Kurtarıcı Militan'dan, 'Kurtarılacak Aydın'a

ÖMER LEVENTOĞLU

- Ben cezaevine bir aydın olarak girmedim; banka soymuş bir militan olarak girdim... Önce idam cezası aldım ve sonra bu, 30 seneye düştü... Yaygın olarak yakın zamanda bir af çıkacağına olan inanç vardı... Kendimce dedim ki; 'Af maf hikaye... Bizim durumumuz başka... On yıldan önce sen buradan çıkamazsın... Ona göre kendine bir plan yap!..' **Dr. Hikmet Kıvılcımlı**'nın, **'Hapishaneyi Üniversiteye çevirmek'** diye bir mirası vardır bize ve o, bunu başarmış örnek devrimcilerden birisidir. Ne yapabileceğime karar verirken, her şeyden önce cezaevi koşullarının nasıl olması gerektiğine karar vermek gerekiyordu; yani nasıl bir cezaevinde yatarsan neler yapabilirsin?.. Bu, dolaysız olarak, cezaevindeki mücadele ile ilgili bir sorundu... Kitap gelecek, gazete gelecek, rahatça okuyup yazma koşulun bulunacak... En azından defterim kalemim saldırıya uğramayacak; böyle bir okuyup yazabilecek rahatlığı sağlayabilecek konumu elde etmeliydik... Bu da kendiliğinden olmuyor... Hiçbir cezaevinde, hiçbir zaman bize, işte sana masa, işte sana kitabın kalemin, otur oku yaz demediler... Bunların hepsini, dişe diş dövüşerek; kimi zaman açlık grevleriyle, kimi zaman toplu direnişlerle, dilekçelerle bilmem ne.. dışarıdan gelen desteklerle; yani genel olarak mücadele ile elde ettik...

Şimdi neler yapıyorsunuz?

- Şimdi, aşağı-yukarı 9-10 seneye yaklaşıyor; **Evrensel Kültür Dergisi**'nin yayını ile uğraşıyorum. Genel Yayın Yönetmenliğini sürdürüyorum. Bir kültür sanat dergisi çıkarmak; aslında siyasal bakış açısı temelli olan bir kültür sanat dergisi çıkarmak, toplum sorunlarıyla, dünya sorunlarıyla yakından ilgilenmeksizin yapılabilecek bir iş değil. Yalnız edebiyatla, kültürün diğer alanlarıyla ilgilenmek yetmiyor; yetmez... Bütün bunların, üzerinde şekillendiği toplumsal ilişkilerle de ilgilenmek gerekir; dünyada ne olup bittiğine bakmak gerekir vs... Uzun zamandır böyle bir işle uğraşıyor olmanın getirdiği bazı sınırlamalar da var tabii... Kültür sanat çevreleriyle ilgilenmek ve bir dergi çerçevesinde bunları okuyucuya aktarmak, aslında ayda bir de çıksa, yine de insanın yapmak istediklerini büyük ölçüde engelleyen bir şey. Ben cezaevindeyken, son 6 yılda bütün cezaevi sürecinde planladığım şeyleri yapabilme imkanını ancak bulabildim. Yazmayı düşündüğüm kitaplar vardı; bunların iki tanesini cezaevinde yazıp bitirebildim. Dışarıda da bu çalışmalarımı devam ettirmeyi istiyordum ama büyük ölçüde bu sınırlandı; akamete uğradı; istediğim şeyleri yapamadım.

Ne yazdınız?

- Cezaevinde her şeyden önce kendi aklımı düzenlemek, yöntemli çalışmanın ilkeleri hakkında bir açıklığa kavuşmak için, mantık ve diyalektik üzerine çalıştım; ilk kitabımın adı da **Mantık ve Diyalektik** zaten... İkinci olarak da yine 1980-90 arasındaki dönemde, kültürel alanda yaşanan yıkımı, kültür ve ideoloji alanında yaşanan teslimiyeti bir gözden geçirmek ve anlamak amacıyla da kültür ve politika üzerine çalışarak **Kültür ve Politika** kitabını yazdım... Bunlar aslında benim, kendi kafamı açmak için üzerinde çalışıp yazdığım şeylerdi; yayınlandı ve belki başkalarına da yardımı olmuştur. Dışarıda ise, 1968'in 20'inci yılı dolayısıyla, 68'liler de ilk defa kendilerini hatırladılar ve o ismi kullanmaya başlayarak biraraya geldiklerinde de bunun bir tepki duyduğum tarafı vardı. Dolayısıyla asıl o dönemde yaşanan devrimci, anti-emperyalist 68 idi ve onu anlayabilmek ve anlatabilmek için de **Bizim 68**'i yazdım... Ama bundan ideoloji ve politika sorunları çıktı... Bir de mantık ve diyalektiğin daha kolay anlaşılır olmasını sağlamak üzere, **Teoride ve Eylemde Diyalektik Materyalizm** kitabını çalışmam oldu.

Burada ayrıca Dünya Kültür Tarihini yazmak gibi hedefleriniz de oldu... Bu, cezaevinde biri için çok iddialı değil miydi?

- Evet, tamamen öyle ama böyle bir iddia koymadan olmazdı. İşin kapsamını büyük tutmak gerekliydi çünkü en az on sene yatacağım diye hesap ediyordum - sonunda on dokuz sene yattım ama- zamanla bunun en iyi, en verimli olacak şekilde kapsamını genişlettim. İşte dünya kültür tarihi değil de bunun içine ekonomisi, siyaseti, toplumsal tarihi, arkeolojisi, prehistoryası, her şeyi giriyor. Müzik tarihini de inceleyeceksiniz resim tarihini de edebiyatı da sosyal tarihini de hepsini inceleyeceksiniz böylece olabildiğince büyük kaynak biriktirmek her kaynağa ulaşmak için çaba göstermek diye kendime bir iş bulmuş oldum. Bu aynı zamanda kaybedecek bir şeylerimin olduğu anlamına geliyordu. Cezaevindeki insan artık kaybedecek hiçbir şeyi olmayan insan olmamalı o bitirir insanı. Nitekim birçok arkadaşım cezaevinde yapacak bir şeyleri kalmadığına inandıkları için cezaevinde sadece dışarıyı özleyerek vakit geçirdiği için delirdiler. Şizofren oldular, intihar ettiler. Pek çok arkadaşım oldu böyle. Gözümün önünde pek çok arkadaşım delirdi gitti. Bu, insana akıl sağlığı verir, ruh sağlığı verir. Her gün yapacak bir şeyin olduğuna inandığın için sabah disiplinli bir şekilde erken kalkarsın sporunu yaparsın ve masana otursun. Eğer bunu elinden almak istiyorlarsa da canınla başınla savaşırsın. Böyle bir hayattı, cezaevi hayatımı övünmek gibi olmasın ben severim, iyi, faydalı işler yaptım. Çok zarar görerek çıktığımı zannetmiyorum.

Şimdi üzerinde çalıştığınız bir çalışma var mı?

- Aslında, hapishaneye ilk girdiğim zaman itibariyle aklımda olan bir çalışma vardı... Çatısı itibariyle az çok malzemesini de oluşturup yazmaya başladığım bir kitap... Fakat senelerdir sürünüyor; belki onu bitirebilmeyi umut ediyorum... Tarih ve politika üzerine olan bu kitap çalışmasında, politikanın tarihteki rolünü, maddi bir güç olarak tarihin gelişmesinde oynadığı rolü, Osmanlı ve Türkiye Cumhuriyet tarihi üzerinden araştırmayı amaçlayan bir proje... Ama henüz yayınlanma aşamasına gelmedi...

Siz sanat, kültür ve muhalefet arasında nasıl bir bağ kuruyorsunuz?

- Sanatın, her zaman herkes söyler; 'muhalif bir karakteri vardır' denir... Nerdeyse kendiliğinden muhalif bir alandır; 'sanatla uğraşan insan dünyaya farklı bakar ve bu farklı bakış neticesinde de, dünyayı kendi arzuladığı biçimde değiştirmeyi ister' diye düşünüldüğünden, sanatın, kendiliğinden muhalif olduğu kanaatine varılır. Aslında eğer sanat belli bir muhalefet hareketiyle, muhalif politikayla birleşmediyse, politikanın ideolojisini kendi sanatının aracı olarak düşünmüyorsa, görmüyorsa, sanatın muhalif olabilmesi öyle kendiliğinden çok mümkün değil. Bunun örneklerini yaşıyoruz; özellikle 12 Eylül'den sonra, çok planlı ve bilinçli bir şekilde kültürel alana müdahale edildi. Ne yapıldı mesela? Değiştirme isteği ve eğilimi taşıyan tüm sanatçılar aşağı-yukarı 'elden geçirildi...' Bunlar, ya holdingler tarafından istihdam edildi, ya devlet politikalarına teslim oldular; ya da ideolojisiz sanat yapmanın, 'saf sanat' yapmanın bir erdem olduğunu söyleyerek, toplumsal muhalefet alanından koptular. Özellikle bir zamanlar, gerçekten de Türkiye'de romanın roman, resmin resim, sinemanın sinema olduğu, tiyatronun tiyatroya benzediği dönemlerde, bütün bunların muhalif bir karakter taşıdığından söz edebilirdik.

Bu özüne uygun üretimin miadı ne zaman doldu? Kırılma noktası ne zamandır?

- Bu 1980'e kadar olan dönemdi... Özellikle 60'lı yıllarda, sanatın, edebiyatın, muhalif hareket ile birlikte, düzenin değişmesi yönündeki arzuları dile getiren, halka; işçilere, köylülere sempatiyle, sevgiyle bakan; emeğe doğrudan doğruya değer vererek sevgiyle bakan bir

yapısı vardı; piyasaya egemen olan buydu... Sonra piyasa egemen olmaya başlayınca romana, edebiyata, sanata, emek sermaye, sömürü gibi kavramların hiç sözü edilmeden; işçilerden köylülerden hiç bahsetmeyen bir şiir, roman ve diğer sanat yapıları doğmaya başladı ve bu pohpohlandı. Eleştirmenler tayfası bunu benimsediler... Bunun etrafında dönen, halkı umursamayan, halkın zaten dayaktan başka hiçbir hakkı olduğuna inanmayan bir aydın türü ortaya çıktı ve onların yaptığı sanat piyasaya yayıldı; ki aslında burada "piyasanın sanata egemen olması" diye de tanımlanmalı... Piyasayı elinde tutan başlıca ekonomik güçler; büyük medya patronları, bankalar; tekelci yayınevleri bu türden edebiyatı kışkırttılar ve bunun lehinde bir kampanya başlattılar... Bunun sonuçları ne oldu? Eleştiri ortadan kalktı, tanıtım ve reklam eleştirinin yerini aldı; insanlar bir edebiyat eserinin içeriğini, onu toplumsal hareket içinde yüklendiği işlevi, görevi tartışmak yerine, metnin kendi başına bir değer olduğu düşüncesinden hareket eden bir anlama ve yorumlama yoluna girdiler... Böyle işte, "metin analizleri", yok "katmanlar" vs. gibi, "bu adam ne söylüyor"dan çok, "nasıl söylemiş", "inceliği nedir?" vs, buna yönelik bir araştırma ve tartışma sürecini başlattılar ve okuduğundan kimsenin neyi anlattığını, ne amaçla anlattığını düşünmeden, tartışmadan, nasıl anlattığının ilginç yanlarıyla ilgilenmeye başladık; biçim her şey oldu... İçerik, öz tamamen bir tarafa bırakıldı... Muhalefetin sanatı yok mu? İşçilerin, emekçilerin, Kürt muhalefetinin ortaya koyduğu büyük ve güçlü bir dinamik var. Bu dinamiğin, kendisini bu alanda da güçlü bir biçimde ifade etmesi, şematik olarak beklenebilir; yani ortada böyle bir dinamik varsa, bunun da bir sözcüsü olması gerekir ve bu da o muhalefetin şanına yakışır bir güzellikte olması gerekir. Ama Türkiye'nin yetişmiş aydınlarıyla muhalefet hareketinin kitleleri arasına giren süngü, bu muhalefetin kendini güzel bir biçimde ifade ettiği döneme son verdi ve yeni muhalefet hareketi de henüz kendi aydınlarını yeterince çıkaramadı... Elbette şimdi de muhalefeti anlatan şiir de var, müzik de var, tiyatro da var, roman da var... Fakat bunların içeriğine baktığınız zaman estetik açıdan örneğin 60'larda yapılan muhalif sanatın estetik düzeyinden oldukça geride olduğunu söyleyebiliriz...

Cezaevine girişteki Türkiye tablosu ile cezaevi sonrası tablo arasında ne farklar gözlediniz?

- Ben, Türkiye'nin, kitle hareketleri; işçi, köylü hareketi bakımından en yüksek noktayı yaşadığı bir dönemde cezaevine girdi... Hem öğrenci kitlesinin anti-emperyalist hareketi çok yüksekti, işçilerin sendikalaşma ve hak alma mücadeleleri 15-16 Haziran'la taçlanacak kadar gelişmiş düzeydeydi, üretici köylülük, topraksız köylülük hareketi çok yüksek bir gelişme gösteriyordu; fiili olarak dile getiriliyordu bu ve işte çay üreticilerinin ayaklanması, fındık üreticilerinin Ordu'yu işgali, pamuk, tütün üreticilerinin sürekli gösterilerle Ege ve Akdeniz'i kapsayan canlılıkları, hatta sarımsak üreticilerinin, fıstık üreticilerinin direnişleri... Bu dönem, birbirinden kopuk da olsa toplumdaki canlılığı temsil eden bu hareket, kendisini az çok ifade eden ve estetik bakımdan da yüksek bir sanat birlikte gidiyordu... 12 Mart 1971 darbesi bunu engelleyemedi. Ve 80'e kadar bu muhalefetin ve onun sanatının devrimci karakteri yükseldi; ancak 1980 darbesi bunu kesti... Söz söyleyen, yazan, çizen herkesi ve onların arkasındaki kitleleri yıldırarak bu sonuca ulaştı... Dışarı çıktığımda da bu yılgınlığın ve umutsuzluğun izleri her yere hakimdi... Mesela biz Evrensel Kültür Dergisi'ni çıkarmak gibi bir projeyle aydınlara sanatçılara gittiğimizde, genelde bize söylenen; "Yazsam ne olacak, yazmasam ne olacak?"tı... Ve ben eğer bir şey olmuyorsa ve olmayacaksa bu gene de yazarak üreterek olmasın diyerek ikna etmeye çalıştım... Fakat dünyanın değişebileceği yönündeki umutlarını ve çabalarını sürdüren bir tabaka, ama oldukça incelmiş bir tabaka da vardı... Cezaevine girip çıktığım zamanlar arasındaki fark böyleydi; yani ben girdiğimde canlı ve ileriye doğru gitme umudu veren bir Türkiye vardı, çıktığımda ise bu umudunu tamamen yitirmiş, gelişmekte olanı görmeyen, görmek istemeyen hatta görmekten korkan bir aydın ve sanatçı tabakası vardı genel olarak.

Cezaevine bir militan olarak girdiniz, ama hakikaten hatırı sayılır işler yapmış bir aydın olarak çıktınız. Bu nasıl bir evrim oldu sizce?

- Evet; cezaevine girdiğimde halkı kurtaracak insanlar topluluğunun bir üyesi olarak girmiştim. Halkı sefaletten yoksulluktan kurtarmak, onlara güzel bir dünya kurmak için mücadele eden insanlar olarak tanımlayabilirdik kendimizi, öyle zannediyorduk. Cezaevi süreci aslında bizim kurtarılacak insanlar olduğumuzu öğretti bana. Bizi ancak işçi ve köylü mücadelesi kurtarabilirdi bizim yapabileceğimiz tek şey onların mücadelesine yardım etmek olabilirdi. Nasıl gelişebileceğinin yollarını göstermek,onların bilmediği bir şey varsa onlara göstermek öğretebilmeye çalışmak ama daima kendini onlar tarafından ve ancak onlar kurtulduğu zaman kurtulacak birisi olarak görmek. Cezaevinde belki de işte emek mücadelesinin ne olduğunu, emeğin dünyayı yaratan güç olarak ne anlama geldiğini cezaevinde öğrendiğimi söyleyebilirim. Dünya görüşüm önemli ölçüde o bakımdan değişmiş, zenginleşmiştir. Emeğin basit bir ekonomik sosyal kategori olmayıp doğrudan doğruya insanı insan yapan bütün erdemlerin kaynağı olduğunu cezaevinde öğrenmek mümkün oldu. Yaşam tarzı değişikliği var... Küresel tüketim normları -piyasanın dayattığı-, kültürel alanda olsun , günlük yaşamın her veçhesinde bu gözlenen bir şey.

Eleştiri ortadan kalktı, tanıtım ve reklam eleştirinin yerini aldı; insanlar bir edebiyat eserinin içeriğini, onu toplumsal hareket içinde yüklendiği işlevi, görevi tartışmak yerine, metnin kendi başına bir değer olduğu düşüncesinden hareket eden bir anlama ve yorumlama yoluna girdiler...

Günlük yaşamınız nasıl?

- Bir günüm benim için - bütün ömrümce de aynı şekilde olmasını isterim. Mümkün olduğunca Reha Muhtar'ın bana bulaşmayacağı bir hayat tarzı. Yani onun simgelediği dünya görüşü onun simgelediği insan ilişkileri, onun sergilediği insan anlayışının uzağında bir şey... Benim gördüğüm ve yaşadıklarımdan biliyorum ki, emeğin olduğu yerde bu insan tipine hayat hakkı yoktur... Yani Sibel Can'lardan, futbolculardan, şarkıcılardan örülmüş bir dünyanın var olduğunu düşünerek, yalnızca o gösterilen şeylerin gerçek olduğuna inanarak yaşayan milyonlarca insan var ve aslında, bütün gerçekliğin, güzelliğin, değerlerin kendi hayatlarında olduğunun farkında olmayan insanlar bunlar... Yani, alnının teriyle yaşayan, doğrudan doğruya yediği her lokmayı hak etmiş insanların hayatıdır gerçek olan... Mesele oradan öğrenmektir; oradan olmayan her değeri kendine uzak saymaktır... Bu yüzden de elbette ben kendim için güzel şeyler istiyorum; ama benim için güzel olan şeylerin, herkes için güzel olmasını isteyerek, istiyorum bunu... Bu, emeğin ahlak ilkesi diyebileceğimiz bir şey gibi geliyor bana... Ama bunun için bile bir mücadele gerekir; yani bir işçi kendisi için daha iyi ücret istediğinde ve bunu sendikalı örgütlü bir şekilde ortaya koyduğunda, aynı zamanda bütün arkadaşları için güzeli talep etmiş olabilir...

Böyle bir günlük hayat nasıl olur?

- Ancak okuyarak, mücadele ederek, örgütünle ilgilenerek, yararlı bir şeyler yaparak...

Televizyonda en çok neleri izliyorsunuz?

- Haberler, doğa belgeselleri yayınlayan kanalları izlerim.. Mesela National Geographic, Discovery chanel gibi... Bunun dışında bazen güzel film varsa izlerim...

Güzel film?

- Örneğin defalarca izlemiş olsam bile, bir yerde **Gazap Üzümleri** oynuyorsa onu tekrar izlerim... Yenilerden de merak ettiklerim olursa izlerim; örneğin en son sinemada **Matrix**'i izledim... **Hoşcakal Yarın**'ı **"vazife uğruna"** izledim...

Dergide işler nasıl?

- Aslında **Evrensel Kültür**, birkaç arkadaşımızın gönüllü çabasıyla yoluna devam ediyor... Çok az kadroyla ama daha çok yazı isteyerek sürdürüyoruz... Biraz programsız ve beğenmediğim bir tarzımız var... Yakın zamanda düzeltip, daha verimli hale getirmek; dergi çalışmasını okul haline getirmek istiyoruz... Daha çok gençlere, yeni başlayanlara yönelik bir politika izlemeyi istiyoruz... Halen pek çok şeye yetişemiyoruz ve müdahalede yetersiz kalıyoruz. Burada en çok ihtiyacını duyduğumuz şey, cepheden ve şiddetli eleştirel saldırıdır. Derginin bu yanı çok eksik... Eleştiri bakımından yapamadığımız şeyler bize acı veriyor... Bunu en kısa zamanda telafi etmek, bu pisliğin her zerresini didik didik teşhir etmek ve bilince çıkarmak bizim görevimizdir. Ama yeterince yapabildiğimizi söyleyemem...

GARİP AMA GERÇEK!

Memleketimden Dumur Haberler

- Aynı turizm şirketine ait iki otobüs, yolda karşılaştı. Şoförler ellerini bırakıp birbirini selamladılar... 52 ölü... *(Bitlis)*
- Odun kesmek için ağaca çıkan çiftçi, Nasrettin Hoca fıkrasındaki gibi bindiği dalı kesmeye başladı. Fark ettiğinde iş işten geçmişti. Dalla birlikte yere çakıldı hastanede öldü. *(Antalya)*
- Bir anne yağmur girmemesi için bacayı tıkadı. Soba yanıyordu; bacadan çıkamayan karbonmonoksit evi doldurdu... anne ve oğlu öldü; 3 yavru komada. *(İstanbul)*
- Asabi çoban, ot yemeyen koyununu tüfeğin dipçiğiyle dövmeye başladı. Tüfek ateş aldı; çoban öldü... *(Bitlis)*
- Köpeği ile ava giden acemi avcı, ihtiyaç molası verdi. Tüfeğini bacaklarının arasına kıstırıp tuvaletini yapmak istedi. O sırada köpek dizlerine atladı. Tetiğe dokundu. Avcı çenesinden giren fişekle öldü. *(Tokat)*
- Tarlada otlayan iki koyun bir evin önündeki inşaat kumunu dağıttı. Koyun sahibi aile ile kum sahibi aile birbirine girdi. İki aileden beş kişi öldü. *(Gaziantep)*
- İki odayı yıkıp tek oda yapmak isteyen bir ev sahibi, işi abarttı... Tek duvar için kazma yerine dinamit kullandı. Mahalleyi havaya uçurdu.Yaralandı. *(Trabzon)*
- Şaşkın köylü üç katlı evinin terasındaki kömürlükte buzağı beslemeye başladı... Buzağı büyüdü; 250 kiloluk dev bir inek oldu... Bulunduğu odaya sığmayan inek, 3 katlı evden vinçle indirildi. *(İzmir)*
- Askerden yeni dönen genç dünya evine girdi. Gerdek gecesi eşine, askerlik anılarını anlatmaya başladı. Bir ara kendini kaptırdı... Yanında getirdiği el bombasını gösterdi; "Bak!.. Bunu çekince patlıyo" dedi... Ve pimi çekmiş oldu... *(Edirne)*
- Karadenizli iki kardeş , çatıdaki hurdaları satmak istedi... Ağabey çatıya çıktı; demir yığınlarını aşağıdaki kardeşine atmaya başladı... Kardeşi ise hepsini tuttu biri hariç: Buzdolabı... Onun da altında kalıp ağır yaralandı. Hastanede, "hızlı attı" dedi... *(İzmir)*

Ömer Leventoğlu
(ÖHA)

Kötü Şair Şerafettin 'Sevi Karşılaşmalar'

ŞİİR ve OYNAYAN : ŞERAFETTİN KAYA
SEVİ ÜNSAL
KAMERA : MEHMET KANMAZ

Sonbahar... İşte Eylül

Adını fısıldayan ağzını
Uykusuz, yorgun yüzünde duran
Gözlerini

Ben seni bekliyorum

On üçünde olsaydı olan
Anlaşılacaktı şeytan oldukları

Seninle tanışacağım güne
Alıp götürüyor zaman beni

Televizyonlarda
soğuktan yana haberler
Harita üstünden
Koşarak geliyorlarmış Alplerden

Sesine mevsimlerin eğildiği
Gözlerine baharın ağladığı
Ağlar gibi gülmeni
Dokunsalar gülecek gibi duran yüzünü

Seninle tanışacağım günü bekliyorum
Gelmene biraz daha var

Hüznünde lodos rüzgarları esiyor
Ve ben
Iliklerime kadar seni bekliyorum

Odun, kömür sevdası
Anlaşıldı herkes sıcağı seviyor

On ikisi de geçti Eylül'ün
Biçerek sevdaları

Seni beklemekten yoruluyorum
Ayakkabılarıma bakan
Boyacı bir çocuğun karşısında...

www.kotusair@hotmail.com

*Kötü Şair Şerafettin Veli Bar'da Salı geceleri konuklarıyla söyleşiyor... **Fotoğraf Evi**'ne teşekkürler...*

Marsilya Mektupları

Kalın ve yumuşak tüylü. Her şeyi bakışlarıyla anlatıyor. Parayla pulla hiç ilgisi yok. Kentte yaşıyor ve sokakları düşünüyor.

Filozof Kaplan

RAGIP DURAN

Hem uysal hem de akıllı. Çogu zaman isyancı, arada sırada gevşek. Gizlice güler ama sinsi değil. Midesine düşkün ama kişiliginden taviz vermez iki balık kafası ya da yarım şişe süt uğruna. Künyesinde 'Tekir' yazılı. Sokak kedisi. Sabah çıkar, gece geç gelir yatmaya. 'Neredeydin?' diye soramazsın, kızar, yanıt vermez, başıboş olmayı sever, hesap vermez kimseye. Keyfi çekerse anlatır bazen. Yemeğin üstüne elleriyle ağzını çenesini temizler, sonra bir güzel gerinir, uzanır yatar. Zengin semtleri de dolaşır, gecekondu mahallelerini de. Her yere girer çıkar. Aşırı meraklı. Bir o kadar da uyanık ve çevik. Tehlikeyi gelmeden sezer, sıvışır kaçar hemen. Insanlar da, 'Kedidir bir şeyden anlamaz nasıl olsa' deyip onun varlığından haberdar olmalarına rağmen istiflerini bozmaz. Yapacağını yapar, söyleyeceğini söyler. Insan kediyle beraberken daha insandır. Çünkü doğal... Kaplan da, bir gözlemci hatta bir gazeteci gibi gidip gördüğü gezdiği yerleri anlatır, sohbetleri aktarır, kendi yorumlarını katıp mekanları betimler. Biraz farklı bir kedi tabi...Çok kitap okur. Derin derin de düşünür. Gözlem yapar, analiz ve sentezleri de fena değildir hani. Geçende, ''La Fontaine'i yeniden okudum. Fazla didaktik buldum. Ayrıca da belli ki Foucault öncesi olduğu için, iktidar meselesini çözememiş. Biz kediler, soydaşlarımıza yönelik kitaplarımızda siz insanlardan örnek versek, La Fontaine gibi yazar mıyız acaba diye düşündüm..." dedi. Kaplan bu yıl 11 yaşına basıyor. Cinsinin iri kıyım örneklerinden biri. Pazar günü 'Akşama ne yiyeceğiz?' diye sordum da, ''Benim kıymalı mercimekten artanları yersin!" dedi. Şimdilerde neredeyse 12 kilo, boyu da vallahi 1 metreye yaklaşıyor. Bu fizyolojik künye, uluslararası hava taşımacılık kurallarına uymadığı için Kaplan yurtdışına çıkamıyor. Amsterdam, Boston ve Paris'deki kedilerle buradakileri kıyaslamamı istedi, anlattım.

- Gidip görmeden, onlarla konusmadan doğru bir şey söyleyemeyebilirim ama... Anlattıklarına bakılırsa orada olup burada olmayan çok sey var da, burada olmayıp orada bulunan seyler daha az sanki...Hı?

- Mesele daha mı az daha mı çok meselesi değil. Esas sorun nitelik meselesi. Uzadı tartışmamız. Ikimiz de güncel politikaya girmiyoruz artık. Sıkılır gibi oldu Kaplan.

- N'oldu bir şey mi var?

- Yooo ben filozofum...

- Iyi de burada felsefe, burada düşünce kaldı mı ki sen felsefe yapıyorsun?

- E önce sorsana, ben neden işsizim diye...

Bir de tren yolu görevlileri var. Makasçılar, istasyon şefleri... Birbirine çok benzeyen evlerde otururlar. Hemen hepsinin bahçesi, bahçesinde bir söğüt ağacı, söğüt ağacının altında üstü muşamba kaplı bir tahta masa, pencerelerinde de sardunya ve fesleğen ekili teneke kutular bulunur. Sanki bütün istasyon şefleri ut çalar.

Doğaya Zarif Bir Dokunuş: Tren yolu

Bir gün bir gazetede hayatında bisikletten başka hiçbir taşıta binmemiş yaşlı bir İngiliz'in haberini okumuştum. Ömrü boyunca gidebildiği en uzun mesafe, bisikletle bir-iki saat çeken komşu kasaba olmuş. Adamcağız ölünce tabutunu cenaze arabasına koymamışlar, kasabaya hatırı sayılır bir uzaklıkta olan mezarlığa kadar sırtlarında taşımışlar. Yolculuk nedir bilmemiş bu İngiliz. Dünyanın, olabilecek en küçük parçasını tanımış.

Televizyonda bir belgesel filmde 90 yaşında bir nineyi izlemiştim. Ülkenin öbür ucundaki köyünden çıkmış ve trenle İstanbul'a gelmişti. Yüzündeki ifade çok acıklıydı, oğlu yanında olduğu halde korkuyordu, şaşkındı. Dünyayı sekiz on haneli köyünden ibaret sanırken, 90 yaşında, bir anda müthiş bir şehirle tanışınca alt üst olmuştu. "Köyüne dönmek ister misin ninecim?" diyenlere cevap veremiyor, ağlıyordu.

İstanbul'a dair, kaynağı belirsiz bir öykücükte de, macera olsun diye Anadolu'dan İstanbul'a gelen iki genç anlatılır. Topkapı garajında otobüsten inmişler. Yol iz bilmedikleri için sadece Topkapı'da dolaşmışlar, sıkılmışlar. "Eh İstanbul'u gördük işte, yeter." diyerek, otobüse binip köylerine dönmüşler. Dönerken "İstanbul İstanbul dedikleri bu muymuş?" diye söyleniyorlarmış. "Biz de bir şey sandıktı."

Gitmek, neresi olursa olsun gitmek heyecan verici. Yolculukta, başa neler geleceği bilinemez ya, biraz ondan olsa gerek. Dağ başında otobüs mü bozulur, yan koltuğa münasebetsiz bir yolcu mu düşer, ufak bir soygun vakası yaşanır da beş parasız ortada mı kalınır, kim bilir? Bunlar yolculuğun cilveli tarafları.

Şu meşhur huysuz kalem, ağzından çıkan sözlerle koca koca yazarların ödünü koparan **Nurullah Ataç** ilk uçağa binişini yazmış bir denemesinde. Korkuyla karışık, korkudan haz alan bir heyecan ve ruh hali içinde oluşunu anlatıyor. "Binme, etme, ya düşerse?" demişler, dinlememiş. Çok hoşlanmış uçaktan. "Vapur ve tiren yolculuklarını çok sıkıcı bulurum," diyor. (Tashih yok, tren değil, tiren. Bugüne de yıllarca büğün diyen Ataç, trene de tiren demiş.) Şaşırmadım, vapur ve tren yolculuklarını sıkıcı bulmasaydı "edip" olurdu, "münekkit" değil.

Ben özellikle tren yolculuklarını çok heyecan verici bulduğum için **Tanpınar**'ın **"Bir Tren Yolculuğu"** hikayesini sık sık okurum. Öyle bir trende bir yolculuk yapma özlemi kaplar içimi. Ne zaman yağmurlu bir akşamüstü trene binsem, acaba bir tiyatro kumpanyası var mıdır diye, boş bir ümitle etrafıma bakınırım. Bu hikayede, yağmur altında yol alan tren, küçük bir istasyonda durur. Burada trene gezici bir kumpanyanın artistleri biner. Yüzleri, elleri, bakışları, duyguları birbirine benzemez bir grup insan, aynı kompartımanda otururlar. Her bir yüz birer hikayedir yol boyunca. Hava yağmurun etkisiyle kararmıştır, çehrelere yorgunluk çöker, ihtiyar aktör yol arkadaşına kumpanyanın en güzel artisti, bir kazada ölen Zeynep'in hikayesini anlatır. Hazin, acıklı bir hikayedir bu. Sonra yol arkadaşına bir kağıt uzatır: "Yarın akşam bilhassa unutmayın," der. "Jül Sezar oynuyoruz. Ben Jül Sezar'a çıkacağım, Ali de Brütüs olacak..." Tanışmış, hatta dost olmuşlardır artık.

Treni edebiyatçılar için bu kadar çekici kılan nedir? Yolcuyu götüren kişinin yani makinistin meçhul ve cefakar oluşu mu? Mavi üniformaları ve cakalı yürüyüşleriyle pilotların, bıçkın edalarıyla otobüs şoförlerinin, beyazlar giymiş babacan tavırlı ya da yakışıklı kaptanların yanında adı anılmayan makinistler, bir dış görünüm tarifine bile muhtaçtırlar.

Doğanın birbiriyle uyumlu hatlarını koyu gri rengi ve beyaz çizgileriyle bozan, kimya kokan bir asfalt yerine; kendi belli etmeyecek kadar mütevazı çelikler, doğanın bir parçası olan kırık taşlar ve tahta kalaslardan oluşan raylarda gitmesi midir? Tren yolu manzarayı asla bozmaz. Aksine, doğaya zarif bir insan eli dokunuşu verir.

Yolcuların karşılıklı oturabilmesi treni daha ilginç kılıyor olabilir mi? Tren yolcusunun oturduğu yer ferahtır. Dışarı bakmak istemiyorsa, karşısında oturan yolcuların yüzlerine bakabilir, yol arkadaşları hakkında fikir yürütebilir. Bir trende bir yolcu isterse bütün kompartımanla arkadaşlık edebilir. Oysa otobüste, uçakta dışarıda görecek bir şey yoksa, yol arkadaşı da münasebetsizin tekiyse kalan çare ya okumak ya uyumaktır.

Sonra tren çeşitlidir, bu da onu çekici kılıyor olabilir. Yük, yolcu, posta, ekspres, yataklı, yemekli, buharlı, elektrikli, kuşetli, pulman, banliyö... Aynı zamanda trenin bir otel olabilmesi de söz konusu. Üzerine oturup gazete okuduğunuz, ayakkabılarınızı çıkarıp ayaklarınızı uzattığınız aldığınız kanepe gece olunca bir anda tertemiz çarşaflarla bir yatak oluverir. Sonra tren yolculuk içinde yolculuk yapabilmek imkanı tanır. Kompartıman arkadaşlarınızdan sıkılırsanız, uyuyor numarası yapmanız ya da elinizdeki sıkıcı kitabı kendinizi zorlayarak okumanız gerekmez. Vagon vagon dolaşabilir, restorana gidip çay içebilir, bir şeyler atıştırabilirsiniz. Tren standart değildir, iki uçak birbirine çok benzerken, iki tren birbirine hiç benzemez. Bir tren gayet mütevazı iken, bir başka tren kibirli olabilir. Aynı yolu yutan bir trende hem kuru bir ekmeği kemiren, hem de restoranın mönüsünden seçilmiş iyi bir yemeği yiyen iki kişi bulunabilir.

Reşat Nuri Güntekin "Anadolu Notları" adlı gezi kitabının "Trende" bölümünde, treni cazip ve eğlenceli kılan şeyleri bir bir sayıp dökerken, trendeki yol arkadaşlığını da tanımlıyor: "Trende bir yabancı ile baş başa geçirilen bir yahut iki gecede uzun bir karılık, kocalık hayatının bütün safhaları vardır. Evvela birbirinden çekinen iki yabancı iken, sonra birbirinizin yanında çorabınızı, potininizi çıkarır, gömleğinizi değiştirir, pijama yahut entarinizi giyersiniz. Yiyeceğinizi beraber hazırlar, beraber yersiniz, (...) ruhlarınızın en mahrem ve zayıf taraflarını birbirinize açarsınız. (...) Yolculuğun başında boğazını sıkmak istediğimiz düşman, çok kere ayrılık dakikasında eski bir dosttur. Bazen ayrılırken kucaklaşırız, birbirimize randevular, adresler verir ve daha garibi bir yahut iki gün evvel kinimizde ne kadar samimi isek, bu sevgi ve bağlılığımızda da o kadar samimi ve insan oluruz," diyor.

Trenler ve yolculuklar ne kadar birbirine benzemezse, istasyon binaları da o kadar birbirine benzer. Hepsinde aynı, griye boyanmış, çift taraflı ve mutlaka bozuk büyük bir saat vardır. Aynı karakterle yazılmış istasyon tabelalarından nereye gelindiği anlaşılır. Pendik, Arifiye, Ankara, Balıkesir, fark etmez... Aynı gişeler, aynı pencereler, aynı bekleme salonları hatta aynı banklar ve aynı satıcılar. Perona çıkan merdivenler bile aynı mıdır nedir? Büyük garlarda ise bambaşka ve haklı bir kendini beğenmişlik bulunur.

Bir de tren yolu görevlileri var. Makasçılar, istasyon şefleri... Birbirine çok benzeyen evlerde otururlar. Hemen hepsinin bahçesi, bahçesinde bir söğüt ağacı, söğüt ağacının altında üstü muşamba kaplı bir tahta masa, pencerelerinde de sardunya ve fesleğen ekili teneke kutular bulunur. Sanki bütün istasyon şefleri ut çalar. **Necati Cumalı**'nın **"Mine"**sinde olduğu gibi. Eminim, biraz da bu eski istasyon binaları kışkırtmış eski yazarları.

Sait Faik'in **"Müthiş Bir Tren"**, **Sabahattin Kudret Aksal**'ın **"Bir Trende Gidenler"**, **Memduh Şevket Esenda**l'ın **"Yol Arkadaşları"**, **Tarık Buğra**'nın **"Tren"**, **Oğuz Atay**'ın **"Demiryolu Hikayecileri"** ve edebiyatımızda yazılmış daha birçok hikayede tren, hep çekici bir edebi unsur olmuş. Uçağın hiç, otobüsün eh, vapurun deniz varsa neden olmasın denecek kadar yaygın olduğu zamanların yazarları onlar ne de olsa. Tren, demiryolu, vagon, istasyon, kondüktör, tarife, makinist; gündelik dillerinin su, ekmek, sevinç, hoş geldin kadar açık ve gerekli kelimeleri.

Acaba bugün yaşasalar ve yazsalardı, aynı şiirsellikle ve sevecenlikle otobüsleri ve uçakları yazarlar mıydı? Sanmıyorum. Hayatın ritmi değişti artık. Algılanan zaman büsbütün başka. Trenlerin bir firması yoktu, otobüsler arasında firma kavgaları, kıyasıya rekabet var. Hayatı güzelleştiren bütün küçük şeyler; büyük, gösterişli ve parasal değeri ölçülebilen unsurların gölgesinde kayboldu. Toros Ekspresi üzerine bir hikaye hala yazılabilir, Kamil Koç üzerine de. Ama kuşkusuz ikisi bambaşka şeyler olurlar. Gerçi otobüslerin de trenler kadar olmasa da sevecen bir yaklaşımla edebiyatımıza girdiği olmuş. **Cemal Süreya "Göçebe"** adlı şiirinde ülkeyi dolaşırken "Kargapazarı dağlarını dolanan yaşlı ve öfkeli bir otobüsteyim" diyor. "Biliyorsun, ben hangi şehirdeysem / Yalnızlığın başkenti orası."

Otobüs molalarının da edebiyata girmeyi hak edecek kadar lezzetli anlar olduğunu kabul etmek gerek. Ama artık eski otobüs molaları da yok. Şimdi görkemli tesislerde yaşanan tuhaf bir hizmet yarışı var. En son bindiğim otobüsün mola verdiği yer bir McDonald's idi. Amerikan tarzı döşenmişti, parlak metalden sandalyeler göz alıyordu. İçeride Hollywood yapımı yol filmlerinin jenerik müziğine benzer bir müzik çalıyordu. Gözlerim masalarda içi kesme şekerle dolu dev kavanozları aradı. Ama çay yerine plastik bardakta makine kahvesi satılıyordu. Bardaklara yarım yarım doldurulmuş, karbonatlı, berbat çayları suratsız bir ifadeyle dolaştıran garsonlar yerine, üniformalı gençler dolanıyordu ortalıkta. Bir makine kahvesi aldım. Anadolu'dan gelen bir otobüs parka girdi. İnenler Hollywood filmlerinin yolcularına hiç benzemiyorlardı. Birkaç bıyıklı ve kavruk adam kahve ve hamburger alırlarken, parlak metal sandalyelere oturmuş başı bağlı, entarili kadınlar etraflarına bakınıp gülüşüyorlardı. "Ankara'dan gelip İstanbul'a gitmekte olan filanca turizmin sayın yolcuları, otobüsünüz...." şeklinde uzayıp giden bildik bir tekerleme haline gelmiş anonsu beklemedim. Artık yolculuktan keyif almıyorum. Hem otobüste sigara da içirmiyorlar.

Fotoğraf: Ahmet Esmer

AYFER TUNÇ

Türk edebiyatına altmıştan fazla hikaye yazdım ve bunların hepsi okur tarafından sevildi, okundu, tekrar tekrar basıldı. Ama ben Sait Faik Ödülü'nü almadım daha. Kimler kimler aldı. Artık ödül de beni ilgilendirmiyor. Bu konuda yeterli doyumu okurumdan sağladığımı düşünüyorum.

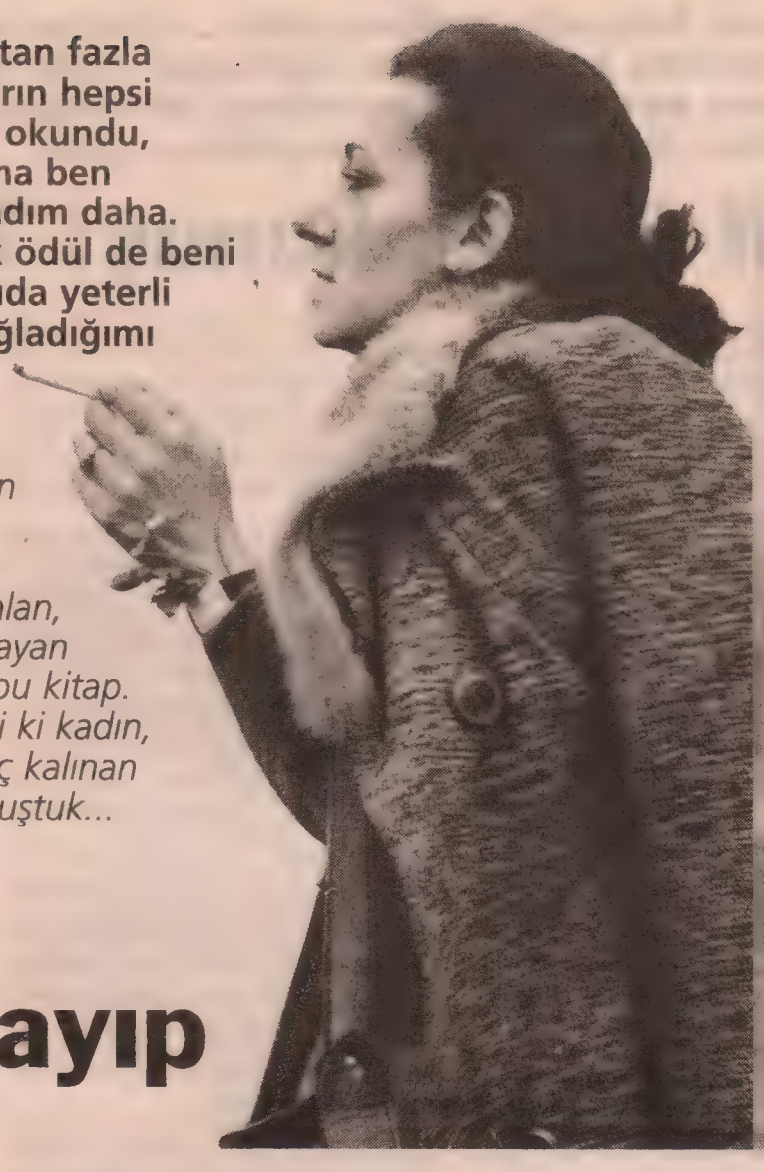

__İnci Aral__'ın on dört yıl aradan sonra yayımladığı, __Gölgede Kırk Derece__ adlı öykü kitabı Can Yayınları'ndan çıktı. Daralan, bunalan, kaçan, kabına sığmayan kadınların hikayeleriyle dolu bu kitap. İnci Aral ile son kitabı ve tabii ki kadın, erkek, ilişkiler, yasak ilişki, geç kalınan hayatlar, kaçışlar üzerine konuştuk...

Kadının Hayatı Kayıp

HATİCE MERYEM

İsterseniz kitabın adından başlayalım, neden Gölgede Kırk Derece?

- Bu kitaptaki ilk öykünün son cümlesi 'gölgede kırk derece' diye bitiyor. Bunun yazacağım tüm öykülere çok uygun bir isim olacağını düşündüm birden bire. Anlattığım hayatlar, gerçekten de kırk derecenin bunaltıcı sıcağını yaşıyorlardı. Bir de bu yaz çok sıcak oldu, ben bu öyküleri yazarken o sıcağı da yaşadım, herhalde biraz da sıcakla bütünleştim.

Bütün kahramanlarınız kocalarına, sevgililerine, çocuklarına, evlerine, komşularına, hatta eşyalarına katlanan yalnız kadınlar... Sorunlarını çözmekten ziyade kaçma isteğiyle dolu kadınlar...

- Çıkış noktam bu. Doğru, bütün hikayeler kaçma isteği barındırıyor ama bende önce kayıp teması vardı. Bir zamanlar televizyonda 'Kayıp Aranıyor' diye bir program vardı. Ben onu sadakatla izlerdim. Mesela on yıllık evli, iki çocuklu bir kadın günün birinde, birden bire ortadan kayboluyordu o programda. Her şeyi bırakarak ve o güne kadar onun varlığının farkına bile varmayan, onu evin içerisinde duvara çakılı bir çivi ya da kenarda bir sehpa gibi gören aile, birden bire onun ne kadar önemli biri olduğunu anlıyor falan.. Ancak kaybolduğu zaman kadının görünmez varlığı görülebilir hale geliyor yani. Kişisel olarak bir ifadesi yok kadının, var olamamış, belki cismen var da anlam taşıyan bir şey olarak yok ortada. Bu çok konuşulan bir şey ama ancak erkeğin kimliği ile kendisini ifade edebiliyor kadın hala. Evin içerisinde hiçbir çıkışı yok kadının, en cahil kadın bile bunu içgüdüleriyle seziyor ve kocasına gidip de "Ben bundan sonra bu evde daha çok söz sahibi olmak istiyorum." demiyor, çünkü onun konumu belirlenmiş o evde. İşte tam burada kadın ancak yeni bir hayata başlayarak kendisini var edebileceğini anlıyor. İşte bu Kayıp Aranıyor adlı programda ben o kadar çok örnekle karşılaştım ki kayıp kadınlarla dolu bir kitap düşüncesi kafamda oluştu.

Kadının yanılması metropole ya da genç olmaya da dayalı değil. Sözünü ettiğiniz genç ve özgür kuşak kadınlar çok mu donanımlı? Hayır değil. Özünde aynı şeyleri onlar da yaşıyor.

Kaçış her zaman somut olmayabiliyor, bir tür içe kapanma şeklinde de gelişebiliyor galiba...

- Tabii, kadının kaçışı zaten daha çok düşlerde oluyor. Yeni hayatlar kuruyor düşlerinde. Kendi içinde kaybolanlar var, bambaşka hayatlar yaşıyorlar, yanıbaşınızda oturduğu halde kendisi orada değil, bir kısmı hastalanıyor, bir kısmı da bu ikili yaşamı sürdürüyorlar, ta ki bir yerde patlayıncaya kadar. Mesela elli yaşlarında dul kalan kadınlar oluyor, çocuklar büyümüş evden gitmişler, kadın çıldırıyor, çok genç bir sevgili buluyor, saçını boyatıyor, giyiniyor, süsleniyor, olmadık şeyler yapıyor, aldanıyor bu arada, yani bütün bunlar yaşanmamış hayatları yaşama içgüdüsüyle ortaya çıkan şeyler. Genelde bu cesareti gösterebilen kadınları kitabıma aldım. Aslında bir bu kadar daha hikaye vardı ama bir kitabın boyutlarını aşmamak için onları erteledim. Kadınlığın hayatı kayıp, belki böyle özetleyebiliriz. Kayıp hayatlarla dolu ya da. Bu bakımdan tepki gösterebilenler benim için çok önemli. Bu hikayelerin hepsi de gerçek. Bana aktarılanlar yani.

Bu da yine kaçmanın bir başka türü olsa gerek...

- Tabii kendi durumunda olan birçok kadın olduğunu düşünüyor ve bunu birisi yazsın, bu sorunlar gündeme gelsin, konuşulsun istiyorlar. Birkaç hikayeyi birleştirerek kurguladıklarım da var. Vurgulamak istediğim nokta ne ise onun için yeniden yarattığım hikayeler bunlar. 'Uzun Ölüm' adlı hikaye mesela, çok tanınmış bir otobüs firmasının sahibinin karısının hikayesidir. Bana, benim sınıf arkadaşım olan eltisi anlatmıştı. Hikayeyi yazarken arkadaşımı hiç aramadım, hikaye bittikten sonra aradım, yazdığımı söyledim, "O öldü." dedi, nasıl kötü olduğumu anlatamam, teşhis konamamamış, beyin ölümü demiş doktorlar, üzüntüden yani.

Ya metropollerde yaşayan daha genç ve özgür kadınlar...

- Onların hikayeleri olmayabilir bunlar. Ama onlar çok azınlık. Türkiye'deki kadın manzarası bu ne yazık ki. Kadının yanılması metropole ya da genç olmaya da dayalı değil. Sözünü ettiğiniz genç ve özgür kuşak kadınlar çok mu donanımlı? Hayır değil. Özünde aynı şeyleri onlar da yaşıyor. Farkları, içinde bulundukları entelektüel ya da duygusal düzeyin tezahürleri oluyor sadece ama ruh kırıklığı açısından bakarsanız aynılar. Ayrıca ben o kadınların kendilerini katılaştırdıklarını düşünüyorum ki, bu da sağlıklı değil, bir yerde patlayıveriyorlar.

Kadın olarak yapılması gerekenler kitabınızın bir yerinde anlatılıyor, güzel giyineceksin, kredi kartın, paran olacak, in'leri out'ları bileceksin ve saire ve saire...

- Kadın olarak yapılması gerekenleri acaba kim bize empoze ediyor. Burada bir toplumsal eleştiri de var. Kadın dergilerini ele alın, onlardaki içeriksizlik inanılmaz boyutlarda ve sadece kadının dış görünüşü, başkalarına nasıl göründüğü üzerine. Yani sadece bu özellikleriyle iletişim kurabilen bir varlık olabilme üzerine güdüleyen dergiler bunlar.

Üstelik yalnızca somut değil soyut olarak da yapılması gerekenler öğütleniyor bu dergilerde...

- Tabii, o kadar garip anketler var ki.. Mesela erkeklere acı çektirmenin on yolu! Güçlü olmak erkeklere nasıl acı çektirilirden geçmiyor işte. Yanlış şeylere yönlendiriliyor kadınlar. Bu çok etkileyici bir bombardıman. Hepimiz etkisinde kalıyoruz; ama elbette güzel giyinmek, ama bu bombardımanın farkında olarak ve gayet tabii bir içerik, bir birikim taşı-

yarak ki, o kabuk çıktığında tangır tangır ötmesin. Bu dergilerde kadınlara önerilen tam olarak içeriksizlik.

Hep konuşuluyor ama, yalnız kalmayı bilmek gerekiyor galiba, en çok da kadınlar...

- Doğru, çok klasik ama defalarca söylemek gerek, kadın önce kendi ayakları üzerinde durmalı. Bunu nasıl yapacak peki? Hayatla doğrudan mücadele edecek gücü kazanmak için, hayatla yüz yüze kalabilmeyi, yalnız kalabilmeyi öğrenecek. Yalnız kalmayı öğrenmek kadınlar için çok çok önemli. Geçenlerde bir arkadaşım anlattı, kendisi on beş yıllık evli. "Ben yeni evliyken kocam eve geleceği zaman saçlarımı özenle tarar, giyinir, hatta elimde bir şarap kadehi ile kapıyı açardım, o da bana bakar ve 'ne bu halin, ben senin elinde şarap kadehi ile kapıyı açmanı sevmiyorum' derdi, sonra sonra baktım hoşlanmıyor, bıraktım, on beş yıl sonra bana diyor ki 'sen yeni evliyken ne güzel süslenir kapıyı açardın', 'ama sen bundan hoşlanmamıştın ki!' dedim." diye anlattı. Bunlar çok ince şeyler, bir insanı değiştiriyoruz, kadın da olabilir erkek de, onun sevmediğini sandığı ya da yadırgadığı bir şeyi ona sevdiriyoruz ama o sevdiğinin farkında değil, sevdiğini ancak yıllar sonra söyleyebiliyor. Belki şimdi daha esnek ilişkiler yaşanıyor ama ben her zaman şunu söyledim, Türkiye büyük şehirlerde yaşayan küçük bir grup kadından ibaret değil, hala dayak yiyen bir yığın kadın var. Kocamın bir kadın akrabası var, yakınlarda öldü, isteyen gidip görebilir Edremit mezarlığında, mezartaşında "Yalınayak Süleyman'ın Eşi" diye yazıyor. Bu kadar. Fotoğrafını çektim, Duygu'ya (Asena) gönderecektim, kaldı. Yani kadının hala adı falan yok. Özetle kadının ruh özgürlüğüne kavuşabilmesi için, şu düşünceye varabilmesi gerekiyor; "Ben bir bireyim, kendimle ilgili bütün sorunlarımı çözebilirim ve birlikte yaşayacağım insanı ben seçebilir, olmadığı zaman bitirebilirim".

Biraz bencillik mi yani...

- Hayır, bu bencillik değil, bu inisiyatif sahibi olmak, ruh özgürlüğüne sahip olmak. Yoksa kadın hemen teslim oluyor, kocasına, çocuklarına, var olan evlilik düzenine, mahalleye, her şeye... İşte ondan sonra da sürekli kaçma özlemiyle boğucu bir hayat.

Fakat kahramanlarınız hep yeni birisine doğru kaçıyorlar.

- Evet çoğu bu boğucu hayattan yeni bir erek bulmaya, bağlanmaya yönelik.

Siz nasıl bir hayat yaşadınız?

- Bir kadın olarak tüm bu konuştuklarımızla kolay kolay baş ettiğimi söyleyemem ben de. Hep çalkantılarla geçti hayatım. Çocuklarım çok küçüktü ilk eşimden boşandığımda. Ve onları babalarına bıraktım. Çok ağırdı, bunun bedelini yıllarca ödedim. On beş günde bir çocuklarımı görmeye gidiyordum şehirlerarası yolculukla. Yıllarca bu böyle sürdü, çocuklar büyürken onları görme, alma arasında müthiş sinir bozuklukları yaşadım. Sonra şimdiki eşimle evlendim. Onunla da yedi yıl sonra bir kere boşandık, bir yıl ayrı evlerde oturduk, o zaman birbirimizle karı koca değil de arkadaş olmamız gerektiğini anladık. Dolayısıyla iki kere boşandım, üç kere evlendim. Hiç kolay değil bütün bunlar. Geçen gün oğlumla konuşuyorduk, beraber olduğu kız arkadaşı "Evlenelim, olmazsa boşanırız." demiş, ben de böyle olacak olsa bile bu şekilde başlanmaması gerektiğini söyledim ve ağzımdan şu sözler çıktı, "Sen boşanmanın ne demek olduğunu bilmiyorsun, boşanmak bir cehennem, çok zor bir şey, dilerim hiç yaşamazsın." Bunlar gerçekten korkunç şeyler, bunları atlattım, ama ne kaldı geriye, sürekli bir kırılganlık, uykusuzluklar, alınganlıklar, çabucak depresyona girmeler, sürekli tetikte yaşamak, kollamaya çalışmak, hep bir ip cambazı gibi ince bir şeyin üzerinde... Aslında belki herkes öyle, herkes dengesini yitirmemek için büyük gayret sarf ediyor. Yalnızca kadın olduğum için yaşamadım bunları. Erkekler için de hiç kolay değil, üstelik biz kadınlar daha kolay paylaşabiliyoruz birbirimizle. Onlar bir de konuşamıyor, anlatamıyorlar. Mesela oğlum kız arkadaşından ayrıldığında benimle konuşamıyor. "Sıradan bir anne değilim ben, konuş benimle." dememe rağmen o, '"Tamam tamam konuşuruz sonra." deyip geçiştiriyor. Kız olsa belki her şeyi konuşacak benimle. O acı çekiyor ama onu bir zayıflık zannediyor. Bu altından kalkılamayacak bir yük.

Ya mükemmel görünen ilişkiler...

- Her şey dört dörtlük olsa bile ömür boyu mutlu bir şekilde devam etmesi acaba mümkün mü? Ya da normal olan bu mu? Bilmiyoruz, bu bir ütopya, en iyi olasılıkla arkadaşlığa, dostluğa dönüşecek. Ama içinizdeki o boşluğu doldurmaya yetiyor mu? Kırk yaşındaki bir kadın arkadaşım geçen gün, kocasını çok sevdiğini, aile düzeninden, çocuklarından, gelir düzeyinden memnun olduğunu anlatıyor ama bir şey var dolmayan diyor, adını koyamıyor, iş yerinde birinden hoşlandığını, onun bundan haberi olmadığını, ama onu düşündükçe bir heyecan duyduğunu ve bunun kendisini canlandıran bir şey olduğunu söylüyor. Ama bu bir suç mu? Hayır dedim ona, uzun süreli ilişkilerde ister istemez heyecan kayboluyor o bakımdan hafif flörtler insanı canlandırır ve iyidir diye düşünüyorum. İki taraf için de. Bırak biraz o da tedirgin olsun, çünkü her şey süt liman, rutine terk edildiği zaman büyük patlamalar oluyor. Tutkuyu sıcak tutmak gerekiyor. Ama tabii bu olmasını dilediğimiz şeyler, oysa **Ölü Erkek Kuşlar** adlı kitabımdaki önemli tema budur, teori ile pratiğin uyuşmazlığı. Kadının kocası der ki; "Ne kadar güzel, üçümüz arkadaş olabiliriz. Bunu geçiştirmede ben, size yardım edeceğim." Yani gayet kahramanca bir tavır takınır karısı durumu anlattığında ama iş pratiğe geldiğinde iflas eder. Bu, öyle insan tabiatı ile açıklanacak bir şey değil. Eğitim, deneyim çok önemli. Öte yandan toplumsal sorunlarımızdan ayrı değil kadın erkek sorunu, doğrudan ekonomik, sosyal, psikolojik sorunlarla beraber çözülebilecek bir sorun bu.

Ya bugünün öyküsü...

- Gene içeriksizlikten söz edeceğim. Bu eleştiri benim kişisel tavrımla da ilgili olabilir. 80 darbesiyle birlikte önce bir temizleme ve ayıklama ile üzerlerinden dozerle geçildi insanların, ülkesi için kaygısı olan insanların diyelim. Toplum apolitize edildi, başka değerler sunuldu, köşedönmecilik, adamsendecilik, globalleşme, büyük bir bencillik, içe kapanma ideolojisi, dış görünüş gibi pek çok yeni değer sunuldu. Bunların içinde ülkesi için kaygı duymak, ülkesinin geleceği için kaygı duymak, gelir adaletsizliğine üzülmek ve bir şeyler yapmaya çalışmak... Bunların hiçbirisi yoktu, sanki her şey güllük gülistanlıktı, sanki biz değer yoksunuyduk ve sanki inanacak yeni değerler peşindeydik gibi her şey birdenbire oldu. İşte bu sunulan değerler içerisinde kendine bir yer bulamayan insanlar içe kapandılar, kendilerine döndüler. Ve kendi içlerini taramaya, yazmaya başladılar. Yaşanan hayatın bire bir yansımasıdır yazmak. Yani siz ne yaşıyorsanız onu aktarırsınız kaçınılmaz olarak. Yoksa inandırıcı olmaz, sahte olur. Dolayısıyla ben o gençleri gayet haklı buluyorum. Hiçbir şey sunulmadı onları zenginleştirecek, hayatı anlamlı kılacak. O zaman ne oldu? Bir umutsuzluk, bir karamsarlık... Diyorlar ki **"bunalım hikayesi"** bunlar. Ama ne yapacaklar ki, bunu yaşadılar... Ama değişiyor son zamanlarda. Bir de ne olduğunun farkına varamadılar, şimdi şimdi görmeye başladılar globalleşme denen şeyin adil bir şey olmadığını, birtakım ülkelerin çıkarına olduğunu. Tabii hala inanan çok, ama inanmayan insanlar da var. Çünkü onun somut hayatı değişmediği gibi düşünsel olarak da ufukları değişmiyor tam tersine bocalıyor. Çok yetenekli gençler var. Öyküleri zevkle okunuyor ama ertesi gün aklınızda hiçbir şey kalmıyor. Dil çok güzel, güzel anlatımlar, sağlam kurmacalar fakat ertesi gün bir tortu yok. Bir de dönemler aynı anda edebiyata yansımıyor, üzerinden bir on on beş yıl geçiyor, ondan sonra, çünkü yaşarken biriktiriyorsunuz. Sanıyorum bugünleri anlatacak genç insanlar da olacak.

İnternet...

- İnsanlar o kadar gerçek hayattan umutlarını kesmişler ki kendilerine sanal bir sevgili arıyorlar, kendilerinin yarattığı, kendi kafalarında olan, gerçekte olmayan, olamayacak olan birini arıyorlar ve onu ancak orada bulabilirler. İnternette bulabilirler. Çok trajik bir yalnızlık değil mi bu? Neden bütün yanlışları, hır gürü, kavgasıyla bir insanla beraber olmuyor? Bu çekingenlik, bu korku neden? Biz öyle yaptık, sevgililerle yoğun gel-gitler, gözyaşları, tartışmalar.. Kopara kopara yaşadık aşklarımızı, şimdi bütün bunları yaşamayacağı en kusursuz kadını ya da insanı bulmaya çalışıyorlar. Belki bu da bir çaresizlik veyahut artık herkes o kadar aynı ortamlarda ve o kadar çok biliyor ki birbirlerini, hiç de ilginç gelmiyorlar birbirlerine. Yoğun bir yalnızlık, bu iletişim çağında yoğun bir iletişimsizlik yaşandığını düşünüyorum.

Bu gençlerin edebiyat dünyası ile ilişkileri...

- Edebiyat dergilerini izlemek, okumak, araştırmak, bütün bunlar çaba isteyen şeyler. Oysa günümüzde en kolay tüketilebilecek, en kolay, çaba harcamadan alınabilecek ne varsa onlar gündemde. Yeni dünya düzeninin sunduğu şeylerden biri de bu. Biz eskiden çaba gösterirdik bir şeye ulaşmak için. Ben taşrada kaldım, ulaşamadığım dergilere abone olmaya çalışır, yazdığım şeyleri oraya gönderir, sonra izlerdim, işte biz böyle çıktık ortaya. İnsanlar bekliyorlar ki, çok kolay keşifler yapıyorlar ya, birisi onları keşfetsin ve keşfedilmedikleri zaman da çok kırılıyorlar. Her alanda aynı şey oluyor. Özal'ın prenslerini hatırlayın, **Engin Civan**'ları, **Rüştü Saraçoğlu**'larını düşünün, hepsi yolsuzluklardan yargılandılar. Sonra, en basitinden pop yıldızlarını düşünün. Sistem günlük yıldızlar yaratmayı öngörüyor. Eğer gençler kendilerinde bir değer görüyorlarsa ki, eminim onu gördüklerine göre var, ama kimse gidip onları keşfetmiyor ve müthiş kırılıyorlar. "Niçin bütün yeteneklerimle ben burada dururken kimse gelip benden yararlanmıyor?" diyorlar kendi kendilerine. Özellikle edebiyat alanında çok trajik biçimler alabiliyor bu.

Son olarak...

- Şunu artık söyleyebilirim, çünkü bir hikaye kitabı daha yayınlattım. Ben Türk edebiyatına altmıştan fazla hikaye yazdım ve bunların hepsi okur tarafından sevildi, okundu, tekrar tekrar basıldı. Ama ben **Sait Faik Ödülü**'nü almadım daha. Kimler kimler aldı. Artık ödül de beni ilgilendirmiyor. Bu konuda yeterli doyumu okurumdan sağladığımı düşünüyorum ama bu ödülü almak isterdim doğrusu. Nedense alamadım. Bana tamamen haksızlık yapıldığını düşünmüyorum, o senenin şartları, benden daha kıdemli bir yazar kitap çıkarmış oluyor, yani birtakım şanssızlıklar da giriyor devreye. İlk hikaye kitaplarımın yayınlandığı ve ödüllere girdiğim zamanlar düş kırıklıkları yaşadım. Ama yazmak birçok şeyi göze almaktır, büyük düş kırıklıkları da bunun içinde.

DESTRUCTION
4 Kasım 2000
Kemancı İstanbul

Long Play

DESTRUCTION
5 Kasım 2000
Saklıkent Ankara

DENİZ DURUKAN • dendur66@hotmail.com

SAYI:13

GÜVEN ERKİN ERKAL • kertenkele@hotmail.com

Hardcore'un "H"sinin olduğu günden beri biz varız. Kimler geldi, kimler geçti... Biz hala buradayız. Afişlerimizi kendimiz yapıp asıyor, konser salonunu kendimiz tutuyoruz. Çok fazla insana seslenmek, halkları arkamıza almak gibi bir derdimiz yok.

Crunch: "Poz Vermiyoruz"

Enis Özbek (Bas), Tolga Güldallı (Gitar-Vokal), Orkun Tunç (Davul)

Underground kültürden besleniyorsunuz ve underground kalmayı başarmış birkaç gruptan birisiniz. Bunun avantajları olduğu kadar dezavantajları da vardır.

Tolga: Dezavantajdan ne kastettiğinize bağlı. Birisi çok satmak istiyorsa ve underground kalıyorsa bu onun dezavantajıdır. Underground olup olmamayı kendimiz belirlediğimiz için bizim açımızdan dezavantajı yok.

Underground olunca daha özgürsünüz. Yeraltından yerüstüne çıkmaya çalışırken birtakım özgürlükler kayboluyor. Ama sesinizi duyurmak için de çıkmak zorundasınız.

Tolga : Yeraltının bir üstü, yerüstüdür diye bir şey yok. Bu tamamen seçimdir. Ya yeraltında yaşarsın ya da yerüstünde.

Orkun : Biz her zaman "kendi işini kendin yap" felsefesinden yola çıkarak hareket ettik. On bir yıldır bu düşünceyle hareket ediyoruz. Hardcore'un "H"sinin olduğu günden beri biz varız. Kimler geldi, kimler geçti... Biz hala buradayız. Afişlerimizi kendimiz yapıp asıyor, konser salonunu kendimiz tutuyoruz. Çok fazla insana seslenmek, halkları arkamıza almak gibi bir derdimiz yok.

Neden yeraltında kalıyorsunuz?

Tolga : Yaşam ahlakımız öyle.

Orkun : Müzisyen olmak, ünlü olmak çabasındaki insanların arkasında da çaldım. Öyle bir şeyler de yapabiliriz ilerde. Ama Crunch olarak böyle bir müzik yapıyoruz ve böyle kalmalı.

Tolga : Bu ülkenin insanına hardcore öğreteceğiz, on binlerce satacağız diye bir derdimiz yok.

Sanki huzursuz gibisiniz...

Tolga : Sıkılıyorum. Bana bu tip konuşmalar suni geliyor. Albüm çıkalı iki yıl olmuş, Crunch şu anda ne yapıyor? Bir şey yapmıyor. O yüzden bu konuşma bana mantıklı gelmiyor.

O zaman kabul etmeseydiniz röportajı?

Tolga : Ben iki yıl önceki konular yerine, son dönem olaylarını konuşacağımızı sandım. Crunch'tan çok Rashit ve Radical Noise arasındaki şeyleri konuşuruz diye düşünmüştüm.

Polemiğe girmek istemedik. Neyse sistemin sunduğu birtakım şeyleri reddediyorsunuz. Mesela konserlerinizde CD kırıyorsunuz, ama albümünüz CD olarak çıkıyor. Ulaşamadığınız şeyleri mi reddediyorsunuz.

Tolga : CD kırma benim kişisel görüşümdür. Crunch'ın ortak bir tavrı değildir.

Orkun : Bazı şeylere karşı çıkmak için, karşı geldiğiniz şeyi kullanarak çıkışta bulunabilirsiniz. Teknolojiyi kullanarak, teknolojiyi eleştirmek gibi bir şey.

Varoşların sesi olduğunuzu söylüyorsunuz, ne kadar yakınsınız varoşlara.

Tolga: Biz varoşların sesiyiz demedik. Bunu Halil Turhanlı bizim hakkımızdaki bir yazısında iddia etti. Kişisel bir görüş. Ama aletimiz yok, gitar yok, salon yok bu açıdan bakarsak da evet varoşuz.

1998'de Roll'de sizinle yapılan bir söyleşide "diğer arkadaşlar benim kadar radikal olmadığı için Türkçe söz yapmaktan kaçındım" demişti Tolga.

Tolga : Hayır öyle bir şey yok.

Orkun : Öyle bir şey yok.

Elimdeki dergide böyle yazıyor. Güven'le beraber okuduk.

Tolga : Yanlış anlamışsınız. Türkçe yapmamamızın nedeni sözlerin anlaşılmasından korkmamız değil. Türkçe yapı olarak bu müziğe uymuyor. Öyle bir mantık olsa sözleri yumuşatıp Türkçe yapardık. Benim enerjimi Türkçe müzik kesmiyor. Hardcore kesiyor.

Son zamanlarda konuştuğum gruplarda nihilist bir duruş var. Her şeye muhalefet ediyormuş gibi durarak bunun rantını yemeye, kendi reklamını yapmaya çalışanlar var.

Tolga : Kendimizi müzik grubu olarak düşünmüyoruz. Mesela fotoğrafımız yok. Poz vermiyoruz. Abuk sabuk laflar etmiyoruz. Herkesin bir stratejisi var; yurtdışına açılacağız, çok satacağız gibi. Bizim yok. Crunch olarak yok. Orkun'un belki kişisel olarak vardır.

Orkun : Bugüne kadar iyi şeyler yaptık. Crunch konserlerinde olan bir şey vardır. Konser başlar ve her şey bir saatte biter. Konser bittikten sonra asla durmayız. İşimizi bitirir gideriz. Kim ne yapıyor bizi ilgilendirmez.

Şu sıralar yeni bir çalışmanız var mı?

Tolga : Şu anda Amerika'da çıkacak bir albüm çalışmamız var...

Hani yurtdışına açılmak gibi bir derdiniz yoktu?

Orkun : Evet, öyle bir derdimiz hala yok. Amerika'dan Türkiye'ye gelen biri bizi beğenmiş, size albüm yapacağım her şey benden dedi. Biz de kabul ettik..

Biraz da hardcore'dan bahsedelim.

Tolga : Şu anda hem hardcore toplumunun, hem de punk toplumunun karşısındayız. İkisini de reddediyoruz. Rockçıları da, metalcileri de reddediyoruz.

Punk'a, mesela Rashit'e bildiğimiz kadarıyla yakınsınız.

Orkun : Onlar arkadaşımız ama...

Arkadaşınız olması yetiyor mu?

Orkun : Müzikal anlamda düşünmüyoruz.

Tolga : Şunu anlamıyorum; mesela Radical Noise sponsorların ayarladığı konserlere çıkıyor, kendileri konser düzenlemiyor. Hammer gibi ülkücü bir firmadan albüm çıkartıp, şarkı sözlerine müdahale edilmesine izin veriyorlar.

Orkun : Yapmacıklar.

Tolga : Evet, yapmacıklar. Kadıköy'de konser sırasında ezan okunurken sahneyi bırakıp aşağı iniyorlar mesela. Bu tip gruplar bize inandırıcı gelmiyor.

Rashit'i inandırıcı buluyor musunuz?

Orkun : Etik olarak istedikleri neyse onu yaptılar. Her zaman desteklerim, konsere çıkarım onlarla.

Ama Radical Noise ile aynı sahneyi paylaşmaktan da çekinmediniz.

Tolga : Evet. Ama aramızda etik farklılıklar var. Onlar çok insancıl, arkadaş canlısı gibi görünür ama bir tür rekabet içine girerler. Bizde bu yok. Daha ilk konserini veren gruplardan bile önce çıktığımız, alt grup gibi davrandığımız oldu. İsmimiz önce yazılsın, sonra yazılsın gibi dertlerimiz de olmaz. Müzik grubu gibi değiliz o anlamda.

Orkun : Bizim hiç kimseyle sorunumuz yok. Umursamıyoruz ki sorunumuz olsun.

Müzik grubu değiliz diyorsunuz ama biz bir müzik grubu olduğunuz için sizinle röportaj yapıyoruz.

Tolga : Biz müzik gurubu değiliz.

Orkun : Klibinde kendini göstermeyen bir grubuz. Bu yüzden de eleştirildik. Fotoğrafı olmayan bir grubuz.

Bu da bir tür aykırı olma tribi değil mi? Ya da reklam...

Orkun : Hayır bu bir reklam değil.

Tolga : Söylediklerinden çok yaptıkların önemlidir. Bizden başka kendi afişlerini yapan başka bir grup var mı? Ya da albüm çıkaran bir grup, arkadan demo çıkarır mı?

Pentagram çıkardı mesela. Neyse, bir müzik grubu olmasanız da sonuçta kendinizi müzikle ifade ediyorsunuz.

Tolga : Hayır. Ben fanzin yapıyorum, daha bir sürü şey yapıyorum.

Orkun : Size ilginç bir şey söyleyeyim, ben hardcore dinlemiyorum.

Peki neden hardcore yapıyorsunuz?

Tolga : Hardcore yapacağız diye çıkmadık. Tür olarak hardcore içine sokabilirsiniz ama biz enerjimizi boşaltmak için müzik yapıyoruz. Türkiye'de ilk başlarda biz vardık. Yapayalnızdık o zaman. Hala da anlaşılamadığımızı düşünüyoruz.

Orkun : Ne müzikal açıdan ne de etik açıdan tam olarak bize uyan bir grup yok.

Son arzunuz?

Tolga : Umarım albümlerimiz iyi satar.

Haydi Düzeni Tokatlayalım

Bu ayki röportajımız, şimdiye dek yaptığımız en "ekşın" röportaj oldu herhalde. Yaptığımız diyorum, çünkü Deniz'le soruların hazırlık aşamasında biraz sohbet ederiz ama röportaj yapılırken araya pek girmem. Bu kez Crunch'la buluştuğumuzda işler farklıydı. Tolga'nın Crunch'tan bağımsız hazırlamış olduğu web sitesinde nahoş birtakım durumlar yaşamışlığımız vardı. Üstelik röportajı yapacak olan Deniz Durukan, Tolga'nın pek sevmediği bir başka ismin, Altay Öktem'in eşiydi. (Varlık Dergisi'nde çıkan afişler ve fanzin dosyaları nedeniyle.) Hal böyle olunca, özel mevzularımızı buluştuğumuz Kelepir'in kapısı dışında bırakmak da hayli zor oldu. Kulaklarımız fena halde dikili bir şekilde birbirimizi süzerek röportaja başladık. Röportajın yarıda kalmamasını, ortamın tarafsız bir elemanı olan, Crunch'ın davulcusu Orkun Tunç'un sadece röportajla ilgilenmesi sağladı diyebilirim. Yine de Deniz'in her röportajda sorduğu "Son arzunuz nedir?" sorusu yeniden bir kullanma dalgasına neden oldu. Daha sonra tarafların buluşma nedeninin sadece Long Play için yapılacak bir Crunch röportajı olduğunu kabullenmesiyle buzlar çözüldü. Ama çözülmeyen başka bir şeyler daha var. Altay Öktem'in Varlık dergisinde yayınlanan yeraltı dosyalarından dolayı Tolga'nın içi, anlaşılmaz bir öfkeyle dolu. Ve Altay, bu dosyaları yakında çıkacak olan "Şeytan Aletleri" adlı kitabında daha kapsamlı bir biçimde ortaya koyacak. Kitapta sadece fanzin ve afişler değil, underground albümler de yer alacak. Bu ülkede underground ürünlerden söz edildiğinde, geniş bir arşive sahip olan sayılı kişilerden birisi de Tolga. Ve onun da çıkartmış olduğu fanzinler ve afişler üzerine fotokopi yayınları var. Tabii böyle olması yeraltında olup bitenlerin, yeryüzüne sadece Tolga tarafından çıkarılacağı anlamına gelmez. Ama insanlara verilen bilgilerde yanlışlık veya anlaşmazlıklar varsa oturur tartışırız o ayrı.

Sonunda "Türk Rock Antolojisi" Stüdyo İmge tarafından yayınlandı. 100x70cm. ebat, poster biçiminde hazırlanan bu antolojide 80'den günümüze kurulup dağılmış tüm toplulukların yer almasına çalıştık. Yine de bazı eksiklikler ve yanlışlıklar çıkacaktır. Hatta basımdan önce defalarca gözden geçen posterde, tuhaf "fazlalıklar" da var. Anathema ve Amorphis'in adlarının burada yer aldığını fark edince yüzümün aldığı şekli görmeliydiniz. Yeni baskıları artık birlikte düzelteceğiz. 11 Kasım Cumartesi saat 16.00'da, Tüyap Kitap Fuarı'ndayız. Bekleriz.

Objektif topluluğundan, Sevgili arkadaşımız Vecdi Yucalan babasını kaybetti. Çiçekler içinde uyusun.

Ayın En Güzel Onlusu

1. **Pentagram / Gündüz Gece**
   Popçular Dışarı (Konser) / Tempo Müzik
2. **Radical Noise / Bazen**
   Plan-B / Hammer Müzik
3. **Düş Sokağı Sakinleri / Mor Yel**
   Üç / EMI - Kent
4. **Kramp / Tek Başına**
   İstanbul Sokakları / Ada Müzik
5. **Rashit / Çok Mu Zor?**
   Telaşa Mahal Yok / Kod Müzik
6. **Demir Demirkan / Belki**
   Demir Demirkan / Sony
7. **Mor ve Ötesi / Boşver**
   Bırak Zaman Aksın / Ada Müzik
8. **Kargo / Yanımda Sen Olmayınca**
   Sen Bir Meleksin / Universal
9. **Aslı / Keşfialem**
   Neresindeyim / Sony
10. **Kıraç / Karahisar**
    Bir Garip Aşk Bestesi / TMC

Listeler her pazar saat 21.00 - 23.00 arası 104.0 Radyo D Maximum Rock programında belirlenmektedir.

IV. ULUSLARARASI ANKARA

Rock Station

ROCK MÜZİK FESTİVALİ

4 KASIM 2000 saat 14:00 ALTONA, PİLLİ BEBEK, DEMENTIA, ACCURSED, TWILIGHT, RAVENWOODS, ANOREXIA, KNIGHT ERRANT

5 KASIM 2000 saat 14:00 TAYGA, SAPIK İNEK, COMMA, NOTWITHSTANDING, ANTISILENCE, SUICIDE, DESTRUCTION

SAKLIKENT KÜÇÜKESAT ANKARA

Raflarda Bu Ay

Sleeping Vaccines – Secure Your Heart
Demo Albüm

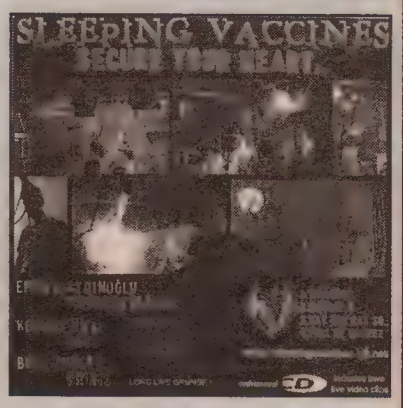

Topluluk, grunge tarzının ülkemizdeki az sayıdaki temsilcilerinden birisi olarak karşımıza çıkıyor. Bu demoyla gerçekleşen bir ilk var; SV'nin amatör bir kamerayla çekilen konser kayıtlarından iki parça da bu CD'de yer alıyor. Parçalar Nirvana'dan coverlanmış. İlk parça "Love Buzz"un kasap havası yorumu dinleyenleri çok şaşırtacak. İkinci parça "Moly's Lips"in ilk dakikasında görüntüye seyirciler arasındaki bir hatun takılıyor, oldukça hoş. http://sleepingvaccines.cjb.net

Masalsız Çocuklar
Ada Müzik

Uzun süredir adını konserleriyle duyduğumuz bir topluluk (Cenk Sarp ve Murat Öztürk'ten oluşuyor). Albümü dinlerken dünyaya "sol"dan baktıklarını fark ediyorsunuz. Bununla birlikte albümlerinde "bağlama, cura" tüccarlığı yapmamışlar. Ayrıca Masalsız Çocuklar ne marş söylüyor, ne slogan atıyor. Ama meramlarını çok açık bir dille aktarıyorlar. Saykodelikten senfoniğe rockın çeşitli uçlarında gezinen bir yapıt hazırlamışlar. Enstrümanlarının yanı sıra "masa"yı da müziklerini zenginleştirme adına ellerinden geldiğince iyi bir şekilde kullanmışlar..

Cadaverous – Psychopathologist
Demo Albüm

Death metal için, ülkemizde her beş yılda bir bu türün ölüp ölmediği yolunda tartışmalar açılır. Ve tam o sırada elektrikli testere soundlu bir topluluk gelir ve tartışmanın yapıldığı yeri kan ve et parçaları içinde bırakır. Cadaverous'un çekirdeğini oluşturan amca çocukları da yine böyle bir zamanda topluluklarını oluşturmuş. Topluluğun geçmişinde bir Bursa konseri ve bir deneme kayıdı var. Bu albüm işini de biraz aceleye getirmiş görünüyorlar. Günümüz topluluklarının bir çoğunun yaptığı gibi, demolarından önce yaptıkları bir web siteleri var. www.cadaverous.cjb.net

Fanzinlerin yayınlandığı bölgelerin uzağında yaşamak, fanzin takipçileri için problem olmaktan biraz daha çıkıyor. Artzine, Artcore, Rock Bank gibi dergiler artık hem fotokopi makineleri hem de internet aracılığıyla yayınlanıyor. Sadece web ortamında yayınlanan Travma, Abbys ve Bira zine gibi siteler de yayında. Eğer henüz bilgisayarınız yoksa, en yakınınızdaki internet kafelerden birisini ziyaret edin.

İşte Karşınızda En Öteki Medya

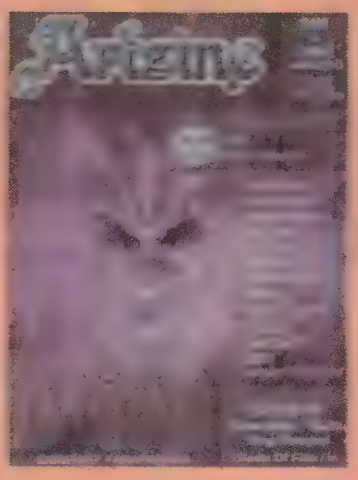

Okulların açılmasıyla birlikte fanzin yayınlarında artışlar başladı. Bir konserin kritiğini okumak istiyorsanız, o konserde sahnedeki toplulukla şarkılar söyleyen birinin kaleminden çıkanları okuyun. Bu dergilerin varlığı, önümüzdeki yıl yasal ve underground albümlerin sayısında büyük bir artış olacağını müjdeliyor. Aşağıda bu ay raflara çıkan beş ayrı fanzin görüyorsunuz. Bunlardan en az bir tanesi sizinkidir. Hangisi olduğunu bulup hemen ulaşın. 3.üncü sayısıyla "Artzine" Beşiktaş-Pena Müzik, Taksim-Karga Müzik ve Kadıköy'de Pentagram Shop ve Hammer Müzik'te göründü. Bu sayıda heavy metal efsanesi Manowar'la yapılan bir röportaj var. Whisky, Hazy Hill, Infected ve Paradox bu sayının yerli röportajları. Artzin'le iletişim kurun; http://come.to/artzin.

Emre Görür, 80'li yıllar için heavy metalin altın yılları olduğunu düşünen bir fanatik. İlk sayısını Çıkarttığı "Metal Heart" adlı dergide Destruction, Damien, Hammer Fall ve Artillery gibi topluluklarla yaptığı röportajlar yer alıyor. Dergiyi neredeyse tek başına hazırlayan Emre Görür'ün yanında, Woeful Cry'ın yayıncısı Ozan Akoğul da sayfa tasarımlarını yaparak yer almış. İletişim kuracaksanız; metalheart@mail.com

"Benim tarzım hardcoredur, bu müzikle soluk alıyor ve yaşıyorum" diyorsanız sizin derginiz de burada; Artcore. Günün en popüler yerli ve yabancı topluluklarıyla yapılmış röportajlar için hemen bu dergiye ulaşın. Belli bir dalgaya ait olmakla birlikte o dalganın nabzını en iyi tutan dergi diyebiliriz Artcore için. Piyasada tükendi. Dergiye web sitesinden ulaşabilirsiniz. www.artcorezine.cjb.net.

İlk sayısı Eylül 1998'de çıkan Mihnet, Ekim 2000'de 3'üncü sayısıyla karşımızda. Gösterdikleri kararlılık şaşkınlık verici. Aynı yıl ortalarda dolaşan Musalla Taşı, Kadavra, Antikor ve Promethius gibi birçok dergi artık ortada yok. Oldukça zengin içerikli bu derginin tek olumsuz yanı, yılda bir çıkıyor olması. mihnet@hotmail.com

Önümüzdeki günlerde punk ve hardcore ağırlıklı yeni bir fanzin daha geliyor; Asperger. Van'da yayınını sürdürmekte olan Rock Bank'ın yayıncıları ise fotokopiciden çok bilgisayarın başında vakit geçiriyor. Onları http://www.rockbank.f2.com adresinde bulabilirsiniz.

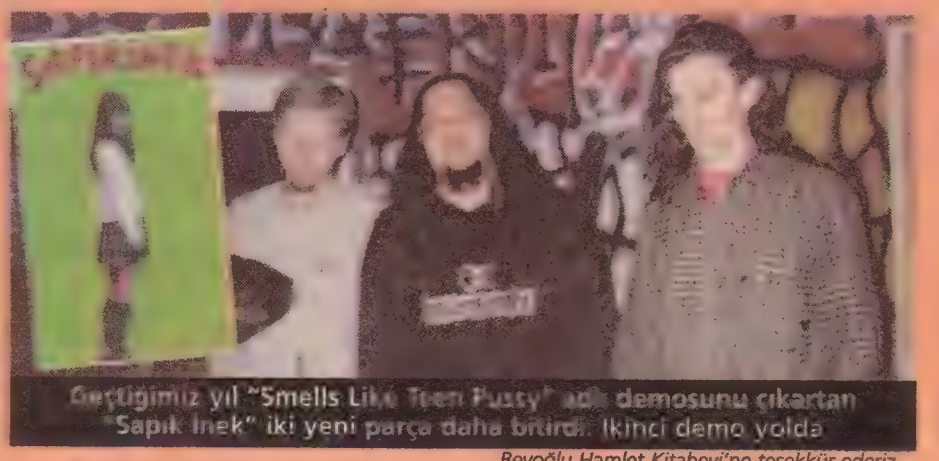

Geçtiğimiz yıl "Smells Like Teen Pussy" adlı demosunu çıkartan "Sapık İnek" iki yeni parça daha bitirdi. İkinci demo yolda

Beyoğlu Hamlet Kitabevi'ne teşekkür ederiz...

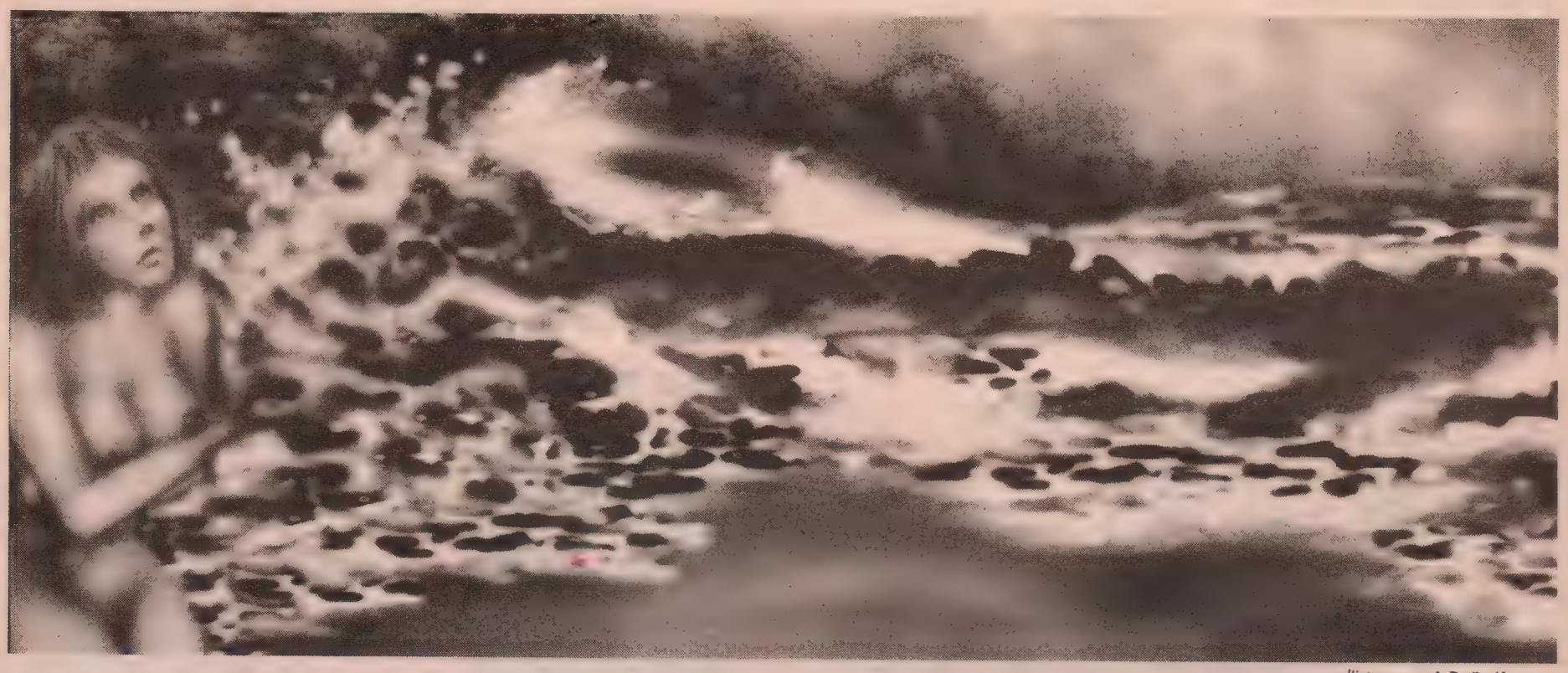

İllistrasyon: A.Doğa Kaygısız

Nehirler Denize Kavuştuklarında!..

VECDİ ÇIRACIOĞLU

Sevgili Zümrüt'ün anısına...
"... Aynı ezgi için titreseler bile, bir sazın telleri dahi yalnızdır."
Halil Cibran

Hava yeni düşmüştü. Bir devenin gün boyunca gidebileceği kadar yol katedilmiş, iki yüz deveden oluşmuş Frenk kervanı, güneş batımıyla birlikte boz rengini kızıla, ardından siyaha dönüştüren nehrin kenarında akşam molasını vermek için durmuştu. Develerden yükler indirildi. Atlarla birlikte nehirde sulanırlarken, akşam yemeği için hazırlıklar yapıldı. Ateş yakılması için uygun bir yer seçildi. Frenk kervanı, yol göstericilerin öncülüğünde ilk defa böyle bir yola çıkmıştı. Önlerinde uzun, Çin'e kadar uzanan bir yol vardı. Kervanın gençleri, bellerinde palalarıyla çevreden çalı çırpı ve odun toplamak için kollarını sıvadılar. Bu işi severek yapıyorlardı. Çünkü, yemekten sonra, özlemle, yaşlı yol göstericiden, o gecenin; hazine, cenk ve aşk masallarından hangisini dinleyeceklerini merakla bekliyorlardı. Gündüz akşamın öyküsünün ısrarla sorulmasına karşın, masalcı, anlatacağı masalın konusunu söylemezdi. Çünkü, bahsetmeme kervan masalcılarının şanındandı. Konstantinopolis'e kadar kalyonlarla getirip, sonrasında develerle yollarına devam ederlerken, bir Doğulu için her zaman cazip ve çekici mallarını uğradıkları şehirlerde satarak yollarına devam ediyorlardı.

Akşam olmuş, her zaman verdikleri olağan molalardan birindeydiler. Şimdi ticaret yoktu. Dinlenme zamanıydı. Kervan, geceyi geçirmek için konakladığında, ortaya çıkan manzara karanlığın içinde -onlara- uzaktan geçenler için ne kadar ilginç görünse de, esas olan, mola vermiş kervanın içindekilerinin görünümü önemliydi. Bir yandan yiyecekler hazırlanırken; kervandaki çocuklar, yetişkinler, kervanın masal anlatan yaşlı yol göstericisinin etrafında halka olduklarında, dinleyecekleri masalın konusunu şimdiden merak etmeye başlamışlardı. O, Alp dağlarından Hint nehirlerine, Kafkaslar'dan Çin'e kadar uzanan geniş coğrafyada konuşulan bütün dilleri biliyordu. Kervan seferlerinde masallarını anlatmaya başladığında, etrafına toplanan kalabalık, Avrupalı bir gezginin ülkesine döndüğünde, gizemli Doğu hakkında anlatacaklarını merakla dinlemeye gelenlerden daha fazlasını topluyordu.

Her akşam anlatacağı değişik masalların konularını nereden buluyor ve aklında nasıl tutuyordu? Anlatırken, aynı zamanda dinleyenlere seyrettiriyordu da... Dinleyenler, derin hayallere dalıyor, boş baktıkları karanlık içinde olayları ve kahramanlarını yaşatıyorlardı. Kendini, anlattıklarının merkezine yerleştirerek kahraman yapıyor, böylelikle anlattığı her masalda oluşmuş benliğinin biraz daha gelişmesine olanak tanıyarak, kendi hayal gücü ufkunu geniş bir alana yayıyordu. O, yol göstericiliğinin dışında, bir hayal taciriydi de!.. "Bu akşam" dedi, ağır ağır konuşarak, "Bu akşam, sizlere hüzünlü bir aşk masalı anlatacağım. Beraber başladığımız yolculuğumuzdan bu yana anlattığım hazine ve cenk masallarını bir kenara bırakıp, bir nehrin denize olan aşkını anlatacağım." Ortalığa hakim sessizliği dudaklarının hafif aralığından dökülen bu kelimelerle bozmuş oldu. "Vakti zamanında masal bu ya, Göktanrı, Yertanrı'ya aşık olur. Sevişirler. Göktanrı, Yertanrı'ya tohumlarını bırakır. Sonucunda Yertanrı gebe kalır. Göktanrı, zamanla Yertanrı'nın bağrında bıraktığı tohumları yağdırdığı yağmurlarla sulamış, düzenli esintilerle serinletmiş, güneşin ısısıyla sıcacık ısıtarak, bağrının derinliklerinde en iyi şekilde besleyerek büyütmüştü onu...

Güneş batmış, Ay çıkmış. Ay batmış, güneş çıkmış. Bu batış ve çıkışlar kaç kere olmuş bilinmez, Yertanrı'nın bağrı; Toprakana'nın karnında duyulan kıpırtılar zamanla yerini artan tepinmelere bırakmış, gün geçtikçe de bu tepinmeler dayanılmaz sancılar içinde kabarmalara dönüşmüştü. Toprağın kabarmasıyla başlayan doğum; yarılmalarla devam etmiş, Göktanrı, soğuk bir kaynak suyuna atılmış bir karpuzun çıkarttığı çatırdamalarla huysuzlanırken, durmaksızın çakan şimşeklerle gözlerini kamaştırmış ve ortalığı birbirine katmış. Yeryüzünü sele boğan, bir adım ötesini göstermeyen yağmur, çok önemli bir doğumun habercisi olmuş. Bilirsiniz her varlık kendi yavrusunu doğuracaktır şüphesiz. Toprakana, içinde barındıramayacağı bir tanrı taşıyordu. Ve, artık onu yeryüzüne salıvermenin zamanı gelmişti. Toprakana'nın karnından önce bir delik açıldı. Büyük bir toz bulutu ortalığa yayıldı. Sonra; toprak, çakıllar, kumlar, taşlar, güçlü ve kulakları sağır eden ıslıklarla bu delikten dışarı fırladı. Ardından ince toz gibi su zerrecikleri savruldukları gökyüzünden toprağa doğru zarif kanatlı kelebekler gibi süzülerek konmaya başlamıştı.

Serinlik, ilk su zerreciklerinin toprağa düşmesiyle kendini belli etmeye başlayıp, ortalığı birbirine katan fırtına, yağmur, çakan şimşekler yerlerini uzaklardan duyulan şirin bir şırıltı sesine terk etmişti. Toprakana bir erkek tanrı doğurmuştu: Oğultanrı... Oğultanrı, Toprakana'nın bağrından yeryüzüne çıktığında, ilk başlarda toprakla savaştığından bulanık bir renge sahipti. Zaman geçtikçe rengi durulmaya, berraklaşmaya yüz tuttu ve doğal halini aldı. Kış yerini bahara bıraktığında, doğum anında; Toprakana'nın ortaya çıkarttığı, üzerinde karların hiç erimediği ulu dağdan akan kar suları onun genişlemesine yol açmış, kar suları küçük dereler halinde ona kavuştuklarında, beraberlerinde getirdikleri kırmızı mille, Oğultanrı'nın o ana kadar boz olan rengini kızıla çoktan çevirmişti. Oğultanrı, çok geçmeden genişledi ve kendine yeni yollar arayarak uzamaya başladı. Kendine yeni yataklar aradı ve buldu. Bunlarla da yetinmedi. Artık kendine yeni yol açmak istediğinde toprağı yarıyor, taşları ağaçları önüne katarak bir süre sürüklüyor, güçleri kalmayınca da, onları bir kenara iterek, yoluna; denize doğru ulaşmak için var gücüyle dolu dizgin yol alıyordu. Yeryüzünün tüm engelleri onun için yaratılmıştı sanki. Her şey onu yolundan alıkoymak istemesine karşın, o, yılmadan yol alıyordu denize doğru." Masal anlatıcılığıyla ünlenmiş, çok yer gezmiş yaşlı yol gösterici, anlattığı aşk masalına kendine özgü renkler katarak etrafındakilere sunuyordu. Az bir süre sonra nefeslenmek ve biraz su içmek için duraksadığında, dinleyicilerdeki suskunluğun uzaması, onun anlatıcılığındaki ustalığın tartışılmaz göstergesiydi.

Devam etti masalını anlatmaya: "Masal bu değil mi? Gelişmiş, serpilmiş Oğultanrı, Irmaktanrı'nın kızı Sinopes'e aşık olur. Masal bu değil mi? Sinopes deniz kenarındadır ve Oğultanrı denize ulaşmadan buluşmak, gerekirse ayaklarına kapanarak aşkını, sevgisini sunmak için dağların eteklerinden, ovalardan kendine bir yol seçer. Deniz kenarında oturan Sinopes'in ayaklarından denize dökülmek, sonsuz yaşamında en büyük arzusu olarak kalacaktı şüphesiz. Güzeller güzeli bakire Sinopes'e daha önceleri kimler talip olmamış ki? Tüm ölümsüzleri kendine yaklaştırmamış ve bakire kalmaya ant içmiş Sinopes; davranışlarıyla, uyandırdığı saygıyla karşısındaki aşk dilencilerinin gönüllerini kırmadan, her birini zamanında başından savmayı başarmıştı. Bütün bunları duyan Oğultanrının, umutsuzluktan bedenindeki güç tükenme aşamasına gelmiş. Düşünceli, durgun, umutsuz aşkıyla geniş bir vadiden geçerken Şafaktanrıçası'nın oğlu Boreas onu görmüş. Boreas, en sevdiği oyun olan havada taklalar atarak yaptığı hırçınlıklarını kesip, yaklaşarak sormuş: 'Nedir bu halin?' Oğultanrı, görmeden aşık olduğu Sinopes'e olan sonsuz tutkunluğunu, umutla umutsuzluk arasındaki kaygılarını anlatarak ardından eklemiş: 'Sinopes'e yaklaştıkça bir karamsarlık kaplıyor içimi. Ya, beni de reddederse?' Boreas, isterse ona yardımcı olabileceğini, bu güzel yüce aşkın olumlu sonla noktalanmasına katkıda bulunmaktan mutluluk duyacağını söylemiş. Oğultanrı buna deliler gibi sevinmiş. Boreas, Oğultanrı'nın kahramanlığının simgesi olan kızıl renkli suyundan alıp, kanatlarının kıvrımlarına yerleştirerek, olanca hızı ile uçarcasına gitmiş Sinopes'in ülkesine.

Sinopes, bir billur tanesi gibi parlak ve açık bir havada, sıcaktan bunalarak elbisesinin önü açık serinleme çabasındaymış. Sinopes'e yaklaştıkça, hızını ve sertliğini bir kenara bırakıp, püfür püfür esen bir melteme dönüşen Boreas, Oğultanrı'nın aşk iksiri kokan renkli suyunu damlacıklar halinde başına ve göğüslerine serperek serinletmiş. Sinopes, güzel ve tatlı bir rüyadan uyanırcasına silkinip doğrulduğunda, bedeninde ol-

duğu gibi ruhunda da bir ferrahlık duymaya başlamış. Oğultanrı'dan gelen içtenlik dolu evlenme önerisini duyunca şaşırmış, hareketsiz kala kalmış Sinopes... Güzel pembe yanakları al al olmuş. Belli etmemiş ama içten içe üşümekten kaynaklanan titremesini de bedeninin en uç köşelerinde hissetmiş. Boreas, söyleyeceklerini en uygun biçimde anlatmış Sinopes'e. Etkileyiciymiş sözleri... Önce ne söyleyeceğini bilememiş ve uzun bir süre duraksamış güzeller güzeli Sinopes. Yere bakan yüzünü, güzel ve etkileyici kara kiraz gözlerini Boreas'ın gözlerine çevirmiş. Gözlerinin bebeklerine kadar işlemiş olan kararlılığını tekrar yinelemiş. Daha önce gelen ve saygı sınırlarını aşmayan evlenme önerilerini dile getirmiş Boreas'a. Getirmiş getirmesine ama o da duymuş Oğultanrı'nın yaman ve set tanımaz bir yiğit olduğunu.

'Ben' demiş, 'Hayatımın sonuna kadar bekaretimi korumak kararındayım.' Sonra, bakışlarını tekrar yere indirerek, 'Eğer evlenmek isteseydim bana uygun tek eş o olurdu. Çünkü, ikimiz de köken olarak aynıyız. Hamurumuz aynı Sutanrı mayasıyla yoğrulmuştur. Ona evet diyemediğim için ne olur kırılmasın, gücenmesin bana. Sonsuza kadar yaşayacak ve görecek ki, hiçbir ölümsüzden gelen evlenme önerisini kabul etmeyeceğim.

Teşekkürlerimi ve mutluluk dileklerimi iletmenizi diliyorum sizden' demiş. Boreas, sessizce dinlediği bu sözlerden sonra, Sinopes'in bakireliğinin sonsuza kadar sürdüreceğini kararlılığından çok iyi anlamıştı. Konuştuklarının aynısını geri döndüğünde Oğultanrı'ya dili döndüğünce, olumlu bir cevap alamamanın üzüntüsü ve ezikliği ile aktarmış. Oğultanrı, gururunun ve onurunun zedelendiğini duyumsamış benliğinin tüm köşelerinde. Boreas'a sonsuza dek sürecek minnetlerini, saygılarını sunmuş. Sonra çaresiz oradan ayrılmış. Duraksamadan kararını vermiş: yöneldiği Sinopes'e doğru değil, geldiği yöne geri dönerek, uygun bir yerden, onun uzağından denize ulaşacak... Üzgün ve boynu bükük Oğultanrı, keskin bir dönüşle, olağanüstü geniş bir yay çizerek, Sinopes'e uzak bir yerden denizle buluşmuş. Kırıldığı kalbi hiçbir zaman onarılmayacak olan Oğultanrı, içine çökmüş inanılmaz bir ağır yükle, binlerce yıldır ağlaya ağlaya, gürül gürül çağlayarak akıp gitmiş..."

Gökyüzünün ortalarına doğru yaklaşmakta olan ay, nehrin siyaha çalmış rengini parlatmaktaydı. Nehir, kendi masalını ilk kez dinlercesine suskundu. Öyle ki, uzakta, üzerine konan bir sinek, durgun suyunun üzerinde halkalar çıkartıyor, ateşin çevresinde toplanıp, kervan yol göstericisinin anlattığı masalı dinleyenler tarafından görülebilmekteydi. Masalcı anlatmaya devam etti:s "Karşılık görmeyen aşkı için Oğultanrı, kanlı gözyaşlarını hala akıtıp durur.

Onun suyundan içenler, çok değil, az da olsa tuzlu olduğunu bilirler. Ona bu tadı veren, kekremsi yapan, erişilmez ve çaresiz yüce aşkın kutsanmış gözyaşlarının kendi suyuna, denize cömertçe akıtıp karıştırmasındandır. Oğultanrı'nın denize kavuştuğu günden itibaren başka nehirler de denize kavuşmak istemişlerdir. Artık, nehirler denize kavuştuklarında tanrılaşacaklarını artık çok iyi biliyorlardı... İnsanlık, Oğultanrı'nın gözyaşı tadında olmasının nedenini anlamamış, öğrenmemiş olsa da, ilk zamanlar ona 'Tuzlu su' anlamına gelen bir ad vermeyi bilmişlerdi: Halys*. Onu, bugün de çok seviyorsak, çevresinde yarattığı bereket kadar, belki de ondan çok sonsuza kadar aşkına bağlı kalacağını bilmemizdendir. Çünkü, asıl olan aşktır ve o, her şeydir." ■

(*) Kızılırmak 10 Temmuz 2000-Ayvalık/Argos

vecdihisar@hotmail.com

Martı (Viking II)*

Size hiç ışık anılarımı anlatmış mıydım diye
başlar bir ses geceyarısı karanlığın kenarında
ya da ışık oyunları karanlığın koyunda
bir martı geceyarısı

Bir zamanlar bir hat varmış -ışık zincirinden
bir hat- karanlık gökyüzünde korunak
ışığın içinde barınanlar takılır kalırmış
oraya -kediler bu yüzden gözlerini kısarak
bakarmış ışığa-

Kimi geceler o hat dışında her yer çok
kararırmış işte o zaman o zamanlar hatta
takılanlar çığlık olup aşağıya
sarkarmış ve bağırırlar:
Hatt-ı hümayun, Hattı-ı hümayun
Dağılın ya da toplanın Hu .
Size hiç ışık oyunlarımı anlatmış mıydım diye
başlar bir martı karanlığın koynunda geceyarısı.
Kanatlarıyla ışığı sonsuz kez eğip büken bir
martı hızla sarkıp bir boşluğa karanlığın
yüreğine dönermiş. Yaprakların sayısız yeşil
gözüyle, bir posta kutusunda hapsolup kalan
şarkı-nın çırpınan kanatlarıyla bağırırmış
bir martı:
artık Denizcilerden başka kimse kalmadı!
Magna Carta!

** "Vikingler ya da Çocuklar İçin Masallar" kitabından*

Lale Müldür

Adı Yok

Sessizliği yazmak içindi,
üç gün oturdum.

Baktım, bana bakan duvara;
gölgemi tanıdım.

Tosbağanın sesiydi; hayret-
etmenin sesi!

Ağaçtır, tanır gövdesini;
yaprağına diyordu:

'Bize rüzgâr konuşur,
bize cırcır böceği!'

'Islığı.. biteviye ıslığı
sessizlik asıl.'

Böceğin ipek zamanını
böyle öğrendim.

Becerdim, kendi sesimle
üç gün oturdum.

Avazdır; duyarsa
avaz duyar.

Sina Akyol

Aforizmalar

- *Tarihe geçmek değil, asıl istediğim tarihin etrafından dolaşmak.*
- *Yaratıcılığı engelleyen bir yetenek türü de vardır.*
- *Kendisiyle savaşırken kendi başının çaresine bakması zordur insanın.*
- *Unutmanın hiç dinmeyen bir melodisi vardır.*
- *Övgüyle oral seks arasında dehşet verici ve iğrenç bir benzerlik vardır.*
- *Çoğu insan, kendisine platonik bir aşkla bağlıdır.*

Faruk Yılmaz

Amfora

zamanın adını sordun
bir okyanus ölüsü yatıyordu sesinde
zamanla ben, öylesine benziyoruz ki, dedim
soğuk taşlar taşıyoruz bıkmadan
hayatı sürükleyen bir nehre

başla gözlerime, dedim
adını unutmuş bir yolcunun sesiyle
başla, o eski yolculuğun alfabesine
çünkü her öyküye bir yolcu gerek
göz yaşını da okuyan biri olmalı
sessiz bir amforanın kırık kalbinde

Ayten Mutlu

Sıkıntı

Yağmur kuşların
korkunç tuzağı.
Sokakta Çinlilerin
kuklaları, ejderhaları.

Sessizlik
sıkıntıları
figür adamlar.

1998

Sami Baydar

Abdullah Sokağı, şarapçıların, münzevilerin, berduşların, anarşistlerin, okulu kıranların, aile baskısından kaçan genç kızların sığındığı bir sokak. Kavgalara, sarhoş naralarına, gitar seslerine alışkın o atmosfer ayrıca, "yeraltı hikayeleri"ni de barındırıyor. İşte, dışardan ve içerden tanıklıklarla bir "arka sokak" hikayesi.

"Ötekiler"in Sokağı

AYLA ÖNDER

Yüzü kıpkırmızı bir adam. Saçları hafif kırlaşmış, elbiseleri kirden kararmış. Bir elinde sigarası, diğerinde şarap şişesi... Metruk binanın kapısının önündeki basamaklara oturmuş. Sigarasının dumanını üflüyor, sonra şişeyi kafasına dikiyor. Her gün orada... Onun sokağı burası. Hayatı şaraba endeksli adamın müdavimi olduğu bu sokak, ilginç yaşamlara tanıklık ediyor. Beyoğlu'nun arka sokaklarından biri Abdullah Sokağı... Oradan ilk geçişimde, sıradan bir arka sokak olmadığının ayırdına varıyorum. Daha sonraki gidiş gelişlerimde bambaşka manzaralarla karşılaşıyorum. Merakım arttıkça, rutin yollarımı değiştirip, o sokaktan geçiyorum ve insanlarla tanışıp sohbet etmeye başlıyorum. Bu konuşmalar ve gözlemlerden sonra elimde bir sokağın hikayesi birikiyor.

Önce, sokakla ilgili bir sekiz saat gözlemi; sabah saat 08.00 suları. Sokak ıssız. Dükkanların kepenkleri çekili. Bir alkolik kenarda kıvrılmış. Üstüne yorgan niyetine kalın bir karton çekmiş. Eski bir jipin üstü "yatakhane" haline getirilmiş. Delikanlının biri, o jipin tepesinde en derin uykusunda. Bu sessizlik, saat 10.00 sıralarında dükkanların kepenklerinin açılmasıyla sona eriyor. Ayakkabı atölyesi, pansiyon, matbaa, yayınevi vs, günlük rutin işlerine başlıyor. Saat 13.00'e doğru sokağın müdavimleri geliyor. Yüzü gözü şişmiş şarapçılar köşedeki bakkaldan içkilerini alıyorlar. Eski Romalılar gibi şarap ve ekmekle kahvaltılarını yapıyorlar. Saat 16.00'ya doğru genç kızlar ve erkekler görülüyor.. Oturmak için saçak altlarını tercih ediyorlar genellikle. Bir başka tarafta "sinyal" görüntüsü. Bir genç sokaktan geçenlerden para istiyor. Bu sakin ve dingin hava kavgalarla, ağız dalaşlarıyla dağılıyor. İki kişinin kavgası, geleneksel Amerikan filmlerindeki sahneleri hatırlatıyor. Biri, yerdeki boş içki şisini kapıp, taaak diye vuruyor duvara ve öbürüne silah gibi çekiyor. Sonra çığlıkla bir kız koşuyor. Erkeğinin önünde duruyor. Bu engellenemeyen öfke yükseliyor. Ve kan.. Yaralı erkek yerde. Genç kız sevgilisinin önünde diz çökmüş. Kızıl haç hemşiresi gibi erkeğinin yarasını temizliyor.

Özgürlük arayışı

O sokakta, bir yabancı olarak gördüklerim ve izlenimlerim hayli fazla. Ama asıl olarak, oranın müdavimleriyle konuşmak istiyorum. Onlarla sohbetlerimin sonucunda ortaya, 'Batı Yakasının Hikayesi'ne benzer bir yaşam tarzı çıkıyor.

Meici Bar, rock tutkunu gençlerin takıldığı bir yer. Sahibi Atilla Yöndem, sokağın tipolojisisi çiziyor; "Burada gençler, öğrenciler bir de şarapçılar var. Şarapçılar insanlardan para isteyebilme özgürlüğüne sahipler ve bu yüzden orada barınıyorlar. Öğrenciler, haftanın belirli günlerinde geliyor, içkilerini alıp kaldırımlara çöküyorlar. Geceleri hem içiyor hem de şarkılarını söylüyorlar." Peki, diğerleri? Evleri barkları yok mu, hep mi oradalar? "Evleri olup olmadığını bilmiyorum ama genellikle oradalar," diyor. Anlatmayı sürdürüyor; "Sabah saat 07'de de oradalar akşam 9'da da. Sürekli orada yaşayan tipler." Kendisi gibi diğer iş yeri sahipleri de, sokağı mesken edinmiş bu insanlardan rahatsızlar. İçmelerinden, sokaktan geçenlerden para toplamalarından, hatta bazılarının tuvalet ihtiyaçlarını alenen sokakta yapmalarından... Bunlardan dolayı, aralarında bazı polemikler yaşanmış ama sonunda belli bir "konsensüs"e varılmış.

"Merhaba dostum"

Sokakta takılan gençlerin "hayat felsefesini" anlatıyor Yöndem, "Kalkış noktaları özgürlük, ama biraz kıçından kavramak bu özgürlüğü. Asıl olarak, evlerindeki baskıdan sıkılıp, böyle bir arayışın içine giriyorlar. Okul dönemlerinde bu bir hayli yaygın. Özgürlük, ağırlıklı olarak genç kızlar tarafından kolay kabul gören bir kavram." Meici Bar'ın sahibinin, sokak yaşamını tercih eden kızlardan ikisiyle ilgili olarak anlattığı anektod ilginç. 15 yaşlarında iki kız, sürekli buraya takılmaya başlıyorlar. Yöndem, onlara sokağın olumsuz yüzünü anlatıyor ve gitmelerini istiyor. Kızlar, aileleri tarafından dışlandıklarını ve başka seçenekleri olmadığını söylüyorlar. Bir süre sonra başı türbanlı iki yaşlı kadın telaşla sokağa geliyor. Kızların anneleri. Bara gelip, kızlarının akibetini soruyorlar, o da durumu anlatıyor. Sonra kızlar bulunuyor sokağın bir başka köşesinde. Tartışma başlıyor. Annelerini reddediyorlar. "Hayır, biz sokakta yaşamak istiyoruz" diye isyan ediyorlar kadınlara. Sonuçta kızları alıp götürüyor iki anne. Ne var ki, ertesi gün ve sonraki günlerde de gelmeye devam ediyorlar.

Bir başka genç kızdan da söz ediyor; "Temiz yüzlü bir kızdı, bizim bara geldi. Çok sıkıldığını, kendisinin resim yapmak istediğini, evdekilerin onu işletme eğitimi okumaya zorladığını söyledi. Bir subayın kızıymış. İyi bir aile ortamına sahipmiş. Ama evden bıktığını, özgürlüğü savunduğunu anlattı. Ben de ona, 'Özgürlüğü kıçından kavrıyorsun, bu sokaktaki erkeklerin özgürlük kavramları senin vücudunun üzerinden ve cebindeki paradan geçiyor' dedim."

Bu, "cepteki para" meselesi hayli ilginç. "Sahici" bir özgürlüğün peşinde olan, zengin aileye mensup gençlerin cebindeki harçlık fena değil. Arayışlar ve meraklar onları zaman zaman buraya itiyor. İlk geldiklerinde sokağın "asıl sahipleri" ile aralarında şöyle bir diyalog geçiyor;

-Merhaba dostum size takılabilir miyim, bu akşam?

-Elbette dostum, içkimizi alırsan niye olmasın?

Genç, bu gruba "kabul edildiği" için mutlu oluyor. Sonra oturup muhabbete başlıyorlar. Parasız gençlerin o akşamki içki problemi de ortadan kalkmış oluyor böylece. Öğrenci gruplarının, akşam verdikleri "mini resitaller" dikkat çekiyor. Ellerinde gitarlarıyla akşamları geliyorlar ve sabaha kadar şarap ve müzikle birlikte vakit geçiriyorlar. Bunlar, kendilerini "anarşist" olarak ifade edenler. Öte yandan, onların muhabbetlerine kulak veren, gerektiğinde içkilerini paylaşan alkolik, kendini salmış adamlar var. Kimse birbirinden rahatsız olmuyor. Züğürt üniversiteli gençler arasında da sinyalcilik çok yaygın. İçkileri bitince, gelen geçenden para istiyorlar. Atilla Yöndem, bu yaklaşımı "asalaklık" olarak niteliyor, onların özgürlük felsefelerini eleştiriyor. Ona göre, asıl amaç, bedava yaşamak ve mümkün olduğu kadar, karşı cinsten insanları etkileyip hayatlarına katmak!

Sokaktaki insanların alışkanlıklarının sadece içkiyle sınırlı olmadığını anlatan genç adam, bu eğilimlerden şöyle söz ediyor; "Hayatı böyle yaşamaya başlayınca her şey normal hale geliyor. Hap olayı daha ziyade öğrenciler arasında çok yaygın. Zaten, hap potansiyeli ile beraber geliyorlar ilk önce. Bütün lise kapılarında bunun rahat satıldığını ve çok kolay bulunabildiğini söylüyorlar! Bu alışkanlıklar sokakta daha hızlı hareket edebiliyor."

Sokağın adının bu şekilde anılması orada iş yeri olan insanları rahatsız ediyor ve karşılıklı bir polemikler başlıyor. Toy olanları koruma güdüsüne kadar varıyor bu. Gelen kızları taciz etme noktasında müdahale edenler oluyor. Bazen uyuşturucu sattığı öğrenilen bir insanı sokaktan atmaya uğraşıyorlar. Böyle bir adamı uzaklaştırdıklarını anlatıyor bar sahibi.

Ve bunu "güçle" ilişkilendiriyor. "Yutulabilir lokma" olarak hissetmedikleri insanlara karşı duramıyorlar" diyor.

Bizim sokak

"Burası bizim sokak" lafını hemen herkesten duyuyorum. Anaşistler de, şarapçılar da, üniversiteliler de böyle düşünüyor. Zaman zaman alıyorlar ellerine süpürgeleri, baştan sona süpürüyorlar sokağı. "Bedava" buldukları bu mekanı kaybetmek istemiyorlar doğal olarak. 30 yaşlarındaki Caner, orada yatıp kalkanlardan. Aslen Trabzonlu ama çocukluğu İstanbul'da geçmiş. Sokakta terkedilmiş bir jipin üzerinde yaşıyor. Yedi yaşında alkole başlamış. Bu nedenle ailesi tarafından dışlanmış. Eskiden, barmenlik yaparak hayatını kazanıyormuş. Sonra bir sokak kavgasına karışıyor ve kurşunlanıyor. Ayakları sakat kalıyor bu olaydan sonra. Bütün zamanı bu sokakta geçiyor. O da, "Burası benim sokağım." diyor. "Burası geceleri benden sorulur!" Üniversite öğrencilerinin meraktan dolayı buraya takıldıklarını anlatıyor. Peki Caner nasıl bir insan? Hangi yemekleri seviyor, hangi müziklerden hoşlanıyor? Pink Floyd, idollerinden biri. Türk Sanat Müziği'nden en çok "Bir şarkısın sen"i

seviyor. En sevdiği yemek, işkembe çorbası. Günlük yemek mönüsü, ekmek ve peynirden oluşuyor. Ne giysi ne de diğer ihtiyaçları için hiç para kullanmıyor. Bunun sırrını "sinyal" diye yanıtlıyor. Ya özlemleri; en çok ev yemeğini özlüyor. Bir de onu düzeltecek, "sabit fikirli bir hatun"u. Korkuları da var. Rüyalarında kabuslar görüyor. "Uyurken boğulduğumu hissediyorum." diyor. Sokakta "dostum" diyeceği kimse yok. Ona göre, tek ortak noktaları içki. Aslında, çalışmak istiyor Caner. "Gece bekçiliği olabilir." diyor. Kurşunlanma olayından sonra, yürümekte zorlanıyor ve yüzden başka bir iş yapamayacağına inanıyor. Siyasi bir görüşü yok. Cumhurbaşkanının hala Demirel olduğunu sanıyor. Eline gazete geçerse, en çok şiddet ve kaza haberlerini okuyor. Yıllardır TV seyretmiyor, sinemaya gitmiyor. Hayatında en önemli üç şeyi şöyle sıralıyor; İçki, seks ve para!

Sokakta iş yeri olan bir genç kız da, "dışardan" biri olarak sokağı anlatıyor. Sokağa takılan anarşistler ilgisini çekmiş. "Ne tanrı ne devlet" diyen bir gruptan söz ediyor. "Akşamları gitarlarıyla buraya gelip Grup Yorum'dan şarkılar söylüyorlar. Hani parası olan tipler Andon'a na falan gider ya, onlara da ellerinde bira ya da şarap şişeleriyle buraya geliyorlar. Açık hava meyhanesi gibi!"

Komün yaşam

Saçları rengarenk, küpeli, hızmalı kızları buraya çeken, aile baskısı ona göre. Onları almak için gelen anneleri ile aralarında geçen diyaloglara tanık olmuş. Bu 15'lik kızlar hakkında o da aynı fikirde. Oradaki erkeklere cinsel malzeme olduklarını düşünüyor. Anarşist grubun içinde okul arkadaşlarından birini görünce şaşırmış. Delikanlı, "Artık Komün yaşıyoruz." demiş.

Anarşistlerle, "sinyal" konusunda tartıştığını anlatıyor genç kız. O yaşlı, berduş şarapçıların, 'abla bir sigara versene' lafı, hiç itici gelmiyormuş ama onların para istemesinden rahatsızmış. "Neden çalışmıyorsunuz?" diye çıkışınca, genellikle "Ben bu düzenin kurumlarına emek harcamam" diye yanıt aldığını anlatıyor. Muhalif gençlerin de buraya takılmaları dikkatini çekmiş; "Karşı olduklarını söylüyorlar ama düzeni değiştirmek için hiçbir şey yapmıyorlar."

Üniversitelilerin bazıları, bir süre sonra okulu bırakıyormuş. Devletin eğitim kurumunu reddettiklerini söyleyen bu gençlerin ellerinde, Gündüz Vassaf'ın, "Cehenneme Övgü" adlı kitabı dolaşıyormuş . Ben kitabı okumadım, ona soruyorum, aydınlatıyor; "Vassaf'ın bir lafı var; 'Geceleri polis, aile, devlet, okul yani düzenin bütün kurumları uykudadır' der. Bu nedenle, geceyi çok seviyorlar ve gecenin özgürleştirici bir ortam olduğunu düşünüyorlar." Gençlerin sol örgütler içinde bir çıkış bulamadığını, bu nedenle bu felsefelerin kolayca kabul gördüğünü savunuyor. Peki, sokak onun için ne ifade ediyor; "Filmlerden sahneler gözümün önüne geliyor. Batı Yakasının Hikayesi'ndeki manzaralar" diyor. Özetle iki cümleyle sokağı özetliyor; "İtilmiş kakılmışların yeri!"

Nihayet, işi gücü olan biriyle karşılaşıyorum sokakta. Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden atılan gençlerden biri; adı Erol, tam yedi dil biliyor. Yugoslav göçmeni. Hayata bakışını anlatıyor; "Yani bana anarşist diyebilirsin ama tam anarşizm de değil. Bana göre, dışarda insanlar birbirlerine her türlü pisliği yapıyorlar ama burada öyle değil. İçmiş ve uçmuş insanlar. İçlerindeki bastırılmış o iyi veya kötü duyguları daha kolay dışa vuruyorlar. Orada birinin iyi veya kötü olup olmadığı hakkında bir fikrin oluyor ama dışardaki insanların hakkında öyle bir şey söyleme şansına sahip değilsin. Düzen insanları kukla gibi paranın peşinde koşan atlar haline getirmiş."

Neyle geçindiğini soruyorum; "Ben kitap satıyorum. Oradan gelen para bana yetiyor. Karnımı doyurup, içkimi aldıktan sonra, geri kalan parayı ortaya atıyorum" diye yanıtlıyor.

Kapalı mekanlar kendisini sıkıyormuş. Sokakları bu nedenle tercih ediyor. Yazın sokakta yatıyor. Kışın ise evi olan arkadaşlarında kalıyor. Kitaplarla, okur olarak ilişkisini merak ediyorum. Bir süredir okumuyormuş. "Şimdi ne kitap okuyorum ne başka bir şey. Artık gazetelerde sadece çıplak kadın resimlerine bakıyorum."

32 yıldır Abdullah Sokağı'nda çaycılık yapan **Mehmet Amca**'nın da sokakla ilgili gözlemlerini aldık;

"Kimse buraya garışmıyor"

"Bu sokakta benden eski adam yok. Burada yerin altında ne karınca ne varsa ben bilirim. İşte içkiciler, şarapçılar... Bir erkek kısmı geliyor, sakallılar (enteller). Bir de gadınlar kısmı var, onlar da evlerinden kaçmışlar, kovulmuşlar, kocalarından ayrılmışlar. Bir de talebe kısmından, okulundan kopanlar var. Hepisi gelirler. Bunların paraları yok. İki yüz ondan, üç yüz bundan alıyorlar gidip içiyorlar. Bitince yine gidip topluyorlar. Burada evli barklı adamlar da var. Garı, o vaziyete adamı eve bırakmaz değil mi? Atıyor sopayı, depiyor dışarı, o da buraya geliyor. Ben onlara sigara, içki vermem. Buraya benim çayhaneme geliyorlar pasaja. Aslında mal sahipleri 'koyma onları' diyor. Kavga gürültü çok fazla. Ama idare ediyoruz. Onlar bana, ben onlara alışmışım Bazısı bana 'amca' der, bazısı 'baba' der. Vallahi, bazen aileleri bunların peşlerinden geliyor, her şey soruyorlar. Bir gün bir kız geldi, bir genç ilen beraber şarap içtiler, koklaştırlar, gittiler şurda bir eski binaya girdiler. Haşa, bana haber verdiler. Gittim ki, başka şeyle temastalar. Ve bunlara iki sopa vurdum, kovdum. Sonra kızın annesi geldi. 'Böyle bir gız gördün mü?' dedi. Başları örtülü, namazında, niyazında gadınlar. Ben de, böyle böyle, bu şekilde yakaladım, iki de sopa vurdum dedim. Aynen ne yaptıysalar orada gördüm dedim. 'Eyvah, gitti mi kızımın namusu?' dedi. Sonra kızı buldu, duttu kolundan aldı götürdü. Bir saat sonra baktım yine geldi. Bu hayatı evden daha iyi biliyor.

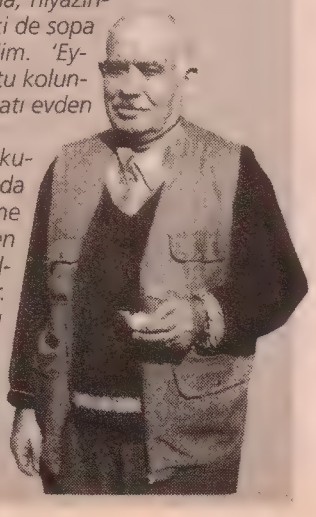

Bazı gızlara da bir şişe şarap aldın mı iş bitiyor. O onun kucağında, beriki öbürünün. Öpüşmeler, sekis yapmalar. Orada her şeyler bitiyi işte zabaha kadar. Burda iki dene, üç dene kızı iğfal ettiler. Merdivan üstünde yakaladık. O çocuk halen içerde. Yoo, zorla değil. İkisi de çekmiş şarabı. Sonra alt alta, üst üste. Devlet zaten bahmıyor buraya, garışmıyor. Devlet karışsa, bunlar böyle barınamazlar. Doplar bunları götürürler. Veyahut eğitilmiş bir yer varsa, yahut da barınacak bir yere verirler.

Bazen kavga oluyor, şikayet edince polis geliyor, 'çekin gidin' diyor . Bunlar da, 'Bizim kimseye zararımız yok' diyor. Polis, bekçi ne yapsın. Yarım saat sonra gine buradalar. Götürüp te onları içeri yatırsan ne olur. "

Türk edebiyatı marksistlerden değil basiretsiz ve yeteneksizlerden çekmiştir hep. Ama nedense bu basiretsiz ve yeteneksizler, edebiyatçı olarak eksikliklerini hep sosyalistlikleri ile kapatmak istemişlerdir.

Edebiyatın Sağı Solu Olmaz

TUĞRUL TANYOL

Aslında bu tür yazılar yazmamaya kararlıydım, canım artık kimseyle kavgaya tutuşmak istemiyor. Edebiyatımızın en önemli sorunu, düşünsel tartışma yerine fazlasıyla kişisel kavgayla dolu olması. Ne var ki geçtiğimiz ay dergilerde çıkan ve doğrudan ya da dolaylı beni hedef alan yazılar nedeniyle bir şeyler söyleme gereğini hissettim.

Aslında söylenenlerde yeni bir şey yok. Kendinden menkul bazı sosyalistler son yirmi yıldır ağızlarında ve kalemlerinde sakız ettikleri şeyleri, sözüm ona eleştiri diye önümüze getiriyorlar yine. Yine son on beş yıl içinde bana yönelik saldırılarda aklımda kaldığı kadar hedef olduğum benzetme ve sıfatlardan bazıları şöyleydi: **dönek, ajan, polis, bireyci.** Hatta bir yazıda doğrudan adım verilmeden ama bir yazıma gönderme yapılarak travesti olduğum bile söylenmişti. Tabii ideolojik anlamda travesti, yani sol gösterip sağ vuruyordum.

Burada kısaca iki yazı üzerinde duracağım. Birisi Edebiyat ve Eleştiri'nin 51 no.lı sayısında **Ahmet Yıldız** imzalı yazı, öteki ise Papirüs adlı derginin 44 no.lu sayısında **Mecit Ünal**'ın yazdıkları. Aslında **Adnan Özer**'in **Öküz Dergisi'**ndeki söyleşisinde söylediklerinin bu yeniden canlanan saldırılara neden oluşturduğunun da farkındayım. Ne demiş Adnan Özer? **"Türk Edebiyatı ne çektiyse Marksistlerden çekti"** gibilerinden bir şeyler. Yanlış! Türk Edebiyatı Marksistlerden neden çekmiş olsun ki? **Nazım Hikmet, Sabahattin Ali** gibi dev yazar ve şairler marksist değiller miydi? Adnan, bir başka şey söylemek istiyor, ama ne demek istediği anlaşılmamış. Açıkçası Adnan Özer uzun süredir konuşulan fakat yazılmayan konuları dile getirmiş. Öncelikle şunu açıklığa kavuşturmakta yarar var sanıyorum. Ben sağcı bir edebiyatın varolabileceğini hiç düşünmedim. Bu eşyanın doğasına aykırı. Görüş olarak daha geri bir düzeni savunan yazarların bile, yazdıkları zaman nasıl daha ileri bir düzeni savunduklarını, **Marx**'ın, **Balzac** üzerine söyledikleri bize göstermişti. Kralcı olan Balzac'ın romanlarındaki olumlu tiplerin cumhuriyetçi, olumsuzların ise kralcı olduklarına ilk Marx dikkatimizi çekmişti. Bunun nedeni de yazarın, içinde bulunduğu sosyal yaşamın gerçekliklerinden kendini soyutlayamamasında yatmakta.

Bununla birlikte, iş yazarın sorumluluğu gibi hassas bir konuya gelince birçok sosyalisten farklı düşündüğümü de söylemeliyim. Yazarın Sorumluluğu kavramının bile beni rahatsız ettiğini defalarca söyledim ve en son **Kitap-lık** dergisinin 34 no.lu sayısında da yıllardır söyleyedurduğum şeyi bir kez daha tekrarladım. Yazarın kendi içinde belli konularda bir sorumluluk taşıdığını inkar etmiyorum ben, yalnızca bu sorumluluğun kendi dışından ona yüklenmesine karşı çıkıyorum. Kısacası bu düşüncenin bizi götüreceği son nokta olan **parti edebiyatından** rahatsızlık duyuyorum.

Ne var ki bu düşüncem Edebiyat ve Eleştiri'den Ahmet Yıldız'ı kızdırmış. Ahmet Yıldız'ın ne düşündüğü beni aslında zerrece ilgilendirmiyor. Yalnızca benden söz eden bölümdeki saygısız ifade beni rahatsız etti. Şöyle diyor sayın Yıldız: **"... hele bu konu hakkında yazmak zorunda kaldığı için yüzünü ekşittiği yazısından belli olan Tuğrul Tanyol'un** (Sayın Enis Batur, bu adamdan hiç değilse bu konuda yazı almasaydınız, yoksa bu anlayışların gerçek yüzleri açığa çıksın diye mi aldınız?) **yazılarına değinmiyorum."** Hey allahım! **Enis Batur** niçin **"sayın"** oluyor da, ben **"bu adam"** oluyorum. Peki Ahmet Yıldız'ın yaptığı sosyalist **'ne alaka'**lık oluyor.

Mecit Ünal ise **Papirüs**'te **"Sağdan sola doğru yazanlar"** başlıklı yazısında, serde şairlik var ya, kötü bir metafor yapıyor. Efendim Arap alfabesi ile sağdan sola yazılır ya, **Tevfik Fikret, Ekrem Bey, Şinasi** gibi yazarların yine de soldan sağa doğru yazdıklarını söyleyerek onların ilericiliklerinin altını çizmek istiyor. Latin alfabesi ile soldan sağa yazılmasına rağmen kimi günümüz yazar ve şairlerinin sağdan sola doğru yazdıklarını belirtiyor. Kötü metafor diye nitelediğim de bu zaten. Benden adımı vermeden yaptığı bir alıntı nedeniyle açıkçası üzerime alınmak zorunda kaldım. Dolayısıyla ben de kendimi kara para aklayan çeteci-mafyacı sermayenin bir uşağı olarak hissettim birden.

Solcuların 80'ler terminolojisinde bu son suçlama yoktu. Anlaşılan onlar da zamana uyum sağlıyorlar. Sayın Mecit Ünal yazarların hangi yollarla kara para aklanmasına araç olduklarını bir açıklasa da biz de anlasak. Sanırım Mecit Ünal'ı zamanında hapse gönderen düz mantık ve kolay suçlayıcılığın bir parçasıyız hepimiz. Benim Mecit Ünal'a tavsiyem, aynaya bakması ve kendisini zamanında suçlamış olanlara benzeyip benzemediğini görmesi.

Bütün bunlardan sonra şimdi Adnan'ın şunu söylemek istediğini sanıyorum ben. Türk edebiyatı marksistlerden değil, basiretsiz ve yeteneksizlerden çekmiştir hep. Ama nedense bu basiretsiz ve yeteneksizler, edebiyatçı olarak eksikliklerini hep sosyalistlikleri ile kapatmak istemişlerdir.

40'larda **Orhan Veli** ve arkadaşlarına, 50 ve 60'larda II. Yeni şairlerine, 80'lerde ise bize saldırı noktaları hep bu oldu: **bireyci, toplum sorunlarından kopuk, içe dönük, vs...** Edebiyat eleştirisi alanında kalsa buna kimsenin söyleyebileceği bir şey olamaz. Kaldı ki kimse bizim yazdıklarımızı beğenmek zorunda değil, ya da ben kendi hesabıma falanca kişi beğensin diye yazmam. Beğenmezseniz okumazsınız olur biter. Ama iş edebiyat sınırlarını aşıp hakaret düzeyine ulaşınca, yazdıkları niteliksiz ürünlere paralel niteliksiz bir saldırı ortaya çıkmış oluyor.

Edebiyatın sağcısı ya da solcusu olmaz ama edebiyatçının olur. Hiç kuşkusuz Nazım'ın büyüklüğünde onu çekip sürükleyen inançlarının da payı var. Ama inançlar her zaman iyi şeyler yazmamıza yetmiyor. Nazım sosyalist olmasaydı da büyük bir yetenekti.

Ahmet Yıldız ya da Mecit Ünal'ın anlamaları gereken bir şey var: Biz tektip insanlar değiliz. Dolayısıyla tektip şeyler de yazamayız. Zaten bu nedenle farklı dergilere yazıyoruz, farklı dergiler çıkarıyoruz. Sizler ise herkesin kendi dergilerinizde yazdıklarınıza benzer şeyler yazmalarını istiyorsunuz. O zaman tek bir dergi çıkarır hepimiz oraya yazardık. Ama tek parti diktatörlüklerinin üzerinden çok zaman geçti. Kimsenin de oraya geri dönmeye niyeti yok.

1995 senesinde, bendeniz, 23 yaşımın baharındayken, bir Genç Şairler ve Yazarlar Kitabı hazırlamıştım. Bu kitap Kabalcı Yayınevi tarafından yayımlandı. Bugün hala bulunabiliyor mu bilmiyorum. Ama kitapçı raflarında pek görülmediği söylenebilir. Bu yüzden kısa bir hatırlatma yapmalıyım: Genç Şairler ve Yazarlar Kitabı en genci 1976 en yaşlısı 1967 doğumlu 20'den fazla şair ve yazarın (sıralıyorum: Çağatay Aydın, Bahar Aslan, Seda Cebeci, Şebnem İşigüzel, Tuna Kiremitçi, Gökhan Tok, Ayda Erbal, Dost Körpe, Sabri Gürses, Alper Çeker, Ülkü Çadırcı, Ayhan Kurt, Şule Gürbüz, Başar Başarır, Murat Yalçın, Kaan İnce, Hülya Uçar, Gül Abus Semerci, Cem Akaş, Arda Çalık, Cenk Koyuncu, Doğan Yarıcı, M. Erdem Özler) **özgeçmişi, ürünlerinden örnekler, bir kaynakça ve kendileriyle yapılmış birer söyleşiye yer veren bir toplamdı.**

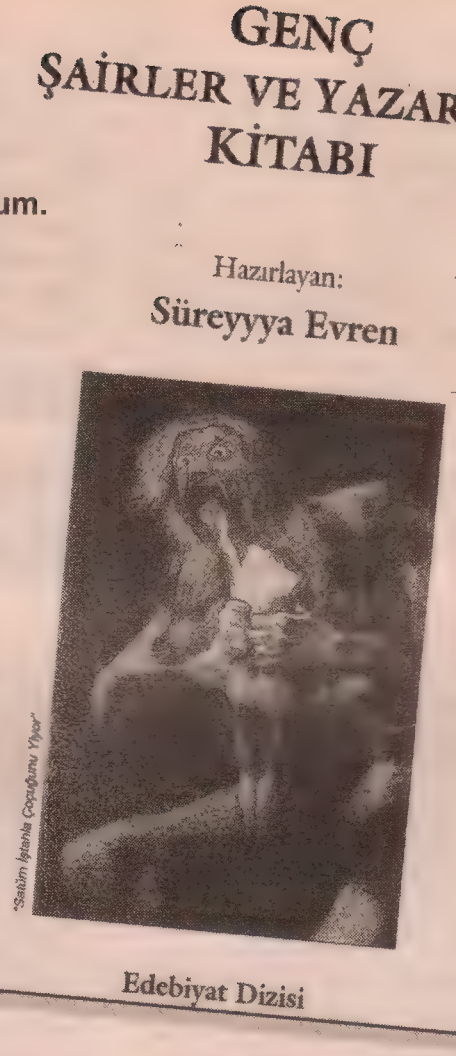

Genç Şairler ve Yazarlar Kitabı 'Beş Yıl Sonra'

Edebiyat Dizisi

SÜREYYYA EVREN

Alışkanlıklar dışında, edebiyatımızı 'Türk edebiyatı' diye kategorize eden kalmadı herhalde artık; içerimleri arasında pek ırkçı göndermelere yer verdiği ortada bu ifadenin. Dahası, gerçekten de hayli uzak, edebiyatımızı oluşturan belli başlı yazarların etnik kökenleri keyifli bir çeşitlilik oluşturuyor. "Ne mozağı ulan!" demek mümkün gözükmüyor.

'Türkçe edebiyat' ifadesi de sorunlu. Leicester City'li **'Muzzy' Mustafa İzzet**'in Milli Futbol takımına çağrılması gibi dünyanın herhangi bir yerinde Türkçe yazan her yazarı edebiyatımıza dahil edemeyiz, Türki cumhuriyetler de denilen 'Türk dilli' alanda yapılan edebiyatın bile edebiyatımızla ne kadar organik bağı olduğu ortada. '**Muzzy**' şairler arayışına giren bir menajer olmayı kimse istemeyecektir. Hem İsveç'te yazılan Kürtçe edebiyat edebiyatımıza dahil değil mi?

Kullanımdaki alternatiflerden geriye bir tek 'Türkiye Edebiyatı' kalıyor. Türkiye ise, bir cumhuriyetin, içinde yaşadığımız cumhuriyetin adı. Halbuki edebiyatımız Türkiye cumhuriyeti kurulunca doğmuş bir edebiyat değildir, o yüzden edebiyatımızda cumhuriyet döneminden sözedilir, cumhuriyet dönemi yeni bir dönem olarak anılır. Koca bir edebiyatın da sadece bir dönemiyle adlandırılması olacak şey değil.

Aslında İspanya İç Savaşı ile ilgili okumalar yaparken düşünmüştüm bunu. İspanyalı anarşistlerin genel federasyonunun adının İspanya Anarşist Federasyonu değil, İberya Anarşist Federasyonu olmasıydı dikkatimi çeken. Hoşuma gitmişti coğrafyaya odaklanılması. Ülkemizde Anarşist Gençlik Federasyonu'nun kurulmasını da dikkate alarak, olur da bir gün Türkiye Anarşist Fedarasyonu kurmaya girişenler olursa Anadolu ve Rumeli Anarşist Federasyonu adını önermeye karar vermiştim. Eğer kuvayı milliyeci tınısı onu kafalarda belli bir siyasete adreslemeyecekse doğru bir kullanım gibi gelmişti. ('Anadolu ve Rumeli Edebiyatı' gibi...)

Ama şu da var: bütün bölümlendirmeler, sınıflandırmalar, illa da gerekiyorsalar, daha esnek birimlere dayanmalılar sanki. O yüzden de 'edebiyatımız' terimini tercih ediyorum. Bazen buradaki edebiyat, bazen doğu edebiyatı, bazen balkan edebiyatı, bazen Osmanlı edebiyatı, bazen Cumhuriyet edebiyatı, bazen de dünya edebiyatı anlamında ve daha çok bir mezlezlik anlamında.

İşte bu, sınırları fazla belirlenmiş olmayan ve geçişli bir birim olarak düşündüğüm edebiyatımızda, 1995 senesinde, bendeniz, 23 yaşımın baharındayken, bir **Genç Şairler ve Yazarlar Kitabı** hazırlamıştım. Bu kitap Kabalcı Yayınevi tarafından yayımlandı. Bugün hala bulunabiliyor mu bilmiyorum. Ama kitapçı raflarında pek görülmediği söylenebilir. Bu yüzden kısa bir hatırlatma yapmalıyım:

Genç Şairler ve Yazarlar Kitabı en genci 1976 en yaşlısı 1967 doğumlu 20'den fazla şair ve yazarın (sıralıyorum: **Çağatay Aydın, Bahar Aslan, Seda Cebeci, Şebnem İşigüzel, Tuna Kiremitçi, Gökhan Tok, Ayda Erbal, Dost Körpe, Sabri Gürses, Alper Çeker, Ülkü Çadırcı, Ayhan Kurt, Şule Gürbüz, Başar Başarır, Murat Yalçın, Kaan İnce, Hülya Uçar, Gül Abus Semerci, Cem Akaş, Arda Çalık, Cenk Koyuncu, Doğan Yarıcı, M. Erdem Özler**) özgeçmişi, ürünlerinden örnekler, bir kaynakça ve kendileriyle yapılmış birer söyleşiye yer veren bir toplamdı.

Yaşım uygun olmasına ve kitabı hazırladığım tarihte yayımlanmış iki romanım ve bir öykü kitabım bulunmasına karşın kendimi toplama dahil etmeyişimi, *"ne bir üsttenbakış ne de bir alçakgönüllülük, sadece 'adamın kendini çekmesi gerekirdi' ilkesi uyarınca davrandım"* diyerek açıklamıştım. Ancak bu açıklamam ve kendimi dahil etmeyişim daha sonraları eleştirildi ve korkarım bu eleştirilerdeki haklılık payı yüksekti. Şimdi farkediyorum.

Kitabın başına bir önyazı yazmıştım. Ve o önyazıda öne sürdüğüm bazı görüşler uzunca bir süre çeşitli yerlerde tartışıldı.

En çok üstünde durulan çizdiğim *Bir Günümüz Türk Edebiyatı Şeması* oldu.[1]

Bu şemada edebiyatımızı Köşe Başları / Tampon bölge / ve Genç Bölge olarak üçe ayırıyordum. Köşebaşlarını genelde devletlere ve sermayelere ferah yazınsal ortamlar sağlayan kültür müdürleri olarak adlandırıyor, hangisinin iyi yapıt değil de hangisinin uygun adam olduğuna bakmayı ilke edindiklerini söylüyordum.

Mübeccel Kıray'ın tampon mekanizmaları kuramını dönüştürerek kurduğum Tampon bölgenin iki uç bölge arasındaki aşınmaları ve kırılmaları engelleyen bir şok emici olduğunu, yazınsal kaygıları hedefsizleştirdiklerini, köşebaşındakilerin kendilerini büyük hissetmelerini sağladıklarını öne sürüyordum.

Metnin işte özellikle bu bölümleri kıyameti kopardı çünkü bu bölümlendirmeyi isim vermeden yapmamış, **Mehmet H. Doğan**'dan **Vural Bahadır Bayrıl**'a pek çok isim saymıştım.

Kitabın çıkmasının ardından **Memet Fuat**, **küçük İskender** gibi isimlerle açık kapalı polemikler yaşadım, dolaylı olarak başka pek çok şair yazar da görüşlerini belirtti, magazin haberleri yapıldı, hatta **Can Yücel** *"Memet Fuat'la polemik"* adlı bir şiir bile yazdı. Adı geçen önyazıyı ve yankılarından elimde kalanları yeni hazırladığım web siteme yerleştirmeye çalıştım. Merak edenler www.geocities.com/sureyyya adresinden bakabilirler.

Bugün, kitabın yayımlanışından beş yıl sonra, olup bitene yeniden bir bakalım diyorum...

Doğrusu, şimdi ben kahramanlık taslamaktan da günah çıkartmaktan da çok uzağım. Bu 'olay' neydi, ne yapılmaya çalışıldı, neler doğruydu neler yanlıştı, hangi etkiler hangi tepkileri doğurdu ve sonuç ne oldu diye düşünmeli gibi geliyor. Belki bazı tamponcular da bu düşünce sürecine katılacaklardır.

Kitabın ve rüzgarının sevdiğim yanlarını ve sevmediğim yanlarını gözden geçirerek başlamak istiyorum.

Sevmediğim yanları şunlar (aklıma geldiği gibi yazıyorum): bir kaç eleştiride görülüyor bu. Kendimi çektiğimi söylemişim ama her yerde benim damgam var, her tarafı sarmışım. Bela gibiyim. Dolayısıyla bütün tartışmalar benim önyazım ve önyazıdan sonra önyazı bağlamında çıkan polemikler üzerinde yoğunlaştı. Kitapta yer alan genç şair ve yazarlar hakkında, onların yapıtları hakkında, söyleşilerde söyledikleri hakkında değerlendirme yapmayı aklından geçirenler olduysa da böyle bir davranışı benim önyazımı onaylamak gibi gördüklerinden vazgeçtiklerini sanıyorum. Açıkçası, bunu planlamamıştım. Ve hiç istemediğim bir sonuç oldu bu. Demek ki, böyle bir sonuç doğacağını göremeyecek kadar kendimi kaptırmışım. Yazık! Bu acayip savaş hali, bana yansıtmadılar ama, genç arkadaşları da sıkıntılı bir duruma soktu sanıyorum, dükalık eleştirisine katılanlar dahi, bir rahatsızlık hissetmiş olsalar gerek. Bu sevimsizliğin başka bir tatsızlıkla ilişkisi de var: neden önyazıda bir çözüm önermiyorum?[2] Birincisi, bir çözüm göremiyordum zaten. Ama ikincisi, ve esas önemlisi, bir çözüm aramayacak denli yaptığım saptamaların önemliliğine dalmıştım. Sanki bu saptamalar ortaya atılacak ve hop! sihirli bir şekilde "aa kral çıplakmış" denilerek yeni bir dünya kurulacak...

Bu hatalar neden kaynaklanıyordu? Bana öyle geliyor ki, garip bir biçimde tek başıma olmamdan, kendi içine kapalı bir düşünme atmosferi kurmamdan. Halbuki mesela kendim bir önyazı yazacak yerde ortak bir önyazı yazsaydık, biraraya gelip tartışsaydık, belki herkes söyleşiye yanıt verdiği gibi bir de önyazı vermeliydi. Tek önyazı benimki olmamalıydı ve kendimi de yazarlar arasına dahil etmeliydim, kendimi çekmemeliydim, erdem benim sandığım tarafta değil öbür taraftaydı.

Sevdiğim taraflarına gelince; kitabın hazırlanışı ve iç yapısı, kim ne derse desin, yataydı. Yirmi üç genç yazar ve şair portresi hiyerarşik olmayan bir yanyanalık içinde sunuluyorlar ve eserlerinden örneklerin yanısıra söyleşilerle de kendileri bizzat konuşuyorlar.

Önyazıya bakarsak, mesela ben böyle bir çıkış yapmasaydım belki **Memet Fuat** o meşhur 'polisler' yazısını yazıp bazı görüşlerini açık etmeyecek, tartışmalar oluşmayacaktı.

Çıkışımın pek parlamenterist anlamında politik olmadığını, herhangi bir gruba sırtımı yaslamadığımı unutmayalım. Buradaki edebiyat geleneğine göre çok dolaysızdı. Gidip üstlerime bildirmemiş, kumpaslar kurmamış, uygun anı kollamamıştım.

Bir takım skandallara değiniyordum. Şimdi **Enis Batur**'la **Adnan Özer** bu adam gene bizimle uğraşıyor demesinler. Onlarla uğraşmıyorum aslında, aksine meselelerin kişiselleşmemesinden[3] yanayım. Ama **Enis Batur**'un patronajındaki *kitap-lık* dergisi bilmem kaç yılın en baba şairi diye **Enis Batur**'u seçebilirken **Adnan Özer**'in patronajındaki *E* dergisi yılın şiir kitabı olarak **Adnan Özer**'in şiir kitabını seçebilirken ben genç bir şairin ayağa kalkıp aman bir daha bana *kitap-lık* kapıları kapanır *E* dergisi kapıları kapanır demeden "bu skandaldır" diye söz alabilmesinden yanayım. Biraz fazla ileri gitmek midir bu? Olacak o kadar! Hep dengeli yürüyüşlerle gidilemez ki zaten. Bugün Adam Öykü'de veya Adam Sanat'ta ürünleri yayımlanan bir genç yazarın, örneğin "**Memet Fuat** yeteneksizin teki, pek günümüz edebiya-

tından da anlamıyor" diye düşündüğünü farzedelim. Herkes bu kanıda demiyorum, sadece farzediyoruz. İşte ben edebiyata başladığımda, edebiyatla ilgili hissettiğim duygu şuydu; böyle düşünen bir genç herhangi bir söyleşide hiç hesap kitap yapmadan "**Memet Fuat** yeteneksizin teki, pek günümüz edebiyatından da anlamıyor" diyebilmeli. **Nazım Hikmet**'i sansürlediğinden sözediliyorsa bu iddiayı kurcalayabilmeli, polislerle ilgili metinlerini deşifre edebilmeli, yıllık hazırlarken gördüğü ikiyüzlülükleri anabilmeli, vs. vs. Ne olacak yani? Nedir? Bunları söylemekten sakınır duruma düşmemek için bu konuda hiç düşünmemeye çalışmak seçeneği gelip dayatılıyor galiba.

Edebiyatımızda herkesin bildiği ürkütücü bir komplolar ve paranoyalar havası var. Herkes herşeyden kuşkulanıyor, kuşkulanılan herşey doğru çıkabiliyor. Ben şu konuda ısrar ediyorum, pek çok noktada uzaktan bakan bir okuyucu edebiyatçılarımızın edebi yargılar verdiğini zannediyor ama edebiyat dünyasında olanlar biliyorlar ki bu bir adam kollamacadır, eküridir, loncadır, bazen siyasi bir komplodur bazen ticari bir salvodur. Şimdi gene örnek vereceğim gene isim vereceğim, umarım gene benim bir çıkışmam olarak algılanmaz bu. İsim veriyorum çünkü vermekten çekinme tavrını sevmiyorum, hiç sevmedim. Şimdi; **Kaan Arslanoğlu** davasını bilenler biliyorlar. **Kaan Arslanoğlu** uzunca bir süre İnsancıl dergisinde yazdı, romanları gene İnsancıl Yayınları'ndan yayımlandı. O zamanlar İnsancılla Adam grubu arasında sanki bir zıtlaşma var gibiydi. Ve İnsancıl'da Adam grubu neredeyse doğrudan burjuva edebiyatının kalesi olarak gösteriliyordu. **Kaan Arslanoğlu** İnsancıl'dayken ne yazarsa yazsın okunmuyordu, incelenmiyordu, sonra **Arslanoğlu**'nun hayatında bir değişim görüldü. **Fethi Naci** ile ilişkilerini geliştirmesinin, gidip gelmeye başlamasının ardından, zamanla Adam yayınlarına komple geçti ve kitapları Adam yayınlarından yayımlanmaya, yazıları da Adam Sanat'ta görülmeye başlandı. Bu noktadan sonra ilginç bir şey oldu, **Arslanoğlu**'nun kitapları hakkında **Fethi Naci** büyük övgüler düzmeye başlayınca başka yazarlar da arkasında toplanıp koro yapmaya başladılar. Daha önce İnsancıl Yayınları arasından çıkmış kitaplar Adam Yayınlarınca yeniden basıldı ve bu yeni baskılar göklere çıkarıldı. **Arslanoğlu**'nun romanlarının edebi niteliğini tartışmıyorum bu noktada. Fakat **Arslanoğlu** hala İnsancıl yayınlarından aynı romanları çıkarıyor olsaydı böyle 'siyasal romanın son büyük temsilcisi' falan diye heyecanla sunulur muydu? Doğrusu hayır yanıtını vermek bir maharet değil, herkes biliyor böyle olduğunu, hatta romanlarının hiç yazılmamış muamelesi bile görebileceğini. Sadece uzaktaki okur bilmiyor olabilir. İşte bu gibi şeylerin devam etmesine karşı bir protest tavrı vardı yazdığım önyazının ve saptamaların, şemalaştırmaların. Bu protest tavra hala ihtiyaç olduğunu ve bu ihtiyacın da kolay kolay bitmeyeceğini düşünüyorum.

Bu ilişkiler ve 'skandallar'ın ne gibi sonuçları oluyor peki? Pek çokları arasında şunu saymak istiyorum, bir edebiyat ortamının giderek belirsizleşmesi. Edebiyat ortamının belirsizleştiği yerde yazarların birbirlerinin yapıtlarıyla diyalogları azalıyor, 2000 yılında romanımızdaki eğilimleri ya da şiirimizdeki temaları veya öykümüzdeki izlekleri konuşmak zorlaşıyor. Bunlara bakan kimse kalmıyor. Ya belirli odaklarla diyalog kuruluyor ya da doğrudan okuyucuyla, o da birebir değil satış rakamları diyaloğu, bir reyting hesabı dönemi başlıyor.

Kendi kendime sordum bugün bir çözüm önerilebilir mi diye. Yukarıda andığım 'yapıt değil adam kollamaca' üslubunun toplumumuzun yapısıyla da derin bağları olabilir bakın. Ben böyle bir yazı yazdım diye ortadan kalkmayacaktır elbet.

Fakat şunu eklemeliyim; bir tür gerontokrasi eleştirisi değildi beni motive eden yalnızca, bir de edebiyatımızın giderek siyasi olarak da bağımlılaştığını düşünüyordum. Köşe başı müdürlerine ve tamponculara saldırmam biraz da bu kızgınlıklaydı.

Siyasi olarak kaygılarım hala büyük. Sosyalizmin marksist değil de anarşist kolundan geldiğim için herhalde, marksist edebiyat analizlerinin çözüm önerilerine pek sıcak bakmıyordum. Ama pek fraksiyonculuk yapılacak bir dönemden geçmediğimizi düşünüyorum. İster marksist-komünist olsun ister anarşist-komünist ister Bedreddinci veya Zapatist, veya tüm sıfatların dışında bir muhalif. Edebiyatımızdaki sistemle uyuşma ve uyuşturma etkilerinin karşısında bir şeyler yapılması gerektiğini düşünenlerdenim. Ve bu birşeyler bugün artık bilmemkimin gericiliğini saptamaktan ibaret olamaz gibi geliyor. Başka birşeye ihtiyacımız olduğuna inanıyorum; birbirimizi okumaya, birbirimizi dinlemeye, birbirimiz üzerinde savaşlar ve gruplar dışında da kafa yormaya, ve egemenlere ferah bir yazınsal ortam sağlanmasına karşı çıkıp başka olumlamalar oluşturabilmeye...

Sık alıntılanan bir dizesi var **Gülten Akın**'ın *"ah! kimselerin vakti yok durup ince şeyleri anlamaya."*

Bu dize alıntılanırken, anılırken, aktarılırken, kişilerin hep kendilerini "başka insanların kendisindeki ince şeyleri anlamaya vakit ayırmadıkları ince şeyler sahibi kişi" olarak gördüklerini hissediyorum. Bu bence hiç de doğurgan bir yaklaşım olmuyor. Tersini düşünmeyi, "başka insanlardaki ince şeyleri anlamaya vakit ayırmayan kişi" olarak kendimizi düşünmeyi çok daha doğurgan buluyorum. Böyle bir yola çıkışla yol alınabilir gibi geliyor. Önerdiğim demeyeyim de, yana olduğum çözüm de bu işte bugün. Durup başkalarındaki ince şeyleri anlamaya vakit ayırmak.

Yazınsal ortamımızla, edebiyatımızla ilgili kendime dert edindiğim şey bu olacak önümüzdeki dönemde.

Hem siyasi anlamda belirli bir uyanıklığı diri tutarak anarşistmiş marksistmiş demeden birbirini anlamaya vakit ayırma sürecine katkıda bulunmak, hem de genç kalemlerin birbirilerini anlamaya vakit ayırmaları sürecine katkıda bulunmak için çalışmak.

Günümüzdeki ortam yitimi; genç edebiyatçıların yapacakları yenilikleri egemenler, üstatlar, köşe başları, her neyse, o yukarıdakiler tarafından kavranabilir yenilikler olarak tasarlamaları tehlikesini barındırıyor. Genç yazar bu durumda öyle bir yenilik yapmak peşindedir ki x üstad bu yeni kitaba bakınca "evet yazar burada bir yenilik yapmış," diyebilsin. Dolayısıyla x üstadın kavrayış alanının tamamen dışında olan, onun algılayamayacağı yepyeni bir edebiyat yapmak aklından geçmez olur, ufkundan dışarı çıkar. Paradigma değişiklikleri, çığır açmalar, kırılmalar, kopmalar, hiçbir üstadın güzel bir yenilik olduğunu saptayamayacağı yenilikler düşleyebilmekten uzaklaşılır. Genç yazarların birbirlerine vakit ayırmalarını bu tehlike açısından da önemli buluyorum.

Burada, Öküz sayfalarında, küçük bir dosya hazırlamış gibi olduk bu çerçevede, benim bu yazımın yanı sıra gene *Genç Şairler ve Yazarlar Kitabı*'ndan bazı arkadaşlardan ve o kitapta yer almayan ama aynı yaş grubundan olup da çeşitli dergi ve gazetelerde ürünlerini yayımlayan **Ömer Ayhan** ve **Erdal Doğan**'dan aldığım kısa yanıtlar var dosyada. Onlara kabaca şu iki soruyu sordum ve yanıtlarını birer metin olarak vermeferini istedim, 1) Edebiyatımızın son beş yılını nasıl değerlendiriyorsunuz? Eğrisiyle, doğrusuyla... 2) Eğer okuyorsanız genç yazarlardan ürünleri hakkında yorum yapmak isteyecekleriniz kimlerdir ve bu yorumlar nelerdir? Falan gibi.

Şimdi şu söylenebilir, bu dosyayla gene sen öne çıkıp söz almışsın, gene kolektif bir çabaya imza atmamışsın. Fakat bu kez farkındayım. Ve bunun dışında bir yola doğru akma çalışmalarına buradan başlıyorum. Böyle geldi diye böyle gitmezciler yaşasın. Bu dosyaya neden şu yazar alındı da bu yazar değil diye düşünülmesin isterim, gerçekten sadece bir soluk bu. Becerebildiğim kadarıyla. Devamı, ne kadar kolektif olarak gelirse o kadar güzel olacak...

***1** (o zamanlar böyle Türk edebiyatı gibi adlandırmalara hassasiyetle yaklaşmıyordum) Ve dönüp baktığımda önyazının bir noktasında sorun görüyorum; **Attila İlhan**'a pozitif göndermeler ve bazı üçüncü dünyacı imaların milliyetçiliğe kaymaya müsait çizgisi.*

***2** Gerçi etik ile estetiğin birleşmesi, küsüşmeye bir son vermeleri anlamında, Türkiye'nin estetik donanımlı bir toplumcu edebiyata hazır olduğu anlamında bir çözüm önerisi vardı. Ama bu, edebiyat yapmayla ilgili bir öneri daha çok, edebiyat ortamıyla ilgili şikayetleri karşılamıyor.*

***3** Umarım bu yazı bir sansasyon fırsatı olarak algılanmaz ve kişisel hesaplar arenası belirleyici kılınmaz okunurken.*

Ömer Ayhan:

Ne Okuyacakları 'Belirlenen' Okur Yığınları Yaratılıyor.

Geride bıraktığımız on yıl, temelleri 80'li yıllarda atılan sürekli bir değişim sürecinin başdöndürücü bir hıza evrildiği, yeni 'yükselen değerler'in toplumsal yaşama yön verdiği bir dönem olarak anılacak sanıyorum ileriki yıllarda. Bu değişimin yönsemeleri olumlu mu yoksa tersi bir durum söz konusu mudur sorunsalını, sorunuzun sınırlarını zorlamamak endişesiyle çok da kurcalamak istemiyorum. Yine de toplumun tüm katmanlarında kendini duyuran bu hareketliliğin, edebiyatımıza - belli ölçülerde de olsa- yön verdiğini düşünüyorum. 80 öncesinde edebiyat dergilerinin günümüze oranla daha aktif bir işlevselliğe sahip oldukları, dönemin yazarlarınca sıklıkla ortaya konuluyor. Son birkaç yılda, bu görevi medyanın devraldığına tanık oluyoruz. Bunun sakıncaları yararlarından fazla elbette. Öncelikle ne okuyacakları 'belirlenen' okur yığınları yaratılıyor. 12 Eylül ihtilalinden sonra yasaklanan kitaplar, sürgüne zorlanan ya da içeri atılan yazarları düşünürsek, -buna edebiyat dergilerinin satış rakamları da eklenebilir- yazar-okur ikilisinin düşünsel olarak belli bir noktada birleşebildiğini ve bunun dönemin idaresini rahatsız ettiğini söyleyebiliriz. Şu halde, medyanın edebiyat üzerinde giderek etkin güç olması, süreç içinde darbeci zihniyetin hayaletinin üzerimize çöken bunaltıcı lekesi olagelmiştir demek çok mu abartılı olur...

Kuşaktaşım genç yazarların bir kısmı, yazının zorluklarıyla boğuşmaktansa, kolayca şöhrete ulaşmayı yeğliyor. İşte belki de edebiyatın dışındaki birtakım unsurların bir araya gelişi böylesi bir sonucu doğuruyor. Bu madalyonun bir yüzü. Edebiyatın giderek medyanın dilediği biçimde yönlendirebildiği bir alan olması, edebiyatımızın yakın geleceğine ilişkin beni rahatsız eden birtakım soru işaretleri bunlar.

90'lı yılların edebiyatını ele aldığımızda, tüm bunların yanında hayli olumlu gelişmelerden söz edebilmek yüreğime su serpiyor. İkinci sorunuzu da içine alan bir plan çerçevesinde söz etmek istiyorum günümüz edebiyatına ilişkin düşüncelerimden.

Son yıllarda birbiri ardına genç öykücüler, kendi anlatı biçimlerini kotarma çabasında, yeni bir soluk getirdiler edebiyatımıza. 80'li yıllarda ilk ürünlerini veren öykücüleri bir düşünelim. **Mahir Öztaş, Murathan Mungan, Cemil Kavukçu** gibi başarılı isimlere çok çok birkaç isim daha ekleyebilirsiniz. Üstelik bu isimleri sayarken, yaklaşık yirmi yıla yaklaşan bir yazarlık deneyimini de hesaba katmalıyız. Oysa henüz bu işin başlarında sayılabilecek, üstelik bir ya da birkaç kitapla iyi işler yapan bir dolu yazar geliyor aklıma. **Ayfer Tunç, Faruk Ulay, Dost Körpe, Feride Çiçekoğlu, Aslı Erdoğan, Mehmet Zaman Saçlıoğlu** ve daha birçoğu, 90'lı yıllar öykücülüğünden ileride olumlu söz edilebileceği yönündeki düşüncelerime güç veriyorlar. 90'lı yıllar, öykücülüğümüzde, yeni açılımların ortaya konulduğu bir dönem oldu. 50 kuşağı öykücülerinden bu yana, dilin çemberlerini bu derece zorlayan, yeni anlatım biçimlerinin izni süren bir kuşak gelmedi sanırım. Bunu neye bağlayabiliriz?.. Öykücülere yöneltilen eleştiriler de var elbette. Bugün ürün veren genç yazarların hemen hepsi 80 kuşağı dediğimiz gençler. Depolitize edilmiş, bungun, diyalog ve insan yoksunu öyküler yazıldığı söylenegeliyor. Ben bu saptamaların da bir noktaya kadar doğru olabileceğini kabul ediyorum. Ancak bunun -salt- bir handikap olduğunu da düşünmüyorum. Eğer bir kaçınılmaz olacaktır. Kaldı ki, tüm bu olumsuzlamaları barındıran bir öykü de - sadece ideolojik bağlamı kasdetmiyorum- muhalif olabilir, ya da sıkça göz ardı ettiğimiz bir bakış açısıyla, yazınsal açıdan iyi bir çizgiyi yakalayabilir.

Son yılların Türk tomanından söz edersek, **Hasan Ali Toptaş**'a ayrı bir sayfa açmak gerekir, diye düşünmekteyim. Genç yazarın nüfus kağıdına göre değil, yazdıklarına göre bu sıfatla tanımlanması gerektiğine sağlam bir örnek. Öykülerinin yanında Soğuma romanıyla **Mahir Öztaş**'ı da, genç ve usta bir yazar olarak görüyorum.

Şiire gelince, bu konuda biraz ketum davranacağım ister istemez. Türk şiirinin öldüğüne elbette inanmıyorum ama 'İkinci Yeni'den sonra şiirin her dönemde iyi isimleri az ya da çok barındırmakla birlikte 90'lı yıllarda etkin bir dil oluşturamadığını düşünüyorum. Deneme ve eleştiri alanlarında, satışlardaki düşüklüğe karşın iyi şeyler yapıldığını düşünüyorum ve eleştirinin edebiyatın atardamarı olduğuna inanıyorum. Sonuç olarak, 90'lı yılların bir önceki on yıla oranla özellikle öyküde daha verimli olduğunu düşündüğümü söyleyebilirim. Kendi kuşağımın yazarlarını da olabildiğince izliyorum ve bunu her genç yazarın ve ustaların da yapması gereğini kaçınılmaz buluyorum. Ortak bir söylem adına değil, yazdıklarının karşılığının ne olabileceği adına. İşine saygı adına.

Murat Yalçın:

Bir Algı Bozukluğu Dalga Dalga Sirayet Ediyor.

Son beş yılda ortaya/öne çıkan şair ve yazarlar arasında dikkatimi çekenleri epeyi uzunca bir listeden ayıklayıp değerlendirmek yerine bu süreçte şaşkınlığımı ve tedirginliğimi iyiden iyiye artıran görebildiğim bir dizi soruna dikkat çekmeyi yeğlerim.

Genç yazarlar hakkında *"temiz bir dili"*,

"keyifli bir anlatımı", "...ustalığı tadında", "edebiyatımızda yeni bir soluk" türünden basmakalıp yayımcı değerlendirmelerinin ötesinde neler söylenmiştir? Bezdirici olma pahasına bıkıp usanmadan tekrarlanan yargılar... Benzer cümlelerle pompalanan isimler... Burada, aslında ne kadar sevindirici olması gerekir, yayınevlerinin genç yazarlara ve ilk yapıtlara giderek daha da ağırlık vermelerinin de payı var. bir şey daha, bizim kuşağın yazarları kendilerini ve yapıtlarını anlatmaya çok meraklılar; aşırı bir kendini gösterme, gazete ve dergilerde spot olabilecek cümle kurma telaşındalar...

Göze batan ve eleştirmeden duramadığımız gelişmeler, eski ve çok geniş bir sorunlar yumağının ip uçları niteliğinde aslında. Nedir, sağlam ve sağlıklı bir eleştiri geleneğinin olmadığı, "üst-metin" üretiminde verimsizliğin sürdüğü bir edebiyat ortamında hız kazanan ve çeşitlenen yayın etkinliği şaşkına çeviriyor beni. Giderek her şeyi yadırgar oldum açıkçası; bir algı bozukluğunun dalga dalga sirayet ettiğini gözlemliyorum.

Karamsar ya da iyimser olmak yetmiyor. Edebiyatımızda bir çeşitlilik olduğu, nitelikli yapıtlarla adını duyuran yazarların arttığı söyleniyor. Özellikle öykü alanında son beş yılda oldukça yoğun bir hareketlilik yaşandı/yaşanıyor. O kadar çok isim var ki!

Ancak isimler üzerinden değil de yapıtlar üzerinden edebiyattaki gelişmelere bakmayı öğrenebilirsek daha doyurucu sonuçlara varabiliriz diye düşünüyorum. **Tanpınar**'ın *Edebiyat Üzerine Makaleler'ini, XIX. Asır Türk Edebiyatı Tarihi'ni,* **C. Süreya**'nın *Toplu Yazılar*'ını ve **A. Benk**'in nihayet bugünlerde yayımlanan *Eleştiri Yazıları*'nı hele bir/daha okuyalım ve bir de o gözle bakalım son beş yıla.

Ayhan Kurt:

Bildiğimiz Tek Şey Kaybolmuş Olduğumuzdur.

Kimin sözü olduğunu unuttum: *"Ufkun kaybolduğu yerde kaybolmanın ufku başlar."* İçinde bulunduğumuz zamanı, hayatın her alanında ufkun kesinlikle kaybolduğu, ama kaybolmanın ufkunun da önümüzde kesin olarak belirmediği bir zaman olarak tanımlamak bana akla yatkın geliyor. "Ultra-modernizm" tavana vurdu, dolayısıyla buna paralel olarak da dipte bir takım kıpırdanmalar görmek mümkün. Ama dibe vuranlardan bizdeki derinlik arzusunu kışkırtacak ürünler alabilecek miyiz, bilemiyoruz. Bildiğimiz tek şey kaybolmuş olduğumuzdur. İkinci Yeni'den bu yana. Türkçe şiirin macerasını, büyük bir kayboluş duygusu içinde tutkuyla, hırsla evini arayan ama neden sonra hiçbir zaman bir evi olmadığını hatırlayan bir adama benzetebiliriz. Türkçe şiirin evi yoktur. Türkiye de hiçbir zaman içinde yaşayanlara ev olmadı. Mesken oldu belki ama ev olmadı. Kaybolduk ama evimizi bulamadığımız için değil kayıplığımız, -zaten bir evimiz yok- bir ev inşa edemediğimizden.

Bugünlerde şiirimizin uslanıp uslanmadığını tartışıyor birileri. Yirmi yıldır **Kenan Evren** heyulasının gölgesinde yaşayan bir topluluğun (toplum demeye dilim varmıyor bu şekilsiz kalabalığa!) en son sorgu konusu yapacağı şey şiirdir. Çünkü Türk Silahlı Kuvvetleri'nin yemin töreninde **küçük İskender**'in şiir okumasından ve bunun Hürriyet gazetesinde neredeyse tam sayfa haber olmasından çok daha acıklı, çok daha vahim durumlar yaşanıyor Türkiye'de, her gün!

Bizden öncelikleri tedhiş ve devrim heyecanlandırabiliyordu. bizi ise ancak kıyamet heyecanlandırabilir. Bu nedenle şimdinin şiirinin "kıyamet alameti" olarak okunabilecek kıvamda olması gerekir. O kıvamda gördüğüm şairler var: **Didem Madak, Mehmet Can Doğan, İmgehan, Çağatay Aydın, enderemiroğlu, Murat Menteş, Hakan Arslanbenzer, Yücel Kayıran.**

Erdal Doğan:

Benim Edebiyatçım İşini Bilir.

Yaklaşık bir ya da iki ay önce gazetelerin kültür sanat sayfalarına Doğan Haber Ajansı tarafından bir haber geçilmişti. Haberde, Bursalı bir doktorun (sanırım kulak-burun boğaz -doktoru olacaktı) Atina'da düzenlenen Uluslararası bir şiir etkinliğine, Türk şiirini temsilen gideceğinden söz ediliyordu. Bu etkinliğe Türkiye'den başka da katılan yoktu.

Etkinlik bitiminde, aynı ajans bir haber daha geçti. Bu kez, aynı doktorun ödüllendirildiği anlatılıyordu haberde. Bu doktor-şair kimdi? Neden bir tek o davetliydi? Uluslararası boyutta tanınan bu doktor-şairi memleketinde kimler tanıyordu? Sorular çoğaltılabilir ama belli ki bu zat, kişisel çabaları sonucunda, memleketinde olmasa da garp aleminde tanınan biri olmuş, kendini Atina'ya davet ettirmesini bilmişti.

Ayrıyetten ve de muhtemelen haber ajansından bir arkadaşına da haberini yaptırmış, tanıtım ve organizasyonun hiçbir ayağını aksatmamıştı. Olay aynen, "nazar etme ne olur, çalış senin de olur" sözü şeklinde gelişen bir şey. Ama bu bir şey, aynı zamanda son beş yıl içinde Türk edebiyatının hayli pratik bir sürecinin de özeti. Olaya biraz uluslararası katıp, medyadaki arkadaşların vasıtasıyla körükleme durumu yani. Son beş yılda, Türk edebiyatı içersinde yer alıp da tanıtım ve organizasyon işlerine (ki buna artık profesyonel yazarlık deniliyor) ağırlık veren kazanıyor.

En kötü eser, biraz üstüne düşüldüğünde çok satıp, "artık İngilizce'de" denilebiliyor. Kimse de cesaret edip, o eserin üzerine gidemiyor. Kabaca, medyayı karşına almak ahmaklık olur, çünkü medyadır, sana da lazım olur. Bu duruma neden olarak edebiyat dergilerinin giderek silikleşmesi gösterebilir. Çünkü "kimselerin durup ince şeyleri anlamaya vakti olmadığı" gibi kimselerin sayfalarca edebiyat dergilerini okumaya da niyeti yok. Çünkü merak diye bir şey yok. Medya, yazarını ve o yazarın okurunu yaratmayı son beş yılda iyi becerdi/başardı. Hatta yetinmedi, eleştirmenlerini de yarattı. Bu durumda okurun, edebiyat dergisine yönelik merakına gerek de kalmadı. Çünkü tüm merakı gidermesini bildi. Ama olayın enteresan tarafı, merak denilen şeyin kendisi, yazan çizen adam da kayboldu. Elbette hiç kimseden **Julien Sorel** merakı beklenemez ama bugün belki de yazan adam için kendine en uzak şey bir başkasının yazdıklarıdır. Ait olma duygusunun egemen olduğu topraklara az serpiştirilmiş kendine tapınan bireyler, nasıl bir başkasını merak edebilir ve nasıl bir başkasına aşık olabilir acaba? Neden son yıllarda edebiyatın hayatla ilişkisinin zayıfladığından bahsediliyor.

Bursalı doktor-şairin, edebiyatın işleyiş mekanizmasını iyi kavradığı kesin (gerçi bağlantıları zayıf ama, yine de olayı çözmüş), öyleyse neden hayatla ilişki kursun ki? Romancı için durum farklı mı? Aslanlar gibi bir tarihimiz var, biraz araştırarak, istenirse her yıl bir roman çıkarılabilir. Nasıl olsa iki yüz yıl sonra da bir başka romancı bugünü yazar, onun yazdığı da tarihi roman olur. 12 Eylül iktidarının başbakan yaptığı **Turgut Özal**'ın bir lafı vardı; *"Benim memurum işini bilir."* Bu lafı artık neresinden almak isterseniz orasında alın, abiler!

Çağatay Aydın:

Mısraların Sonlarına Birer Ünlem Koymakla Bu İş Olmuyor.

Gündelik eylemlerimizin çoğu kendi içinde bir şiddet barındırıyor. Ama takip edebildiğim kadarıyla özellikle Türkçe şiir yazan günümüz şairlerinin çoğu, uysal, terbiye edilmiş ve yüksek sesle okumamızın mümkün olmadığı metinler oluşturmayı tercih ediyorlar. Gürültülü şiirler yazmanın kolay olmadığını biliyorum.

Mısraların sonuna birer ünlem yerleştirmekle bu iş olmuyor. Ama en azından içinde bir iddia taşıyan şiirleri okumak bile bu zamanda beni memnun edecek.

İsmet Özel'in *"Bir Yusuf Masalı"*nda şairlik sıfatına hakaret eden mısralarını ben de yazmış olmayı çok isterdim. Ne yazık ki şiirin ve şairliğin kötücüllüğünden dolayı buna benzer hakaretlere maruz kalmaya aday şiirler artık yazılmıyor. Ki bu az bir şey değildir. Günümüzde şiirin az okunmasından dolayı hayıflanmıyorum. Bu şiir okumanın hala ayrıcalıklı bir eylem olduğu anlamına da geliyor. Benim hayıflanmam, düşünme sistemimizden şiirsel düşüncenin tamamiyle kovulmuş olmasından geliyor. Kendimizi aldatmanın gereği yok. Ne yazık ki Türkiye'deki şartlar ve edebiyata emek vermeyi amaç edinen insanların zaafiyetleri bu coğrafyada bir edebiyat ortanımının oluşmasına engel oluyor. Özünü ve şiirin şiir gibi olduğu noktayı yitirmeden deneysel ürünler verme konusundaki cesaretsizlik de yıllardır birbirine benzer ürünler verme konusundaki ısrarımızın devam etmesine neden oluyor. Para kazanmanının ve hayatımızı sadece bu yolla idame ettirmenin pek mümkün olmadığı bu garip işkolunda, hazır kaybedecek bir şeyimiz yokken daha cesur davranmamızın gerektiğini düşünüyorum. Artık şaşırmamızın olağan sayılmadığı yaşlardayız, şükür ki hala bizi şaşırtacak şeylerle karşılaşabiliyoruz.

Hayata karşı bize umudumuzu kaybettirmeyecek bir bakışımız olmasaydı bunca zaman sonra burada bu konuya dair kelam ediyor olmayacaktık. Bu dünyada kimse şiir ya da roman yazmaya mecbur bırakılmamıştır diye düşünüyorum. Hal böyle iken bir çoğunun yeteneksiz olduğunu düşündüğüm günümüz Türk yazarlarının artık edebi açıdan kötü örnek olmamalarının gerektiğini, acilen yazma eylemiyle ikame edebilecek başka bir eylem icat-etmelerini umut ediyorum. Ben ve benim gibi Türkçe bilen ve edebiyata duyduğu açlığı bu dilde verilen ürünlerle tatmin etmeye çalışan okuyucuların artık şaşırmak istediğini düşünüyorum.

sureyyyaevren@yahoo.com - rgogdul@yahoo.com

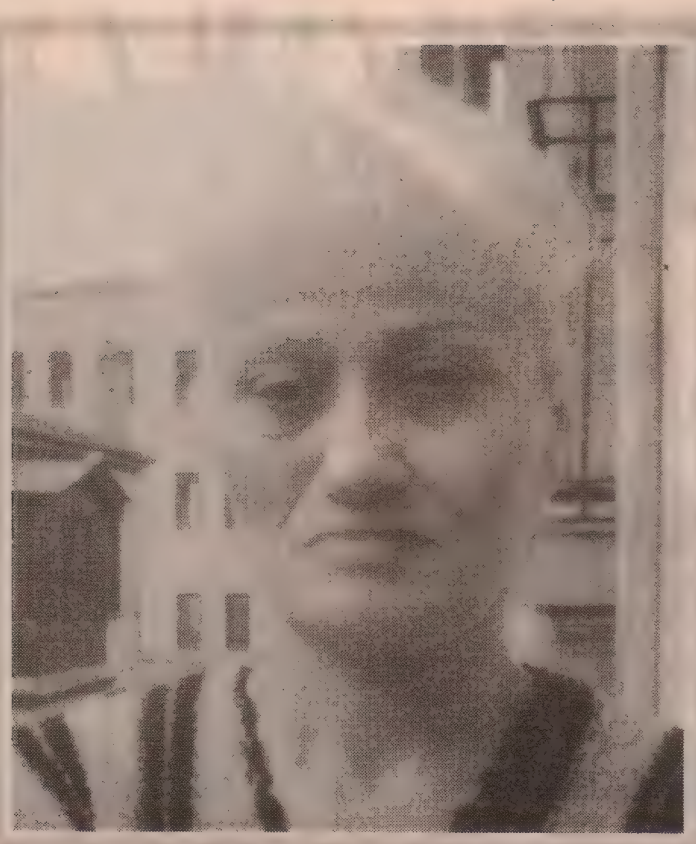

"Enerji tasarrufu yapın. Lambanın birini söndürün." diyorlar. Diğer yanda sosyete peçete atma modası başlattı, onlar peçetenin manasını kerhaneden öğrensinler.

Yahya Murat Demirel Ceza Almazsa Açlık Grevi Yapacağım

MEHTAP KANDEMİR

Öncelikle memura, işçiye yapılan yüzde 10 zammın utanç vericiliğini anlatmak istiyorum. Beni çok ilgilendiriyor çünkü müşterilerim işçi, çırak, kalfa, dar gelirli insanlar. Bize nasıl gelecekler.

Batık bankaları kurtarmak için memurun işçinin ekmeğini ellerinden aldılar. Demirel'in yeğeninin borçlarını devlet niye ödüyor? Kızgınım. Asıl önemli olan Yahya Demirel bir ay sonra hapisten çıkarsa açlık grevi yapacağım. Yoksulukların sorumlusu bu hükümet. İdamlar insanlık dışı diyorlar. Halkı açlığa mahkum edenler idam edilmeli, Yahya Demirel idam edilmeli. Bu kadar zaman çuvallarla paraları kaçırana kadar niye göz yummuşlar. Demek bunlar şebeke, devlet baklava çalanları zindana atıyor, bankaları soyanlara göz yumuyor.

Yıllarca emekli olamadım, yıllardır bu devlet bizim gelirlerimizle kalkındı. Ben şimdi evimin kirasını ödeyemez haldeyim. Yolun sonunda beni yoksulluk buldu, daha doğrusu hep yoksuldum. Yaşlılık da ağır geliyor. Bir de Başbakan, Avrupa'ya gireceğiz diye umut dağıtıyor. Avrupa sizi ne yapsın, halkın suçu yok yöneticiler şerefsizler. "Enerji tasarrufu yapın. Lambanın birini söndürün." diyorlar. Diğer yanda sosyete peçete atma modası başlattı, onlar peçetenin manasını kerhaneden öğrensinler.

Bu kadar görgüsüz zenginler halkı fakirletiyor. Onlar birbirlerinin yüzüne pasta atarken, ucuz ekmek kuyruğundaki insanları düşünmüyorlar mı? Halka da kırgınım, sanatçı diye şımarttıkları onlarla dalga geçiyorlar. İçlerinde efendi, halkın acılarını bilenlerin sayısı çok az.

Gene size içinde yaşadığımız Türkiye'mizin çarpıklıklarını anlatarak içimi döktüm. Böyle bilerek yaşamak gücüme gidiyor. Ben hayatı kerhanede kavradım. Acıma duygularım arttı. Yaralarım fazlalaştı. Yazdıklarım karanlığa yakılan bir kibrit, herkesi birer kibrit yakmaya davet ediyorum.

Yolun Sonu

Bana diyorlar ki, gençliğinde tutmadın şimdi yolun sonu iş yapamıyorsun. Ben hiçbir zaman sömürülmekten kurtulamadım, 30 yıldır sadece karnımı doyurdum. Emeğim devleti, patronu kalkındırdı. Ben şimdi yoksulum, açım, halk gibi. Bir gün onlarla birlikte oylarımızla protesto edeceğiz.

Not: 10 Kasım Cuma saat 14.00'te Tüyap'ta Parantez Yayınları Standında Kitaplarıma parmak basıcam.gelirseniz sevinirim.

Kağıt Gemi

SUNAY AKIN

Yazı dizisinin üçüncü gününe gelindiğinde, otellerde yer bulmak olanaksızdı. New York, haberi duyup diğer kentlerden gelen meraklılar ve bilimadamlarının istilasına uğramıştı. Gazetenin 28 Ağustos sayısını okuyanlar şaşkınlıktan neredeyse küçük dillerini yutuyorlardı. Çünkü...

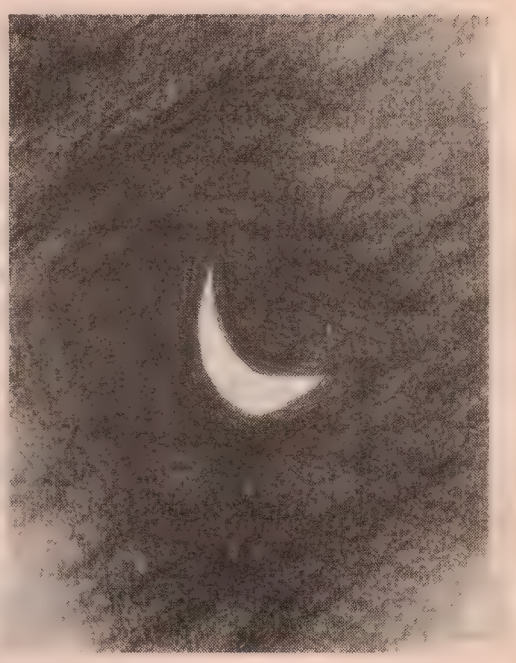

Bilinmeyen Bir Ay Öyküsü

Western filmlerinde alışık olduğumuz bir sahne vardır: Gece ateş yakan bir kovboy, uyumadan önce kahve pişirir... Aynı görüntüyle çizgi roman kahramanı **Alaska**'nın **"Vicdan Borcu"** adlı serüveninde de karşılaşırız. Ne var ki, öykülerini **Berardi**'nin yazdığı, **Milazzo**'nun çizdiği Alaska, ateşin yanında kitap okumaktadır.

Kitap okuyan bir çizgi roman kahramanı!.. Hem de western türünde!.. Alaska'nın 5 no'lu serüven kitabı, kütüphanemin en gözde eserlerindendir. Kitabı sık sık elime alır ve sözünü ettiğim sayfaya dakikalarca bakarım. Kitap okuyan bir çizgi roman kahramanı görmek her seferinde şaşırtır beni. Polisiye romanın yaratıcısı kabul edilen **Edgar Allen Poe**'yu okumaktadır Alaska. Elinde tuttuğu, yazarın gerilim türünün şaheserlerinden sayılan **"Kuyu ve Sarkaç"** adlı öyküsüdür.

Ama ben, Poe'nun kitabından söz etmeyeceğim sizlere. Kitap okuyan çizgi roman kahramanının tepesinde duran Ay için yazılan, ama çoğunuzun bilmediğine inandığım bir öyküden bahsetmek istiyorum...

New York Sun Gazetesi'nin 25 Ağustos 1845 tarihli sayısı birkaç saat içinde tükenir. Gazete bayilerinin önünde yığılmalara neden olan haber başlığı şudur: "Büyük Astronomik Keşifler, **Sir John Herschel**'in son zamanlarda Ümit Burnu'nda edindiği bilgiler."

John Herschel ünlü bir İngiliz astronomi bilginidir. Babası William Herschel de, Uranüs gezegenini ve yüzlerce yıldızı, keşfetmiş bir bilimadamıydı. O gün gazetede, John Herschel'in güçlü teleskobuyla yaptığı yeni gözlemler halka anlatılmaya başlanılıyordu. Yazı dizisinin ilk gününde dağların, ormanların ve bitki örtüsünün görüldüğü bir Ay resminin yer aldığı sayfada, dünyanın uydusunda hayat olabileceği düşüncesine göz kırpan bir yazı yayınlanmıştı. New Yorklular, ertesi günü iple çekmeye başlamışlardı.

İkinci gün, John Herschel, beyaz kumsallarla çevrili bir denizden ve kırmızı renkli dev çiçeklerden söz ediyordu. Meşe ağacına benzer bir bitki örtüsü arasında bizona benzer hayvanların gezindiğini duyan halk, gazete bayilerinin önünden ayrılmıyor, gazete matbaası da bu isteği karşılamak için baskı üstüne baskı yapıyordu. Saygın bir bilimadamı olan Herschel'e inanmamak olmazdı. Üstelik, Ay'la ilgili açıklamalar son derece inandırıcı bir dille sunuluyordu okura. Tek boynuzlu, mavi renkli keçiler, kısa boylu zürafalar, kırmızı kuşlar görülebilen canlılardan yalnızca bazılarıydı. Herschel, otuz sekiz çeşit ağaç belirlemişti.

Yazı dizisinin üçüncü gününe gelindiğinde, otellerde yer bulmak olanaksızdı. New York, haberi duyup diğer kentlerden gelen meraklılar ve bilimadamlarının istilasına uğramıştı. Gazetenin 28 Ağustos sayısını okuyanlar şaşkınlıktan neredeyse küçük dillerini yutuyorlardı. Çünkü, Ay'da yarasaya benzeyen adamların varlığı açıklanıyordu. Bunlar bir buçuk metre boyunda, ince deriden iki kanatı olan, bakır renkli ve alt çenelerinde sakal taşıyan, orangutana benzeyen canlılardı. Hatta birbirleriyle konuştukları, yüzdükleri ve yemek yedikleri de güçlü teleskop sayesinde görülmüştü. Yedikleri de garip, sarı renkli bir meyvaydı.

Yazı dizisinde böylesine ince ayrıntılara girilmesi bilimadamlarında şüphe uyandırmaya başlamıştı. Yale Üniversitesi'nde oluşturulan bir komite, Amerika'nın en çok satan gazetesi konumuna gelen New York Sun'dan yazıları incelemek üzere izin istemişti. Avrupa dillerine de çevrilen gazete, Fransız Bilim Akademisi tarafından alaycı bir dille yerden yere vuruluyordu.

John Herschel gerçekten de, Güney Afrika'daki rasathanesinde bulunuyordu. Ama, gazetenin editörü Richard Locke'un, Ay öyküsünün kendisi tarafından uydurulduğunu bir başka gazetede itiraf etmesiyle her şey altüst olur; düşler yerini hayalkırıklığına bırakır. Gazetenin sahibi Moses Y. Beach, satışlar artmazsa Locke'u kovacağını söylemişti. Genç gazetecinin aklına da böyle bir oyun gelmişti. İlk yazıyı yazdıktan sonra, halkın arasında gezinerek neler duymak istediklerini öğreniyor ve bir arkadaşının yardımıyla da onları yazıyordu.

Richard Locke, gerçek ortaya çıkınca hiç de tepki almadı. Aksine, başarılı sayıldı. Yazıları da kitap haline getirildi. Kitabın kısa sürede altmış bin satmasıyla da iyi bir kazanç elde etti. Locke, asıl başarının kendisine yardım eden arkadaşına ait olduğunu sürekli olarak yineledi.

Locke'un arkadaşı, çizgi roman kahramanı Alaska'nın, ayışığı altında kitabını okuduğu Edgar Allen Poe'dan başkası değildir!...

Bu öyküyü öğrendikten sonra, Poe'nun şu sözü daha da anlam kazanıyor: "Ay asla bana hayaller getirmeden ışıldamaz!.."

Beyoğlu'nda Garibanın Otopsisi Yapılmaz

OKTAY GÜZELOĞLU

Hemşirenin yüzüne bakamadım, yavaşça yan dönüp iğnemi yaptırdım, birazdan doktor viziteye geldi, yarama baktı, "Doktorum, nasıl erkekliğime bir şey olacak mı?" diye sordum, "Korkulacak bir şey yok, birkaç santimle kurtulmuşsun, yakında taburcu ederiz seni," dedi. Sevindim, zaten şeyime bir şey olsaydı beni bu hastanede kimse tutamazdı, beni vuranları yaşatmazdım.

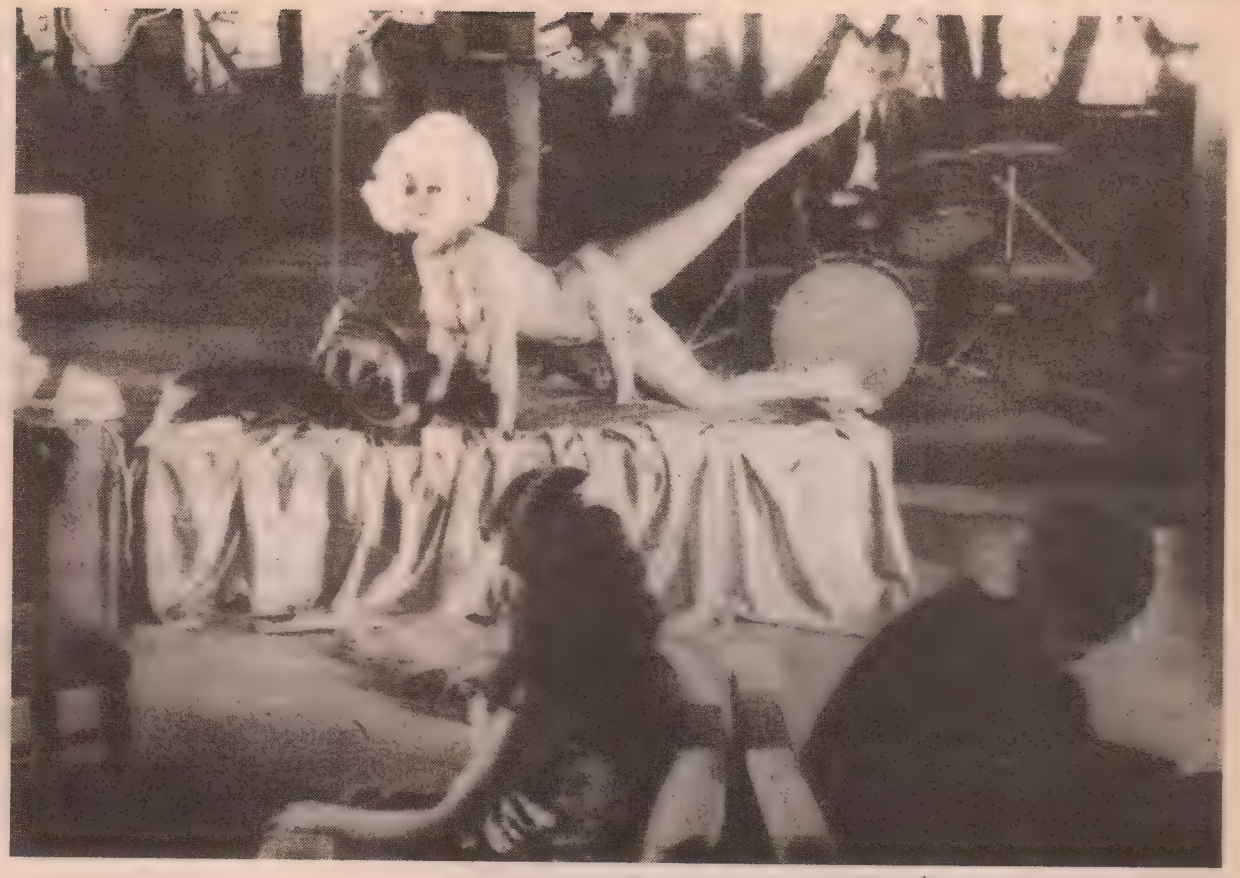

Limansız Gemi

Karşımda genç, yakışıklı bir genç anlatıyordu; o anlattı ben dinledim. Gözümü açtığımda, başucumda oturmuş, ıslak gözleri ve benzersiz bakışıyla, taa gözbebeklerimin, kuyusuna düşecek gibi bakan annemin ela gözleriyle karşılaştım.

Gözlerimi kaçıramadım, bir an sonra o gözlerden utandım kafamı yana çeviirdim, içimden bir ağlama sesi gözlerime vurdu, sanki içimden bir yağmur damarı koptu, sessizce yastığıma akmaya başladı, içimden, galiba yalnız anneler böyle çıkarsız, içten bakar, diye düşündüm. Belki o da omuzlarından inmediğim, göğsünde, dizinde uyuduğum günleri düşünüyordur, bilmiyorum, yalnızca öyle zannediyorum, evet evet ne zaman boktan duruma düşersem, annem sığındığım tek limanımdı. Bunları düşünürken, kasıklarımdaki acıyı hissettim. Hafifçe yatağımda geriye doğru gerinerek yastığımı yükselttim, bu ara annem "çok mu acıyor" diye sordu, başımı evet anlamında salladım, "neren ağrıyor" sorusuna birden cevap veremedim, sonra kasıklarımı elimle işaret ettim, görmek istediğini söyledi, utandım, gayriihtiyari, ellerimle battaniyemi bastırdım, canım daha çok acıdı, o acıyla "olmaz anne boşver, mühim değil" dedim. Nasıl oldu diye tekrar sorduğunda hiç tereddüt etmeden, arkadaşlarla şakalaşırken, işte böyle bir şey oldu diyerek geçiştirdim. İnanmadı ama biliyorum, ses de çıkarmadı, o ara bir hemşire enjektörüyle başımda bitti. Yavaşça yan tarafıma döndüm, kalçamdan iğne yaptı, teşekkür ederken hemşirenin genç, masum güzel gözleriyle gözgöze geldik, bir an değişik duygular hissettim, ama olmazdı hemen bu duygulardan sıyrılıp kendime geldim. Evvet evet, ben hastanedeydim, yattığım koğuşu, alıcı gözüyle taradım. Sağ yanımda bir adam, zayıflıktan, yatağın içinde koybulmuştu. Adamın feri sönmüş, mavi gözleriyle gözgöze geldik, yavaşça biribirimize geçmiş olsun diledik, sönmüş mavi gözlü adam mağrur yatıyordu, hiç de acınası bir havası yoktu, onun durumunu görünce kendi durumuma şükrettim, diğer yatanlar hafif iniltilerle uyuyorlardı, kısaca hepsinin durumu bana hem çöküntü hem moral verdi. Tabii ya ben gece yarısından sonra kafam iyi, yaralı hastaneye gelmiştim, yaramı diktiklerini ve yapılan iğneyi, hatırlıyorum, gerisi bende yok, varsa sonra hatırlarım. Saati sordum anneme saat akşam beşe geliyordu, "Sen ne zaman, nasıl duydun?" diye sordum, "Sabaha karşı eve polis geldi" dedi. Tabii ya geldiğimde hastane polisi adres madres sormuştu, vermiştim. Kayıt etmişler galiba, yaralıyız ya. Neyse kafam allak bullak olmuştu.

Demek annem geceden beri başımda uykusuzdu, annemin ince zayıf, kemikli, yumuşak yüzünü sessizce sevdim, severken avuçlarımın içini öptü, avucum ıslanmıştı, elimi çektim, kovar gibi "Hadi sen git uyu yarın gelirsin" dedim, hiç gitme isteği yoktu, hala bana sessizce bakmaya devam ediyordu, ama o sessiz bakışlar, çok şeyler söylüyordu, bunaldım. Tekrar "hadi git dedim" istemeden kalktı beni kucakladı öptü, koğuştan çıkarken arkasından baktım vay annem vay daha orta yaşında nasıl da çöktün, kamburlaşmış güzel sırtınla hala peşimdesin, abimin ölümü de onu daha çok çöktürmüştü, bunları düşünürken nasıl da canım sigara çekmişti. Koğuşta mutlaka yasaktı, ayrıca sigaram da yoktu. Sağ yanımdaki sönük mavi gözlü adama sordum "var" dedi, paketi verdi. Veremedi de yerini söyledi, çünkü doğrulamıyordu, zorla kasıklarımın acısına aldırmadan kalktım, yastığının altından hiç açılmamış bir malboro paketini ve kibriti alarak seke seke helaya gittim, bir duman bir duman daha, kafamı toplamaya çalıştım. İkinci sigaramı yakarken kendime gelmiştim. Aklımın makarasını geriye sarmaya başladım.

Tabii ya ben dün akşam, pavyonda vurulmuştum, hem de birlikte yaşadığım kadının yüzünden, evet evet, ulan or.sbu, var mı lan bu kalleşlik olur mu, olur mu lan böyle kalleşlik var mı, hem eve gelmiyeceksin başkalarıyla alem yapacaksın, hem de gözünün önünde adamlarınız hep beraber beni vuracaklar. Allah'tan üstüm doluydu da ucuz atlattık, yoksa şimdi burda sigara değil, imamın kayığında geziyorduk, bunları düşünürken sigara üstüne sigarayı lokomotif gibi peş peşe diziyordum, birden hoop usta sigara yasak, hadi yatağına hadi diye azarlayan bir ses hastabakıcı, kendime geldim, herife kızdım ama yapacak bir şey yok, baba bir tane daha yakim yatarım dedim, dedim ama, herif bozuldu bu sefer, daha sert hadi hadi dedi. Acıyan kasığımla yavaş yavaş yatağıma geldim, uzandım, kafam hala dün gecedeydi. Nasıl da tufaya geldim, diye kendime kızıyordum, allah kahretsin lan bu parasızlığı, fakirliği, ah be şu annem olmasa, bakmaya mecbur birisi olmasa, daha iyi şeyler yaparım diye söylenmeye başladım, sonra da ulan, yediğin içtiğin, hep senin, bir annen mi ağır geliyor, annen olmasa ev kiralamayacak mısın, yemek yemiyecek misin, içmiyecek misin, daha bir sürü şey, hass.ktir. Lan doğru dürüst çalışmaya maçan sıkmıyor, oh be takılmışsın garibanı hayat kadınlarına paralarını yiyorsun. S.kin A.da canın cennette yaşıyorsun, ondan sonra da yalandan yere bahaneler uydurusun, g.tün yemiyor, çalışmayı demiyorsunda yok ev geçimi imiş, yok şu imiş yok bu imiş, dümenine yatıyorsun.

Hani yaşlı bir pavyon kadını, "bu yolun sonu boktur, gençliğine yazık etme" demişti, dinledin mi yoo, abin eroinden öldü, yaşamı senin gibiydi, sonra çıkamadı içinden, ders aldınmı yok almadın, annen el kapılarında çamaşıra temizliğe gitti seni okutmak için sen ne yaptın okulu terkettin, s.kinin keyfine avantaya takıldın, sonun nereye, sen de bilmiyorsun değil mi? Sanki içime biri girmiş de bana neler söylüyordu bana ne oluyordu, farkında olmadan "YETEEER" diye bağırmışım. Birden kendime geldim, koğuşta yatanlar, ziyaretçileri merakla bana bakıyorlardı, utandım, özür diledim, sağ yanımdaki sönük mavi gözlü adam, sönük gözlerini gözlerime vurmuş, hafif tebessümle bana bakıyordu, başımla sessiz özür diledim, gözlerinde insana güven veren bir bakış vardı, başım ağrımaya başladı, aklım yorulmuştu. Uyumuşum.

Sabah yine aynı hemşirenin iğne vurmaya gelmesiyle uyandım, terlemişim, çünkü sabaha kadar, kendimle uğraşıp durmuştum. Hemşirenin yüzüne bakamadım, yavaşça yan dönüp iğnemi yaptırdım, birazdan doktor viziteye geldi, yarama baktı, "Doktorum, nasıl erkekliğime bir şey olacak mı?" diye sordum, "Korkulacak bir şey yok, birkaç santimle kurtulmuşsun, yakında taburcu ederiz seni," dedi. Sevindim, zaten şeyime bir şey olsaydı beni bu hastanede kimse tutamazdı, beni vuranları yaşatmazdım.

Bir gün sonra gece yarısı sevinçle yatağım da doğruldum. Mutluluktan gözlerimi açmadım, şeytan aldatmıştı, boşalmıştım, demek ki sermayem iyiydi, hala da dimdikti, elimle yokladım, sevdim onu. Fakat sevincim fazla sürmedi, gözümü açtığımda sağ yanımdaki sönük mavi gözlü adam ölmüş, sedyeye koyuluyordu, gözlerimi ayırmadan bakıyordum, şeyim falan inmişti. Adamın ölü gövdesi, küçük bir çocuk gövdesi kadardı, iri yarı hastabakıcının kucağında kaybolmuştu, adamın ölüsü koğuştan çıkarılana kadar arkasından bakakaldım, üzülmüştüm. Arada bir dertleşirdik, bir gün bana, zayıf ama güven veren sesiyle, "bu işlerle uğraşma, git işporta yap, sonra etrafını üzersin" demişti. Halbuki ben ona yaşamımla ilgili, hiçbir şey anlatmamıştım, nasıl anladı diye şaşırmıştım, suskun kalmıştım. Ölü gittikten sonra geriye yaslandım, kendimi düşündüm, annemi düşündüm, yaşadığım olayları düşündüm, canım ne kadar da sigara istiyordu. Paketde de dört sigara kalmıştı, kalktım, koğuşta herkes derin iniltilerle uyuyordu. G.tlerinde pireler uçarken biri ölmüştü. Helaya yavaşça süzüldüm, yaslandığım buz gibi hela duvarında sigaranın dumanını sağa sola üflüyordum. Helanın kokusunu bastırmaya çalışıyordum, çok keskin kokuyordu, koridora çıktım, kimse yoktu. Kısa voltalarla sigaramı içmeye başladım, ah ulan şu sigaralar, birde dolu olsaydı, tam rahatlardım, ne yapim, bu kadar, bütün sigaraları içtim, gelip uyudum.

Ertesi gün, sabanleyin, yaşlı hastabakıcı kadından ölen adamın kimliğini öğrendiğimde daha da çok şaşırdım. Ünlü, eski bir kabadayıymış, bekçi vurmuş dedi, evet evet gazetelerden okumuştum, yanyana yattığımız, süre içinde doktorlar hiç ilgilenmemişlerdi, tabii ya adam eskimiş, ondan yalnızca bu yaşlı hasta bakıcı kadın ilgilenmişti. Komşusuymuş, yakınıymış, dışkısını göbeğinden alıyordu, yemeğini ağzına veriyordu. Hastahane adamın kimliğini hiç açıklamamıştı. Demek bilerek, sessizce ölüme mahkum edilmişti. Kendi kendime isyan ettim, sen de kimsin lan, ne boksun işte koca namlı bir kabadayı eskiyince bir hastane köşesinde kimse duymadan öldürülüyordu. Birden aklıma adamın sözleri düştü, ne umutlu adamdı, "Kalkıcam, memleketime gidicem, av yapıcam, kuvvetlenicem" diyordu, işte kalkamadı, ama o umut onu azraile hemen teslim etmemişti.

Ya ben acemi çaylak asalak, gençliğinden başka bir şeyi olmayan, yalancı, bir ka-

Oktay Güzeloğlu ve Sokak Mobilyaları'nın
Gerçek Kahramanları İle Söyleşi
11 Kasım Cumartesi
18:00 - 20:00 arası
İstanbul Tüyap Kitap Fuarı
B Salonu'nda.

dını bile iki ay elinde tutamayan, sevgisiz parazittim, çevremde cebimde param olmasa ciddiye bile almazlardı beni, belki de olmadık bir gün, olmadık bir zamanda beni bir şeyler çağırabilir, çünkü bu gidişim gidiş değil, biliyorum, işte bu durumum ilk, sonrasını düşünmek bile istemiyorum, işte eskimiş bir kabadayının durumu ortada.

Birden annem aklıma geldi, ya benim annem de boktan yerlere düşseydi, biz küçükken, sarhoş babamın dayaklarından bıkıp da bizi ortada bıraksaydı, annemin parasını da benim gibi bir asalak yeseydi, off be daraldım bu zavallı düşüncelerden "off s.ktir lan" diye bağırmışım, allahtan koğuştakiler iniltilerle uyuduklarından, g.tlerinde pireler uçuyordu da duymadılar. Off sigaram da yok, kafam zonkluyor, sinirleniyorum, kalkıp voltalıyorum, ziyaretçi de yok ki sigara otlanayım.

Hastanede on beşinci günüm, düz doktorlar viziteye geldiler, bugün taburcu olacağımı söylediler, sevindim, birazdan annem de geldi, taburcu olacağımı iki gün evvelden biliyormuş, vay annem benim bezuladan bir paket de sigara getirmiş, hemen helaya gittim, bir sigara bir sigara daha, üst üste içtim, işedim, sıçtım, geldim. Annemle beraber çıktık, temiz gömlek, pantolon getirmiş, bıkmıştım ulan kötü pijamalardan, terliklerden, giyininceye moralim yerine geldi, bir de dalgalı saçlarımı ıslatıp taradım, aslan gibi oldum, yolda sevinçten annemi kucaklayıp havalara kaldırdım, zayıflıktan pörsümüş memelerini sıktım, defalarca sarılıp sarılıp zayıf, ince, kemikli yüzünü öptüm öptüm, hoşuna giderdi benim bu davranışlarım, mutlu olurdu. Oldu da.

O akşam evden çıkmadım, ertesi sabah doğru Beyoğlu'na kaydım, orda burda sürttükten sonra sabaha karşı doğru onun yüzünden vurulduğum, striptizci sevgilimin evinin kapısına geleceği saati bildiğim için tam vaktinde gelmiştim, beni kapıda görünce önce telaşlandı, geldiği taksiyle dönmek istedi, karanlıkta hareketlerinden anlıyordum, nedense vazgeçti, birlikte hiç konuşmadan evine girdik, girer girmez suratına bir yumruk attım, zaten şartlı gelmiştim, dövecektim, salonun kenarına düştü, burnu kanıyordu, düştüğü yerden kalkmadan, "ulan insan bir şey sorar, ne hakkın var ulan i.ne, senin bana vurmaya ne hakkın var" diye bağırmaya başladı. Ben de ulan or.sbu senin yüzünden on beş gündür hastanedeyim. Az daha erkekliğimi kaybediyordum, ulan ucuz kurtulmuşum, bir şey olsaydı, seni yaşatırmıydım, ulan or.sbu, diyerek sağlam bir tekme daha attım, ulan ben or.sbuysam sen de pez.venksin diyerek, çantasını hızla açtı içinden bir sustalı çıkardı ve şaklatarak açtı ve bana uzattı. "Al ulan i.ne, pez.venk, al bununla vur sen ne anlarsın insanlıktan, sevgiden dürüstlükten, sana kaç defa ayrılalım dedim seni vuracaklar dedim, çekil yanımdan uzaklaş dedim, dinledin mi rahatını bozmamak için sahte delikanlılık yaptın, sana ne kötülük yaptım ben, neyim varsa sana verdim, esrarına kadar ben aldım, g.tündeki don bile benim, senden ne esirgedim, daha bir sürü anlaşılmaz şeyleri bağırarak hıçkırıklarla ağlamaya başladı. Olduğum yerde donup kalmıştım, bir şey diyemiyordum, dedikleri hep doğruydu, birazdan gitmek istediğimi söyledim, eşyalarını al dedi, onları sen aldın lüzum yok dedim. Haklıydı meşhurdu, peşinde hacı ağalar, kabadayılar vardı. Bana bırakmazlardı, bırakmadılar da zibidinin biriydim ben, o olgundu, yol görmüştü, çıkmak istedim, bırakmadı biraz daha kalmamı istedi.

Sabahın ilk ışıklarında elimde bavulum, ceplerim, dolu beni yolcu etti. Beyoğlu'na geldim, bir sürü şeyler içtim, şimdi ne yapacaktım. Ya bu hayatı bırakacaktım, ya devam edecektim, bu düşüncelerle kaldırımlara vurdum kendimi. Arkasından baktım gençliğim yürüyordu.

Mustafa Coşkun'un (Zeytin Gözlü Yakut) adlı şiir kitabı çıktı. Okudum, çok güzeldi, ençok MELAHAT şiirlerini beğendim. Okuyun. Tel: 0 252 382 65 50 ***Bodrum***

Acemi birliğine gittiğim ilk gece "devre çakışması" oldu. Uykumun içinde biri beni dürtüp, "Yanına yatıyorum." dedi. Doğruldum, içerisi loştu, yüzünün detaylarını göremedim. Herkes o gece ikişer kişi olarak yatıyordu. Ranza küçüktü, temas etmemek imkansızdı. Titremeye başladım. Müthiş bir istekle birleştik. Uyuya kalmışız. Sabah onların dağıtıma gideceğini bildiğim için hemen uyandım; baktım yanım bomboş. Benim askerde birlikte olduğum tek insan, yalnızca bir siluet, "Yanınıza yatıyorum." diyen bir ergen sesi idi.

Eşcinsellerin Askerlik Anıları

ALİ KEMAL YILMAZ

Askerliğini yapan her erkeğin yaşamı boyunca erkek sohbetlerinin en geyiği o döneme ait olanlardır sanırım. Erkek eşcinsel olduğunda sohbetin erotik, hatta pornografik olduğunu askerlik yapmış beş eşcinselin sohbetlerine tanık olduğumda anladım.

H. K. anlatıyor: Askerlik şubesine 1. yoklama için gittiğimde daha önce eşcinsel arkadaşlarımdan öğrendiğim şeyleri yapmaya kararlıydım. Yüzlerinde erkek ifadesi olan, haki renkli önlükleriyle kadın memurların tuhaf bakışlarından ürktüm öncelikle, eyvah dedim kadınlar böyle bakışlarıyla beni ürkütürse subaylar neler yapar. Bölmenin arkasında çok yakışıklı bir üstteğmenin karşısındaydım. Psikiyatriye sevkimi istedim "neyiniz var" dedi. "Eşcinselim" dedim, kulaklarıma kadar kızardığımı hissettim. Anlamamış olması imkansızdı: Fondöten sürmüş, gözlerime kalem çekmiştim, giysilerim de alabildiğince frapandı. Üstteğmen "Oturun" dedi. Yüzünde yadırgama, kınama ifadeleri hiç yoktu. Yüzüme bakarak konuşuyordu :

-Gittiğiniz birliğinizde biriyle seks anında yakalanmazsanız bizim için eşcinsel olmanızın hiç sakıncası yok, boyalarınızı sildiğinizde çakı gibi asker olursunuz.

Cesaretlendim, birden fikrimi değiştirerek "Tamam" dedim "Sevk istemiyorum." Dostça elimi sıktı, "İnanın pişman olmayacaksınız." dedi gülümseyerek. Böylece hayatım boyunca unutamayacağım anıları kazanacağım asker ocağı ve erkek dünyasının içine balıklama daldım. Orada cinselliği kiminle yaşayabilirim diye tertiplerime dikkat etmeye başladım. Acemi birliğinde, hamamlarda bütün askerler hep beraber yıkanıyorlardı, kendi kendime "Usta birliğine kadar seks yok sana." dedim. Aynı günü üst ranzada yatan askerin yatağında sarsıntı hissettim, mastürbasyon yapıyordu. Yanına gidip "Sağ elinle mi, sol elinle mi yapıyorsun?" dedim, "Gel bak sana da göstereyim." dedi, birbirimize hiç dokunmadan ikimiz de orgazm olduk."

H.'nin anlattıkları ortamı çok keyifli ve rahat hale getirmişti, diğerlerinin erotik askerlik anıları çorap söküğü gibi gelmeye başladı:

- Ah... ben acemide iyice içime kapanıp hiç ilişkiye giremedim, girmeyi bırak eşcinsel lafı duyar duymaz kızarıyordum. Usta birliğinde hiç boş durmadım. Orada ister istemez bir gruplaşma oluyor. Şehir çocukları hemen kardeş gibi olduk, bizi birleştiren müzik ve bar muhabbetleriydi. Çarşı izninde üç arkadaş hamama gittik aktif, pasif ayrımı olmadan arkadaşlık, dostluk, seks her şeyi birarada yaşadık.

Ben askerlik yapmayan eşcinsellere çok şey kaybetmişler gözüyle bakıyorum. Bir eşcinsel için askerlik çok önemli, erkekleri, erkekliği, toplumun cinsel panoromasını anlamanın tek yolu orası.

S.N: Aslında şimdi anı olduğu için romantik geliyor ama yaşarken romantikliğin farkına varılmıyor. Ben balina (eşcinsel dilinde bahriyeli) olarak askerlik yaptım. Balina kıyafetleri daha bir şık. Sakalım bıyığım yok, yumurta gibiyim. Deliyim doluyum. Tertibimde bir eşcinsel daha var. Bütün gün gullüm (gırgır) yapıyoruz. İkimiz de bilinen tanımlamasıyla eşcinsel değiliz ya, biz eşcinseliz diyoruz, inanmıyorlar, dalga geçtiğimizi sanıyorlar. Asker ocağında aleni söyleyen birilerine kafaları basmıyor. Sonra arkadaşım başka birine aşık oldu. Açılamıyor, tepkisinden korkuyor. Bana, "Bu işi sen hallet, konuş ne olur." dedi. Birlikte izine çıktık. O bize, "Gidelim kadın bulalım, bildiğim adresler var." dedi. Ona gerçeği anlattık. Birlikte otele gitmeye karar verdik. Otelci şüphelenmesin diye, "İçki içmek istiyoruz." dedik. Bir saat içinde birliğimize teslim olmamız gerekiyordu. Cinsel perhizler sonrası haz üst boyutlara çıktı. Fakat bir kişiyle bile cinsellik yaşasak, anında bütün birliğin öğreneceğini düşünemedik. Artık her tuvalete gidişimizde birileri alıkıyordu (ilgilenmek). Sonuçta olan oldu, terhise beş ay kala, ikimizi de çürüğe ayırdılar.

Ünlü bir ressam olan M. İ.'nin anlattığı hikaye en romantik ve gizemli olanıydı belki:

M. İ.: Acemi birliğine gittiğim ilk gece "devre çakışması" oldu. Uykumun içinde biri beni dürtüp, "Yanına yatıyorum." dedi. Doğruldum, içerisi loştu, yüzünün detaylarını göremedim. Herkes o gece ikişer kişi olarak yatıyordu. Ranza küçüktü, temas etmemek imkansızdı. Titremeye başladım. Müthiş bir istekle birleştik. Uyuya kalmışız. Sabah onların dağıtıma gideceğini bildiğim için hemen uyandım; baktım yanım bomboş. Benim askerde birlikte olduğum tek insan, yalnızca bir siluet, "Yanınıza yatıyorum." diyen bir ergen sesi idi. Onu hiç unutamıyorum.

M. İ. bunu anlattığında ortam öylesine romantikleşti ki sessizliği, çürük raporu aldığı için askere hiç gitmeyen A. Y. bozdu; "Karar verdim. Çürük raporumu bozup, 40 yaşımdan sonra askere gideceğim." (Gülüşmeler...)

O ana kadar hep susan K. N. söze başladı :

-Yoo öyle genellemeler yapmayın tamam asker ocağı eşcinseller için ideal yerler olabilir ama her asker de sizinle ilişkiye bayılır diye bir şey yok. Bazıları homofobi geliştirebiliyor. Bazıları hetoroseksüelliğini daha çok perçinliyor. Ben çıplak kadın fotoğraflarına bakarak mastürbasyon yapan çok asker gördüm.

Sadece söylenebilecek şey Amerika'da eşcinseller askerlik yapmak için yıllardır mücadele ediyorlar, bizde ise tam tersi yapmamak için her yolu deniyorlar. Son beş yıldır resmi olmamakla birlikte bazı askerlik şubelerinde eşcinsel olduğunu söyleyerek "çürük " almak isteyenlerden, dizlerinin üstünde oral seks yaparken yüzü belirgin şekilde fotoğraf istiyorlar.

H. K. atıldı: Hatta benim tanıdığım bir çocuk var, hetoroseksüel, askerlikten yırtmak için oral seks yaparken fotoğraf götürdü, fakat oral seksi suni penise yaptığı ortaya çıktı, şimdi askerlik yapıyor.

Faillerin bulunamaması da bir başka geleneğe hayatın tekdüze bir parçasına dönüşmüş durumda. Kimse garipsemiyor. Önce bir heyecan dalgası ardından uzun süren bir sessizlik. Üstelik daha vahim bir durum da söz konusu. İhmal yalnızca faillerin bulunamamasında değil aynı zamanda soruşturmaların yapılmasında da yaşanıyor. Hangi soruşturma dosyasını açsanız bilerek ya da bilmeyerek yapılmış hatalarla dolu. Kastı aşan bu hatalara hiçbir zaman dikkat edilmiyor. Oysa en az katiller kadar bu soruşturmaları eksik bırakanlar, katilleri görmezden gelenler, üzerini kapatanlar, soruşturmayı yanlış yerlere sürükleyenler de sorumlu. Değil mi?

Katil Kim??

Zaman her şeyin üzerini örtüyor. Ve bunu çok hızlı yapmayı başarıyor. Siyasi tarihimiz çözülemeyen faili meçhul cinayetler mezarlığı gibi. Tozlu raflarda bekleyen açık, eksik dosyalar mezar taşları gibi dimdik duruyorlar. Hepsinin üzeri örtülüyor. Yakın tarihimiz eşgali yakalanan bombacılarla, tetikçilerle kendini avutuyor ama her faili meçhul cinayetin ardından inanılmaz bir dezenformasyon bombardımanı başlıyor. Yalan haberler, deliller, ifadeler, soruşturmalar bitmeden görünmeyen eller tarafından basına sızdırılıyor. Ve hiçbir süzgeçten geçmeden olduğu gibi izleyicinin, okuyucunun önüne konuluyor. Sonuçta gelinen nokta öyle bir nokta ki kimsenin sonuç çıksa bile inanacak hali kalmamış durumda... Bir cinayetin failleri bulunduğunda insan kaç kere sevinirse biz de o kadar kere yanlış failler çıktığında üzüldük.

Son yılların en büyük faili meçhul cinayetlerinden biri olan Uğur MUMCU olayında artık katiller çıkıp biz yaptık diye avaz avaz bağırsalar, yeminler etseler, hatta video filmlerini bile gösterseler kimsenin inanacak durumu kalmadı. O kadar çok katil adayı yakalanıp, ilan edilip serbest bırakıldı ki artık kimselerin umurunda da değil zaten.

Bezdirdiler bizi.

Bıktırdılar....

Alıştırdılar.

Katillerin yakalanması ile yakalanmaması arasında bir duygu farkı bırakmadılar. Bıktık artık bombayı nasıl yerleştirdiklerinin yalan yanlış ifadelerinin akan bir yazı eşliğinde ekranlarda tok seslerle okunmasından. Bıktık.

Şu aralar en gözde "yakalama" "kaçma" haberleri ise Ahmet Taner KIŞLALI suikasti ile ilgili. Katili yakalayamayan istihbaratçılar her nasılsa adım adım takip ediyorlar, yurtdışına çıkışını haber verebiliyorlar.

Muammer AKSOY, Bahriye ÜÇOK cinayetleri ise tümden rafa kaldırılmış durumdalar.

Faili meçhul aydın cinayetleri artık bizde bir gelenek olarak yaşanıyor. Bir nevi entelektüel yaşam tarzının bir uzantısı gibi.

İşin garip yani faillerin bulunamaması da bir başka geleneğe hayatın tekdüze bir parçasına dönüşmüş durumda. Kimse garipsemiyor. Önce bir heyecan dalgası ardından uzun süren bir sessizlik. Üstelik daha vahim bir durum da söz konusu. İhmal yalnızca faillerin bulunamamasında değil aynı zamanda soruşturmaların yapılmasında da yaşanıyor. Hangi soruşturma dosyasını açsanız bilerek ya da bilmeyerek yapılmış hatalarla dolu. Kastı aşan bu hatalara hiçbir zaman dikkat edilmiyor. Oysa en az katiller kadar bu soruşturmaları eksik bırakanlar, katilleri görmezden gelenler, üzerini kapatanlar, soruşturmayı yanlış yerlere sürükleyenler de sorumlu. Değil mi?

Geçtiğimiz ay Sabahattin ALİ dosyasının üzerine gitmeye çalıştık. Elimizdeki 1948 model faili meçhul dosyasını açtığımızda gördüğümüz manzara ile son yıllarda görülen herhangi bir faili meçhul cinayet soruşturması arasında herhangi bir fark yoktu. Yine dinlenmeyen şahitler, kapatılan dosyalar, alınmayan ifadeler, aynı, bildik birimlerin isimlerinden söz ediliyordu. Sabahattin ALİ dosyasının en büyük tartışmaları ise dosya kapandıktan sonra başlamıştı. Katillerin önce yakalanıp katil olduklarını kendi ağızlarından açıkladıkları, sonrasında tartışmaların ve çelişkilerin başladığı şu günlerde hiçbir şeyin değişmediğine dair iddiamızın kanıtı olarak izninizle sizlere cnntürk'te hazırladığımız beşN birK'da yayınlanan Sabahattin Ali dosyasının yalnızca son kısmını bir kez daha sunmak istiyorum.

"...Dava sonuçlanmıştı. Ancak olaydaki bazı karanlık noktalar hala aydınlığa kavuşturulamamıştı. Zira her duruşmada yeni soru işaretleri ortaya çıkmış ve çoğu da cevaplandırılamamıştı. Kaçışı organize eden berber ***Hasan Tural*** *ve birkaç tanık emniyetteki ifadelerinin değiştirildiğini iddia ediyorlardı. Sanık* ***Ali Ertekin****'in ifadeleri de birbirini tutmuyordu. Bir duruşmada Sabahattin Ali'nin kafasına 2 kez vurdum diyor, diğerinde ise 3 kez diyordu. Ali Ertekin Sabahattin Ali'nin başının sol tarafına vurduğunu söylüyordu. Oysa doktor raporları tam tersini belirtiyordu, kafatasının sağ tarafında darp izi vardı, ayrıca Ali Ertekin'in milli hislerle öldürdüğü bir adamın eşyalarını taşıyıp İstanbul'a kendi evine getirmesi de dikkatlerden kaçmıyordu.*

rasih nuri ileri: *Şey de normal değil Ali Ertekin bir cinayet işlese ne diye saklar. Suç delilini saklamak kadar büyük bir yanlışlık düşünülemez.*

Aslında Ali Ertekin tatbikat sırasında olay yerini gösterirken de yanılmıştı. Sabahattin Ali'yi sınıra çok yakın bir yerde öldürdüğünü söylemiş ancak ceset sınırdan 35 km içerde bulunmuştu. Sabahattin Ali cinayetindeki bu çelişkiler hiç aydınlatılamadı. Rasih Nuri ileri yıllar sonra bu çelişkilere bir de yenisini ekledi.

rasuh nuri ileri: *Ölüme gittiği son seyahatinde yanında çok önemli bir mektup vardı, cumhurbaşkanlığından yazılmış bir mektup. O sırada Sabahattin bir sosyalist partinin kurulmasına izin verilmesini, izin almak istiyoruz diye yazmıştı. İnönü de kanuna açıktır isteyen parti kurabilir kurmanıza bir engel yoktur diye bir yanıt vermişti. Polisten gizlenen belgelerden bir tanesi de odur.*

Duruşmalar boyunca ne bu silahın ne de mektubun adı geçiyor. Rasih Nuri İleri bugün eski dostunun sınırı geçtiğini zannettiği bir sırada polis ya da milli emniyet güçleri tarafından tuzağa düşürüldüğünü ve işkence sırasında öldüğünü ileri sürüyor.

rasuh nuri ileri: *Kırklareli'nde emniyetin bir lokalinde ölmüş olduğu apaçık ortada diyor. Neden orada öldü. Polisin niyeti her zaman bir örgüt bulmak. Ali Ertekin de 3 kişi olduklarını bildiğine göre ben ile Faruk ikimiz yakalanmadığımıza göre Sabahattin bizim ismimizi söylemeden ölmüş olması lazım. Onun kalbi dayanmamış ve kafasına bir şey vurup öldürmüşlerdir diye düşünüyoruz.*

Bu iddialarına dayanak olarak ise 12 mart askeri darbesi sırasında bir kurmay yarbayın kendisine söylediklerini gösteriyor, çünkü o günlerde Selimiye kışlasında yatan Talat Turhan, Rasih Nuri İleri'ye Sabahattin Ali'nin işkence sırasında öldüğüne dair bir duyumu olduğunu söylemişti.

talat turhan; *Adnan Çakmak emniyet müfettişiydi.. müfettişlerin İstanbul grubuyla Yeniköy'e rum meyhanesine gittik.. yanımda bir kişi oturuyordu. Şu anda ismini de cismini de bilmiyorum, epeyce alkol aldıktan sonra İstanbul emniyet müfettişi dedi ki ben 40'larda Kırklareli'nde komiserken Sabahattin Ali'yi ben sorguladım ve elimde kaldı dedi. sonra da bildiğiniz o senaryo devam etti.*

Adnan çakmak yaşamı boyunca bu konuda hiç konuşmadı, yıllar sonra 1978 yılında bir başka iddia avukat Mehmet Ali Cimcoz tarafından ortaya atıldı. Cimcoz olay hakkında araştırma yapan gazeteci Kemal Bayram'a ilginç bir açıklamada bulundu. Sabahattin Ali'nin öldürülmesi olayını soruşturan komünist masası şefi Parmaksız Hamdi avukat Cimcoz'a ölüm emrini veren kişinin adını vermişti.

"Parmaksız Hamdi'ye sordum. Peki kimler onu öldüren? Onu bu hale getiren falancadır" dedi. O hepimizin tanıdığı bir adam. İsmini söylemeyeceğim mazur görün. Hamdi bey Allah ona çektirecek dedi. Söyledikleri kişi bugün ölmüş durumda. Hatta Parmaksız Hamdi'nin söylediği gibi korkunç derecede çekerek öldü. Mesleği yazar gazeteci idi. Ama ismini söyleyemem. Mazur görün. Kendisi öldü ama ailesi var. Çevresinde oldukça iyi bir isim de bırakmış biri. İspat et diyeceksin ama kimle ispat edeyim?"

Hıfzı Topuz çok konuşulan kitabı Eski Dostlar'da da aynı olaya yer veriyor ama isim vermekten kaçmıyor. Biz bu olayı sorduğumuzda ise laf arasında Nihat Erim'in adını geçiriyor.

hıfzı topuz; *Mehmet Ali Cimcoz'u da 24 saat sorguya çekiyor Parmaksız Hamdi, ondan sonra Mehmet Ali'nin katiyen bu işe bulaşmadığı anlaşıyor ve bırakıyorlar. Epey sonra Nihat Erim öldükten sonra Parmaksız Hamdi ile Mehmet Ali ahbap oluyorlar, o zaman anlatıyor Parmaksız Hamdi Mehmet Ali'ye, yapan milli emniyettir.. onlar yaptılar bu işi diyor. Bunu dinleyen adam da çok feci bir şekilde öldü diyor.. o zaman partinin üst düzeyde görevliydi diyor. Yaman bir gazeteciydi diyor. Feci şekilde öldürüldü diyor.*

Ünlü politikacı Samet Ağaoğlu 14 Ocak 1949 günü Sabahattin Ali'nin ölüm haberinin duyulmasından iki gün sonra günlüğüne şunları not etmişti:

"Dün Menderes, Sabahattin Ali'nin hükümet tarafından öldürüldüğünü, hadisenin on gün kadar evvel olduğunu, hükümetin bu işi nasıl meydana çıkaracağını çok düşündüğünü, eğer geçmişte 33 kişinin öldürülmesi hadisesi olmasaydı, meydana çıkarmamak yolunu tutacaklarını, fakat buna imkan bulamadıklarını bunun içinde hadiseye gazetelerde yazılan şeklini verdiklerini anlattı, açılan yolun fena olduğunu söyledim, doğru, inşallah bununla ebediyyen kapanır cevabını verdi."

Ne dersiniz biz bu senaryoyu Mumcu suikastinin soruşturmasında ya da Kışlalı suikastinde de görmemiş miydik.

Var mıymış değişen bir şey...

Yok muymuş...

Not: Sabahattin Ali olayının tamamı metin olarak DEEPNOT.COM adresinde yer alıyor. İlgilenenlerin ilgisine, bilgisine...

CÜNEYT ÖZDEMİR

Ölen, öldürülen babaları düşündükçe, için için hiç büyümeyen, bir yanları hep onları kaybettikleri yaşta kalan küçük kızlar, ömürleri boyunca hep üzülüyorlar...

Sabahattin Ali, Benim Babam ve Çok Sevdikleri Küçük Kız Çocuklarını Bırakıp Ölen Tüm Babalar...

İçinde Sabahattin Ali'nin ismi geçen herhangi bir yazıyı okuduğumda gözlerimin dolması her şeyden önce onun bir kız çocuğunun ölmüş babası olmasıyla bağlantılı, bundan eminim. O başkaları için Türk edebiyat tarihinin en önemli isimlerinden biri, ya da Türk siyasi tarihinin en kalleş cinayetlerinden birinin kurbanı olabilir;

Ama benim için tüm bunlardan öte o, onu çok seven küçük bir kızın babası.

Evde kalacağı sayılı günleri kalp çarpıntılarıyla bekleyen Filiz'in babası.

Bir gün asla geri gelmeyeceğini öğrendiğinde içine kocaman bir yumruk çöreklenen o küçük kızın babası.

O, beklenmedik bir şekilde ölüp, küçük kızlarının kalbini hiç onarılmayacak bir şekilde kıran ve bu dünyadan bir daha dönmemecesine uçup giden tüm babaların simgesi...

Babamın ölümlü olabileceğini aklıma ilk sokan, Behrengi'nin kitaplarının arkasındaki kısacık yazılardı. O yazılar yanlış anımsamıyorsam eğer şöyle acıklı bir açıklamayla bitiyordu. "Aydın bir öğretmen olan Behrengi öldürülmüş ve cesedi bir bataklığa atılmıştır. Katilleri hiçbir zaman bulunamamıştır."

Küçük çocuklar için iyi kalpli masallar yazan bu genç öğretmenin çamurlar içindeki cesedinin hayali görüntüsü yıllar boyunca gözümün önünden gitmedi. Çocukluk kabuslarımda babam, Behrengi gibi öldürülüyor ve cesedi bataklığa atılıyordu. Bataklıkta ölü babamı bulan da hep ben oluyordum. Katiller çalıların arkasına saklanıp babasının cesedi başında ağlayan küçük kız çocuğunu soğukkanlılıkla seyrediyorlardı. Buz gibi bakışları terli enseme çarpıyor iç acıtan bir rüzgar olup yüreğimi yakıyordu.

Sabahattin Ali'nin öyküsünü öğrendiğimde artık babası çoktan ölmüş, büyümüş bir kız çocuğuydum. Babam hastalanıp ölmüştü ama sonuçta ölmüştü. Çocukluk korkumla hiç de hazır olmadığım bir zamanda, bir şekilde yüz yüze gelmiş, onu kaybedivermiştim.

O günden sonra karşıma çıkan bütün baba kız resimleri bana acı vermeye başladı. Babasıyla şakalaşan gülüşen küçük kız çocuklarını görmeye dayanamaz oldum. Bugün bile, bu tür bir görüntü karşısında hala gözlerim dolar, hıçkırıklarım kontrolsüz bir şekilde etrafa yayılır. Bu yüzden, babalarıyla birlikte gülüşen kız çocuklarından köşe bucak kaçarım; babalarını kaybeden kız çocuklarıyla da, hüzünlü, gizli ve tek taraflı bir arkadaşlık kurarım.

Filiz Ali, o arkadaşlarımdan biriydi. Hem de belki en iyisi. Çünkü onun yaşadığı acıyı bu dünyada gerçekten anlayabilen çok az kişiden biriydim ben. Benim babam hastalanıp ölmüş, onun babasıysa benim kabuslarımdaki cinayete kurban gitmişti. İkimiz de aynı yerden yara almıştık. Ama onu yaralayan silah çok daha korkunçtu. Benim korktuğum her şey, neredeyse harfi harfine onun başına gelmiş, babası akıl almaz bir şekilde tıpkı Behrengi gibi hainçe öldürülmüştü:

Şaibeli katil Ali Ertekin'in polisteki ifadesinde anlattıkları sadece babalarına zaafı olan küçük kızlarının değil, aklı başında herkesin kanını donduracak kadar feciydi:

"... Elimde sopa vardı, ayağa kalktım, gezinmeye başladım. Her geçen saniye asabımı bir kat daha sarsıyordu. Gözlerim kararır gibi oldu. İşte bu milli düşünce ile birdenbire irademi kaybederek elimdeki sopa ile kitap okumakta iken kafasının sol tarafına, yüzüne doğru şiddetle vurdum. Suratı, gözlükleri, kulağı kan içinde kalmıştı, arkasından aynı yere şiddetle bir daha vurdum. Bu iki darbeden sonra Sabahattin Ali sağ tarafına doğru yıkıldı. Ağzından burnundan kanlar boşandı. Dikkat ettim, hafif hafif nefes alıyordu. Bu defa üçüncü bir darbeyi ensesine vurunca nefesi tamamen kesildi. Ölmüştü."[1]

Ali Ertekin'in anlattıkları içinde gerçekliğine inanılan tek şey trajedinin sonuydu. Sabahattin Ali şöyle ya da böyle ölmüş, öldürülmüştü. Üstelik olanların fonunda çiçekli bir bahar vardı. Korkunç cinayet, 1948 yılının Nisan ayının ilk günlerinden birinde işlenmişti.

Sabahattin Ali kendi dizelerindeki gibi bir bahar vakti "vurulmuştu":

Göklerde kartal gibiydim
Kanatlarımdan vuruldum
Mor çiçekli dal gibiydim
Bahar vaktinde kırıldım
...

Filiz Ali o zamanlar olan biteni anlayamayacak kadar küçüktü. Babasına ne kadar düşkün olduğunu onu yitirir yitirmez hemen hissedemedi. Zaten öldüğüne inanmakta güçlük çekti. Bu yüzden ardından uzun süre gözyaşı dökemedi.

Ama bilinç altına itilen, bastırılan acılar, isyanlar rüyalarda kendine yol bulmayı iyi bilirler.

O yüzden Filiz Ali düşlerinde gördüğü babasına insanın evladını böyle yüzüstü bırakıp gitmesinin hiç de bağışlanır bir şey olmadığını söyleyip durdu. Babasıysa düşlerde hiç yaşlanmadan olduğu gibi kaldı. Altın çerçeveli gözlüklerinin arkasından, gülünce kenarları tatlı tatlı kırışan gözlerle baktı kızına ve sitemlerine cevap vermedi.[2]

Tıpkı benim babamın yaptığı gibi.

Tüm ölü babalar kız çocuklarının rüyalarında demek ki aynı rolü oynuyorlar.

"19 Haziran 1993 günü köylülerin kırk beş yıl önce babamın ölüsünü buldukları çatağa gittim. Cesedi bulan çoban hala yaşıyordu ve olayı da kim bilir kaçıncı kez anlatıyordu. Çobanın bulduğu cesedin babamın cesedi olup olmadığı yıllar boyu tartışıldı, durdu. Her neyse ne; ama benim asıl içimi yakan onun bir mezarının bile olmamasıydı. Madem "meskeni dağlar"dı Sabahattin Ali'nin, biz de ona dağlarda bir işaret bırakacaktık. Çatağın yakınlarındaki düzlükte arkasını Istranca ormanlarına dayamış koskoca bir kayanın üzerine gömdüğümüz mermer parçasına, "Başım dağ/ Saçlarım kardır/ Benim meskenim dağlardır" diye yazdık. O günden beri artık babamı rüyamda görmüyorum ve inanıyorum ki artık ruhu huzura kavuştu ve dağlarda özgürce dolaşıp duruyor."[3]

Sabahattin Ali'nin ruhu umarım gerçekten huzura kavuşmuştur. Ama bence bizlerin ruhunun huzura kavuşması için henüz çok erken. Belki de Sabahattin Ali kızını üzmemek için artık onun rüyasına girmiyor. Belki de artık başkalarının rüyalarında dolaşıyor. Gerçekten üzülmesi gerekenlerin... Bu cinayette rol oynayanların... Ya da gerçeği bilenlerin...

Tuhaf gelebilir ama Sabahattin Ali'yi ne zaman düşünsem babam bir kez daha ölüyor. Ne onun ben doğmadan yıllar önce ölmüş olması, ne benim onun kabullenilmesi zor ölümünün hikayesini onca yıl sonra öğrenmiş olmam, ne de birbirimizi hiç tanımamamız bu duygusal saplantıyı değiştiremiyor. Çünkü ölen, öldürülen babaları düşündükçe, için için hiç büyümeyen, bir yanları hep onları kaybettikleri yaşta kalan küçük kızlar, ömürleri boyunca hep üzülüyorlar...

1 "Sabahattin Ali", Asım Bezirci, Ekim 1992, 4. Basım, Çınar Yayınları, s: 77*
2 "Sabahattin Ali", Filiz Ali, Atilla Özkırımlı, De Yayınevi, Mart 1986, s:.53*
3 "Filiz Hiç Üzülmesin", Filiz Ali, Sel yayıncılık, 1985 s: 7*

MİNE SÖĞÜT

zaman

TUNCER ERDEM

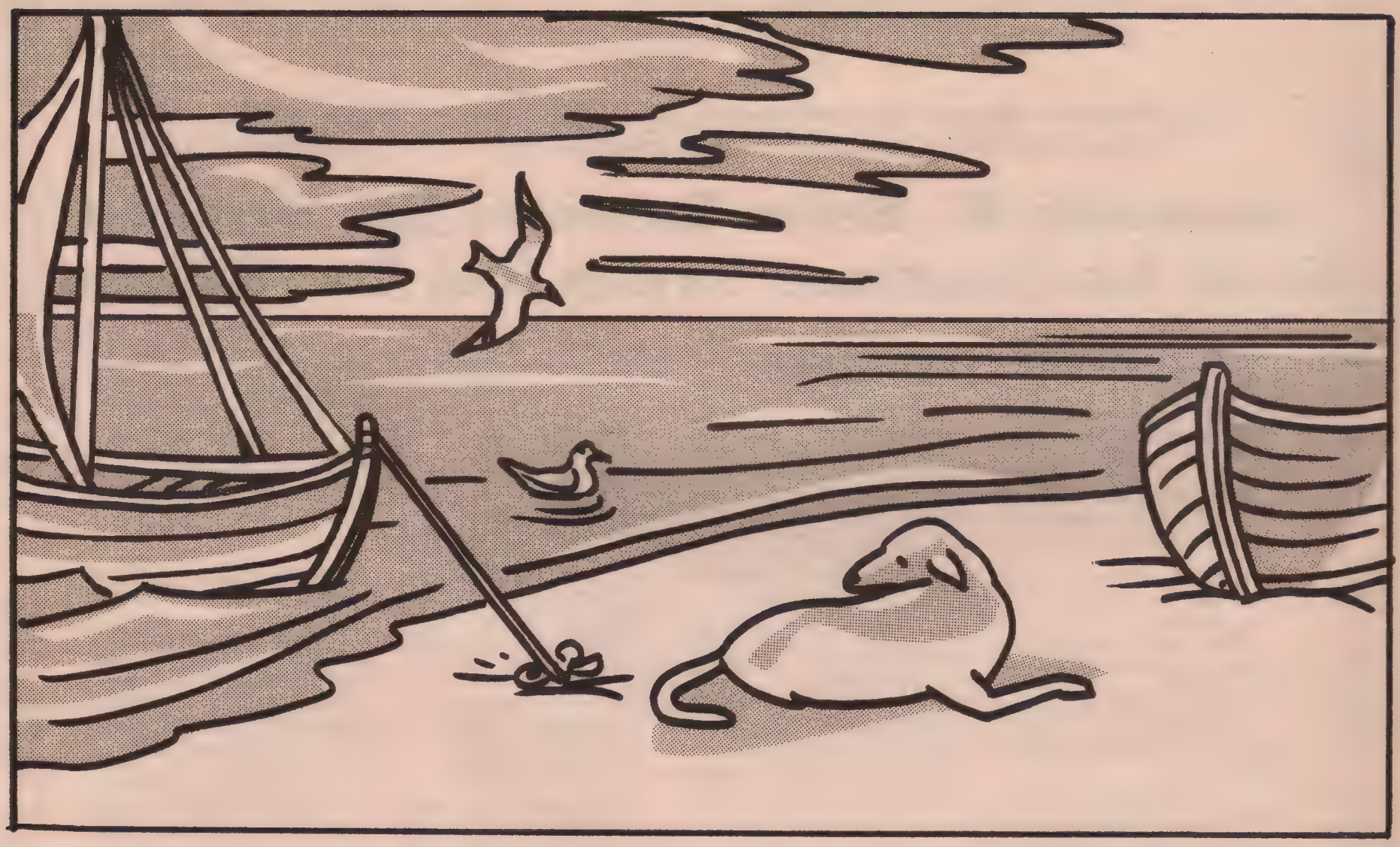

kara bulutlar hızla sürüklenirken uzağa, / güleç bir aydınlık kapladı her yanı.

ışığa uzanan bir eldi hayat, körpe bir yaprak; / böceğin ışıltılı kanatlarındaydı.

o anlamsız uğultunun kulağa ermesidir zaman, / önünde uzanan kısacık bir çizgi...

akşamları kuşların kümelendiği ağaç, / zamanın sòluklandığı gizli.

Mehmet Arif Derbend'in altrenatif bir otobiyografi denemesi sayılabilecek "Yalnız Balayı" adlı kitabı 6.45 Yayınlarından çıkalı aylar oldu ama biz daha yeni okuduk ve yazarıyla bu güzide kitap ve mevzu üzerine etraflıca söyleştik.

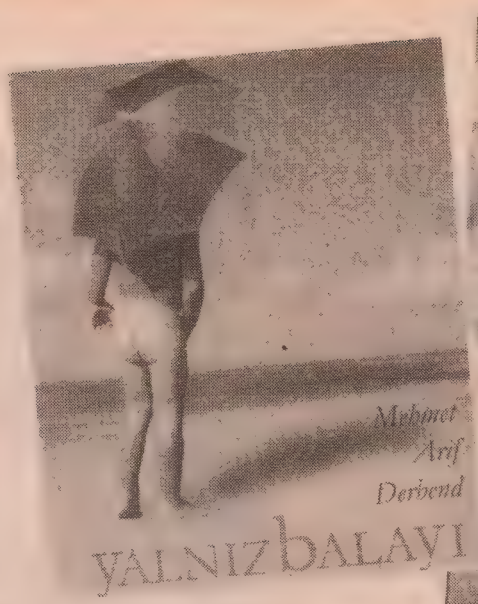

Bu İşler Çenemize Vurmuş

DENİZ DURUKAN

"Yanlız Balayı "adlı kitabınızda otobiyografik bir anlatım var. Genelde otobiyografiyi belli bir alanda ünlenen kişiler yazar. Siz ünlü değilsiniz. Bu kitaba alternatif otobiyografi diyebilir miyiz?

- Alternatifin anlamlarından biri de denemektir. Aslında bu kitaba tam anlamıyla otobiyografi demek de zor. Anlatım ve basitlik açısından bir takım denemeleri içeriyor. Sıradan bir insanın sıradan bir şeyler yazması gibi. Evet, kesinlikle alternatif bir otobiyografi.

Bu kitabı yazarken hiç oto sansür uyguladınız mı?

- Zaman zaman evet. Açıkçası tahmin ettiğimden daha az bir sansür uyguladım kendime. Sanki bu kadarını anlatamazmışım gibi geliyordu bana.

Peki çekindiğiniz durumlar oldu mu? Sonuçta çok özel şeyler bunlar.

- Açıkçası aklıma çekinmek gelmedi. Belki ailemden bir iki kişi.... Onlar da sonradan alışır diye düşündüm. Zaten kitapta olan birçok kişi bu kitabı yazdığımı biliyordu. Onlarla konuşuyordum.

Burada şöyle bir sorun var. Siz başkalarını röntgenlerken bir okur olarak, biz de sizi röntgenliyormuş hissine kapılıyoruz.

- Nedenini açıklayamayacağım bir dürtü bu. Bu kitabı yazmak için önceden bir kurgu ya da plan yapmadım. Tek bildiğim kendi yaşamımı anlatacağımdı. Sorunuzun cevabını şöyle vereyim: İnsan normal yaşamında kendisine, çevresine daha rahat yalan söyleyebiliyor. Yazarken öyle değil. İnsanın kendi kendine yalan söylemesi çok zor. Diğer insanların hayatını bilmesi de çok önemli değil. Zaten çevremdekiler biliyordu, diğerleri de bilse ne çıkar.

Asıl meseleye gelelim. Bu kitabı ilginç kılan konusu. Yani 31 çekme olayı. Her erkeğin özellikle ergenlik döneminde yaşadığı ama böyle cesurca yazamayacağı bir konu. Siz bu olayı çok yoğun yaşamışsınız, hatta dönem dönem saplantıya varmış. Bu sadece size has bir şey mi, yoksa bütün erkekler yaşıyor mu bunu?

- Kesinlikle bugün bile aynı yoğunlukta yaşanıyor. Bu sadece bana has bir durum değil. Benden daha sıkı 31'ciler de var. Sınıfı ne olursa olsun erkeklerin çok konuştuğu bir konudur bu. Mastürbasyon kişiye özel bir şey olduğu için bir anlamda gizli kalıyor. Varken yokmuş gibi davranılıyor. Bu yoğunlukta olması tabii Türkiye'deki insanların sosyal durumlarıyla da ilgili. Bir açığı başka türlü kapatıyorsun. Hala bugün aynı yoğunlukta yapılıyorsa, bunda kapalı bir toplum olmamızın etkisi var. Cinsel özgürlük konusunda çok yol kat ettiğimizi sanmıyorum. Belki büyük şehirlerde biraz daha rahat yaşanıyor olabilir. Ama mastürbasyon hala bu açığı kapatan bir tampon.

Kitapta 31 çetesinden bahsediyorsunuz. Bu çetede olan arkadaşlarınız kitabı gördü mü?

- Asıl 31 çetesindeki arkadaşlarım bu kitabı görmedi. Çünkü çok değişik arkadaşlarım vardı. Hala da öyle. Ahmet var, Erkan var, Emre var... Hepimiz **Fenerbahçe Basket Genç Takımı'**ndaydık. Sinemalara gider, 31 partileri verirdik. Şu anda hepsi yaz tatili nedeniyle şehir dışındalar. Gelince görecekler. Çok seveceklerine inanıyorum. Çok da eğleneceklerdir. Biraraya geldiğimizde içki içer o günleri hep konuşuruz.

Bu kitabı okurken erkeklerin böylesine sıkıntılar yaşayabileceğini düşünmemiştim. Kadınların yaşadığı baskılar daha fazla sanıyordum.

- Aslında olaylarda değil de anlatımda biraz abartmış olabilirim.

Bu kitap 31 olayının etrafında dönse de yaşadığınız döneme bizi tanıklık ettiriyor. Yazlık sinemalar, İspanyol paça pantolonlar, Serpil Örümcer, Rock'ın Roll'un tırmanışı... nostaljik bir yolculuk sanki.

- Evet hepsi iç içe onların. Mastürbasyon doğal bir sembol olarak kullanılıyor orada. Kitabı yazdıktan sonra, sakin bir kafayla düşününce fark ettiğim bir şey oldu; biz çok rahat yaşamışız. Daha doğrusu, çok az problemimiz olmuş. Çünkü bir çok şeyin üstesinden gelebiliyorduk. Bisikletimiz yoksa, kırık dökük de olsa bir yerden bulup, onarıp kullanabiliyorduk. Müzik dinlemek istediğimizde, gezmek istediğimizde bir takım çözümler bulabiliyorduk. 14, 15'li yaşlarda kolay kolay çözüm bulamadığımız tek şey kızlarla ilişkiydi. Gerçekten de benim yaşım Türkiye'nin birçok açıdan değiştiği bir geçiş dönemine denk geliyor. Siyasi, ekonomik, sosyal açılardan değişik bir periyodu içeriyor. Çocukluğumu yaşadığım dönemden bugüne inanılmaz bir gerileme var.

Ne tür bir gerileme?

- Pendik 70'li yıllarda yazlık sinemaları, tiyatroları, kütüphanesi, şehir kulübü olan bir yerdi. Herkes sokaklarda, çay bahçelerindeydi. İnsanlar birbirini tanırdı, ilişkilerde sıcaklık vardı. Ve o zamanlar Pendik köydü. 80'li yılların ortasında ilçe oldu. Şimdi her şey çok farklı. Kitapta anlattığım Pendik kaybolmuş. Dışardan baktığınızda daha zengin bir ortam gibi görünüyor. Lüks lokantalar, marketler, apartmanlar... Aslında her şey çökmüş. O sosyal, kültürel hayat bitmiş, yerine yapay bir ortam yaratılmış.

Kitabın bir özelliği de anlatımdaki sadelik, içtenlik. Hatta yaşadığınız dönemleri o günkü yaşınız, ruh halinizle anlatıyorsunuz.

- Bunu başarabildiğimi duymak beni çok sevindirdi. Edebiyat alt yapım olmadığı için sonucun nasıl olacağını bilmiyordum. Ama yapmaya çalıştığım iki şey vardı. Birincisi temposunun hızlı, dilinin gereğinden fazla net ve anlaşılır olmasıydı. Diğeri de sizin çok iyi yorumladığınız gibi o yaşın ruhuyla bakıp anlatabilmek. Açıkçası yazarken hafızamı çok zorladım. O günkü koşullarda herhangi bir olayda nasıl davranırdım diye düşünüp, bunu vermeye çalıştım. Sanıyorum bazı şeyler hafızama yer etmiş. O yüzden çok zorlandığımı söyleyemem.

Kitapta hiç aşk yok. Oysa yaşadığınız dönem Çiçek Çocukların, hippilerin dönemi. Belki de sevginin en yoğun olduğu dönemler. Ama ilişkileriniz tutkusuz gibi görünüyor. Belki de geçiştirdiniz bazı şeyleri.

- Aslında aşk vardı ama kitaba çok yansımadı. Çok ciddi sevgiler, aşklar yaşadım. Her biri ayrı ayrı önemliydi benim için. Karımla yaşadığım ilişkide de büyük tutku vardı.

Bu, erkeklerin dünyasına ait özel şeylerin anlatılmasından kaynaklanıyor olabilir mi? Belki de fazla erkeksi bir kitap

- Evet öyle de diyebiliriz.

Edebiyatçıların bu kitaba sizce nasıl bir tepkisi olabilir?

- Tepki gösterirler mi bilmiyorum. Ama bir kesimin üzerinde durmaya değmeyecek bir kitap olarak bakacaklarını sanıyorum. Ucu çok açık bir kitap. Sırf mastürbasyon kısmını da alabilirsiniz, başka taraflarını da alabilirsiniz. Bakış açısına göre değişir. Kitapta yapılmış hatalar olabilir, bazılarını da bilerek yaptım. Mesela "artık bu da yazılır mı" diye düşünüp yine de yazdığım şeyler var.

Böyle bir üsluba ciddi yazın dünyasının ihtiyacı vardır belki de. Bazı şeyler değişiyor mu?

- Değişim olmalı. Sizler bunun daha çok içindesiniz, bilirsiniz. Bazen okumaya dayanamadığım kitaplar oluyor. Bunun dışında bir solukta okuduğum kitaplar da var. Örneğin bu kitabı çok daha değişik şekilde yazabilirdim. Farklı bir tarz, anlatım vermek de olasıydı. Ama ben böyle yazmaktan yani basitliğinden, anlaşılırlığından memnunum.

Sizin böyle bir kitap yazmanız belki kızları da cesaretlendirebilir. Onlar da "Yalnız Balayı" larını anlatırlar belki.

- Buna çok seviniriz. Böylece beraberlik sağlanır. Aslında çok merak ettiğimiz ve bilmediğimiz şeyler bunlar. Yine de kız arkadaşlarım bana birçok sırlarını anlattılar. Öğrendiğim çok şey de var.

Bence öğrenememişsinizdir. Anlattıklarını sanmışsınızdır.

- Öyle mi?

Erkek ve kadın dünyasını sorsam...

- Erkeklerin ve kızların aynı oranlarda, aynı tür problemlere sahip olduğunu düşünüyorum. Erkeklerin hiç problemi yokmuş sanılır. Halbuki bunun tam tersi. Bu işler bizim çenemize vurmuş. Sağdan soldan duyduğumuz, yanlış bilgilerle yönlendiriliyoruz. Bizim çözülecek daha çok sorunumuz var gibi geliyor.

Her türlü organımızı kullandığımızı, ama cinsel organı belediyeden izin almadan kullanamadığımızı işlemişsiniz.

- Dava şu: İnsanın doğal olup olmaması söz konusu. Bir şey için numara yapmamaları. Arkadaş veya başka bir şey olacaksa kendiliğinden olmalı. Dünyanın neresinde kız tavlamaya çıkılır. Amerikalılar kız tavlamaya çıkar mı? Ama biz çıkarız. Biz niye pandik atarız... Bunlar doğru mu? Kesinlikle değil. Biriyle beraber olacaksan rahat rahat olmalısın. Seks ihtiyaç. Bunu yapsan da yapmasan da vücudun sana ne yapman gerektiğini hatırlatıyor. Doğal olduğunda daha sağlıklı bir ilişki kurabiliyorsun.

Doğal olmadığında ise aldatmalar, yalanlar, yanlış ilişkiler...

- Evet, tam dediğiniz gibi. Bu insan ilişkilerini de ciddi olarak etkiliyor. Toplumda hala kapalılık var, o yüzden birbirimize karşı hala rahatlayamadık.

Bu cinsel kapalılık, kadın erkek ilişkisi dışında çocuktan yetişkine herkesin ilişkilerinde samimiyetsizlik, yapaylık yaratıyor.

- Kesinlikle katılıyorum. Bilgiçlik taslamak istemem, ama komünikasyon patlamasının bu kadar yoğun yaşandığı ülkemizde gerçek anlamda iletişimsizlik yaşıyoruz. Aileden başlıyor, iş yaşantımıza kadar her yere yansıyor. Türkiye'de kaç çocuk cinsel problemlerini ailesiyle paylaşıyor acaba. Böyle bir tıkanıklık var. Acaba hangisi birbirini etkiliyor. Böyle olduğumuzdan mı cinsel açıdan kapalıyız, yoksa cinsel açıdan kapalı olduğumuz için mi kendimizi ve diğer şeyleri frenliyoruz bilemiyorum.

"Yalnız Balayı" hala sürüyor mu? Bunu bir çok anlamda soruyorum.

- Evet, hala sürüyor.

Son arzunuz?

-Geriye bir şeyler bırakmak. Sanırım bunu kitapla başardım.

Gazlı Bez

ALTAY ÖKTEM

oktemaltay@hotmail.com

1960'lardaki "psychedelic" hareketiyle birlikte kafayı delenler tekrar tarih sahnesindeki yerlerini almaya başladılar. Zihin ve beden arasındaki ayrılığı gidermek için bu yönteme başvuran ve kendi kendine kafasını delen ilk kişi Bart Huges'dir. Huges zaten bilimsel açıklamalarıyla ünlüdür o yıllarda. Bad tripten kurtulmak için LSD atarken şeker ve C vitamini tüketmemiz gerektiğini de ilk o keşfetmiştir.

Kafayı Delen Mutlu Olur

Saçmasapan (yani normlara aykırı) davranan insanlara "kafayı yemiş" deriz. Bu elbette mecazi bir anlatımdır. Hiç kimse kendi kafasını yiyemez. Oysa yüzünde mutlu bir ifadeyle dolaşan insanlara "kafayı delmiş" demeyiz. Elbette her mutlu insan kafayı delmemiştir, ama kafayı delenlerin mutlu olduğuna şüphe yok. Hem öyle mecazi anlamda falan da değil.

Trepanasyon (kafatasından parça çıkarmak) milattan önceki dönemlerde bile uygulanan, epey yaygın bir tedavi yöntemi. Ortaçağda, delilerin kafasındaki şeytanı dışarı çıkarmak için sıklıkla bu yönteme başvurulmuş. Gerçekten şeytanın dışarı çıkmasını sağlıyor mu bilinmez, ama kafatasının matkaba benzer bir aletle delinip bir parçasının çıkarılmasıyla kafa içi basıncı düştüğünden insanın rahatlattığı kesin.

1960'lardaki **"psychedelic"** hareketiyle birlikte kafayı delenler tekrar tarih sahnesindeki yerlerini almaya başladılar. Zihin ve beden arasındaki ayrılığı gidermek için bu yönteme başvuran ve kendi kendine kafasını delen ilk kişi **Bart Huges**'dir. Huges zaten bilimsel açıklamalarıyla ünlüdür o yıllarda. Bad tripten kurtulmak için LSD atarken şeker ve C vitamini tüketmemiz gerektiğini de ilk o keşfetmiştir.

Tepetaklak durarak ya da soğuk sudan sıcak suya aniden girerek kan basıncını arttırmak, böylece beyne daha fazla kan gitmesini sağlamak gibi geçici yöntemlerin yerine trepanasyonun çok daha etkili olduğunu keşfeden Huges, lokal anestezi, elektrikli matkap ve neşter kullanarak kafayı delmişti. Joey Mellen ise ancak üçüncü girişiminde kafayı delmeyi başardı. Yazdığı **Bore Hole** adlı kitapta, operasyondan sonraki ilk dört saatte özgürlük ve rahatlama duygusunun nasıl tüm bedenini sardığını ve daha sonra da hep bu duygularla yaşadığını anlattı Melen.

Operasyon sırasında yanında olan ve ona yardım eden (mesela matkabı fişe takan) Amanda Fielding ise kendi trepanasyonunu filme çekerek, delik kafayla verdiği konferanslarda izlettirdi.

Elbette bu kişiler şeytanı ya da kötü ruhları kovmak için değil rahatlamak, dünyaya gülümseyerek bakmak için delmişlerdi kafataslarını. Ama trepanasyon, çağlar boyunca delileri ya da dahileri işlevsiz bırakmak için, daha doğrusu insanın içindeki şeytanı kovmak için kullanılmıştı.

Yalnızca beynin içindeki basınçtan değil, vücuttaki herhangi bir mikroptan bile şeytan sorumlu tutulmuştu hep.1500'lü yıllarda Venedikli hekim ve şair **Girolamo Fracastoro**, hastalıkların insandan insana, eşyadan ya da havadan insana bulaşabildiğini ortaya koyana dek milyonlarca insan ateşi yükselip titremeye başladığı için yakılmıştı bile. Örneğin, dünyadaki en büyük veba salgınlarından biri olan 1347 salgını sırasında on binlerce Musevi yakılarak öldürülmüştü.

Oysa veba etkeni olan **Yersinia Pestis** adlı mikrobun hiçbir dinle ilgisi yoktu ve zavallı mikrop insanları yakarak cennete kavuşmaya çalışanlardan çok daha masumdu.

Matkap kullanmadığı halde kafasında delik olan bir sürü insan var etrafımızda ve hayat onlar sayesinde hala yaşanmaya değer. İnsanı delerek, yakarak ya da keserek kötü ruhları yok etmeye çalışanlar kendi cennetlerinde boğulsunlar bakalım. Bizimse canımız cehenneme.

Dudaklarımda hala şarap tadı var. Şarap, ter ve ayak başparmağı tadı. Yani mutluyum bu gece. Kulak memelerime bulaşan siyah rujun da payı var bu mutlulukta, öykülerini kurtlu tahtalardan yontulmuş ve aside batırılmış bir kalemle yazan Bierce'nin de... Antolojide kronolojik sıra takip edildiğine ve bu yazarlar da ilk ciltte yer aldığına göre hepsi de söz ettikleri karanlığa çoktan ulaşmışlardır.

Aksi Ispatlanana Dek Her Ceset Masumdur

Şimdi gelelim şu klişe sözlere; "iyi polisiye iyi edebiyattır", "iyi bilim kurgu iyi edebiyattır", "iyi korku iyi edebiyattır"...

Bu tanımların altını biraz kazırsak şu anlam çıkar; aslında bu türlerde yazılan yapıtlar edebiyat bile değildir, ama iyi yazılabilirlerse belki bir şansları olur...

Birinin çıkıp "iyi köy romanı iyi edebiyattır", "iyi postmodern öykü iyi edebiyattır" ya da "iyi ikinci cumhuriyetçi liberal sol roman iyi edebiyattır" dediğini duyan var mı? Kimse duyamaz. Çünkü bunlar zaten edebiyattır. İyi ya da kötü, ama edebiyattır. Kuşku duyan (yanıma) gelsin.

Işıkları söndürdüm. Yetmişli yılların hippi geleneğinin gecikmiş simgesi olan tütsümü tutuşturdum. Odanın değişik yerlerinde üç tane mum yanıyor. Mumun bir anlamı olabilir ama "üç"ün yok. Tamamen tesadüf.

Sanki attığım hiçbir zar kırık gelmemiş gibi mutluyum bu gece. Mum ışığında oturuyorum ama odam hiç de romantik görünmüyor. Pek derli toplu da sayılmaz. Yerlerde kırık şişeler, parçalanmış bir sütyen ve masanın üstünde hiç anlam veremediğim, üstünde pıhtılaşmış kan olan bir tırnak makası duruyor. Daha birkaç dakika önce yaşadıklarımı bile tam olarak hatırlayamıyorum. Demek ki gerçekten yaşamışım.

Odamın içinde **"Karanlıkta 33 Yazar"**ın ilk on biri var bir de. Karanlığın anlamı da var elbette. Bildiğim bir şey daha var; korku da edebiyattır. İyi korku ise iyi edebiyattır. Kötüsü de kötü edebiyat. Hem de kötü toplumcu gerçekçi edebiyat kadar kötü bir edebiyat.

İthaki Yayınları sıkı bir antoloji yayınlamış. Birinci ciltte yer alan onbir yazara bir göz atalım; **Le Fanu, Edwards, Stoker, Jacobs, Saki, Bierce, Maupassant, James, Lawrence, Blackwood, Jacobi. Sönmez Güven**'in hazırladığı antolojiden birkaç öyküyü okuyorum mum ışığında.

Bu arada tütsü yarıya iniyor. Tırnak makasındaki kan biraz daha pıhtılaşıyor. Dudaklarımda hala şarap tadı var. Şarap, ter ve ayak başparmağı tadı. Yani mutluyum bu gece. Kulak memelerime bulaşan siyah rujun da payı var bu mutlulukta, öykülerini kurtlu tahtalardan yontulmuş ve aside batırılmış bir kalemle yazan Bierce'nin de...

Antolojide kronolojik sıra takip edildiğine ve bu yazarlar da ilk ciltte yer aldığına göre hepsi de söz ettikleri karanlığa çoktan ulaşmışlardır. Ama bizim yaşadığımız karanlığı bir mum ışığı kadar da olsa aydınlattıklarına göre karanlıktan karanlığa gizli bir geçit var demektir.

Yatağıma (aslında çek-yatıma) korkmadan uzanıyorum. Şimdi diyorum, vücudunda sevişme artığı izler taşıyan ve aksi ispatlanana kadar her cesedin masum olduğunu bilen biri olarak değil de, son nefesini vermek üzere yatağa gömülen kadri bilinmemiş emekli ve hırpani bir yazar olarak şurada yatsaydım son sözüm ne olurdu?

Yüzyıllar boyunca unutulmayacak, insanlığı aydınlata aydınlata bir meşale gibi elden ele, dilden dile dolaşacak o oturaklı lafı nerden bulurum şimdi? Aman allahım, iyi ki ölmüyorum.

Antolojideki o çarpıcı öyküyü yazan Saki'nin son sözü şu olmuş; "Şu lanet olasıca sigarayı söndür!" **Bierce**'nin son sözünü ise kimse duymamış. İnsanlığa karşı eşine rastlanmayacak şiddette kin ve nefret duyan Bierce, yetmiş bir yaşındayken **Pancho Villa**'nın yanında savaşmak için Meksika'ya gitmiş ve geri dönmemiş.

Edgar Allen Poe'nun çağdaşı olan **LeFanu** ise ölürken ağzını açıp tek söz etmemiş. Son yıllarında sürekli rüyasında evinin üzerine çöktüğünü gören LeFanu öldüğünde, tarihe geçecek sözü onun yerine doktoru söyleyivermiş; "Ev çöktü sonunda!"

Ben kitabın kapağını kapatırken o simsiyah rujlu dudaklarının arasından mumları üflüyor. "Daha sabaha çok var" diyor, "karanlığın kıymetini bilelim."

Kaldığımız yerden, yeniden başlıyoruz kanamaya.

Sanki boğazına düğümlenmiş sözcükleri yırtarcasına, çığlık çığlığa, "Türk milleti çalışkandır... Türk milleti asildir..." İlk defa o kadar yüksek, etkili bir ses ve çok güzel şeyler duyuyordum.

Çıktık Açık Alınla...

EFLATUN NURİ

Yıl: 1933-Tesrinevvel (Ekim) 28 Cumartesi. Sabahleyin erkenden annem beni terzi Süleyman amcanın evine gönderdi. İki, üç gün önce verdiğimiz solmuş, eski ceketimle pantolonumu, tersyüz yapacaktı. Akşam haber göndermiş, "Sabah gelsin elbiseyi giysin de uzatılacak, genişletilecek neresi var? Bir göreyim." demiş.

Evi Beylerbeyi'ne inen yolun sol tarafındaydı, herkesin evi gibi; çünkü yolun sağ tarafı tepeydi, hiç ev yoktu! Evin iki penceresi vardı, biri yan bahçeye, öbürü yola bakıyordu. Küçük bahçe kapısının yanındaki asma, pencerenin üzerinden, yanındaki berber Halil amcanın iki katlı evinin önündeki çardağı iyice sarmış, dama kadar uzanmıştı.

Süleyman amcanın penceresi asma yapraklarından bir perde gibiydi. Duvardaki Gazi Mustafa Kemal'in resmini, sokaktan iyice görülecek şekilde, tam pencerenin üstünden geçen kalın asma dalının ortasına asmış, pencereden dışarıya da büyücek bir bayrak uzatmıştı.

Gazi'nin resminin duvardaki yeri şimdi dört köşe bembeyaz kalmıştı, geri kalan kireç badanalı duvarlar, soba isiyle kararmıştı. Duvarda kocaman renkli resimde, Yavuz zırhlısı top atıyordu, başka harp görüntüleri de vardı; kitaplardan, dergilerden kesilmiş artisler, süslü kadın ve çok güzel giysili adam resimleri canlı gibiydi. Ama hepsinin üzerine sinekler nokta nokta pislemişti, hepsi solmuş yıpranmıştı. Isten simsiyah olmuş tahta tavandan, üzerinde bir sürü sinek yapışıp ölmüş, eskiden beri duran zamklı sinek kağıdı, kara bir yılan gibi sarkıyordu. Süleyman amca, elimdeki demir koca ütüyü, mangalın üzerindeki saçayağının üzerine koydu. Bana baktı, kısık, kızarmış göz kapakları arasından, nazar boncuğu gibi mavi gözleri azıcık gözüküyordu.

Ayaklı dikiş makinesinin önünde giysilerim duruyordu, "Kalk gel buraya, giy elbiselerini" dedi.

Acele eski giysileri giydim, yanına gittim; yakamdan çekti, ceketimin düğmelerini iliklerken, "Dik dur, asker gibi, sallanma, şu omuzunu biraz kaldır, hah şöyle." "Pantolon dar, ceket idare eder, kolların uzayacak, neyse içinde payı var, pantolonun paçalarını uzatıcaz, onunda içinden üç parmak açtık mı olacak, yalnız beline ek yapıp, kemer yerini yükselteceğiz, tamam çıkar elbiseleri. Arka odadan, annesi Feride nine: "Nuri mi geldi Süleyman?" dedi. Feride ninenin yanına gittim, haminnemin ahretliğiydi. Toprak odasının duvarları yamuk yamuktu. Yerde serili bir eski hasır, üzerinde alacalı bir posteki vardı. Kapının arkasında ağzı beyaz bir tülbentle örtülü küpü, küpün yuvarlak tahta kapağı ve onun üzerinde kalaylı bir naştırapa (maşrapa) vardı. Ot döşek serili kereveti üzerinde Feride ninenin kesip kesip düğüm atıp ekleyip kendi dokuduğu palası (kilim) seriliydi. Burada hem yatar hem otururdu.

Kerevetin tam karşısında, gelişigüzel yapılmış, içi simsiyah bir ocak vardı; aynı iki dişli ağzımın içi gibiydi.

Onun hep ağzının içine bakardım, bir masal daha anlatmasını beklerdim. Nine ocağın külleri arasından koca bir maşa ile çıkardığı, bazı yerleri yanmış, pörsümüş patatesi, bir sahana koydu. Biraz sonra üfleye üfleye, patatesi soydu; toprak kaptan bir tutam tuz aldı, sapsarı, kavrulmuş patatesin üzerine serperken; "İnşallah bayramda temiz pak giyersin elbiselerini Nuri" dedi. Süleyman amca: "Sen şimdi git, benim cenazeye gitmem gerek, elbiselerini bayram sabahı erkenden getiririm".

Tramvaydan Üsküdar'da indik. Üsküdar Meydanı insanlarla doluydu. Her yer kıpkırmızıydı; her yere bayraklar asılmış. Vapur iskelesinin önünde çok büyük bir tak kurulmuştu. Defne, pırnal dallarıyla sarılmış. Grapon kağıtları ile kırmızı beyaz birbirinin içinden geçen zincirler; renkli ampuller, küçük büyük bayraklarla süslenmişti. Gazi'nin güller ve karanfillerle çevrelenmiş kocaman bir resmi; altında da, büyük yazıyla "CUMHURİYET'İN 10. YILI KUTLU OLSUN. ŞİRKETİ HAYRİYE" yazıyordu. Çocukların ellerinde küçük bayraklar, kağıt helvaları, elma ve horoz şekerleri renkli, renkli macunlar, keten helvaları, düdükler ve balonlar vardı. Üsküdar Meydanı davul ve zurna sesleriyle inliyordu. Güneş batmak üzereydi. Vapurlar, tıka basa dolup dolup gidiyordu. Güçlükle üçüncü vapura binebildik. Babam, annem, ben ve bir sürü de mahallemizden konu komşuyla Taksim'e gidiyorduk. İlk kez Gazi'nin sesini duyacaktık. O, ta Ankara'dan konuşacakmış, biz İstanbul'da Taksim'de sesini duyacakmışız. Sesi de "Telin içinden gelecekmiş!" Karakola telgrafla haber gelmiş, bekçi de mahalle kahvesindekilere haber vermiş. Küçücük Muhacır (Burhaniye) mahallesinde bir anda duyulmuştu; herkes Taksim'e koşuyordu. Hava iyice kararmıştı. Vapuru çok süslemişler; renkli ampuller ve bayraklarla donatılmıştı. Denizde, sandallar, motorlar, çatanalar doluydu, çoğunun ellerinde dalgalanan bayraklar, cayır, cayır yanan meşaleler vardı. Gökyüzüne doğru, arka arkaya silah, maytap (havai-fişek) atılıyordu. Çoğu da davul, zurna çalıp oynuyorlardı. Vapurlar devamlı düdük çalıyor, yavaş yavaş ilerliyordu. Motorlara, sandallara çarpmamak için ışıldaklarını dolaştırıyordu. Biz vapurun ikinci mevkisinde tahta kanepelerde oturuyorduk. Vapurda dolaşan, beyaz önlüklü bir adamın, boynunun iki yanından inen kayışın tuttuğu bir kutu vardı. İçinde, boy-boy çikolatalar doluydu. Hele bir tanesi resim defteri gibi büyük ve uzundu. Babam ondan bir külah nane aldı, külahı açtı, hepimize dağıttı, kalan iki üç naneyi elime tutuşturdu. Vapurun üst katındaki izciler, hep bir ağızdan gür seslerle, "Çıktık açık alınla, on yılda her savaştan..." diye ortalığı sarsıyordu.

Vapur nihayet Galata Köprüsü'ne yanaştı. Köprü baştan başa defne dallarıyla sarılmış, çiçeklerle, bayraklarla donatılmış, renkli ampullerle, sıra sıra gerdanlıklar takılmıştı.

İlk defa tünele biniyordum. İçimden bir şeylerin kopup, beni bırakıp, uçtuğunu hissettim. Tünel'den İstiklal Caddesi'ne doğru yürüyorduk. Ne kadar yüksek evler, binalar, ne kadar büyük dükkanlar; hepsinin de camekanlarında Gazi'nin renkli çok büyük resimleri vardı. O kadar çok ve büyük bayrak vardı ki, binaların üst katlarından, yerlere kadar sarkıyorlardı. Nihayet itile-kakıla Taksim'e gelebildik. Bu kadar insanı hiçbir yerde görmemiştim! İnsanlar, dalga-dalga üzerimize doğru geliyordu.

Herkes, saman çöpü gibi sürükleniyor; sonra insanlardan oluşan dalga çekilince, insanlar eski yerlerine doğru akıyordu. Gökyüzüne doğru fışkıran sular ard arda değişen renkleri; binlerce insanın üzerinden geçerken insanlarla beraber meydan da kırmızı, mavi, yeşil, mor, sarı boyuyordu. Taksim Meydanı, rüzgarın dalgalandırdığı bir ekin tarlası gibiydi; binlerce al bayrak, bu ekin tarlasının içinde, gelincikler gibi uçuşuyordu. Taşkışla'nın arka tarafından top sesleri kışlanın meydana bakan merdivenlerinde, kara ve deniz askeri bando-mızıka takımı marşlar çalıyordu. Babam beni omuzlarına almıştı; etrafı iyice görebiliyordum. Bir ara, babam beni yere indirdi, yorulmuştu, bir sigara yaktı. Başım babamın dirseğine ancak değiyordu; altı yaşındaydım, okula yeni başlamıştım. Başımı kaldırdığımda, yalnız azıcık gökyüzünü ve bana göz kırpan bir tek yıldız görebiliyordum. Yanımda şişman bir kadın vardı; kucağındaki çocuk, boyuna bana bilerek, bilmeyerek tekme sallamaktaydı. Kadın: "Offf!.. kollarım koptu" dedi. Çocuk, annesinin kucağından inmek istemediğini ağlar gibi söylüyordu. Şişman kadın çocuğu yere indirmeye kararlıydı. Başımı kaldırdım, bulunduğum daracık yere sanki iki bacak paraşütle inmekteydi. Kırmızı patikleri, başıma yüzüme çarptı. Beyaz uzun çorapları, kilotunun kenar dantellerine kadar çekilmişti. Kat kat süslü, organza etekleri sıyrılmıştı, poposu suratıma çarptı, çok dar bir yerdeydik; zorla bana doğru döndü, uzun-uzun beni süzdü, dudağını büktü, dilini çıkardı, ben de ona güldüm. Perikızı gibiydi; başında pırıltılı bir taç, altın sarısı bukleli saçlarının iki yanında kırmızı kurdelaları vardı. Tekrar itiş-kakış başladı. Önden, arkadan, sağdan, soldan itiliyorduk. O bana, ben ona yapışmış bir durumdaydık neredeyse ezilecektik. Onu korumak için, bir elimle onun arkasındaki adamın sırtından itiyor, bir taraftan da, sırtımla arkamdakilere dayanıyor ve beline sardığım kolumla ezilmemesi için kendime çekiyordum. Bana sarıldı, ağzı çikolata kokuyordu; dudağının ucuna çikolata bulaşmıştı. , Patlamalar duyduk, maytaplar atılıyordu ikimiz de yukarıya baktık; gökyüzü, macuncu tepsisi gibi renk-renkti. Küçük kızın annesi eğildi, uzandı onu kavradı, yukarı çekerken beni farketti, gözleri iri-iri açıldı: "Aaa!. bu da ne?" dedi. Beni, daha evvel fark etmemişti! Annesinin kucağından, küçük kız devamlı bana bakıyor, gülüyor, arada bir annesine; "Bırak beni offf!.. sıkıldım!" diyordu. Birden bire, koca meydanda çınlayan bir ses duydum. O an onbinlerce insan coşku içinde, alkışlarla cevap veriyordu. Babam beni yerden bir hamlede sırtına aldı. Uzun direkler üzerinde tel dolaplara benzeyen büyük kutulardan gelen yüksek bir ses duyuluyordu. Sanki boğazına düğümlenmiş sözcükleri yırtarcasına, çığlık-çığlığa, "Türk milleti çalışkandır... Türk milleti asildir..."

İlk defa o kadar yüksek, etkili bir ses ve çok güzel şeyler duyuyordum. Meydan iyice hareketlendi, yere düşenler, ezilenler, bayılanlar, çığlıklar meydanı aldı.

Fışkıran renkli suların önündeydik. Atlı, kılıçlı polisler, kalabalığı dağıtmaya, yol açmaya çalışıyordu; ama boşuna bir çabaydı, atlar aynı yerde sayıyordu. Babam: "Peşime düşün!" dedi. Kapalı bir kapıyı omuzlar gibi, etten, kemikten bu duvarı, zorlaya zorlaya, yavaş-yavaş Ağa Camii'nin önüne kadar geldik.

Tünel tarafından gelen, fener alayı kıpırdayamıyordu. Taksim Meydanı'na girebilmek için oraya kadar gelip dayanmıştı. Caddenin iki yanında süngülü askerler dizilmişti. Hala Mustafa Kemal Paşa'nın sesini duyuyordum. Tünel'e doğru yürüyorduk. Fener alayının gök gürültüsü gibi gelen sesleri, yüksek binalardan yansıdı: "Yaslı gittim şen geldim.. Aç koynunu ben geldim... Bana bir yudum su ver... Çok uzak yerden geldim..."

Babam elinin tersiyle gözlerini sildi, hala babamın sırtındaydım gözyaşları, boynuna sarıldığım kollarına damlıyordu.

Bayramın ertesi günü, sabahleyin, Terzi Süleyman amcanın sesini duydum. Yataktan fırladım, annem işe gitmişti, bir yaşındaki kardeşim Sevim daha uyanmamıştı, haminnem de odanın ortasında namaz kılıyordu. Arkasından geçip, sokak kapısını açtım, Süleyman amca: "Nuri, al ceketi onun işi bitti, ama pantolonun işi uzun, şimdi Bağlarbaşı'na gidiyorum, Terzi Kirkor'a bakıcam, pantolonun beline ek için uygun, kumaşa yakın bir parça bulayım da ekleyelim. Annene de söyle, bayrama yetişsin demesi kolay, bende kabahat, yetişir yetişir dedim. Ama kazın ayağı öyle değil, söyle bir daha, iki ayağımı bir pabuca sokmasın, bu boyacı küpü değil, sok, çıkar iğneyle kuyu kazıyoruz. N'olurdu elbiseyi bir hafta önce verseydi, sen de temiz pak elbiselerini giyip de Cumhuriyet Bayramı'na öyle gitseydin olmaz mıydı yani?..."

Yalnız gözlerimin önünde gökyüzüne doğru fışkıran renkli suları, binlerce insanın ellerinde dalgalanan bayraklar, yanan meşalelerin, uçuşan alevler ve kulaklarımda insanın içini acıtan çığlık çığlığa Mustafa Kemal'in "Ne Mutlu Türküm" diye haykıran sesi vardı...

Hem Okudum Hem de Yazdım

MAHMUT ŞEVKİ OKUTAN

Adres: Öküz Dergisi. İstiklal Caddesi İmam Adnan Sokak No:20 80080 Beyoğlu / İstanbul

Yüz: 1981
Mehmet Eroğlu
Everest Yayınlar

Mehmet Eroğlu; ıssızlığın ortasında, Geç Kalmış Ölü, Yarım Kalmış Yürüyüş, Adını Unutan Adam, Yürek Sürgünü gibi kitaplarının arkasından uzun bir süre sessiz kaldı. Yüz: 1981, Eroğlu'nun artık sessizliğini bozduğu bir kitap. Kitabı okuyunca Eroğlu'nun sessizlikten çok kendisini ve yazdıklarını dinlendirmiş, demlendirmiş olduğu görülüyor. Kitap baştan sona hikmetli sözlerden oluşuyor. Her cümle kuruluşu neredeyse altı çizilecek bir ahenge ulaşmış. Okuyanın yer yer roman kahramanına dönüşebileceği usta işi bir ürün. Tekrar tekrar okunacak bir kitap. Bu arada kısa zaman önce kurulan ve neredeyse kurulduğu zaman diliminde kurumlaşan Everest Yayınlarını da kutlamalı.

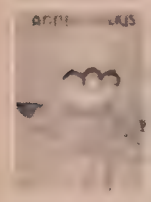

Annem Belkıs
Gündüz Vassaf
İletişim Yayınları

Gündüz Vassaf'ı önce zehir zemberek Cehenneme Övgü ve Cehennemin Dibi isimli iki nefis kitabıyla biliyoruz. Ancak bu kitapta Gündüz Vassaf'ın annesi var. Ama öte yandan da bir cumhuriyet kadını ve Zekeriya Sertel'in kızkardeşi var. Kitap çok uzun bir zaman ve coğrafya dilimini kapsıyor. Kimlik sahibi ve birey olmak için direnen bir cumhuriyet kadının etrafında bu ülkenin kısa ve meşakkatlı tarihi de yer alıyor. Kısa sürede 'başucu kitaplar' arasında yer alacak bir kitap. Böyle bir kitabı kaleme aldığı için Gündüz Vassaf'ı ancak en önce de böyle bir hayatı göze aldığı için sayın Belkıs Hanım'ı kutlamak gerek..

Kültür Alışverişi
Memet Fuat
Adam Yayınlar

Memet Fuat ardı ardına kitaplar yayımlıyor. Neredeyse her ay bir-iki kitap yayınlıyor. Sanki kendi kitaplığını dünya gözleriyle oluşturmak ve tüm yazdıklarını yaşarken kitap olarak görmek istiyor. Memet Fuat'ın hastalıklarla boğuşurken böylesine bir çaba göstermesi takdir edilesi bir şey. Fuat'ın bu kitabı 1965-1996 arasında yazdığı kültür kavramı ve kültürün çeşitli sorunlarıyla ilintili denemelerden oluşuyor.

Aşk Hikayeleri
Mine G. Kırıkkanat
Om Yayınları

Aşk günümüzde daha çok bir magazin konusu artık. Ancak yazar, Mine G. Kırıkkanat olunca iş değişiyor, tabii aşk da. Yazarın şansı belki hem bu ülkeye biraz uzaktan Paris'ten bakabilmesi, hem de buradan rutin sayılarak kaçırılabilecek birçok ayrıntının oradan daha net görülmesi. Kırıkkanat, köşe yazarlığına edebi tatlar katmayı deneyen yazarlardan. Güncelde boğulmuyor yazdıkları. Gündelik ayrıntılardan geniş bir zaman diliminde kalabilecek bir kıvam tutturuyor yazılarında. Kitapta yazılara eşlik eden nefis fotoğraflar da kitabın hediyesi.

Nobel'li Şairler Antolojisi
Haz: Eray Canberk
Oğlak Yayınları

Kitapta Nobel Ödülü kazanmış 41 şairin ürünü 127 çevirmen aracılığıyla yer alıyor. Şirlerine ulaşılamadığı için birkaç yazar antoloji dışında kalmış ancak kitap en başta fikir olarak çok ilginç. Belki bu dizi Nobel'li Hikayeciler Antolojisi diye de devam edebilir.

Sensin İnsan
Altan Erbulak
Aksoy Yayıncılık

Altan Erbulak mizahımızın çok özel isimlerinden biri. Çizgisi, bakış açısı hep yaramaz bir çocuk olarak kalmış ve çok erken göçmüş, on elinde on hüner olan bir yaramaz çocuk. Erbulak'ın bu kitabında tiyatro ve basın dünyasından birçok sima yer alıyor. Okudukça kaleminin de fırçası kadar kıvrak olduğunu farkedeceksiniz. Onu tanımak isteyenler için bu kitap bulunmaz bir fırsat.

Eleştiri Yazıları
Adnan Benk
Doğan Kitap

Adnan Benk'in kitaplarını okumaya başlamadan evvel Enis Batur'un 'Kurşun Kalem Portreler' isimli kitabında yazdığı o nefis Adnan Benk yazısını okumakta büyük yarar var. En azından nasıl yaman ve nev-i şahsına münhasır bir yazarla karşı karşıya olduğumuzu -biraz geç de olsa- anlamak için. Adnan Benk'i okudukça eleştirinin de bir edebiyat türü olduğunu günümüzde yazılan birçok eleştirinin aslında eleştiri değil de 'geçiştiri' olduğunu farkediyorsunuz. Adnan Benk'in eleştirilerine katılsanız da katılmasanız da alacağınız edebi lezzet size yetecektir. Şu kısır eleştiri ortamında ilaç gibi gelecektir.

Kuşevi'nin Efendisi
(Asaf Cemil'e Armağan)
İbrahim Yıldırım
Sel Yayıncılık

Yazar İbrahim Yıldırım evvela denemeleriyle tanındı. Bu kitap onun ilk romanı. Kuşevi'nin Efendisi artık bir kült kitap sayılabilecek, Oğuz Atay'ın Tutunamayanlar'ı tadında bir kitap. Çeşitli biçimsel denemeler göze çarpıyor. Akıcılığı kadar tekniği de okuyanı saracak bir kitap. Dikkatli ve yoğun bir okuma gerektiriyor. Asaf Cemil ve Yusuf Bünyamin karakterlerinin eşliğinde yer yer okuru da kendi iç yolculuğuna çıkartabilecek bir kitap. Kitabın temel sorunsalı: Bir insanı nereye kadar tanıyabiliriz? Neden bu kitap ve karakterleri Asaf Cemil ve Yusuf Bünyamin aracılığıyla kendimizden başlamıyoruz bir insanı tanımaya! Hem kendinizi tanıdığınıza pişman olsanız da kitabı okuduğunuza memnun olacaksınız...

Çizgilerle Haliçte Gezinti
Ferit Öngören
Sergi Kataloğu

Bu aslında bir kitap değil, Ferit Öngören'in açtığı Haliçte Bir Gezinti isimli serginin kataloğu. Ama her karikatürcünün ve her İstanbulseverin mutlaka edinmesi gereken değerli bir yapıt. Öngören bu sergiye yıllarını vermiş. Daha çok zihin perspektifiyle yapmış resimlerini. Öngören'in bu sergi kataloğuyla beraber özellikle İstanbulla ilgili diğer çizgileri de kitap olarak yayınlansa ya.

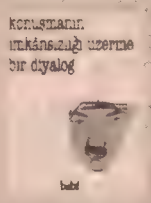

Konuşmanın İmkansızlığı Üzerine Bir Diyalog
Osman Çakmakçı
Babil Yayınları

Osman Çakmakçı'yı şiirleri ve çeşitli çevirilerinden tanıyoruz. Çakmakçı bu kitabında konuşmakla, hele hele çok konuşmakla ille de bir diyalog oluşamayacağını 54 sayfa süren bir nevi karşılıklı iç konuşma yaparak gösteriyor. Bir konuşmanın diyalog haline gelebilmesi için gerekli olan karşılıklı anlaşırlık, mantık, sanat ve ego üzerine kafa yoruyor. Kitap bittiğinde ne konuşma ne de diyalog bitiyor aslında, her şey yeniden başlıyor. İlginç bir deneme.

Anladım
Yılmaz Erdoğan
Sel Yayıncılık

Yılmaz Erdoğan bir 'Öküz Şairi'. Onun çok sonra pek ünlü olan birçok şiiri henüz haftalıkken Öküz'de yayınlanmıştı. Yılmaz Erdoğan bütünüyle bir hikayesi olan şiirler yazıyor. Daha çok doğal olarak 'aktör şairlerin' yazdığı 'dinlenen bir şiir' yazıyor. Okur da onun sesinden dinler gibi okursa büyük tatlar alabilir. Bu yüzden Yılmaz Erdoğan'ın şiirine 'gözle okunan şiir' değil de 'kulakla dinlenen şiir' demek de mümkün. Sadri Alışık, Cahit Irgat, Ferhan Şensoy gibi aktör şairlerin oldu bir damarda karşılık bulan şiirler bunlar. Aslında zaman zaman es geçilen ancak es geçilmemesi gereken bir damar bu. Öte yandan siz onun şiirlerini kulağınızla okumaya çalışırken o, 'sana bakmak, allah'a inanmaktır' diyerek gözlerinize de hitap edebiliyor.

Küçük Yazı Satıcısı
Daniel Pennaç
Çev: Aysel Bora
Metis Yayınları

Daniel Pennaç 1944 yılında *-herkese kısmet olmaz-* Kazablanka'da doğmuş. Babasının asker olması sebebiyle çocukluğu çeşitli sömürgelerde, yolculuklarda geçmiş. Yazar bu kitabında polisiye kahramanı Benjamin Malausséne'nin rehberliğinde 'yazı dünyası'na dalıyor. Ve o edebiyatta neşe ve hazzın da olması gerektiğini savunan bir yazar olduğu için de benzersiz keyifli bir polisiye roman oluyor yazdığı kitap. Hemen hemen dünyanın her yerinde üç aşağı beş yukarı birbirinin benzeri gözüken yayın dünyasını hallaç pamuğu gibi atıyor. Polisiye sevmeyenlere bile polisiyeyi çok sevdirecek bir kitap.

Baudeleaire'den Günümüze
Modern Fransız Şiiri Antolojisi
Çev: Metin Cengiz
Tüm Zamanlar Yay.

Dünya şiirinin en önemli kanallarından biri olan modern Fransız şiiri toplam 67 şairin şiirleriyle yer alıyor bu kitapta. Bu kitabın en büyük özellığı bütün şiirlerin tek kişinin elinden, Metin Cengiz tarafından çevrilmiş olması. Daha önce de dilimize çevrilmiş birçok şiiri Metin Cengiz'in çevirisiyle ve diğer çevirilerle karşılaştırmalı okumak olanağı da sağlıyor kitap. Aynı zamanda bu kitap sadece bir çeviri antolojisi değil, Metin Cengiz rehberliğinde Modern Fransız şiirine yapılan 67 duraklık keyifli bir yolculuk. Hem keyifli hem de öğretici. Başta şairler olmak üzere tüm şiirseverlere salık verilir.

Siftah
Hatice Meryem
Varlık Yayınları

Öküz okurları Hatice Meryem'i o diri sokak röportajları ve Öküz'ün Yayın Koordinatörlüğünden tanıyorlar. Bir kısım okuyucu ise onun ismine Varlık ve E Dergisi'nde yayınlanan öykülerinden aşina. Hatice Meryem, bu ilk kitabında yer alan 10 öyküde yakıcı bir dille, günümüz zamanını anlatıyor. Büyükşehir insanlarının, gündelik yaşam kaygılarını, içlerinde taşıdıkları büyük dramları, trajedileri ve yaşama sevinçlerini sıradan kahramanların sıradışı öyküleriyle anlatıyor. ■

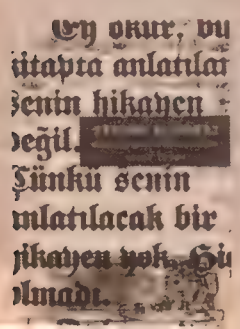

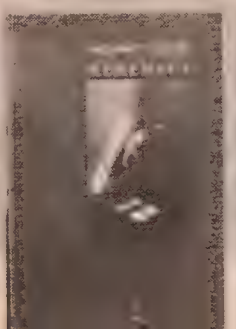

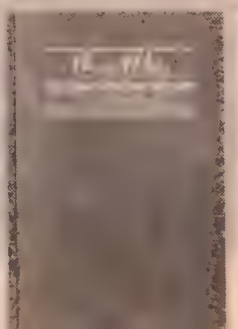

Antalya Festivali'nin bu yıl ana teması "barış"tı. Antalya Büyükşehir Belediye Başkanı Bekir Kumbul ve eşi Ayşe Kumbul'un Otel Sera'da sanatçılarla Yunanlı dostlarımıza verdiği "veda yemeği"nde unutulmaz bir "barış gecesi" yaşandı.

Herkesi Memnun Etmek Mümkün Değil...

AGÂH ÖZGÜÇ

Ülke sınırları içinde düzenlenen birçok festivale konuk olarak katılmam nedeniyle bir şeyi çok merak ediyorum. Dört dörtlük bir festivali düşünün. Organizasyonundan ulaşımına, sanat etkinliklerinden her türlü konforuna dek... Hiçbir eksiği olmayan böyle bir festivalde yine de herkesi memnun etmek mümkün mü? Bazı konukları kuş sütüyle besleseniz de bu mümkün değil. Yine de çatlak sesler çıkacaktır. Bu memnuniyetsizliğe Antalya Film Festivali'nde bu yıl da tanık olduk. Elbette 37. Antalya şenliğinin eksiksiz bir festival olduğunu iddia etmek gibi bir yanlışlığa düşecek değiliz.

Bazı konukların rahatsızlığı bu yıl, gruplar halinde ayrı otellere yerleştirilmelerinden kaynaklanıyordu. Oysa gönül istiyordu ki tüm konuklar, önceki yıllarda olduğu gibi bir ya da birbirine yakın birkaç otelde konaklasın. Sanatçılar ve diğer konuklar hep birarada olsun. Ancak bu yıl bu mümkün değildi. Çünkü Antalya, bu yıl büyük bir turist patlaması yaşadığından tüm oteller Japonlar ve diğer yabancılarla doluydu. Antalya'nın en konforlu ve en yeni tesislerinden biri olan Topkapı Oteli ise, bu yıl konuk sanatçıları ağırlamak niyetinde değildi. Geçen yıl otel müşterileri bazı sanatçıların gürültülerinden rahatsız olmuşlardı.

Antalya ya da bir başka film festivali. Ne yapsanız, nasıl davransanız, özellikle de kendileriyle barışık olmayanların keyfi de yerinde olmayacaktı. Kaldı ki Antalya Festivali'nin bu yıl ana teması "barış"tı. Antalya Büyükşehir Belediye Başkanı Bekir Kumbul ve eşi Ayşe Kumbul'un Otel Sera'da sanatçılarla Yunanlı dostlarımıza verdiği "veda yemeği"nde unutulmaz bir "barış gecesi" yaşandı. Ve her türlü çatlak sesin uzağında...

Festivalin ilk dönem başkanlarından Dr. Avni Tolunay'dan bu yana ayakta kalma savaşı veren, zor günler geçiren şenlik 37 yıllık deneyimiyle bazı şeylere alışmalıydı artık. Herkesi memnun edemeyeceğine göre sayın Bekir Kumbul da. Bizim gazeteci olarak, 30 yıl önce Konyaaltı sahilindeki konakladığımız "Bungalov"lardan bu yana neler görüp, nelere alıştığımız gibi...

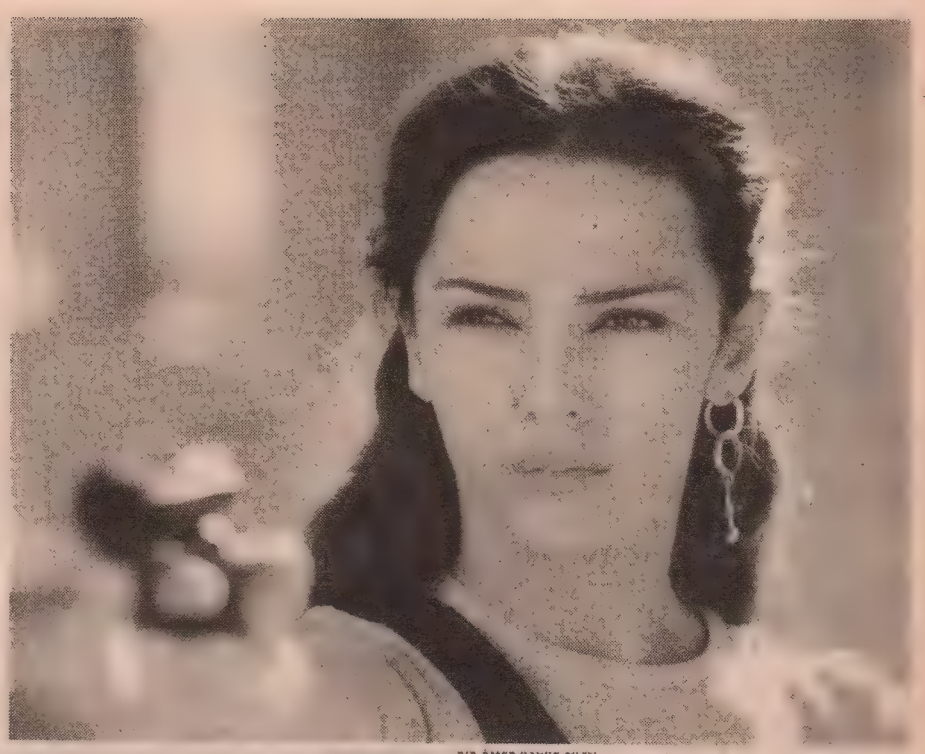

Çocuklar, gençler ve özellikle de kadınlar, tüm Antalya halkı sokaklara dökülmüştü. Ana caddelerin her iki kenarında ve polis kordonu altında büyük bir kalabalık oluşturan Antalya halkı çığlık çığlığa alkış tutuyor, sinema salonlarında ve TV dizilerinde izledikleri sanatçıların önünü kesip ellerini tutmak, onlara dokunmak için adeta çırpınıyorlardı. Bu coşku dolu saygın ve içtenlikli davranışı, kolay kolay hiçbir yerde göremezdiniz. 37 yıldan beri, festival nedeniyle yılda bir kez de olsa sinemayla iç-içe yaşayan Antalya halkına özgü bir davranıştı bu.

Kortejsiz Bir Antalya Film Festivali Olur mu?

Önce önemli bir hatırlatma yapalım. Kim karşı çıkarsa çıksın, Antalya'ya davet edilen konuk oyuncuların festivalin ilk gününde, çiçeklerle süslü arabalarla törene katılmaları, halkı selamlamaları, 37 yıldan beri bir gelenek haline gelmiş. Antalya Film Festivali'nin vazgeçilmesi imkânsız, temel ve yöresel özelliklerinden biri bu. Bu gelenekleşmiş yöresel özelliği kimse değiştiremez. Çünkü Antalya halkı ve sinemaseveri, özellikle böyle istiyor. Bu gerçeği bir kez daha ve eskisinden çok daha farklı bir biçimde gördük, bu yıl Antalya Film Festivali'nde...

Daha önceki yıllarda kortejin başlama noktası Falez Oteli önüydü. Konuk sanatçıların üstü açık arabalarla halkı selamlayarak yürüyüşleri ise Antalya Belediyesi'nin önünde son buluyordu. Bu kez kortejin sınırları hayli genişletilmişti. Bu kez kentin ana caddelerinde büyük bir bayram yaşanıyordu sanki. Çocuklar, gençler ve özellikle de kadınlar, tüm Antalya halkı sokaklara dökülmüştü. Ana caddelerin her iki kenarında ve polis kordonu altında büyük bir kalabalık oluşturan Antalya halkı çığlık çığlığa alkış tutuyor, sinema salonlarında ve TV dizilerinde izledikleri sanatçıların önünü kesip ellerini tutmak, onlara dokunmak için adeta çırpınıyorlardı. Bu coşku dolu saygın ve içtenlikli davranışı, kolay kolay hiçbir yerde göremezdiniz. 37 yıldan beri, festival nedeniyle yılda bir kez de olsa sinemayla iç-içe yaşayan Antalya halkına özgü bir davranıştı bu. Antalyalıların sanatçıya böylesine bir coşkuyla sahip çıkmasına karşılık, her yıl düzenlenen böyle bir töreni küçümseyip halkla bütünleşmeye de anlamsız ve basit bir "gövde gösterisi" gibi bakanlar da vardı. Ne var ki bu kortej olgusuna karşı çıkanlar, iki yıl önce Antalya'daki geleneksel yürüyüşe katılmak için, bağlı oldukları dernekler adına festival yöneticilerinden "bağış"ta bulunmalarını istememişler miydi?..

Demek ki, "bağış" yapıldığında iş değişiyordu. Demek ki, her şey bir "bedel" karşılığında "yön" değiştirebiliyordu. Peki o zaman, bu "paralı yürüyüş" tam anlamıyla bir "gövde gösterisi"ne dönüşmeyecek miydi?

Sorular, sorular... Yanıtsız sorular.

Neyse, biz yine de kimseyi fazla kızdırmayalım.

İki ülke arasındaki bu sıcak ilişkiler, önümüzdeki yıllarda daha bir coşkuyla sürüp gidecekti kuşkusuz.

Bir Festivalden Bir Festivale

2000, barışa adanan festivaller yılı...

Önce, **Ankara Sinema Derneği**'nin Ürgüp Belediye Başkanı **Bekir Ödemiş**'in katkılarıyla düzenlediği **Drama Film Festivali**, Türk-Yunan dostluğu üzerine kurulmuştu. Geçtiğimiz yıl ise Yunanistan'ın Drama kentinde düzenlenen festivalde ev sahipliğini **Drama Belediye Başkanı Margaritis Tzimas** yapmıştı. Yani iki festival (Türk-Yunan) birarada kutlanmıştı. Bu yıl Yunanlı sinemacı dostlarımıza ev sahipliği yapma sırası Ankara Sinema Derneği'ndeydi. Ve başta Drama Belediye Başkanı Tzimas olmak üzere 30 Yunanlı sinemacı Türkiye'ye davet edilip Ürgüp'de dostluk ve barış adına ağırlanmışlardı. İki ülke arasındaki bu sıcak ilişkiler, önümüzdeki yıllarda daha bir coşkuyla sürüp gidecekti kuşkusuz.

Bu kez 37'incisi düzenlenen Antalya Altın Portakal Film Festivali de şenliğin "ana tema"sını "barış"a adamıştı. Biz de Türk-Yunan dostluğu adına ve birbiri ardına düzenlenen sinemalı günlerin peşine takılarak bir festivalden bir festivale koşuyorduk.

Yarışmadaki benim "en iyi yönetmenim" Derviş Zaim'di. Ve seçildi de. Üstelik filminin tüm oyuncuları ve tiplemeler yerli yerindeydi. İyi seçilmişler iyi oynamışlardı.

Bir Türkiye Fotoğrafı "Filler ve Çimen"...

Bakalım bu kez, "sine-toto" adını verdiğim tahminlerimde kaç tutturacaktım? Ben her yıl her festivale katılan filmler konusunda bir değerlendirme yaparım da... Sonra da jürinin saptadığı sonuçlarla karşılaştırırım. Merak bu ya. Bu yıl da "sine-toto" tahminlerimde 7'yi tutturmuştum.

Benim favorilerim hangileriydi bu festivalde? Yazık ki program çakışmaları nedeniyle yalnızca iki filmi izleyememiştim. Çok merak ettiğim **Nesli Çölgeçen**'in **"Oyun Bozan"**ıyla, **Ahmet Çadırcı**'nın ilk uzun metrajlı sinema filmi **"Renkli ve Türkçe"**yi... Ama gördüklerim arasında bana göre en iyi üç film vardı: **Derviş Zaim**'in **"Filler ve Çimen"**, **Zeki Ökten**'in **"Güle Güle"** ve **Ömer Kavur**'un **"Melekler Evi"** adlı filmleri. Elbette ki "Filler ve Çimen", benim gönlümdeki en iyi filmdi. Devlet ve mafya ilişkileri konusunda günümüzün bir "Türkiye fotoğrafı"nı yansıtıyordu Zaim'in filmi. "Filler ve Çimen" en iyi film seçilmemişti, ama zar zor da olsa üç film arasına girebilmeyi başarabilmişti. "Zar zor da olsa" diyorum, çünkü filmin fotoğrafı bazı jüri üyelerini rahatsız etmişti. Bu nedenle suya sabuna dokunmayan, ama eski Yeşilçam filmlerinin masalsı duyarlılığını yakalayan, özellikle de yaşlılar dünyasına cuk oturan oyuncularıyla bütünleşen "Güle Güle" bu özellikleri nedeniyle jüriye daha yakın durabilirdi. Sonuçta da öyle oldu ve "Filler ve Çimen"le yer değiştirerek "birinci"liğe oturdu. Ve gönül isterdi ki, birbirleriyle uyum sağlayan beş oyuncuya da (**Yıldız Kenter, Şükran Güngör, Eşref Kolçak, Zeki Alasya ve Metin Akpınar**) bir **"jüri özel ödülü"** verilsin. Böyle bir güzelliği jüri üyeleri düşünmemiş olmalı ki, "yardımcı erkek oyuncu ödülleri", yalnızca **Eşref Kolçak**'la **Şükran Güngör** arasında paylaştırıldı.

"Güle Güle"nin yapımcısı **Faruk Aksoy**, yarışmanın en şanslı "yatırımcı"sı sayılırdı. Filmi Türkiye vizyonunu ne kadar tamamlasa da, "birincilik ödülü sonrası" bir ikinci şansı, bu kez Almanya vizyonunda arayacaktı. Ve böyle bir "şans" için zamanlama da iyi ayarlanmıştı.

Yarışma ikincisi **"Melekler Evi"**nin de, yönetmen **Ömer Kavur**'un da böyle bir derdi yoktu. Ödün vermeyen, kendine özgü bir çizgide yürüyen, ama sonucu beğenin veya beğenmeyin, anlatımıyla sinemaya damgasını vuran bir yönetmen olarak Kavur'un seyirci sayısı aşağı yukarı belliydi. Genel bir beğeniyle karşılanan, buna karşılık üçüncü seçilen Derviş Zaim'in "Filler ve Çimen" adlı filmiydi asıl merak konusu olan. Seyircisiyle nasıl bir iletişim kuracaktı?

Yarışmadaki benim "en iyi yönetmenim" Derviş Zaim'di. Ve seçildi de. Üstelik filminin tüm oyuncuları ve tiplemeler yerli yerindeydi. İyi seçilmişler iyi oynamışlardı. **Bülent Kayabaş**'tan **Mustafa Uzunyılmaz**'a, **Haluk Bilginer**'den **Mesut Akusta**'ya, **Ali Sürmeli**'den **Sanem Çelik**'e ve en büyüğünden en küçüğüne dek... Sanem Çelik, listemdeydi, o da "en iyi kadın oyuncu" seçildi. Ali Sürmeli'yi nasıl atlamışım. Ama "Abuzer Kadayıf"la özellikle de "Melekler Evi"ndeki **Talat Bulut**'u "en iyi erkek oyuncu" olarak listeme almışım. Aynı filmde oynayan **Aytaç Arman**'la **Aslan Kacar** kötü mü oynamışlardı. Eğer ille de kötü bir oyuncudan söz etmek gerekirse, galiba o da "Melekler Evi"nde rol kesen **Hande Ataizi** olmalı. Peki, kapanış gecesinin sunucusu olarak baktığımızda, dil sürçmeleri bir yana, gaf üstüne gaf yaparak rekor kıran **Berhan Şimşek** dostumuza ne demeli? Dikkat, oyunculuğundan değil, sunuculuğundan söz ediyoruz. Yanlış anlaşılmasın...

Kişisel seçimimdeki tutturamadıklarımdan biri görüntü yönetmeni **Ali Utku** oldu. Benim görüntü yönetmenim **Ertunç Şenkay**'dı "Filler ve Çimen" filminde. Olur o kadar yanılma payı... Yine de 7'yi tutturmuşum ya...

Akşamsefası

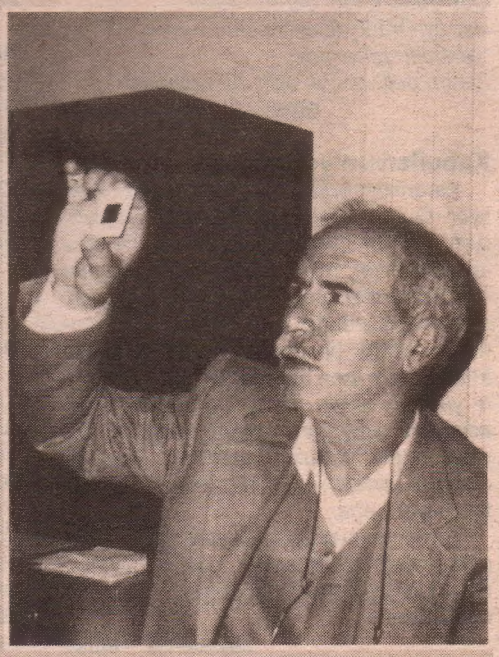

Çevrenizdeki güzellikleri gördüğünüz zaman birisiyle, en azından eşinizle, paylaşmak istiyorsunuz. Ama gelip eşinize anlattığınızda, ne kadar anlatırsanız anlatın yetmiyor. Çevremdeki güzellikleri görünce bunları insanlara da göstermek istedim ve öyle başladım.

"Hakkari Hatırası"

OYLUM GÖLBAŞI

Bir fotoğraf görürsünüz, mekan da insanlar da hem tanıdıktır hem yabancı, hem yakındır hem uzak, hem burasıdır hem de 'ora'sı... Bu yıl beşincisi düzenlenen İstanbul Saydam Günleri kapsamında Hakkari'li fotoğrafçı Enver Özkahraman bize, tanıdık yabancıların, gitmesek de gelmesek de bizim olan köylerin, fotoğraflarını sergiledi; 'ora'dan öyküler taşıdı kapalı gösteri salonlarına. "Güzellikleri gördüm, fotoğraf çekmeye başladım." diyen Enver Özkahraman'la fotoğrafları üzerine konuştuk.

Bu gösteri ne kadar zamanda oluştu?

- Fotoğraflardan 4-5 tanesi 70'li yıllarda çekildi. Gösteride gördüğünüz fotoğrafların içinde 7 yaşında bir kız görüntüsü vardı. Daha sonraki bir fotoğrafta ise oyun havasıyla oynayan bir genç kız görüntüsü vardı. İşte bu görüntü 7 yaşındaki o kızın şimdiki hali. Fotoğrafçı bir şeyin ardını bırakmamalı. Zaten bıraktığı an, sanatçı biter.

Fotoğrafa ilginiz ne zaman başladı?

- Çevrenizdeki güzellikleri gördüğünüz zaman birisiyle, en azından eşinizle, paylaşmak istiyorsunuz. Ama gelip eşinize anlattığınızda, ne kadar anlatırsanız anlatın yetmiyor. Çevremdeki güzellikleri görünce bunları insanlara da göstermek istedim ve fotoğrafa öyle başladım. Bunun yanında çocukluktan beri resim yapıyordum. Türkiye'de resim de fotoğraf da karın doyurmuyor. Üstelik de ben Anadolu'da dünyaya geldim. Her şeyden önce günahtır, haramdır diye bunlar normal görülmüyor.

Doğu'da fotoğraf çekerken zorlandığınız, tepki aldığınız oldu mu?

- Bir işe girdiğiniz zaman, ılımlı ve akıllıca girmeniz lazım. Birdenbire girdiğiniz zaman tepki alabiliyorsunuz. Yıllardır insanlar beni tanıyor. Baktılar ki bir art niyetim yok, o zaman ne oldu; Hakkari'de ağa, bey, milletvekili, girmediğim, gelinlik kızının fotoğrafını çekmediğim ev yok. Benim art niyetli olmadığım görünce insanlar davet etmeye başladılar. Siz de gidiyorsunuz, orada bir güzellik görüp onu resimliyorsunuz...

Hep güzelliklerden bahsediyorsunuz. Yıllarca orada bir savaş yaşandı. Bunları neden fotoğraflamadınız?

- Birincisi, güzel olmayan şeyin fotoğrafını neden çekeyim? İkincisi, ister istemez bazı şeyler çektiklerinize yansıyor. Ama biz burada sanat gösterisi yapıyoruz.

Peki, savaş nedeniyle bir fotoğrafçı olarak orada yaşadığınız zorluklardan bahseder misiniz?

- Size, bu yaz başımdan geçen bir olayı anlatayım. Köylü pazarına gitmiştim. Orada dişleri dökük, yüzü gayet güzel bir yaşlı gördüm. Amcanın bir kare resmini çektim. Kareyi çektim, makineyi kapatıyorum, başladılar bağırmaya; 'Polise! Polise!' diye. Rengim bembeyaz oldu. Duyar duymaz pişman oldum. Gittim amcaya yalvardım, yakardım; "Amca valla polis değilim." dedim. Ama sanatçıyım diyorum, onu anlatamıyorum. Köylüye, cahil insana bunu anlatamıyorsun. O gece uyuyamadım, "Keşke adamı tedirgin etmeseydim." diye düşünüm. Öbür tarafta da başka bir durum var. Güvenlik güçleri makineleri görüyor, "MED TV'den misin?" diye soruyor. "MED TV, televizyon, bunlar fotoğraf makinesi." diyorsun. "Peki neden iki tane var?" diye soruyor. "Birinde negatif, birinde slayt var." diyorsun. "Başlarım negatifine de, slaytına da..." diye başlıyor. Her seferinde anlatana kadar akla karayı seçiyorsunuz.

BUZAĞI

İstiklal Caddesi İmam Adnan Sokak No:20 80800 Beyoğlu / İstanbul

Babam

Benim babam çok Akıllı bir adamdır
Çok güzel kitabı dergisi vardır
Her ay ÖKÜZ dergisini alır
Sabahları işine gider
Benim babam çok akıllı bir adamdır

Gülfiye D. Sarsmaz - İzmir

Kabullenemiyorum..

Karanlığın ortasında oturmuş treni bekliyor. O son treni... Taa buradan görüyorum, çakmak çakmak yine gözleri. Dudakları kımıldıyor, milyon yıllık hüzünleri yine melodilere döküyor. Siyah paltosu var üzerinde ve oturduğu kuru tahta bankın yanında minicik bir çanta... Yanına gitmeye korkuyorum ama burada da kalamam -öyle ya karanlıktan da korkarım ben- ufak adımlarla gidiyorum yanına, yüreğim tüm yaşanmışları -kötüleri- unutmuş. Ne olur diyorum içimden bu sefer gülsün bu boktan hayat bana...

Sonra ne mi oluyor? Uyanıyorum... Tren çoktan gelmiş, babacığım çoktan gitmiş... Üstelik o öleli tam iki yıl oluyor... -kabullenemiyorum-

Zeynep Işık - Bursa

Zımpara

Kirpikleri kalındı O'nun
Bir kent dolusu ertelenmiş
İntiharları biliyordu.
Yolu yoktu O'nun
Sana yoktu.
Kirli insanların zımparcısıydı O.

Ulaş Savaşçı - Fethiye

Kurmaca Gözler II

Gülüşlerde; sahtelik, gözlerde; pazarlık var. Yalanlarla doğrular karışmış, gölgesizlik mutluluk olmuş. Kimseye ihtiyacım yok diyebiliyorlar artık. Düşünsenize kimseye ihtiyacı yokmuş kendi kendine varolabilirmiş insan.

Yalan olduğunu bile bile bunu söyleyebiliyoruz. Ama, cesaretimizden değil, kendimizden korktuğumuz için oluyor hepsi. Çünkü biliyoruz ki, kendimiz gibi davranmaya başlayınca, onların yanına gideceğiz. Gurur dediğimiz ama tanımıyla hiç uymayan -GURURUMUZ- engel oluyor buna. İstemeyerek, ama istediğimiz sanarak sürükleniyoruz yalnızlığa. Uzaklaşıyoruz, ama aldatıyoruz kendimizi. Başka yerlere gidip gene onları düşünüyoruz. Onları düşünmemeye çalışırken kendimiz çıkıyor aklımızdan. Yalnızlık tarifsizleşiyor o anda. -Ve tanımını kendimizin bulduğu gururumuzu ezerek karşı koymaya çalışıyoruz yalnızlığa- Başka insanlarda kendimizi aramaya başlıyoruz. Bencilce onları kendimize katarken, fedakarca umut taşıyoruz geleceğimize.

Arkamıza bakmadan gidebiliyoruz. Çünkü biliyoruz ki arkamızda hiçbirşey yok. Yanımıza alıyoruz gözleri ve hiç eskitmiyoruz onları. Belki de ölüyoruz, ama ölüm hüsran olmuyor o anda, sonsuz bir huzura dönüşüyor. -Sonuna dek süren mücadelemiz getiriyor bize huzuru-

Deniz Küçüközdemir - Bursa

...

"Her Ölü Kendi Yüreğine Gömülür."

Tutunamayan - Mardin

Adım Haydar

Yürekli delikanlıymışsın
Benim mekanımda
bana çay söyledin
Ama şunu iyi bil
Sen ilk değilsin
Adım gibi eminim
Son da olmayacaksın
Bir çift sözüm var sana
Bana çay ısmarlamak ha
Benim mekanım da ha
Hayda bre

Halit Sertgenç - Bursa

"Höt" Dedim Hayata... Anlayan Bi Anlatsın!

Picasso olmıycam belki ama resim yapıcam sonuçta. Hem öyle olsaydı kimse Öküz gibi içmezdi. Hayyam olcak halleri yok ya, e öyle içmeylende pilot olunmaz. Pilot olsan nolucak ki Hazarfen Çelebi mi olucan? Hem Hazarfen Çelebi olmuşta nolmuş ben treni seviyom. Zaten şarkı söyleyince de Pavarotti olmuyom, flüt çalmaylan da Bach olunmuyo. Şimdi ben bunları yazdım, düşündüm diye Nietzche mi olucam. İçmediğimde yazarsam yazmadığımda da içersem Ahmet Erhan mı olucam yani? Meyil adresim var diye teknolojiyi sevmem mi lazım?... Kızım diye kız kulesi, kızlığım bozulduğunda da köpeğin mi olucam be!

Anlamadığım şey kahveyi ve nescafeyi sevmem ve içmem tiryaki olduğumu mu gösterir, e tiryakiysem bundan Nikotin'e ne? Onu ilgilendirir mi? Bi de tiryaki olmuyanlar kahveyi sevemezler mi?

Anlıycanız, resim yapmam için Picasso, şarabı sevmem ve içmem için Hayyam, uçmam için Hazarfen Çelebi, şarkı söylemem için Pavarotti mi olmam lazım? Flüt çalmaylan Bach olamadım Ud çalarsam ud-i mi olucam? Bunları yazmam için Nietzche, içip sıçmak ve içmeyip yazmak için Ahmet Erhan mı olucam? Kızım diye kızkulesi miyim yani? Kahveyi sevmem için tiryaki mi olmam lazım, hem tiryakiyim de bu sigarayı bulanı ne ilgilendiriyo? Bunları anlayamadım! Anlıyan bi anlatsın.

Seda A. - Ankara

Eksik Ömür

"Babam'a"

Hayallerim vardı
Bu şehrin
sokaklarında çaldırdım hepsini
Çocuktum belki
oyunlarım vardı yaşama dair
Yaşım onaltıydı henüz
Büyüdüm
top oynayıp acıkamadan
Bir bacağı
eksikti hep ömrümün...

Erol Çelik - Trabzon

Geçti

Hayatımın gerçekten bir roman olduğuna karar verdiğim anda, yani dünyaya özellikle benim yaşamam için gönderildiğine inandığım acılarla karşı karşıya kaldığım zaman; dünyaya geliş nedenimin diğer insanların havasını soluyarak zaten az olan havayı biraz daha tüketmek olduğuna inanmıştım. Hepsinin çok kısa sürede geçip gittiğini gördüm. Ve mükemmel olan hayatım başladı. Ya da ben öyle sandım. O da geçti. Hem de diğer hayatımdan daha kısa sürede.

Hayatım boyunca hep iyi bir öğrenci oldum. sanırım bunun tek nedeni eksik olan yönlerimi zekamla kapatabileceğime inanıyor olmamdı. ÖSS'yi kaybedince yıkıldım. Çok yaşayamayacağımı zannediyordum; ama o da geçti. Yine hazırlanıyorum hiç yılmadan. Hem ÖSS'ye hem de yeni acılara.

İşte size hep aynı kısır döngü içinde geçmiş bomboş bir "onsekiz" yıl. Roman değil belki ama, size karalama kağıdı olabilecek bir hayat yolluyorum.

Hamdiye Gördük - Diyarbakır

Keşke..

Keşke, yeni tutuşmaya başlamış
Göğsümüzü açıp
Rüzgara karşı durmasaydık
Nice derdimi, yükümü
Omuzlarımdan almış şu gökyüzünün
Gözlerinin önünde
Birbirimize böyle delice sarılmasaydık
Şimdi yıldız, yıldız üstüne binmiş
Canı yanıyor gecemin
Ben seni bırakıp
Gidemiyorum
Keşke aşk uğruna
Ya da adı herneyse
Kendimizi bu yalancı ateşe
Atmasaydık
Bak sen yandın
Ben hala yanamıyorum
Ne olur beni terket
Ben yapamıyorum

Eser Ergün - Kıbrıs

Sahnenin Ortasında..

Biz seninle bir oyun çıkartamadık sevgili... Küçük rollerdi bizimkisi ya da usumuzda büyüttüğümüz ve birbirinden haberi olmayan iki yabancı oyuncuyduk aynı dar sahnede. Yollar aynıydı, görünüşte aynı ışık altında aynı ufka doğru yürüyorduk ama farklı yağmurlar yağdı sözlerimize, farklı bahar çiselerini hissettik sabahları, senin anlican biz farklı oyunların, yavan aktörleriydik.

Kandırılmış bir dünya oluştu etrafımızda. Oysa düşünmek ve gülümsemek adı altında fırlamıştık sahneye; aynen bir bebeğin doğduğunda nefes alıp ağlaması gibi. Oyunun adı gerçekti; her türkünün sonunda "gerçek" diye bağırıp oyun içinde oyun yapıyorduk. İnsanlar gelip geçti sahnenin önünden, yazık, gözleri akmış, kalbleri kurumuş insanlar... Oysa biz oyun iki kişilik olmasın, başkalarıda gelsin, canlansın istemedik mi?

Kimseyi katamadık yalanımıza, yalan yaşantımıza, kendimizi kandırıp otobüs bileti olduk, oyun olduk, rüya olduk ama gerçek olamadık, biz kakamadık hiçbir zaman, kandırdık ama inanmadık, küçüldük ama büyüyemedik, biz küçücük bir çatı altında birbirimize yetemedik; biz sevmeyi denedik ama bu sahneden ileri gidemedik sevgili... Perde kapanırken aradığın ben değil kafanda büyüttüğün oyun kahramanındı: herşeyi yükleyebileceğin, sahneyi kaldırıp yeniden kurgulayacak aktöründü aradığın...

Biz bir suflörün yanlış sesiyle kayboldukbirden, birilerinin dürtmesiyle uyanıp, acının gerçekliğiyle kendimize geldik ve gerçeğe yenilmenin, yaşayan ama ilgisizlikle boğulmak üzere don bir topluma itilmenin dayanılmaz hafifliğiyle sarsıldık.

Züleyha Çelik - Ankara

Yalınayak

Severdim
Bulut olurdu aşkım
Yüzüme yağırdı ayrılık
Islanırdım.
Güneş olur, kuruturdu içimi
Yalın ayak yalnızlığım...

İcci-İstanbul

Olup da Olacağı Elde Kalanı..

Çoraplarını çıkardı, sobanın yanında bıraktı. Üzerinde ince bordo bir kazak vardı. Holü geçti, arkada, balkonu caddeye bakan odaya girdi, kapıyı kapadı, yatak hiç toplanmamıştı, dağınıklığın içine daldı belini ve sırtını örttü. Üst üste yorganların altında kayboldu. Soluk alacağı bir boşluk bıraktı, sağ tarafına döndü. Soğuk odada yavaş yavaş sönüyordu. İçeriden, odaya vuran ışık kapatıldı sesler kurudu. Şimdi sadece kendi sesini akıtıyordu. Avuçlarını kesmesi gibi idi, göğsünü kesmesi gibi idi ve kanını akıtması gibi idi.

Adını söyledi, sanki o yanına, sırtı ona dönük uzanmıştı. Usulca onun adını söyledi, boynunu ovar gibi, seslendi usulca. Sonra yüksek sesle. Sanki o gidiyormuş gibi, ardından. korkarak ama ümit ederekte. Sesi önce taze bir ekmek dilimi gibi yumuşacıktı, soluk aldıkça kurudu ve sertleşti. Batmaya başladı. Adı yüzünü çağırıyordu. Evet sanki o yanına yüzü, ona dönük uzanmıştı ve uzandığı yerden de kalkıp gidiyordu şimdi. Yanından. Gitme diyemedi. Onu böyle var etti. Her gece ondan böyle ayrılıyordu. Onu kokusuyla var etti. Her gece ondan, kokusundan böyle ayrılıyordu. Gitme diyememeliydi.

Onu düşünüyordu ve sesini duydu sanki. Tek bir cümle; kulağına çarptı ve patladı, dağıldı yüzüne batmaya başladı. Kulağından kan mı geliyordu? Sesler ağırlaştı sonra çoğaldı ve belirsizleşti. Bir bebek ağlaması mıydı duyduğu ya da kalabalık bir salon mu, şimdi? Yüzünü düşledi hemen onun ela gözlerini gördü sanki. Korktu. Hareket edemiyordu. Elleri ayakları kıpırdıyamıyordu.

Belki de ölmüştü ve sorgulanacaktı. İçinden Tanrı'ya inanmadığını geçirdi. Kalbi hızla atmaya başladı. Yüzü yanmaya başladı. Kafası bir taşın altına sıkışmış gibi idi, eziliyordu. Sesler eziyordu onu. Uğultular çınlamalar. Aslında hiçbir şey duyulmuyordu. Ne zaman bitecekti? Şeytanı ne zaman görecekti? Son nefes son kalp atışı. Sesler dindi. Korkusu yatıştı hafif. Elinde değildi madem oda bir ölü gibi bekledi. Onu düşledi. Aklına yemyeşil bir yaprak tanesini getirdi onu besleyen ince beyaz damarlarına kadar yemyeşil bir yaprak tanesini, bir karıncanın göbeğini, sevdiği kadının bir başka kadının rahminde kendisi gibi şekillenişini. İnanıyorum dedi içinden, aşka ateşe korkuya ve nefese. Korkunun üzerine dökülen bu bambaşka alev tamamen söndürmüştü onu. Ezberinde olmayan bir duadan birkaç arapça sözcük geçti aklından bir sofra duasından. Sonra herşey yatıştı, geri geldi. Boyaları kabaran tavan, yatağın ucun-

Akşamsefası

aylık yobaz dergisi

KASIM SAYISI EŞŞOLEŞŞEKLER İÇİN ÖZEL OLARAK TASARLANDI!..

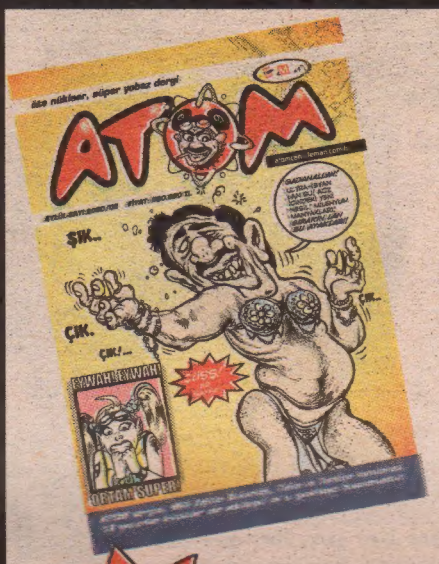

Doyurucu 52 sayfa

Çıktı Gazete Bayiilerinde

PANEL...PANEL...PANEL...PANEL...PANEL...PANEL.

Küreselleşen Mizahta Türkiye Şampiyonlar Liginde mi?
Konuşmacılar: **Gani Müjde, Meral Onat, met üst, Gülay Batur, Erdil Yaşaroğlu**
Yöneten: **Oktay Taftalı**
12 Kasım Pazar günü saat 18:00 - 20:00 arası
TÜYAP Kitap Fuarı B salonu

Oktay Güzeloğlu ve Sokak Mobilyaları'nın Gerçek Kahramanları İle Söyleşi
11 Kasım Cumartesi 18:00 - 20:00 arası
TÜYAP Kitap Fuarı B Salonu.

İMZA...İMZA...İMZA...İMZA...İMZA...İMZA...İMZA

5 Kasım Pazar saat 14:00 **Küçük İskender**
10 Kasım Cuma saat 14:00 **Mehtap Kandemir**
11 Kasım Cumartesi saat 14:00 **Bahadır Baruter, Fatih Solmaz**
12 Kasım Pazar saat 14:00 **Can Barslan, Gani Müjde, met üst**
TÜYAP İstanbul Kitap Fuarı, **Parantez Yayınları** Standında **(Alt kat koridor sonu)**

daki aynalı çekmece, perdeler, yatağın yanındaki elbise dolabı yorganlar...

Caddenin ışıkları perdeden içeri sızıncaya kadar; otobüs durağına binalara bahçedeki ağaçlara balkonun korkuluğuna çarpa çarpa ufalıyordu. Dalgalar gibi. Meryem'in sessizliğine bürünmüştü şimdi onunla oruca dalmış gibi idi. Düşüncelerine indi. Tanrı'nın kıyılarından uzaklaştı, açıldı açıldı açıldı... Loş bu oda bu da loş ölüm. Ne karanlık kadar abartılı ne de aydınlık gibi gelip geçici. Loşluk sığınılabilir. Dayanılabilir. Ümit verici. Hayalinde gerçeğinde süzmesi. Olup olacağı elde kalanı. Öz...

Adem Şener - İstanbul

Sen de..

Gittin
Bir daha hiç dönmemesine
Karanlık gecede
Sende karanlıktan

Eylül - Ankara

Rulet

ömrün neresinden başlasam yaşamaya
hep gerilerde kalan yitik bir Zaman var
her şey sanki arkasında saydam duvarların
ve hiçbir kapıyı açmıyor elimdeki anahtar

ömrün neresinden başlasam sevmeye
hep yetişemediğim kaçan bir Aşk var
her şey sanki ölüler kadar uzaklarda
ve hiçbir avuntu vermiyor dilsiz anılar

Volkan Hacıoğlu - İstanbul

Yalnızca Yalnızlık...

Yıllar önceydi. Bir gün kendimi ıssız bir parkta, öyle tek başıma bir banka oturmuş sigara içerken ve giderek çıplaklaşmış ağaçlara bakarken buldum; kendisi artık görünmeyen, çoğunun adını bilmediğim, kalan son yapraklarını da yavaş yavaş yitiren ağaçların arasından süzülen güneşin son ve solgun ışığı altında, sonbaharın durmadan daha da derinlere çöken hüznü ve dağılışın ve çürüyüşün giderek sarıdan griye çalan renginde... yorgun, keyifsiz ve öyle bomboş bir biçimde...

Oraya ne zaman, nereden, nasıl ve niçin gelip oturmuştum... bilmiyorum, hatırlamıyorum. Ama orada uzunca bir zaman oturmuş olmalıyım. O zaman içinde yalnızca bir kaç yalnız gelip geçmişti yanımdan, adımları kuru yaprakların arasında hışırdayan ve adımlarında nereye gittiğini bilmeyenleinkine ya da gidecek hiçbiryeri olmayanlarınkine benzeyen bir kayıtsızlık olan...

Ağaçlara bakıyordum demiştim ya... bir zaman sonra, ilkin, kaç kez, "ne var," der gibi baş salladılar bana. Boş bakışlardan başka bir karşılık alamayınca: "Ne var, ne bakıyorsun?" diye sordular. "Niçin öyle tek başına oturuyorsun burada?

Kimi bekliyorsun?"...

Önce onları, ama ençok da kendimi orada birini beklediğime inandırmak istedim bir an; beni tanıyan, beni önemseyen, beni sevenv e beni oradan alıp götürecek birinin mutlaka geleceğine... Ama sonra birden, "Hiç... hiç kimseyi" diye yanıtladım güçlükle. "Ben... ben yalnızım... Yalnız bir sokak köpeği gibi yalnızım işte... Yalnızca bu kadar... Onun içinde karışmayın baan," dedim ve o anda ağladığımı fark ettim.

Gerçekten de o anda öyle yapayalnız, öyle kimsesiz, öyle umutsuz, öyle çaresiz, öyle bomboş, kısacası, öyle zavallı bir haldeydim ki, o ana kadar beni küçümseyen ağaçlar, birdenbire bana acımaya başladılar. Ve tıpkı gözyaşı döker gibi hızla döktüler kalan son yapraklarını da.

Ben, gerçekten daha önce hiç öylesine yalnız ve çaresiz hissetmemiştim kendimi, o gün gibi. Ve ne de sonra, bir daha hiç "öyle, hiç o kadar" Ağlayacak ve ağlatacak kadar.

Böyle ne kadar zaman geçti, kaç tane sigara yakıp içtim, ne kadar ağladım, ağladılar, ağladık, bilmiyorum. Birden, ne uzaktan, ne de yakından gelen çığlığa benzer bir ses işittim. Sonbahar akşamının ve yüreğimin o hüzünlü boşluğunu bir an için dolduran bir ses, bir çığlık, bir haykırış... belirsiz bir yerden gelen... ürpertici...

Hava kararmıştı. Ama her zamanki gibi öyle yavaş yavaş değil, hızla sanki. Bir zaman da öyle karanlıkta bekleyip baktım onlara, ama onları daha fazla rahatsız edemezdim, çünkü çoktandır uzun uzun esnemeye başlamışlardı ve sanki uyumak için gitmemi bekliyorlardı.

Yavaşça kalktım, yorgun ayaklarımı yaprakların arasında sürükleye sürükleye parktan çıktım ve önüme çıkacak herhangi bir yere gittim ya da hiçbir yere... Fark etmezdi, çünkü her yer artık yalnızca yalnızlıktı nasılsa. Uçsuz bucaksız uzanan bir çöl gibi. Ve yapacak hiçbir şey yoktu. Öyle herhangi bir yerde oturup beklemekten ya da sığınacak bir vaha bulma umuduyla durmadan yürümekten başka. Ve en kötüsü de, sığınabileceğim küçük de olsa bir vaha bulamayacak kadar talihsizdim ben ya da ben de. Ne kadar ararsam arayayım. Yıllardan sonra bile bu halen böyle. Halen, hala, daha da... Artık nedense!..

Gökyüzü gri, aysız ve yıldızsızdı. Önümde kısa boylu, koca gözlü bir kadın, kaldırımın tam ortasında salına salına yürüyor ve yol boyunca havaya kestin bir parfüm kokusu salıyordu. Aşkın ve arzuların kokusunu. Tamamen iradem dışında, bir uzayan, bir kısalan bir arayla, ardından sürüne sürüklene gittim bir zaman. sonra, nice sonra, yığılıp kaldım bir kaldırımın kıyısına. Yorgunluktan ve umutsuzluktan. Sonrasını hatırlamıyorum. Bir rüyada gibiydim sanki. Kötü bir rüyada. Belki saçma, belki uydurma gelecek, ama ben bütün bunları yaşadım ya da hissettim ve hiç abartmadan ve hatta eksik bile anlattım.

Ve son olarak...

İnsanlarla birlikteyken duyduğum iç tenlikten çok daha fazlasını duydum ben, o akşam, o parkta ağaçlarla birlikteyken ve onlarla bakışırken, konuşurken, dertleşirken, ağlaşırken, paylaşırken...

Yılmaz Karaman
I. Nolu E Tipi Tutukevi
C/11 Blok. - Diyarbakır

Kadınlar

Kadınlardan biri vardı ki
O beni hiç aldatmadı
Anamdı
Ne sevgisini alıp götürdü benden
Ne de mal mülk bıraktı

Hayrettin Geçkin - Kocaeli

Soyutla Beni Bu Sevdadan

Sen dağlarcasına ve rendelenmiş
Ovalarcasına seviliyorsun bende
Sevilmeye yakınlığın kadar
Uzaksın sevmeye.
Yokluğunda seni arkadaşlarından
dinliyorum
Bir gitar ezgisinde.
Ama yetmiyor bana avuntular,
senli konuşmalar
Ve beklerken seni, uzar bende
Kısa görünen bütün anlar
Şimdi ağlamak uzanıyor gözlerime,
ağlamak
Ki kollarımdan sarkan ellerim
Yüzümün ıslaklığıyla kederli.
Sanki mayınladığın sevdamın
Yenilgisi, sakatlısıyım şimdi.
Oysa yaşamak kadar gerekliydin bana.
Ben artık özürlü aşkımla
yama olamam sana
Potada bir maden gibi eriyip
Dirhem dirhem azalmaktayım
Umutlarım sancılı, avuntularım yenik
Sana dair bütün istekler süpürülmüş
yüreğimden.
Sensizliğin ezikliğini taşıyorum içimde
Hırçın bir nehir gibi öfkedeyim bazen.
Rüzgarları çelimsizleştiren seslenişlerim,
Ve dehlizleri çatlatan çığlıklarım
Ulaşamaz, ulaşamaz sana biliyorum.
Askıya alıyorum bundan böyle
aşk yolculuğumu
Ve bir gün öylesine hatırla
Beni diyorum, sevgilim
Belki hatıra kalırım gözlerinde.

Sedat Cengiz - Varto-Muş

ÖKÜZDEN...ÖKÜZDEN...ÖKÜZDEN

Sevindik: Arkadaşımız, bilgisayar operatörümüz, güzel insan Cebrail Okçu'nun nurtopu gibi bir oğlu oldu. Yavruya uzun ömürler diler, anne ve babayı tebrik ederiz.. 5 gündür sabahladığımız için bebeği henüz göremedi ama bebek babaya benzediyse tahminen resimdeki gibidir

Yolladık: Öküz'e ofisboy olarak başlayıp kısa sürede dizgiyi öğrenerek İki yıldır Öküz'ün bütün dizgilerini tekbaşına yapan sevgili kardeşimiz Cemal Vanlı'yı büyüttük ve askere gönderdik. Anne-baba, yakınları ve komutanlarına sabırlar, askere de hayırlı teskereler dileriz...

Sayı: 78 / Kasım 2000 ● Ayda Bir Yayımlanır ● **Sahibi:** Şimera Basın Yayın Ltd.Şti. Adına Mehmet ÇAĞÇAĞ ● **Genel Yayın Yönetmeni ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:** Metin ÜSTÜNDAĞ ● **Yayın Koordinatörü:** Hatice MERYEM
Haber Merkezi: Ali Kemal YILMAZ, Oylum GÖLBAŞI, Ali Ekber Uslu, ● **Temsilciliklerimiz: Ankara:** Ahmet Erhan ● **Diyarbakır:** Kemal Varol ● **Sydney:** Nihat Ziyalan ● **Harvard:** Ragıp Duran **Viyana:** Oktay Taftalı ● **Datça:** Güler Yücel
Karaköy: Mehtap Kandemir ● **Grafik Uygulama:** Cebrail OKÇU, Mert HOŞGÖR ● **Dizgi:** Cemal VANLI ● **Montaj:** Kadri ÇAVUŞOĞLU ● **Satış:** Cüneyt AYDIN ● **İşletme:** Orhan AÇAR ● **Müessese:** Ali YAVUZ ● **Halkla İlişkiler:** Suzan ERBAŞ
● **Tel:** 292 95 65 (4 HAT) Dahili 117 / 121 **Fax:** 251 52 67 ● **Adres:** İstiklal Cad. İmam Adnan Sok. No:20 80800 Beyoğlu - İst. ● **Baskı:** Ilıcak Matbaası ● **Dağıtım:** Bir-Yay ● **Reklam Rezervasyon:** Emin YARAŞ
Abonelik için **Tel: 0(212) 251 42 44** ya da **www.leman.com.tr** adresinden her türlü bilgiyi edinebilirsiniz. İsteklerinizi **0(212) 245 38 06** no'lu faksa iletebilirsiniz.

Akşamsefası

Çok basit bir referans noktamız var: kendi sosyolojimiz.

Hafriyat, 1996 yılından beri resim, fotoğraf, heykel, grafik gibi görsel sanatın çeşitli dallarında deneysel çalışmalar yapıyor. Bir tür sivil sanat örgütü gibi çalışıyor ve eşi benzeri pek görülmemiş sergiler açıyor. Lidersizleşmiş, söylem dayatmayan, iktidar kavgası gütmeyen bu grup bireysel lezzetleri de barındırarak ortak bir tad oluşturuyor. Niyetleri yeni yaşam ve özgürlük alanları açmak. Dergimizin hazırlandığı sırada yedinci sergileri olan Hain Geceler'i ilginç bir mekanda açan Hafriyatçılar ile görsel sanatlar, hayat ve birçok şeyi arkadaşımız Hatice Meryem'e anlattılar. Hafriyatçılar anlatırken iki sokak çocuğu da sergideki bir resmin üzerine dart atışları yapıyorlardı. Anlattıklarına kulak kabartalım...

Hafriyat'a göre her şey, her şekilde sanatın konusu olabilir.

Antonio Cosentino, Can Tatlıparmak, Cemil Erim Bayrı, Charlie, Esat Başak, Eyüp Öz, Fatih Yıldırımer, Hakan Gürsoytrak, İrfan Önürmen, Memed Erdener, Murat Akagündüz, Mustafa Pancar, Nalan Yırtmaç, Neriman Polat, Sezai Özdemir, Tan Cemal Genç, Tina Fischer, Yetkin Başarır...

Bu Coğrafyaya Ait Bir 'Yapma Biçimi' Olabileceği Fikrini, En Azından Bunun Hayalini Açık Tutmaya Çalışıyoruz

Hafriyat, plastik sanatlarda belki de ilk mahalli ve sivil örgütlenme örneğidir. Sanatta kendi özgür iradenizle ve kendiliğinden bir şeylerin çıkması çok önemlidir. Bu da ancak alttan gelerek ve hareket kabiliyeti yüksek bir dinamizm ile elde edilebilir.

Sanat standartları olmayan bir ülkede standart oluşturmaya çalışıyor, aynı zamanda da hem kendimizi, hem de çevremizi yetiştiriyoruz.

Türkiye'deki görsel sanatların mazisine baktığımızda, resimden alırsak bunu, asker ressamlar falan, yaklaşık 150 yılı buluyor. Plastik dilin girmesi ve yayılması biraz yukarıdan aşağıya olmuş. Önce okullar açılmış, belli insanlar yurtdışına gitmiş ve plastik sanatları buraya getirmişler. Devlet politikasıyla da desteklenmiş bu, biliyoruz. Bir açıdan bakıldığında güzel bir şey Türkiye'ye böyle bir şeyin girmesi ama tıpkı klasik müziğin, tiyatronun, balenin girmesi gibi yukarıdan aşağıya doğru bir geliş. Hafriyat'ta biraz bunu kırma düşüncesi var. Biz aşağıdan yukarıya örgütlenme başlattık diyebiliriz.

Evrenselliği yakalamak; uluslararası tespit edilmiş bir dili kullanmak ve ona sahip olmak, onu benimsemek anlamında algılanıyor ama bu bizce böyle değil. Belki çok slogan olacak ama değil, hak verilmez alınır, evrenselliğe tâbi olunmaz evrensel olunur. Bir şey yaparsın, o evrensel olur ya da olmaz. Bunu zorlayamazsın yoksa yapay bir şey olur, sahte bir şey olur, herkes de anlar. Bu yüzden mesela Türkiye'de yapılan Yeni Eğilimler vs. gibi sergiler tabii ki olumlu çabalar ama yurtdışında yapılan sergilere öncelikle şekilde benzemeye çalıştığı için özde karmaşık şeyler çıkıyor. Şekil olarak bakıyorsunuz hakikaten benziyor ama işin içine bakılınca, sosyoloji darmadağın, yani saptanamamış, tespit olunamamış. Standardizasyonlar oluşmadığı için kimse bu konuda kendine nasıl bir yön çizebileceğini bilemiyor. Hafriyat bu konuda tutarlı bir grup. En büyük artısı herhalde budur. Kişilerin ve kurumların modern olma, evrensel olma mantığı ve yöntemi yanlış, olamayacaklar zaten, evrensel olmayı, uluslararası olmayı çok istiyorlar ama mantıkları buna uygun değil.

Mecburiyetten de doğan bir şey var burada. Sanki her şey var da burada çeşni olsun diye bir şey yapılmıyor. Burada seçenek yok. Birtakım bohem olmaya çalışan gençler Beyoğlu'na, bu yıkıntıya içki içmeye geliyorlar gibi değil, böyle anlaşılmasın. Bu ülkeyi kabul edip, herkes gibi olmaktansa bunu tercih etmeme durumu var.

Okulda bizi eğiten kişiler hiçbir zaman Sait Faik'te, Orhan Veli'de bir şeyler bulabilirsiniz demedi, bilakis maksatlı biçimde bunlardan uzak tutulduk. Konu paleti diyelim biz buna, konu paletinin içinde Avrupa, Amerika, Hollanda vs. duruyordu. Bu paletin renkleri; birbirimizle ve kendimizle tanışınca farklılaşmaya başladı.

İleride bu ekibin daha çoğalabileceğine, sinema, tiyatro, müzik, edebiyat gibi diğer sanat dallarıyla da bağlantı kuracağına inanıyoruz. Şu anda bu bir zehirli yılan, yeni doğmuş değilse de gençliğinde, ileride daha katmerli sekiz on kafalı ejderhaya dönüşebilir.

Şu bir tartışma konusu değil mi Türkiye'de? Tabutta Rövaşata'yı beş bin kişi izledi, film yurt dışında bir sürü ödül aldı. Bu gerçekten Türkiye'ye özgü bir şeydir. Atilla Dorsay, "Galiba biz bu filmi önyargılarla izlemişiz, iyi değerlendirememişiz." diye yazı yazdı. Ama film bu kadar başarı kazandıktan sonra yazdı. Demek ki burada tartışılacak bir şey var. Demek ki bu coğrafyaya ait 'yapma biçimine' bir tepki var. Henüz insanların gözleri ve kulakları buna alışık değil. Bunları kırmaya çalışıyoruz. Eğer bir adamın ilk filmini beş bin kişi izlediyse ve yurtdışında da on yedi ödül alıyorsa, adam ikinci filmi için gerekli cesareti nereden bulacak? Bu bir tartışma konusu ve biz de bu tartışmanın tam içindeyiz Türkiye'de.

Plastik Sanatçılar Derneği'nden kim var burayı gezmiş olan? Aslında gidip onlara sorun, "Hafriyat diye bir şey var, gezdiniz mi?" Hafriyat mütevazı bir şekilde yıllardır sergi yapıyor, gelsinler görsünler. Yarattığımız heyecan onlara hiç yansımıyor.

Yeni yaşam alanları ile tıkanmış özgür ifade yollarını açmaya çalışıyoruz.

Hafriyat PTT Prodüksiyon ve Ofset Yapımevi'ne teşekkür eder...